

ΤΙ ΕΙΝΑΙ
Ο ΑΚΡΙΒΩΣ
Ο ΓΙΑΧΒΕ;

ΔΑΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 26° ♦ ΙΟΥΝΙΟΣ 2007 ♦ ΑΡ. 303

Κωδ.
ΕΛ.Τ.Α.:
3187

€6

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΜΑΖΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ἢ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ;

Τὸ πολιτικὸ δίλημμα:
Ἄπὸ τὸν Σωκράτη
στὸν Ἄδαμ. Κοραή
– μέχρι καὶ σήμερα

ISSN 1105-9486

9 771105 948009

**ΚΟΜΜΑΤΑ - ΕΚΚΛΗΣΙΑ - ΣΩΜΑΤΕΙΑ:
ΤΑ ΤΡΙΑ “ΜΑΝΤΡΙΑ” ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

Ίδρυτής - ιδιοκτήτης,
εκδότης - διευθυντής
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 2103223957,
2103314986, 2109841655
Τηλομοιότυπος: 2103314997

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:
<http://www.davlos.gr>
Ηλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@davlos.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9:30-14:30
καθημερινά (και Σάββατο).

Διευθυντής Συντάξεως
ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΗΣ
Τεχνική Έπιμέλεια
ΝΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΑΓΓΥΡΗΣ
Γλωσσική Έπιμέλεια
ΑΡΤΕΜΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

- Τιμή αντίτυπου: € 6.
- 12μηνη συνδρομή: € 53.
- Όργανισμών κ.λπ.: € 80.
 - Φοιτητών: € 43.
 - Έξωτερικού: € 80.
- Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
- Η συνδρομή ανανεώνεται αυτόματως
μετά τη λήξη του 12μήνου.
Διακοπή της συνδρομής γίνεται μόνον
κατόπιν τηλεφωνήματος
του ενδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.
Για εξοικονόμηση χώρου το Περιοδικό
διατηρεί το δικαίωμα σύμπτυξης ή δημοσί-
ευσης σε συνέχειες των προσφερομένων
συνεργασιών.

- Παραγγελίες μέσω Διαδικτύου
βιβλίων, τόμων, παλαιών τευχών «Δ»
και έγγραφες συνδρομημάτων:
στην ιστοσελίδα μας www.davlos.gr
- Επίσης έγγραφες συνδρομημάτων με
ένα απλό τηλεφώνημα στα
τηλέφωνα του «Δ».

Απαγορεύεται η εν όλω ή εν μέρει
αναδημοσίευση ή αναμετάδοση καθ'
οιονδήποτε τρόπον δημοσιευμάτων
του «Δαυλού» χωρίς τη γραπτή άδεια
του εκδότη.

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό Πρωτοποριακής Έρευνας

Έτος 26°, Ιούνιος 2007, Άριθ. 303

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το πρόσωπο και η μάζα 20998

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Από τη Νέα Υόρκη για την Προμηθέα 21002

ΕΡΕΥΝΕΣ

Τί είναι ακριβώς ο Γιαχβέ; 21048

«Λύραυλος». Η Μουσική στην αρχαία Ελλάδα 21066

Το ψέμα από την οικογένεια μέχρι την Έπιστήμη 21075

Το ποίημα «Ερωτικό» 21081

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΜΑΖΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ή ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

Μόνο η Παιδεία
δημιουργεί τους πολίτες 21008

Η ιστορική συμφορά
του μαζικού κινήματος 21015

Διόδοτος Ευκράτους ο Αθηναίος 21025

Σύστημα και μάζα 21031

Άδ. Κοραΐς: Από διαφωτιστής
ακούσιος συνήγορος της δημι-
ουργίας του ρωμαϊκού κρατιδίου 21032

Μπροστά στο νέο Μεσαίωνα του μαζισμού 21043

Μαζισμός: Άπειλη κατά του Πολιτισμού
και γνώρισμα παρακμής 21043

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ 21061

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ 21073

Τα τρία «μαντριά» των Έλλήνων 21085

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ 21096

Η αντίληψη για τη ζωή 21096

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Έγκύκλιος του κ. Χριστόδουλου
μέ οδηγίες προς τους ιερείς 21007

Στο σπαστήρα οί βράχοι της Μήλου 21046

Η έκδοση των σχολικών βιβλίων στην Αυστραλία 21064

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Παναγιώτης Στέφος 21066

Ο «Δ» έχει την ευθύνη των κειμένων που δημοσιεύει στις
σελίδες του. Για τις δραστηριότητες, δημοσιεύσεις, διατυ-
πώσεις θέσεων κ.λπ. εκτός «Δαυλού», από πρόσωπα που
γράφουν ή έγραψαν στο Περιοδικό, ο «Δ» δεν ευθύνεται.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ Η ΜΑΖΑ

Πατρίς (έννοείται: γῆ): ἡ πατρώα γῆ, ἡ γῆ τοῦ πατέρα ἢ τῶν πατέρων, ἡ χώρα ὅπου κατοικεῖ κάποιος, τὰ ἐδάφη της. Εἶναι «πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερον καί...», ἔλεγε ὁ Σωκράτης. Αὐτὴ τὸν ἔθρεψε, σ' αὐτὴν ζοῦσε, μ' αὐτὴν συνυπῆρχε.

Τὴν **πόλιν**, τοὺς κατοίκους ὡς ἄθροισμα **πολ-λῶν**, ὅχι ὡς πρόσωπα ἓνα ἕκαστο χωριστά, τὴν ὑπηρετήσε, ἐκστρατεύοντας μέχρι τὴν Ἀμφίπολη τοῦ Στρυμόνα, ὅπου βέβαια δὲν ὑπερασπίστηκε τὴν πατρίδα γῆ, ἀλλὰ τὸν ἱμπεριαλισμὸ τῆς πόλεως καὶ τῆς Pax Athenaiica (ἀνάλογης πρὸς τὴν σημερινὴ Pax Americana: βλ. «Pax “Americana” 1990...», «Δ», τ. 104-105, Σεπτ. 1990· καὶ «H Pax Athenaiica, ἡ Pax Americana, ὁ “Δαυλός” καὶ ὁ Ἑλληνιστὴς-σύμβουλος τοῦ κ. Μπούς», «Δ», τ. 263, Νοέμβριος 2003) καὶ διακινδυνεύοντας τὴ ζωὴ του*. Κατὰ τὸν Πλάτωνα ὁ λόγος ποὺ δὲν ἀναμίχθηκε στὴν πολιτικὴ ἦταν, γιὰτὶ θεωροῦσε ἄσκοπο νὰ λάβῃ μέρος σὲ μία δραστηριότητα τόσο συγκεχυμένη καὶ βρώμικη. Τὴν ὑπηρετήσε καὶ γιὰ ἓνα μῆνα, ὅταν ὕστερα ἀπὸ κλήρωση τὸν ἔκαναν «πρύτανιν» τὴν ἡμέρα τῆς ἀναγγελίας τῆς νικηφόρου ναυμαχίας τῶν Ἀργινουσῶν –ἀλλὰ πόσο ὀδυνηρὴ ἦταν γι' αὐτὸν ἡ ἐμπειρία ἐκεῖνη!

«Μόλις ἐγνώσθη διὰ τῆς ἐκθέσεως τῶν ναυάρχων, ὅτι λόγῳ τῆς τρικυμίας ἢ διάσωσης τῶν ναυαγῶν καὶ ἡ περισυλλογὴ τῶν πτωμάτων δὲν ἐπετεύχθη, ὁ λαός, φανατισθεὶς ὑπὸ τῶν καπηλευομένων πᾶν ἱερὸν, ἐψήφισε διὰ βοῆς τὴν καθαίρεσιν τῶν στρατηγῶν-ναυάρχων. Τὸ ψήφισμα τοῦτο ἔμαθον ἐκεῖνοι εἰς Σάμον· καὶ οἱ μὲν Πρωτόμαχος καὶ Ἀντιγένης διαισθανθέντες τί τοὺς ἐπερίμενε δὲν ἐπανῆλθον εἰς Ἀθήνας, προτιμήσαντες τὴν αὐτοεξορίαν. Οἱ λοιποὶ ὅμως ἔχοντες ἥσυχον τὴν συνείδησίν των κατέπλευσαν εἰς Πειραιᾶ καὶ παρουσιάσθησαν πρὸ τοῦ δήμου. Πρῶτος ὁ δημαγωγὸς Ἀρχίδημος κατηγόρησε τὸν (ναύαρχο) Ἑρασινίδην ἐπὶ καταχρῆσει δημοσίων χρημάτων καὶ ἐπὶ παραλείψει καθήκοντος διὰ τὴν μὴ διάσωσιν τῶν ναυαγῶν καὶ τὴν μὴ περισυλλογὴν τῶν νεκρῶν, ἐπέτυχε δὲ ὥστε οἱ δικασταὶ νὰ διατάξουν τὴν φυλάκισίν του. Ἄλλος δη-

* Ὁ Σωκράτης πάντως δὲν προκινδύνευσε ὑπὲρ τῆς πόλεως στὴν ἐκστρατεία αὐτὴ ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ζωῆς προσώπου (τοῦ φίλου του καὶ «ὁμόσκηνού» του Ἀλκιβιάδου). Καὶ ἡ πράξη του αὐτὴ ἴσως λείι πολλὰ γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο σκεπτόταν.

μαγωγὸς τότε, ὁ Τιμοκράτης, ὑπεστήριξε καὶ ἐπέτυχε τὴν προφυλάκισιν καὶ τῶν ἄλλων. Κυνικώτερος ὅλων κατήγορος ἦτο ὁ Θηραμένης. Ἡ σύντομος τῶν κατηγορουμένων ναυάρχων ἀπολογία εἶχε κάπως μεταστρέψει τὸν ὄχλον. Τὴν ἐπαύριον ὁμοῦς ὁ Θηραμένης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν προσήγαγον εἰς τὴν Ἀγορὰν ὄχλον πολύν, μαυροφοροῦντας καὶ σύριζα κουρευμένους, ὡς δῆθεν πενθοῦντας συγγενεῖς τῶν ἀφάντων. Ἐξηγέρθη τότε κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος. Ἀπειληθέντες ὑπεχώρησαν οἱ πρυτάνεις πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου καὶ τοῦ Εὐρυπτολέμου, οἱ ὅποιοι “ἐναντία ἐψηφίσαντο” (Πλάτων, “Ἀπολογία” 38d), εἰς οὐδὲν ὁμοῦς ἴσχυσαν καί, γενομένης νέας δι’ ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ψηφοφορίας, κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον οἱ ὁκτὼ ἐκ τῶν δέκα νικητῶν ναυάρχων πλὴν τῶν προαναφερθέντων δύο αὐτοεξορισθέντων.»

Καὶ ἡ τραγικὴ κατάληξις τῶν σχέσεών του μὲ τὴν πόλιν: Τὸν σκότωσε, γιατί φωτίξε τοὺς νέους (τοὺς «διέφθειρε», εἶπε ἡ πόλις) καὶ τοὺς βοηθοῦσε νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴ θεοκρατία («εἰσήγε καινὰ δαيمόνια», ἦταν τὸ κατηγορητήριο τῆς πόλεως).

Νὰ ἦταν μόνον αὐτός! Ὁ Ἀριστοτέλης τὴ γλύτωσε φτηνά, ὅταν ὁ ἴδιος ὄχλος ἦταν ἔτοιμος νὰ τὸν ἐκτελέσῃ, ὁ Αἰσχύλος σώθηκε «παίρνοντας τῶν ὁμματιῶν του» καὶ πεθαίνοντας αὐτοεξοριστος στὴ Σικελία, ὁ Θεμιστοκλῆς ἔσωσε τὴν πόλιν (Ἀθήνα), ἀλλὰ μόλις ἔσωσε τὴ ζωὴ του ἀπὸ τὶς φονικὲς διαθέσεις τῆς χάρις στὴν προστασία ποὺ τοῦ πρόσφερε ὁ Πέρσης βασιλιάς (!), ὁ νικητὴς τῶν Πλαταιῶν, τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Κύπρου βασιλιάς τῆς Σπάρτης Πανσανίας ἔσωσε τὴν πόλιν (Σπάρτη), ἀλλὰ δὲν σώθηκε ἀπ’ αὐτὴν καί, ἀφοῦ κατασφυοφαντήθηκε, ἀπέθανε ἀπὸ πείνα, πολιορκούμενος ἀπὸ τὸν σπαρτιατικὸ ὄχλο, ὁ Πρωταγόρας, ὁ Φειδίας, ὁ Μιλτιάδης, ὁ Πυθαγόρας, τοῦ ὁποίου τὴ σχολὴ ἔκανε γυαλιὰ καρφιά ὁ ὄχλος τοῦ Μεταποντίου, ὁ..., ὁ.... Ἄς σταματήσουμε: Τάχουμε ξαναπεί αὐτὰ καὶ ἔχουμε δυσανεξίτησι διάφορους εἴτε ἐξουσιαστὲς εἴτε ἐξουσιαζόμενους.

Αὐτὰ ἔβλεπε, ὅταν ζοῦσε, ὁ Πλάτων κι ἔφθασε νὰ πῇ, ὅπως θὰ δῆτε στὸ παρὸν ἀφιέρωμα, τὴν τρομερὴ ἀλήθεια, ὅτι «στὴ δημόσια ζωὴ ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀντιπροσωπεύει ἓναν ἐχθρὸ γιὰ τὸν ἄλλο, στὴν ἰδιωτικὴ κάθε ἄνθρωπος ἀντιπροσωπεύει ἓναν ἐχθρὸ γιὰ τὸν ἑαυτό του» κι ἀπ’ ὅλες τὶς μάχες ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ κερδίσῃ ἢ πρῶτιστῃ, ἢ πιὸ ἐνδοξῇ, εἶναι ἐκείνη ποὺ κερδίζει ἀπέ-

ναντι στὸν ἑαυτό του, ἐνῶ ἡ πιὸ ἐπαίσχυντη ἀπὸ τὶς ἥττες, ἡ πιὸ ἄνανδρη, εἶναι τὸ νὰ ἡττηθῇς ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου». Αὐτὰ ἔβλεπε καὶ ὁ Ἡράκλειτος στὴν πόλιν τοῦ Ἐφεσο (ἡ ὁποία ἐξώρισε τὸν ἄριστο τῶν πολιτῶν τῆς Ἐρμόδωρο, πού, γιὰ νὰ σωθῇ, κατέφυγε στὴ Ρώμη, ὅπου συνέταξε τὴν πολιτειακὴ νομοθεσίᾳ τῆς «Δωδεκαδέλτου», ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίχθηκαν οἱ Ρωμαῖοι κι ἐγιναν κοσμοκράτορες), γιὰ νὰ πῇ (ὁ Ἡράκλειτος) τὴν τρομερὴ ἀλήθεια, ὅτι «ἀξίζει στοὺς Ἐφέσιους νὰ πᾶνε νὰ κρεμασθοῦν ὅλοι ἀπὸ ἔφηβοι καὶ μεγαλύτεροι καὶ νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν στοὺς προέφηβους» (γιὰ νὰ κυνηγηθῇ καὶ νὰ καταφύγῃ στὸ κτῆμα τοῦ μόνου κι ἔρημος, ὅπου τὸν ἔφαγαν τὰ σκυλιὰ: «κυνόβρωτος»...).

μως, ἂν ἔλειπαν αὐτοὶ οἱ μάρτυρες τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Σκέψης, τῆς Τέχνης, αὐτὰ τὰ καταδιωκόμενα ἀπὸ τὴν πόλιν πρόσωπα-ἥρωες τοῦ Πολιτισμοῦ, ποὺ κέρδισαν τὴν πιὸ ἐνδοξη μάχη νικῶντας τὸν ἑαυτό τους, τί θὰ εἴχαμε σήμερα ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, τί θὰ εἴχαμε ἀπὸ τὶς κοινωνίες τῆς, τὶς πολιτείες τῆς, τὴν ὁμαδικότητα καὶ συλλογικότητά τῆς; Ψάχνω νὰ βρῶ κάτι καὶ δὲν βρίσκω τίποτε ἄλλο, ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι κάποιες, ὅχι ὅλες, πόλεις ἐπέτρεπαν μέχρι ἐνὸς σημείου τὴν ἀνάδειξη κάποιων ἀτομικοτήτων μέσα ἀπὸ τὴν ἀπροσωπία τῶν πολλῶν. Ἀκόμη καὶ ἡ ἐλληνικὴ πολιτικὴ κληρονομία σήμερα δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν ὁμάδα καὶ τὴν ὁργάνωσή τῆς ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Πολιτικὴ ὡς ἐπιστήμη, ὅπως τὴν ἔστησαν καὶ τὴν τελειοποίησαν οἱ μεγάλοι πολιτικοὶ στοχαστές-θύματα τῆς πολιτικῆς τοῦ ἐξουσιάζειν καὶ ἐξουσιάζεσθαι, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Πλάτων, ποὺ τὴν ἔφτυσε καὶ ἀποσύρθηκε στὸν Κολωνό, καὶ τόσοι ἄλλοι.

Στὴν Ἑλλάδα τῆς παιδείας, ποὺ παρεῖχαν ἰδιῶτες στοχαστὲς στὶς σχολές τους (τέτοιες σχολές δὲν ἴδρυνε ποτὲ καμμιά πόλις), καὶ στοὺς παραγόμενους ἀπ' αὐτὲς τὶς σχολές ἐπιστήμονες, γιατροὺς, μαθηματικούς, καλλιτέχνες, σ' αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα τῶν προσωποκρατιῶν-δημιουργῶν ὀφείλει ἡ ἀνθρωπότητα ὅ,τι ἔχει λάβει ὡς εὐεργεσία, ποὺ τὴν ἔκανε πολιτισμένη. Στὴν Ἑλλάδα τῆς ὁμάδας δὲν ὀφείλει τίποτε, ἀπαράλλαχτα ὅπως δὲν ὀφείλει τίποτε καὶ στὸν Ἀσιατικὸ μαζισμό, ὁ ὁποῖος δὲν ἀνέδειξε ποτὲ τὸ πρόσωπο, ἀλλὰ τὸ ἐξαφάνισε κάτω ἀπὸ τὸν ὄγκο τῆς ἐξουσίας -πολιτικῆς ἢ θρησκευτικῆς.

Σήμερα κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴ τοῦ διεθνοῦς ἐξουσιαστικοῦ πνεύματος δὲν μπορούμε νὰ δοῦμε ἀλλιῶς τὴν ἀλήθεια, παρὰ μόνο μὲ τοὺς παραμορφωτικοὺς φακούς τοῦ ὁπαδοῦ-ψηφοφόρου τοῦ Συστήματος ἢ τοῦ πιστοῦ-

προβάτου τοῦ θεοκρατικοῦ ποιμνίου. Κι ἔτσι ταυτίσαμε τὴν πατρίδα μὲ τὸν κρατισμὸ καὶ τὸν πολίτη-πρόσωπο, ποὺ ἀποφάσισε καὶ νομοθετοῦσε ὁ ἴδιος, μὲ τὸν «ἀσχοῦντα τὸ ἐκλογικὸ του δικαίωμα καὶ συμμετέχοντα στὰ κοινά» (αὐτὸν δηλαδή ποὺ ψηφίζει κάθε τέσσερα χρόνια, νομιμοποιῶντας δημοκρατικὰ κάποιους ὡς «ἀντιπροσώπους» του, χωρὶς ποτὲ νὰ ἀποφασίσῃ γιὰ τίποτε, νὰ νομοθετήσῃ γιὰ τίποτε ἢ ἔστω νὰ ἐρωτηθῇ γιὰ τίποτε ἀπολύτως**).

Ὅμως αὐτὲς οἱ γυμνὲς ἀλήθειες, ποὺ προέκυψαν ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ (καὶ προκύπτουν καὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ κάθε ομάδας), ἀλήθειες ποὺ οἱ πολλοὶ τὶς ἔζησαν καὶ τὶς «ὑπέστησαν», θὰ λέγαμε –ἀλλὰ μόνο πρόσωπα ποὺ πέτυχαν τὴν «ἐνδοξὴ νίκη ἀπέναντι στὸν ἑαυτὸ τους» τὶς συνειδητοποίησαν, τὶς ἐξέφρασαν καὶ τὶς παρέδωσαν σ’ ἐμᾶς– αὐτὲς οἱ ἀλήθειες ἴσως ἀποτελοῦν τὸ μόνο ἀντικείμενο μιᾶς Πολιτικῆς τοῦ σήμερα: τῆς πολιτικῆς ποὺ δημιουργεῖ τὴν προσωπικότητα διὰ τῆς παιδείας καὶ γενικώτερα διὰ τοῦ διαφωτισμοῦ, ποὺ ὑποστηρίζει τὴν δημιουργικότητα τῆς προσωπικότητος, ἐγγυᾶται τὴν ἀνάδειξή της καὶ τὴν ἐπιβραβεύει καὶ προστατεύει ἀπὸ τὴν καταστρεπτικὴ ἔως φονικὴ ὀρμὴ τῆς ἀπρόσωπης μάζας.

Υ.Γ. Λεπτομέρεια μὲν ἀλλὰ εὐγλωττη: Περίλυπος ὁ βουλευτὴς τῆς Ν.Δ. κ. Ἄρης Σταθάκης, ὁ ὁποῖος παλαιότερα ἔκανε μία θαυμασία τηλεοπτικὴ ἐκπομπὴ γιὰ θέματα Τροχαίας Κίνησης, μὲ σχόλια, κριτικὴ καὶ παρεμβάσεις ποὺ ἔφεραν ἀποτελέσματα, «ἐξωμολογήθηκε» στὴ NET (15.4.07), ὅτι «μῆκε στὴν πολιτικὴ, γιὰ νὰ ἐπηρεάσῃ ἐκ τῶν ἔσω, ὡς μέλος τῆς Βουλῆς, τοὺς ὑπεύθυνους, ὥστε νὰ διορθωθοῦν τὰ τρελλὰ ποὺ ὑπάρχουν στοὺς ἐλληνικοὺς δρόμους» καὶ κοστίζουν ζωὲς καὶ σωματικὲς ἀκεραιότητες, ὅπως περίπου θὰ κόστιζε ἓνας διαρκὴς πόλεμος. «Δὲν εἰσακούομαι πιά, ἂν καὶ εἶμαι κυβερνητικὸς βουλευτὴς», εἶπε ὁ καλοκάγαθος ἄνθρωπος καὶ πρόσθεσε ὅτι σκοπεύει νὰ ξαναρχίσῃ τὸ δημοσιογραφικὸ του ἔργο. Καὶ ναὶ μὲν ὁ κ. Σταθάκης δὲν ἤξερε προφανῶς πῶς λειτουργεῖ τὸ σύστημα ἐξουσίας. Ἄλλοι ὅμως, ποὺ ἴσως ἔχουν ὑποψιασθῇ, τί περιμένουν ἀπὸ τὴν τυχὸν ἐκλογὴ τους –ἂν ποτε τὴν πετύχουν; Προφανῶς μόνο τὴν προβολή, τὴν οἰκονομικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ κυριαρχία τους εἰς βάρος τῶν ἀφελῶν ψηφοφόρων τους καὶ τὴν ἐμπορευματοποίηση τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν προσδοκιῶν κάποιων πολιτικῶ ἀπολιθωμένων.

Δ.Ι.Α.

** Βλέπε «Τὸ παραμῦθι τοῦ Παρλαμένου. Τί εἶναι καὶ τί δὲν εἶναι Δημοκρατία;», «Δαυλός», τ. 267, Μάρτιος 2004· βλέπε τὸ ἴδιο ἄρθρο στὴν ἰστοσελίδα τοῦ «Δ», <http://www.davlos.gr/pdf/17477b.pdf>.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Μια επανάσταση χωρίς άρχηγους και έπιτελεία

Κύριε Λάμπρου,

Η πολιτιστική και πνευματική αναγέννηση άρχισε. Η μικρή «θεά» Προμηθέα, μία δεκαπεντάχρονη πρόσωπο-άτομο στο Σικάγο μάς έδωσε ένα βροντερό μήνυμα για την έναρξη μιας πολιτισμένης και ειρηνικής πορείας χωρίς οργανώσεις, όπλα και κραυγές, χωρίς μίσος, χωρίς επαναστάτες και έξουσιαστές. Τα μόνα όπλα της επανάστασης αυτής είναι ο λόγος, η γνώση και τα έπιχειρήματα. Χωρίς λαϊκισμό και ατελείωτες κόντρες, χωρίς προπαγάνδα, χωρίς άρχηγους και έπιτελεία. Φτάνει οι Έλληνες-πρόσωπα ανά τον κόσμο να συμμετάσχουν σ' αυτήν την ειρηνική διαφώτιση του Ελληνισμού και της ανθρωπότητας. Και αυτοί δεν είναι λίγοι. Σκοπίμως μάς λιγοστεύουν οι κήρυκες της Ρωμοσύνης, που έχουν σκοπό να απομονώσουν τους άληθινούς Έλληνες και να τους άγνοήσουν, για να άναφέ-

ρυνται μόνο στους Ρωμους και καλούς χριστιανούς.

Σήμερα έχουμε αρκετούς διαφωτιστές και πεφωτισμένους ανθρώπους του πνεύματος και πάνω άπ' όλα Έλληνες, που με τις γνώσεις και την πνευματική διαύγεια μπόρεσαν να άποκρυπτογραφήσουν τον θησαυρό της Αρχαίας Ελληνικής Σκέψης με την βοήθεια της σημερινής ύψηλης Τεχνολογίας και να την περάσουν στους Νεοέλληνες, που ώρμασαν πολιτιστικά και πνευματικά, για να κρατήσουν στους ώμους τους την τεράστια κληρονομιά του Αρχαίου Ελληνικού Πολιτισμού. Γι' αυτό ο ειρηνικός πολιτισμένος άγώνας ενάντια του θρησκοκρατούμενου κράτους της Ρωμοσύνης και όλων των δυνάμεων του έξουσιασμού πρέπει να γίνη με έπιχειρήματα και να είναι ολομέτωπος.

Να κτυπηθή με άποτελεσματικότητα ο πυ-

ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΜΗΘΕΑ

Κύριε διευθυντά,

Τò θλιβερό περιστατικό της Προμηθέας («Δ», τ. 301) δεν είναι προσωπική υπόθεση ενός κοριτσιού-θαύματος και του ύβριστού της. Δεν είναι άκόμα ένα... άσήμαντο περιστατικό, που άφορά στην κοινότητα Ελλήνων της διασποράς. Έπì πλέον είναι ένα άκρως σημαντικό γεγονός, που μάς άπαγορεύει τόσο η Ιστορία όσο και η προσωπική άξιοπρέπειά μας να τò άφήσουμε να περάση στὰ.. ψιλὰ γράμματα και τη λήθη.

Τούτη η ιστορία πρέπει να καταγραφη βαθιά στην μνήμη όλων αυτών που την έζησαν στο Σικάγο, την 28η Ιανουαρίου 2007 όσο και αυτών που την άκουσαν και που την διάβασαν, διότι η σοβαρότης και τò βάρος αυτής της συμπεριφοράς δύο διαφορετικών ανθρώπων άφορά όχι μόνον στους Έλληνες αλλά σ' όλόκληρο τò ανθρωπίνο είδος κατ' επέκτασιν. Και παρακαλώ τους άναγνώστες του «Δ» να μὴν με θεωρήσουν ως ύπερβολικόν, διότι η ήλικία μου δεν μου έπιτρέπει προχειρότης ή ύπερβολές.

Μπαίνω στο θέμα και σέ μερικές αναλύσεις, για να άποδείξω χωρίς καμμίαν άπολύτως άμφιβολία, ότι στην κοινοτική αίθουσα της κοινότητος αυτής του Σικάγου έγινε μία άπαίσια μετωπική σύγκρουση, τόσο σφοδρή, που ο ένας αντίπαλος -ή

ρῆνας τοῦ δόγματος τοῦ ἔξουσιασμοῦ, ποῦ εὐ-
τυχῶς βρίσκεται σὲ πλήρη σύγχυση καὶ παρα-
κμῆ, σὲ πλήρη σήψη καὶ προσπαθεῖ μὲ δόντια
καὶ μὲ νύχια νὰ κρατήσῃ τὴν ἐξουσία, τὰ προ-
νόμια ποῦ τοῦ ἔδωσαν, χωρὶς νὰ ξεχνᾶμε πῶς
τὸ τραυματισμένο ἀγρίμι στὶς τελευταῖες στιγ-
μὲς εἶναι πολλὸ ἐπικίνδυνο. Τελειώνοντας θέλω
νὰ πιστεύω, πῶς ὅλοι ἐκεῖνοι ποῦ αἰσθάνον-
ται ἐνεργοὶ Ἑλλήνες καὶ ποῦ πιστεύουν στὸν

μόνο θεὸ τῶν Ἑλλήνων, τὸν δημιουργὸ τῶν
πάντων, τὴν Φύση καὶ τὶς συμπαντικὲς δυνά-
μεις, ἔχουν καθήκον νὰ ὑψώσουν τὴν φωνή
τους, γιὰ νὰ ἀποκαλυφθῇ ἡ Ἀλήθεια.

Μὲ ἐκτίμηση
Ἐλευθέριος Βασιλείου
Manchester, N.H.

Ἡ «ἀμφισβήτηση τῆς κλασικῆς Ἀθήνας»

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Εἶμαι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν συνδρομητὴς τοῦ
«Δαυλοῦ», ἀλλὰ ἐπειδὴ γιὰ πρώτη φορὰ ἐπι-
κοινωνῶ ἀπ' εὐθείας μαζί σας, σπεύδω πρὸ
παντός ἄλλου μὲ χαρὰ νὰ σᾶς συγχαρῶ γιὰ
τὸ μακρὸς πνοῆς ἔργο σας.

Σᾶς ἀποστέλλω μὲ τὴν παροῦσα μία ἐπι-
φυλλίδα ἀπὸ τὸ «BHMA» τῆς Κυριακῆς (11/
3/2007), ὅπου δημοσιεύεται κείμενο ποῦ συν-
έταξε κάποιος καθηγητὴς (Νεοελληνικῶν
Σπουδῶν) στὸ Πανεπιστήμιο Μπίρμινγχαμ (Αγ-
γλία), ἐπειδὴ ἔχω τὴν γνώμη, ὅτι θὰ πρέπει νὰ
δοθῇ μία ἀπάντησις στὸν καθηγητή.

Ὅσον ἀφορᾷ στὸ κείμενο τῆς ἐπιφυλλίδος
καὶ στὰ ἐρωτηματικὰ ποῦ «εὐλόγα κατατρυ-

χουν καὶ βασανίζουν» τὸν ρέκτι συντάκτη
τῆς, θὰ τὸν διαβεβαίωνα ὅτι οἱ δῆθεν φόβοι
του «περὶ τοῦ ἐπερχομένου λυκόφωτος τῆς
Κλασικῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πυθαγορείου Θεω-
ρήματος» εἶναι φανταστικοί, ὡς ἀναλογισθῇ
τὰ ἐξῆς γνωστὰ σ' ὅλη τὴν ἐπιστημονικὴ κοι-
νότητα τῆς Εὐρώπης:

Εἶναι παγκόσμια πρωτοτυπία καὶ ἐπανά-
σταση ἡ ἐπινοηθεῖσα καὶ λειτουργοῦσα μέθο-
δος ἐδραιώσεως καὶ συναγωγῆς ἀσφαλῶν ἐπι-
στημονικῶν συμπερασμάτων, ἰδίως ἐπὶ τοῦ
ἱστορικοῦ πεδίου, πάνω στὶς πάσης φύσεως
ἑγχρωμες (μαῦρες, κίτρινες καὶ ἄλλων ἀπο-
χρώσεων) Ἀφροδίτες καὶ Ἀθηνές, ποῦ σὰν πυ-
γολαμπίδες (κοινῶς κωλοφωτιές, ποῦ δυστυ-

ἀλήθεια- ἐθροιάμβευσε χωρὶς καμμιὰ γρατζουνιὰ καὶ ὁ ἄλλος -τὸ ψέμα- συνετριβῇ.
Ἡ μὲν Προμηθεά, ἓνα 15χρονο παιδί-θαῦμα, ἀντιπρόσωπος τοῦ ὠραίου, τοῦ με-
γάλου, τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τοῦ ἀθάνατου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, εἶχε κληθῇ νὰ πάῃ
στὴν ἐορτὴ τῶν Ἑλληνικῶν... Γραμμάτων -τί εἰρωνία καὶ τί ἐμπαιγμὸς ἐδῶ- καὶ
νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία, τὴν ὁποία Ἑλληνικὴ Παιδεία εἶχε ἡ ἴδια
ἀποκτήσῃ ἀλλὰ ὄχι τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἀκροατηρίου καὶ ὁ ὑβριστὴς τῆς. Τὸ
ἀγαθὸ κορίτσι ἀναφέρθηκε στὶς ἱστορικὲς ἀλήθειες, ποῦ τὸ ὥς τώρα σκοτεινόφρον
Κατεστημένο τὶς ἔχει συστηματικῶς κρυμμένες ἀπὸ αὐτὴν τὴν... Ἑλληνικὴν Παιδεί-
αν, νομίζοντας καὶ πιστεύοντας, ὅτι ἡ μέθοδος αὐτὴ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀκολουθῇται
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Σὲ κάποιο σημεῖο τῆς ὁμιλίας τῆς ἓνας λάτρης-πιστὸς τῆς λεγόμενης Ἑλληνικῆς
Ὁρθοδοξίας τὴν σταμάτησε, φωνάζοντας «ἔξω, ἔξω, βρωμοθηλῆνκο», δημιουργώντας
πανδαιμόνιο καὶ ἀναγκάζοντας τὴν μητέρα τῆς κοπέλλας νὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν ἐξέδρα
τὸ παιδί τῆς. Ἀναρωτιέται τώρα κάθε σοβαρὸς, ἠθικὸς ἄνθρωπος στὸ κατασταλαγ-
μένο του μυαλό:

Ιον. Ἐὰν τὸ παιδί αὐτό, ποῦ ἴσως νὰ εἶναι 3-4 ἢ καὶ 5 φορὲς μικρότερο στὴν ἡλικία
ἀπὸ τὸν ὑβριστὴ τῆς, ἦταν δική του κόρη ἢ ἐγγονή, θὰ τολμοῦσε νὰ τὴν προσβάλλῃ
μὲ τέτοιο τρόπο;

χῶς μόνο αὐτὲς ἀπέμειναν) φαίνεται νὰ φωτίζουν γλωσσὰ τὶς ὁμιγλῶδεις καὶ σκοτεινὲς νύχτες τοῦ Μπίρμινγχαμ.

Φρονῶ ὅτι ὁ κ. καθηγητὴς ὀφείλει νὰ ἔλθῃ σὲ ἐπαφὴ καὶ μὲ σοβαροὺς μελετητές, ὅπως π.χ. ὁ ἄγνωστος προφανῶς σ' αὐτὸν Ρενὰν («Προσευχὴ στὴν Ἀκρόπολη») ἢ οἱ Ρωμαῖοι ἱστορικοὶ τῆς ἐποχῆς, στὴν ὁποία ἀναφέρεται, σχετικὰ μὲ τὶς ιδέες καὶ γνῶμες τῶν σύγχρονων Λατίνων ρητόρων συγγραμμάτων ἢ αὐτῶν ποὺ ἔγραψαν τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐποχῆς.

Θὰ τοῦ ἔλεγα, ὅτι ἀκόμα καὶ ἡ, διάσημη ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, «διδασκαλικὴ μωρία» ἔχει καὶ αὐτὴ τὰ ὅριά της. Πέραν αὐτῶν δὲν εἶναι οὔτε ἀνεκτὴ οὔτε συγγνωστὴ οὔτε κἂν πρὸς

σαρκασμὸ καὶ τέρψη. Ὑποκρύπτει ἐπιβουλὲς καὶ δολιότητες.

Ὅσον ἀφορᾷ στὶς λοιπὲς ἀναφορὲς σὲ αἰγυπτιακά, περσικά ἢ ἄλλα «ἀσιατικά μοντέλα» πάσης φύσεως, νομίζω, ὅτι ὁ ἀρθρογράφος ἀδικεῖ καὶ ἐνοχοποιεῖ ἀθῶους καὶ ἀνυποψίαστους ἀνθρώπους, τοὺς Ἀσιαῖτες, ἀποδίδοντάς τοὺς σκέψεις ἢ προθέσεις, ποὺ οὐδέποτε εἶχαν ἢ διανοήθησαν καὶ πάντοτε, φτύνοντας στὸν κόρφο τοὺς, ὅταν ἀρρώσταιναν ἀπ' αὐτὸ τὸ κακό, μετὰ βδελυγμίας τὸ ἐξώρκιζαν καὶ τὸ ἀπεκρίρυσσαν.

Μὲ τιμὴ
Δημ. Δεληπέτρος
Ἀθήνα

Πρωτόγονη μέτρηση, κομπολόι καὶ κομποῦτερ

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Πάντα μὲ ἐντυπωσίαζε, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ μὲ γαλήνευε κατὰ κάποιον τρόπο ἡ στάση βαθειᾶς περισυλλογῆς τοῦ παπποῦ μου, ὅταν τὸν ἔβλεπα νὰ παίζει τὸ κομπολόγι του! Μὲ ἐφῆσυχάζε ἡ αὐτοσυγκέντρωσή του (ἀπαραιτήτῃ ὅταν κάποιος μετρεᾷ), καὶ μὲ γαλήνευε ὁ ρυθμικὸς ἦχος, ποὺ ἄφηναν οἱ χάνδρες πέφτοντας ἢ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη. Σήμερα μετὰ

ἀπὸ μισὸν καὶ πλέον αἰῶνα ἀναρωτιέμαι, ἀνθὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ συσχέτιση μεταξὺ κομβολογίου καὶ κομποῦτερ.

Στὴν ἐγκυκλοπαίδεια «Πρωῖα» πληροφοροῦμεθα, ὅτι «Ἐν Ἑλλάδι ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ κομβολόγιον ὑπὸ τῶν κληρικῶν συνήθως, ἀλλ' ἄνευ τινὸς σημασίας...» Ἐπίσης ὅτι τὸ κομβολόγιον «ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότατα ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν ἀσκητῶν, ἵνα διὰ τῶν κόκκων

2ον. Ἐὰν τώρα ὑποθέσουμε, ὅτι τὸ παιδί αὐτὸ μὲ τὴν μητέρα του καὶ μὲ τὸσους μάρτυρες τὸν πηγαινάν στα δικαστήρια, γιὰ νὰ ἀποδείξῃ τῶν λόγων του τὸ ἀληθές, ὅτι ἡ Προμηθεά εἶναι «βρωμοθήλυκο», ποιά θὰ ἦταν ἡ ἄμυνά του; Εἶναι ὅμως ἐδῶ αὐτὸς ὁ τύπος ἀνθρώπου τυχερός, διότι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἡ κοπέλλα θὰ ἀφήσῃ τὸ κόσμιο βάθρο τῆς ἀξίας της, νὰ κατέβῃ στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἁμοιρὸν ὕβριστῆς της, γιὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ ἀνατολίτικο «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ». Αὕτῃ εἶναι Ἑλληνίδα.

3ον. Ἐὰν ζοῦσε σήμερα ὁ συντοπίτης του, ὁ ποιητής, ποτὲ δὲν θᾶγραφε «τὴν Ρωμοσύνη μὴν τὴν κλαῖς», ἐπειδὴ σήμερα, ὅπως συμβαίνει τὰ τελευταῖα 2.153 χρόνια, αὕτῃ ἡ Ρωμοσύνη εἶναι μόνο γιὰ οἶκτο καὶ κλάματα.

4ον. Ἐὰν τώρα ὁ ἄτυχος αὐτὸς συνάνθρωπός μας καὶ συμπατριώτης μας ἦταν λίγο τυχερὸς στὰ παιδικὰ του χρόνια, ὅπως ἡ Προμηθεά σὲ πνευματικὸ ταλέντο καὶ σὲ προστασία ἀπὸ τοὺς δικούς του, δὲν θὰ ἔπασχε ἀπὸ τὴν διπλὴ ἄγνοια, ποὺ τὸν τυραννᾷ ἰσοβίως. Θὰ ἦταν ἀφ' ἐνὸς μὲν γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ἡ ὁποία βρίσκεται σὲ ὅλα τὰ πνευματικὰ ἰδρυμάτα, στὰ μουσεῖα, στὶς βιβλιοθήκες, στὶς ἐγκυκλοπαίδειες, στὰ λεξικά καὶ στὰ ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ εἶχε ὁ ἴδιος ἐρευνήσῃ καὶ μελετήσῃ τόσο τὸ ἱστορικὸ παρελθὸν τῆς πίστεως του σὲ σχέση πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸ ὅσο καὶ τὰ περιεχόμενα τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τότε ὅχι μόνον δὲν θὰ ἔβριζε τὸ ὑπέροχο κορίτσι, ἀλλὰ

του υποβοηθηται ή μνημόνευσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπαναλαμβανομένων προσευχῶν.» Στὸ λήμμα κόμβος στὴν ἴδια ἐγκυκλοπαίδεια διαβάζομε: «Ενιακοῦ, ὡς ἐν Κίνα καὶ Περουβία, οἱ κόμβοι ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ὡς μνημονικὸν μέσον, πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς γραφῆς.» Ἀπὸ τὸ ἐρμηνευτικὸν λεξικὸ τοῦ Δημητράκου ἀποκομίζομε τὰ ἑξῆς: «Κόμβος: τὸ ναυτικὸν μίλιον ὡς μονὰς ταχύτητος πλοίων.» Μεταφορικά: «τὸ κομπόδεμα, πονηγρί».

Εἶναι ἄξιον προσοχῆς, ὅτι σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις ἐκεῖνο ποὺ ἐνδείκνυται καὶ διαφαίνεται εἶναι ἡ ἔμμεση καὶ ἄμεση σχέση τοῦ κομπολογίου μὲ τὸ μέτρημα.

Τώρα ἂς ἀφήσωμε τὸν συλλογισμό μας σὲ μιὰν αὐθαίρετη εἰκασία, ὑποθέτοντας ὅτι ὁ πρωτόγονος πρόγονός μας θέλοντας νὰ μετρήσῃ τὰ περιουσιακά του ἀγαθὰ (ποὺ κατὰ τὸ πλεῖστον θ' ἀποτελοῦνταν ἀπὸ οἰκιακὰ ζῶα) καὶ πρὶν ἀκόμη ἀνακαλύψῃ γραφὴ καὶ ἀριθμούς, ἐπινόησε τὸν... κομπιοῦτερ τῆς ἐποχῆς του, δηλαδὴ τὸ πρακτικώτατο κομποσχοῖνι.

Ἄς υποθέσουμε λοιπὸν, ὅτι πῆρε ἓνα σχοινί, ποὺ πιθανὸν νὰ εἶχε ὑφάνει ὁ ἴδιος ἀπὸ μαλλὶ τῶν αἰγοπροβάτων του, καὶ ὅταν αὐτὰ γεννοῦσαν, πρόσθετε ἓναν κόμπο στὸ σχοινὶ τοῦ, ἐνῶ ἀντιθέτως ἔλυνε τὸν ἀνάλογο ἀριθ-

μὸ κόμβων μ' ἐκεῖνα ποὺ ἔχανε ἢ ἔσφαζε γιὰ τὴν ἐπιβίωσή του. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ μπορούσε ὁ ζωοτρόφος πρόγονός μας νὰ μετρή καὶ νὰ ἐλέγχῃ τὰ περιουσιακά του, ποὺ ἦταν ἄλλωστε καὶ ἡ κυριώτερη πηγὴ αὐτοσυντήρησης τοῦ ἰδίου καὶ τῆς ομάδας του. Συνεχίζοντας τὴν εἰκασία μου θέλω νὰ υπογραμμίσω, ὅτι κοινὸ σημεῖο τοῦ σημερινοῦ Η/Υ καὶ τῆς προαναφερόμενης μεθόδου μέτρησις εἶναι, ὅτι καὶ τὰ δύο λειτουργοῦν μὲ βάση τὴν πρόσθεση-ἀφαίρεση καὶ οὐδεμία πνευματοθεϊκὴ προέλευση μποροῦν νὰ ἔχουν, ὅπως ὑποτίθεται ὅτι ἔχει τὸ κομποσχοῖνι τῶν καλογέρων. Οἱ καλόγηροι τὸ ἄρπαξαν, προκειμένου νὰ ἐλαχιστοποιήσουν ἀφ' ἐνὸς τὴν νευρική τους καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ δώσουν πρόσβαση σὲ μιὰ «θεϊκὴ ἐπικοινωνία», ζητιανεύοντας τὴν γιαχβεδικὴ εὐνοία ἐν ὧσιν τῆς θανατοφοβίας τους.

Ἀναλογιζόμενος κατὰ πόσον ἀγγίζει ἡ ὄχι τὰ σύνορα τῆς ὑπερβολῆς ἡ αὐθαίρετη αὐτὴ εἰκασία μου:

Κόμβος+ λόγος = κομβολόγι → κομπιοῦτερ.

Σὰς χαιρετῶ φιλικὰ

Γ. Βουρνέλης

Ζυρίχη Ἑλβετίας

θὰ τὸ χειροκροτοῦσε κατασυγκινημένος καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια τοῦ ἀπὸ ξεστῆ ἀνθρωπιὰ ὄλο θανιασμὸ καὶ περηφάνεια.

Δυστυχῶς ὅμως γι' αὐτὸν τὸ μέλλον θὰ εἶναι ἀσήκωτο, ὅσο καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ τοῦ ἀντισταθῇ, διότι ἡ Προμηθεὰ θὰ συνεχίσῃ νὰ ἀνέρχεται στὸ πνευματικὸ στερέωμα, ἐνῶ ἐκεῖνος καὶ ὅσοι τοῦ μοιάζουν θὰ παραμένουν ἐγκλωβισμένοι στὰ θρησκευτικὰ τους μηδενικά, τὰ γεμάτα ἀπὸ κάλπικες προσδοκίες καὶ κενὲς ὑποσχέσεις.

Θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργο γιὰ τὸν ἄτυχον ὑβριστὴ τῆς Προμηθεᾶς νὰ βρισκόταν κάποιος λογικὸς ἄνθρωπος νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ –ἐὰν φυσικὰ παίρνη ἀπὸ λόγια– ὅτι οἱ σοβαροὶ ἄνθρωποι, ὅταν παρενδρίσκωνται σὲ χώρους διαλέξεως καὶ διαφωνοῦν κάπου μὲ τὸ ὁμιλοῦν πρόσωπο, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ὑποβάλλουν ἐρωτήσεις καὶ μὲ ὥραϊο τρόπο νὰ ἀποδείξουν τὶς ὅποιες λανθασμένες θέσεις του. Ἔτσι γεννήθηκε ὁ διάλογος ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες, ποὺ τοὺς ἀγνοεῖ τόσο τραγικά, καὶ ἐκεῖ τὸν κατέβασε τὸ ἀνατολικὸ δόγμα, ποὺ τοῦ ἐπιβάλανε ἀπὸ τὴν παιδική του ἡλικία, δόγμα ποὺ ἐξ αἰτίας τῶν ἱστορικῶν ἐγκλημάτων του καὶ ἐνοχῶν τοῦ ἐπ' οὐδενὶ σηκῶναι ἱστορικὲς ἀλήθειες, εὐπρεπὴ διάλογο καὶ ἀνοχὴ πρὸς τὴ Γνώση καὶ τοὺς γνώστες.

Μὲ τιμὴ

Μίνως Κουρνιανὸς

Νέα Ὑόρκη

Ἡ ἀνείπωτη αἰτία ἐπίθεσης κατὰ τοῦ σχολικοῦ βιβλίου

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Τὸ ἀπόσπασμα, ποὺ σᾶς ἀποστέλλω σὲ φωτοτυπία, εὐρίσκεται εἰς τὴν σελίδα 7 τοῦ ἐπίμαχου βιβλίου Ἱστορίας τῆς ΣΤ΄ Δημοτικοῦ καὶ ἀναφέρεται στὴν ἐνότητα «Ἡ Εὐρώπη ἀνακαλύπτει τὸν κόσμον». Ἀναρωτιέμαι λοιπόν, μήπως οἱ πραγματικοὶ λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποίους ἀπαιτεῖται (εἰδικὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία πρώτη ἀπ' ὅλους διὰ τοῦ προκαθημένου τῆς «ἁνοίξε» τὸ θέμα γιὰ προφανεῖς λόγους) ἡ ἀναθεώρηση τοῦ βιβλίου, εἶναι αὐτοί, καὶ ὄχι ἐκεῖνοι ποὺ προβάλλονται καὶ ἀφοροῦν σὲ κάποιες παραλείψεις ἢ διατυπώσεις, ποὺ πιθανῶς νὰ χρηζοῦν κάποιας ἀναθεώρησης.

Μὲ ἐκτίμηση
Γ. Γρατσίας
Νέα Σμύρνη

Ἀπὸ τὴν Προμηθέα

Ἀγαπητὲ φίλε καὶ διδάσκαλε κύριε Λάμπρου,

Εἶμαι ἡ Προμηθέα. Δὲν σᾶς ἔγραψα συντομώτερα, διότι ἡ μητέρα μου καὶ ἐγὼ εἴχαμε ἓνα τροχαῖο ἀτύχημα στὶς 2 Ἀπριλίου. Ἡ μητέρα μου εἶχε νοσηλευθῇ στὴν ἐντατικὴ γιὰ δυὸ ἐβδομάδες, ὅπου καὶ παρέμεινα στὸ πλευρὸ τῆς. Ἀφοῦ βγήκε ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο, χρειαζότανε συνεχῇ φροντίδα, τὴν ὁποία τῆς προσέφερα καὶ ἀκόμα τῆς προσφέρω. Τὸ αὐτοκίνητό μας καταστράφηκε καὶ ἡ πρόσβασή μου στὸ πανεπιστήμιο εἶναι πιά ἀδύνατη. Μὲ τὸν χρόνον καὶ αὐτὰ τὰ νέα ἐμπόδια θὰ προσπεραστοῦν. Σᾶς γράφω γιὰ νὰ σᾶς ἐνημερώσω, πὼς ἔλαβα ἀπὸ τὸ γραφεῖο σας ἓνα πανέμορφο δῶρο: ἓνα μεγάλο κουτὶ μὲ ἐπιλεγμένα βιβλία σας καὶ μὲ τοὺς τόμους τοῦ «Δαυλοῦ», ποὺ μοῦ ἔλειπαν. Δὲν βρίσκω λόγια νὰ σᾶς εὐχαριστήσω. Ἡ εὐγνωμοσύνη μου καὶ ἡ χαρὰ μου εἶναι ἀπέραντη. Σᾶς εὐχαριστῶ ὁλόθερμα.

Ἀγαπημένε διδάσκαλε κύριε Λάμπρου,

Σᾶς εὐχαριστῶ ιδιαίτερα, διότι ἦταν τρομερὴ, καὶ ἀφάνταστα σημαντικὴ, ἡ εὐεργετικὴ ἐπιρροὴ τοῦ ἔργου σας καὶ τοῦ χαρακτήρα σας στὴν ζωή μου. Πάντα θὰ σᾶς ἐκτιμῶ ὡς μαθητρία, ὡς Ἑλληνίδα, ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἀκόμα ὡς κόρη.

Εἶθε ἡ ζωή σας νὰ πλημμυρίσῃ μὲ τὴν ἴδια εὐτυχία ποὺ ἡ δική σας παρουσία πλημμύρισε τὴν ζωή μου. Ὅπου καὶ νὰ βρίσκωμαι, ὅ,τι καὶ νὰ κάνω, θὰ εἶσα-στε στὴν καρδιά μου φίλτατος.

«Εὐνὼ οἱ Ἰνδιάνοι εἶχαν καλὴ διὰθεση ἀπέναντί τους, οἱ χριστιανοὶ εἰσέβαλαν σ' αὐ-
τὲς τὶς χώρες σαν λυσσασμέ-
νοι λύκοι. Ἰδοὺ οἱ λόγοι γιὰ
τους οὗσιους σκοτώθηκαν
τόσοι ἄνθρωποι: [...] ὅλοι
ὅσοι ἦρθαν πίστεψαν ὅτι,
καθὼς ἐπρόκειτο γιὰ λαοὺς
ἀπίστων, νομιμοποιούνταν
νὰ τους σκοτώσουν ἢ νὰ τους
αἰχμαλωτίσουν, νὰ τους πιά-
ρουν τὰ αγαθὰ τους, χωρὶς
νὰ νοιάζονται καθόλου καὶ
νὰ ἔχουν τύψεις συνειδήσεως
γιὰ τέτοια πράγματα. [...] οἱ
ἴδιοι αὐτοὶ ἀπίστοι ἦταν τὰ
πιο γλυκὰ καὶ εἰρηνικὰ ἡλά-
σματα τοῦ κόσμου, χωρὶς
καθόλου ὀπλᾶ.»

Βαρθολομαῖος ντε Λας Κά-
ζας, *Πολύ σύντομη αναφορά
στὴν καταστροφή των Ἀμι-
κῶν Ἰνδιῶν*, 1552

1.12

Θέλω νὰ ξέρετε, πὼς ἡ ὁμιλία τοῦ Σικάγο, εἶναι ἓνα πολὺ σημαντικὸ γε-
γονὸς στὴν ζωή μου, καὶ σᾶς εὐχαρι-
στῶ ποὺ μοῦ συμπαρασταθήκατε μὲ
κατανόηση καὶ σοφία.

Ἦταν ὁ πρῶτος μου ἄγῶνας γιὰ
τὴν υπεράσπιση τῆς Ἀλήθειας, γιὰ
τὴν υπεράσπιση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μὰ
καὶ γιὰ τὴν υπεράσπιση τῶν δικαι-
ωμάτων τῆς ἀπανταχοῦ ἀνθρωπότη-
τας. Σεβαστήκατε τὴν θέλησή μου καὶ
μὲ βοηθήσατε νὰ σταθῶ ἀντάξια τοῦ
ἔθνους μου. Σᾶς εὐχαριστῶ μὲ ὅλη
τὴν δύναμη τῆς ψυχῆς μου.

Ἐρρωσθε
Προμηθέα

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

γκύκλιο με οδηγίες πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς του ἐξέδωσε ὁ κ. Χριστόδουλος. Ποιό εἶναι τὸ ζητούμενο; Ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ ἀπολωλότος ποιμνίου στὴν Ἐκκλησία πάση θυσίᾳ. Παραθέτουμε κάποια ἀποσπάσματα τῆς ἐγκυκλίου, ἐνδεικτικὰ τῆς τακτικῆς ποὺ ἀκολουθεῖ ἡ Ἐκκλησία.

Πρόλογος ἐγκυκλίου: «Οἱ Νεο-διαφωτιστὲς ἐπιτίθενται καὶ κατὰ τῆς πίστεως, ἐπιδιώκοντες νὰ ὑποκαταστήσουν τὴ θρησκεία μὲ ἄλλες πίστεις, μὲ τὸν ὕλισμό, τὸν ἀτομικισμό..., τὴν **Ἐπιστήμη**, τὴν **Γνώση**. Ὡς ὅπλα γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν νέων αὐτῶν ἀντιλήψεων χρησιμοποιοῦνται τὰ σφάλματα τῶν κληρικῶν μας, ποὺ μεγαλοποιοῦνται καὶ προβάλλονται, ἢ συκοφαντία ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, τὰ σκάνδαλα, ἢ ἀνάμειξις τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας ἡγετῶν σὲ θέματα κοινωνικά, πολιτισμικά, ἀνθρώπινα καὶ ὁ καταιγισμὸς τῆς προπαγάνδας, ὅτι ἡ Ἐκκλησία καταδυνάστευσε δῆθεν τὸν λαὸ μας καὶ δὲν τοῦ εἶναι ἀπαραίτητη.»

Ὁδηγία Νο 3: «Βγῆτε ἔξω ἀπὸ τὸν ναὸ σας εἰς ἀναζήτησιν τῶν πλανωμένων. Μὴν κἀθεσθε ἀποκλειστικὰ στὸ Γραφεῖο σας καὶ περιμένετε τοὺς ἀνθρώπους, νὰ ἔλθουν ἐκεῖνοι κοντὰ σας... Αὐτὸ ἰσχύει ἰδιαίτερα γιὰ τοὺς νέους.»

Ὁδηγία Νο 4: «Σήμερα εἶσθε οἱ μόνοι ποὺ γίνεσθε δεκτοὶ νὰ μπαίνετε στὰ ξένα σπίτια... Ἀξιοποιήστε τὴν εὐκαιρία, νὰ μιλήσετε στοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν πίστη, γιὰ τὸν Θεό, γιὰ τὴν Ἐκκλησία...»

Ὁδηγία Νο 8: «Καλλιεργήστε καλὲς σχέσεις μὲ τοὺς ἐκπαιδευτικούς τῆς Ἐνορίας σας. Ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν σχέσεων αὐτῶν ἐξαρτᾶται καὶ ἡ πρόσβασή σας στὰ σχολεῖα. Ὅσοι ἐφημέριοί μας ἔχουν καλλιεργήσει τέτοιες σχέσεις, δὲν διατρέχουν κίνδυνο νὰ τοὺς ἀπαγορευθῇ ἡ εἴσοδος στὰ σχολεῖα.»

Ἔτσι λοιπόν... Γιὰ μία ἀκόμη φορὰ Θεοκρατία ἐναντίον Ἐπιστήμης.

Ἄρτεμις Γεωργιάδου

ΜΟΝΟ Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

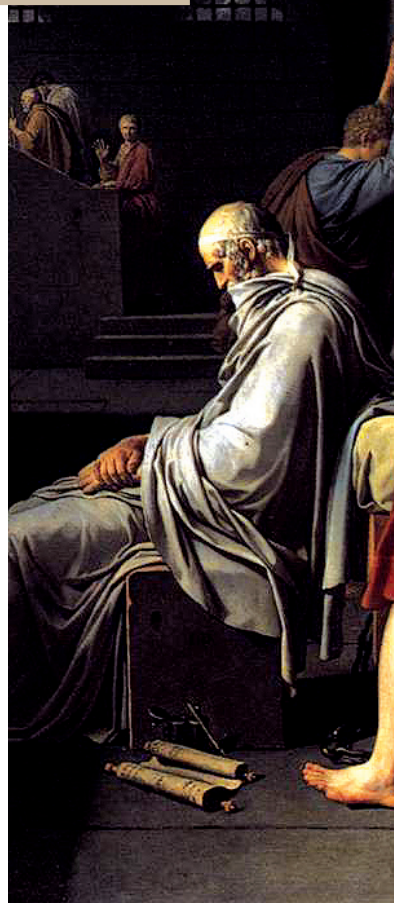
Ἡ σημερινὴ «Δημοκρατία» μέθοδος
νομιμοποίησης τοῦ Ἐξ-ουσιασμοῦ

Παιδεία κατὰ τὸν Πλάτωνα εἶναι ἡ ἐξάσκηση ποὺ ἀρχίζει ἀπ' τὴν παιδικὴ ἡλικία⁽¹⁾ καὶ ἀποβλέπει πρὸς τὴν ἀρετὴ, ἡ ὁποία κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ ἐπιδιώκῃ νὰ γίνῃ πολίτης τέλειος, νὰ ἄρχῃ καὶ νὰ ἄρχεται μὲ γνώμονα τὴ δικαιοσύνη⁽²⁾. Ὁ Ξενοφῶν ἀναγνωρίζει, ὅτι στὴν πόλη-κράτος ὁ πολίτης ἄρχει καὶ ἄρχεται καί, γιὰ νὰ γίνῃ τοῦτο τέλειος, ὀφείλει νὰ ἀσκηθῇ, γιὰ νὰ γίνῃ ἐνάρετος. «Ἡ ἠθικὴ ἀσκηση ἀποτελεῖ μέρος τῆς παιδείας τοῦ ἐλεύθερου πολίτη, ποὺ πρέπει νὰ διαδραματίσῃ ἓνα ρόλο καὶ μέσα στὴν πολιτεία καὶ σὲ σχέση μὲ τοὺς ἄλλους.⁽³⁾»

Σύμφωνα μὲ τοὺς «Νόμους» τοῦ Πλάτωνα ἀκόμη καὶ σὲ περίοδο εἰρήνης ὅλα τὰ κράτη βρίσκονται σὲ ἐμπόλεμη κατάσταση μεταξύ τους. Ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς πολίτες. «Στὴ δημόσια ζωὴ ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀντιπροσωπεύει ἓναν ἐχθρὸ γιὰ τὸν ἄλλο, στὴν ἰδιωτικὴ κάθε ἄνθρωπος ἀντιπροσωπεύει ἓναν ἐχθρὸ γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ ἀπὸ ὅλες τὶς μάχες, ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ κερδίσῃ, ἡ πρῶτιστη, ἡ πιὸ ἐνδοξὴ εἶν' ἐκείνη ποὺ κερδίζει ἀπέναντι σὸν ἑαυτό του, ἐνῶ ἡ πιὸ ἐπαίσχυντη ἀπὸ τὶς ἡττες, ἡ πιὸ ἄνανδρη, εἶναι τὸ νὰ ἡττηθῇς ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου.»⁽⁴⁾

Ἡ ἐξασφάλιση τῆς αὐτοκυριαρχίας, ἡ διαχείριση τοῦ οἴκου, ἡ συμμετοχὴ στὴ διακυβέρνηση τῆς πόλης ἐπιτυγχάνονται μὲσφ τῆς ἀσκησης μιᾶς ἐνάρετης ζωῆς, τῆς ζωῆς τοῦ «ἐλεύθερου» πολίτη, μὲ τὴν πλήρη, θετικὴ καὶ πολιτικὴ ἔννοια τοῦ ὄρου.

Ὁ Σωκράτης ἀγωνιζόταν ὑπὲρ τῆς πατρίδος (γῆς) καὶ τοῦ ἀτόμου κι ὄχι ὑπὲρ ἐνὸς ἀπρο-
σώπου ἀθροίσματος (=πόλις). Θεωροῦσε τὶς δραστηριότητες ἐντὸς τῆς πόλεως βρώμικες
καὶ ἄλογες, γι' αὐτὸ ἀπείχε ἀπὸ αὐτές. Ἡ πόλις τελικὰ τὸν σκότωσε.

Στὸν πίνακα ἀπεικονίζεται ὁ θάνατος τοῦ Σωκράτη. [Jacques-Louis David (17^η αἰ.), Μη-
τροπολιτικὸ Μουσεῖο Τέχνης Νέας Ὑόρκης.]

«Μία πόλη είναι ενάρετη, ἂν οἱ πολῖτες ποὺ συμμετέχουν στὴν διακυβέρνησή της εἶναι οἱ ἴδιοι ενάρετοι. Στὸ Κράτος μας ὁμως ὅλοι οἱ πολῖτες παίρνουν μέρος στὴ διακυβέρνηση. Ἐκεῖνο λοιπὸν ποὺ πρέπει νὰ ἐξετάσουμε εἶναι τὸ ἀκόλουθο: μὲ ποιὸν τρόπο ἓνα ἄτομο γίνεται ενάρετο; Γιατί, ἀκόμα κι ἂν ἦταν δυνατὸν ὁλόκληρο τὸ σῶμα τῶν πολιτῶν νὰ εἶναι ενάρετο, χωρὶς κανέναν ἀπ’ αὐτοὺς νὰ εἶναι ἀτομικά, θὰ ἔπρεπε μολοταῦτα νὰ προτιμήσουμε τὴν ἀτομικὴ ἀρετὴ, ἀφοῦ ἡ ἀρετὴ τοῦ κοινωνικοῦ σώματος στὸ σύνολό του εἶναι λογικὸ ἐπακόλουθο τῆς ἀρετῆς τοῦ κάθε πολίτη.^(4α)»

Ἡ εὐτυχία καὶ ἡ εὐταξία μιᾶς πολιτείας ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὸ ἄτομο ἐξασφαλίζει τὴν ἐλευθερία του. «Ἡ ἐλευθερία αὐτὴ εἶναι κατὰ παραπάνω ἀπὸ μία μὴ δουλεία, κατὰ παραπάνω ἀπὸ μία ἀπελευθέρωση, ποὺ θὰ καθιστοῦσε τὸ ἄτομο ἀνεξάρτητο ἀπὸ κάθε ἐξωτερικὸ ἢ ἐσωτερικὸ καταναγκασμό. Στὴν πλήρη καὶ θετικὴ τῆς μορφῇ εἶναι μία ἐξουσία ποὺ ἀσκοῦμε πάνω στὸν ἑαυτό μας μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐξουσίας ποὺ ἀσκοῦμε πάνω στοὺς ἄλλους. Πράγματι ἐκεῖνος, ποὺ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν κοινωνικὴ του θέση βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῶν ἄλλων, δὲν πρέπει νὰ προσμένῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του κίνητρα γιὰ ἐγκράτεια. Τοῦ ἀρκεῖ νὰ ὑπακούῃ στὶς προσταγὰς καὶ στὶς ἐντολὰς ποὺ θὰ τοῦ δοθοῦν. Καὶ ἀντίθετα αὐτός, ποὺ θὰ ἐξουσιάζῃ τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀσκῇ ἀπόλυτη κυριαρχία πάνω στὸν ἑαυτό του: γιατί, μὲ τὴ θέση ποὺ κατέχει καὶ ταυτόχρονα μὲ τὴν ἐξουσία ποὺ ἀσκεῖ, θὰ τοῦ ἦταν εὐκόλο νὰ ἱκανοποιῇ ὅλες του τὶς ἐπιθυμίες καὶ κατὰ συνέπεια νὰ παραδίνεται σ’ αὐτές, ἀλλὰ καὶ γιατί οἱ ὅποιες παρεκτροπὲς τῆς διαγωγῆς του θὰ εἶχαν δυσάρεστες ἐπιπτώσεις σὲ ὅλους, καθὼς καὶ στὴ συλλογικὴ ζωὴ τῆς πολιτείας.»

Γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὶς καταχρήσεις καὶ τὴν βία, γιὰ ν’ ἀποφύγῃ τὸ συνδυασμὸ τῆς τυραννικῆς ἐξουσίας (πάνω στοὺς ἄλλους) καὶ τῆς τυραννισμένης ψυχῆς (ἀπὸ τὶς ἐπιθυμίες του), ἡ ἀσκηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπαιτεῖ –σὰν ἀρχὴ ἐσωτερικῆς ρύθμισης– τὴν ἐπιβολὴ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του.

Τὸ πρόσωπο δὲν «θνάσκει σιγαθὲν» μέσα στὴν πόλιν

ἰα ἱστορία τῆς «ἠθικῆς» καὶ τῆς «ἀσκητικῆς», μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἱστορίας τῶν μορφῶν τῆς ἠθικῆς ὑποκειμενικοποίησης καὶ τῶν πρακτικῶν τοῦ ἑαυτοῦ μας, ποὺ προορισμός τους εἶναι νὰ τὴν ἐξασφαλίσουν⁽⁵⁾, «πρέπει νὰ πραγματεύεται τὰ προτεινόμενα πρότυπα ἐγκαθίδρυσης καὶ ἀνάπτυξης τῶν σχέσεων μὲ τὸν ἑαυτό μας, ἐνδοσκοπησης, γνώσης, ἐξέτασης, ἀποκρυπτογράφησης τοῦ ἑαυτοῦ μας ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας. Τὰ πρότυπα δηλαδὴ τῶν μεταμορφώσεων, στὶς ὁποῖες προσπαθοῦμε νὰ τὸν ὑποβάλλουμε⁽⁶⁾...» Ὁ ἄλλος «θνάσκει σιγασθεῖς» ἐδῶ; Πεθαίνει ἀποσιωπούμενος ἢ καὶ μεθοδικὰ διωκόμενος, χωρὶς δυνατότητα «παρησίας» καὶ καθολικῆς ἀνάδειξης τῆς ἐτερότητάς του;⁽⁷⁾ Μᾶλλον ὄχι.

«Εἶναι ὑπόθεση ρύθμισης, περιστάσεων καὶ προσωπικῆς κατάστασης τοῦ ἀτόμου. Οἱ λίγοι βασικοὶ κοινοὶ νόμοι –τῆς πολιτείας, τῆς θρησκείας ἢ τῆς φύσης– ἐξα-

κολουθοῦν νὰ ὑφίστανται, ἀλλά, θὰ ἔλεγε κανεῖς, πὼς διαγράφουν ἕναν εὐρύτατο κύκλο, μέσα στὸν ὁποῖο ἡ πρακτικὴ σκέψη πρέπει νὰ καθορίξῃ ποιὲς εἶναι οἱ προσηκουσες πράξεις. Γι' αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι ἀπαραίτητο κάποιον κείμενο, ποὺ νά'χῃ ἰσχὺν νόμου, ἀλλὰ μία τέχνη, μιὰ “πρακτικὴ”, μιὰ δεξιότητα, ἡ ὁποία, παίρνοντας ὑπόψη τὶς γενικὲς ἀρχές, θὰ κατηύθυνε τὴν πράξιν στὴν κατάλληλη στιγμή ἀνάλογα μὲ τὰ πλαίσιά της καὶ σὲ συνάρτηση μὲ τοὺς στόχους της. Καθολικεύοντας λοιπὸν τὸν κανόνα τῶν πράξεών του τὸ ἄτομο δὲν συγκροτεῖται σ' αὐτὴ τὴ μορφὴ ἠθικῆς ὡς ἠθικὸ ὑποκείμενο. Ἀντίθετα τὸ κατορθώνει τηρῶντας μία ὀρισμένη στάση καὶ προχωρῶντας σὲ μιὰ ὀρισμένη ἔρευνα, ποὺ ἀτομικοποιεῖ τὴν πράξιν του, τὴν διαφοροποιεῖ καὶ μποροῦν μάλιστα νὰ τῆς δώσουν μία ἰδιαίτερη λάμψη χάριν στὴν ἔλλογην καὶ περιεσκεμμένη δομὴ ποὺ τῆς προσδίδουν.⁽⁸⁾»

Ἡ Παιδεία ὡς δημιουργὸς τοῦ ἀτόμου ἄλλοτε καὶ τώρα

ὁρος «παιδεία», εἰσαχθεὶς στὴν ἐπιστημονικὴ ὁρολογία ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ Νεοανθρωπισμοῦ καὶ ἰδιαίτερα τὴν κίνησιν τοῦ Τρίτου Ἀνθρωπισμοῦ, χαρακτηρίζει τὴν ἀγωγή, ἡ ὁποία παρέχεται ἀπὸ τὸ Κράτος. Ἡ παιδεία ὅμως εἶναι κατὰ ἀκόμα εὐρύτερον καὶ ἀπὸ τὴν ἀγωγή, τὴν ὁποία συμπεριλαμβάνει. Τὸν 20ὸ αἰῶνα⁽⁹⁾ ὁ ἀρχαῖος ἐλληνικὸς ὅρος «παιδεία» ἀπέβη ἡ γενικώτερη ἔννοια, μέσα στὸ πλάτος τῆς ὁποίας νοοῦνται καὶ ὅλες οἱ ἄλλες συγγενεῖς καὶ ὑπάλληλες ἔννοιες, ὅπως «ἐκπαίδευση», «ἀγωγή», «μόρφωση», «ἀνατροφή» κ.λπ.

Γιὰ νὰ κατανοήσῃ κανεῖς, μὲ ποιὸν τρόπο τὸ σύγχρονο ἄτομο ἀναγνωρίζει τὸν ἑαυτὸ του ὡς ὑποκείμενο μιᾶς «παιδείας», εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀνακαλύψῃ πρῶτ' ἀπ' ὅλα μὲ ποιὸν τρόπο αἰῶνες τώρα ὁ ἄνθρωπος τῆς Δύσης ὠδηγήθηκε στὸ ν' ἀποδεχθῇ τὸν ἑαυτὸ του ὡς «ἄνθρωπο ποὺ χρεῖται παιδείας»;

“Ὁ σὺ φρων
δὲν ἐπιθυμεῖ
παρὰ ἐκείνο,
ποὺ ὑπαγορεύει
ὁ ὀρθὸς λόγος.”
(Ἀριστοτέλης)

Σίγουρα οἱ σύγχρονοι κοινωνίες βρῖσκονται μακριὰ ἀπὸ μία «τέχνη τοῦ ζῆν». Μακριὰ ἀπὸ «ἐλλογες καὶ θελημένες πρακτικὲς», ποὺ ἐπιτρέπουν στὸν ἄνθρωπο ὄχι μόνον νὰ ὀρίξῃ κανόνες διαγωγῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταμορφώσῃ τὸν ἑαυτὸ του, νὰ τροποποιῇ τὴν ἰδιαιτερότητά του καὶ νὰ καθιστᾷ τὴ ζωὴ του ἔργο, ποὺ εἶναι φορέας συγκεκριμένων αἰσθησιακῶν ἀξιών καὶ ἀνταποκρίνεται σὲ ὀρισμένα κριτήρια τρόπου ζωῆς.⁽¹⁰⁾ Ἦδη στοὺς χρόνους τοῦ Σχολαστικισμοῦ (13ος αἰῶνας) καὶ τῆς Ἀναγέννησης –γράφει ὁ Π. Ἀναστασιάδης– ἀναδύεται μία μορφὴ πολιτισμοῦ καὶ παιδείας, ὅπου τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τοῦ ἄλλου τείνουν νὰ σβήσουν ὁλοκληρωτικά.

Σύμφωνα μὲ τὸν Φουκὸ ἡ «τέχνη τοῦ ζῆν» ἔχασε ἕνα μέρος τῆς σημασίας της καὶ τῆς αὐτονομίας της, ὅταν ἐνσωματώθηκε στὴν ἀσκήσιν μιᾶς ποιμαντορικῆς ἐξουσίας, καὶ ἀργότερα σὲ πρακτικὲς παιδαγωγικοῦ, ἱατρικοῦ ἢ ψυχολογικοῦ τύπου.

Ἐδῶ πραγματικὰ ὁ ἄλλος «θνάσκει σιγασθεῖς», πεθαίνει ἀποσιωπούμενος, χωρὶς δυνατότητα «παρρησίας» καὶ καθολικῆς ἀνάδειξης τῆς ἐτερότητάς του.⁽¹¹⁾ Οἱ ἐποχὲς ποὺ δινόταν μάχη πρὸς τὴν ἀλήθεια, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ κανεὶς τὴν κατάστασι, ὅπου τείνει νὰ φτάσῃ μὲ τὴν ἄσκησι τῆς αὐτοκυριαρχίας στὴ σωφροσύνη, εἶναι μακρυνά. Τότε ἡ σωφροσύνη χαρακτηριζόταν ὡς ἐλευθερία. Στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σκέψῃ ἡ ἐλευθερία δὲν νοεῖται ὡς ἀνεξαρτησία ὁλόκληρης τῆς πόλης. Εἶναι γιὰ τὸν κάθε πολίτη μία ὠρισμένη μορφή σχέσης τοῦ εἶναι του μὲ τὸν ἑαυτὸ του. «Ὁ σώφρων», λέει ὁ Ἀριστοτέλης, «δὲν ἐπιθυμεῖ παρὰ ἐκεῖνο, ποὺ ὑπαγορεύει ὁ ὀρθὸς λόγος.»⁽¹²⁾

Ὁ ξεπεσμός τῆς Δημοκρατίας σὲ ἐξουσιασμό

ἡθικὸς πολιτικὸς στοχασμὸς τῆς Ἀρχαιότητος ἀπέχει παρασάγγας ἀπὸ ἑνὸς ταυτιστικὸ λόγου τῆς Νεωτερικότητος. Καὶ δὲν θὰ μποροῦσε ἴσως νὰ εἶναι διαφορετικά, ἀφοῦ ἡ προϋπόθεσις ὑπαρξῆς ἐτεροτήτων καὶ ἀνάδειξής τους – ἡ πόλις – ἔχει ἐξαλειφθῇ. Ἡ ὑπαρξὴ ὁλοκληρωτικῶν κρατικῶν μορφωμάτων δὲν θὰ μποροῦσε παρὰ νὰ βασίζεται σὲ ἓνα σύστημα ὑποχρεώσεων καὶ ἀπαγορεύσεων. Σὲ μία κωδικοποίησι τῶν πράξεων ἀλλὰ καὶ σὲ μία ἐρμηνευτικὴ τοῦ ὑποκειμένου. Συχνὰ ὁ ἡθικὸς προβληματισμὸς εἶναι ἰσχυρότερος ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀπαγόρευσι οὔτε ὑποχρέωσι. Ἡ ἀπαγόρευσι εἶναι κάτι τὸ ὁλότελα διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν ἡθικὴ «προβληματοποίηση».

**Ἡ Δημοκρατία δὲν
εἶναι ἓνας σταθμὸς,
στὸν ὁποῖον φτάνεις,
ἀλλὰ ἓνας τρόπος, μὲ
τὸν ὁποῖο ταξιδεύεις.**

Ἐκεῖ ποὺ βασιλεύει ὁ καθαρὰ νοησιαρχικὸς καὶ ἐργαλειακὸς λόγος, σ' ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀστικῆς καὶ σοσιαλιστικῆς αὐτονομίας καὶ χειραφέτησις, μηδενίζεται ἡ ἐτερότητα, καὶ δὲν ὑπάρχει χώρος γιὰ ἡθικὰς προβληματοποιήσεις. Ὁ ἄλλος ξῆ καὶ πεθαίνει ὑπὸ τὸ κατοχικὸ καθεστῶς μιᾶς καθολικότητος, συστατικὸ στοιχεῖο τῆς ὁποίας εἶναι. «Μορφώνεται ὑπὸ τὴν ἀνεξέλεγκτῃ ἡγεμονίᾳ τοῦ τυφλοῦ τῆς πεπρωμένου, ὑπάγεται σ' ἓναν ἀφηρημένον κόσμον τοῦ νοητοῦ καὶ τοῦ μονογενοῦς, τοῦ ταυτιστικοῦ λόγου.»⁽¹³⁾

«Τὸ πείθειν τοῖς λόγοις μέγιστον ἀγαθὸν καὶ αἷτιον ἅμα ἐλευθερίας... ἅμα δὲ τῶν ἄλλων ἄρχειν ἐν αὐτῇ πόλει.» Αὕτῃ ἡ δύναμις νὰ πείθῃς μὲ τοὺς λόγους εἶναι μέγιστον ἀγαθὸ καὶ ταυτόχρονα αἰτία ἐλευθερίας γιὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ μέσον, γιὰ νὰ ἄρῃς στὴν πόλιν σου. Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια περιγράφει ὁ Πλάτων τὴν Δημοκρατία, ὅπως τὴν προσέγγισε ἡ Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ ἡ Κλασικὴ Ἑλλάδα στὸ σύνολό της.

Ἡ Δημοκρατία ὅμως στὴ μοντέρνα τῆς ἐκδοχή, γράφει ὁ Shumpeter, λειτουργεῖ ὡς μέθοδος καὶ διαδικασίᾳ νομιμοποίησης τῆς ἐξουσίας, ὡς ἀνταγωνισμὸς τῶν κομμάτων καὶ τῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν δυνάμεων καὶ θεσμῶν ἐνὸς πολιτικοῦ συστήματος μιᾶς συγκροτημένης κοινωνίας γιὰ τὴν κατάκτησι τῆς

πολιτικής εξουσίας. Ένα τέτοιο έλλειμμα δημοκρατίας μειώνεται μόνο μέσα από τη διαρκή και συνεχή και αδιάλειπτη προσπάθεια των διανοουμένων και των ανθρώπων του πολιτισμού για βελτίωση και αναβάθμιση της πραγματικής ικανότητας του πολίτη να συμμετέχει και να εκφράζεται στα θέματα που τον αφορούν και τον ενδιαφέρουν. Μόνο σε δημοκρατικές κοινωνίες ή ύπαρξη μιᾶς παιδαγωγικής της ἐτερότητας φαντάζει μὴ οὐτοπική.

«*Ἡ Δημοκρατία*», γράφει ὁ Ντοστογιέφσκι, «δὲν βρίσκεται στὴ δημοκρατία, ἀλλὰ στὸ κινήγι της, στὴ συνεχή ἀναζήτησή της. Ἡ Δημοκρατία δὲν εἶναι ἕνας σταθμός, στὸν ὁποῖον φτάνεις, ἀλλὰ ἕνας τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο ταξιδεύεις. Ταξιδεύεις, δηλαδὴ δημιουργεῖς, ἀνησυχεῖς, συγκρούεσαι, διεκδικεῖς». «Σὲ μία Παιδαγωγικὴ τῆς Ἐτερότητας καὶ τοῦ Ξένου», ἀναφέρει ὁ Π. Ἀναστασιάδης, «ἡ κοινότητα τῶν ἐνδιαφερόντων τῆς παιδευτικῆς διαδικασίας θὰ συνέβαλλε στὴν ἀνάδειξη τῆς ὑπερθετικῆς γονιμότητος τῶν ἰδιαζόντων ἰδιωμάτων τοῦ καθέκαστον ἐτέρου. Ὅπως καὶ ἡ ἰδιοπροσωπία τῶν ἰδιωμάτων τοῦ καθέκαστον ἐτέρου στὸ ἄθλημα συγκρότησης μιᾶς δημιουργικῆς παιδευτικῆς κοινωνίας», ἄρα δημοκρατικῆς.

«Εμεῖς οἱ ἴδιοι εἴμαστε τίποτα», λέει ὁ Blaise Pascal, «εἴμαστε ὅμως ἀνίκανοι νὰ μὴν διεκδικοῦμε καὶ νὰ μὴν ἀνησυχοῦμε. Μὴν ἀνησυχῆτε γιὰ τοὺς ἀνήσυχους».

Σημειώσεις

1. «*Παιδεῖαν δὴ λέγω τὴν παραγινομένην πρῶτον παισὶν ἀρετήν*».
2. Πλάτων, «*Νόμοι*» I, 643 e.
3. Μισέλ Φουκώ, «*Ἱστορία τῆς Σεξουαλικότητος*», τόμος 2.
4. Πλάτων, «*Νόμοι*» I, 626 d-e.
- 4α. Ἀριστοτέλης, «*Πολιτικά*», VII, 14, 1, 332 a.
5. Μισέλ Φουκώ, «*Ἱστορία τῆς Σεξουαλικότητος*», τόμος 2.
6. Μισέλ Φουκώ, «*Ἱστορία τῆς Σεξουαλικότητος*», τόμος 2.
7. Π. Ἀναστασιάδης, «*Υπάρχει μία Παιδαγωγικὴ τῆς Ἐτερότητας; Προλεγόμενα γιὰ μία Κριτικὴ τοῦ Φιλοσοφικοῦ καὶ Παιδαγωγικοῦ – Νεωτερικοῦ Λόγου*», ἔκδ. Ἐπιστῆμες Ἀγωγῆς, 1-3/2000.
8. Μισέλ Φουκώ, «*Ἱστορία τῆς Σεξουαλικότητος*», τόμος 2.
9. Thomas Ballauf, «*Die Idee der Paideia*», 1952.
10. Μισέλ Φουκώ, «*Ἱστορία τῆς Σεξουαλικότητος*», τόμος 2.
11. Π. Ἀναστασιάδης, «*Υπάρχει μία Παιδαγωγικὴ τῆς Ἐτερότητας; Προλεγόμενα γιὰ μία Κριτικὴ τοῦ Φιλοσοφικοῦ καὶ Παιδαγωγικοῦ – Νεωτερικοῦ Λόγου*», ἔκδ. Ἐπιστῆμες Ἀγωγῆς, 1-3/2000.
12. Ἀριστοτέλης, «*Ἠθικὰ Νικομάχεια*» III, 12, 1, 119 b.
13. Π. Ἀναστασιάδης, «*Υπάρχει μία Παιδαγωγικὴ τῆς Ἐτερότητας; Προλεγόμενα γιὰ μία Κριτικὴ τοῦ Φιλοσοφικοῦ καὶ Παιδαγωγικοῦ – Νεωτερικοῦ Λόγου*», ἔκδ. Ἐπιστῆμες Ἀγωγῆς, 1-3/2000.

Κων. Κ. Κνιθάκης
Δρ Φιλοσοφίας Πανεπ. Βιέννης

Ἡ ἔννοια τοῦ ἀτόμου ὡς μέρους τοῦ Σύμπαντος ἀπασχόλησε τοὺς φιλοσόφους, ἰδιαιτέρως τὸν Δημόκριτο. Ἡ μελέτη τῶν ἀτόμων τῆς ὕλης συμβάδιζε στὴ σκέψη του μὲ τὴ μελέτη τῆς ἀνθρώπινης ἀτομικότητος, τῆς ὑποκειμενικῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῆς προσωπικῆς συνείδησης. Κεντρικὸς ἄξονάς της ἡ ἔλλογη ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου μέσῳ τῆς ἐναρμόνισής του μὲ τοὺς νόμους τοῦ Σύμπαντος. Ἄν καὶ ἡ φιλοσοφία του ἦταν πλήρης, ἀφωροῦσε δηλαδὴ καὶ στὴν ἀνθρώπινη ψυχολογία καὶ ἠθική, ἔγινε γνωστὸς ὡς «φυσικὸς φιλόσοφος», κι αὐτὸ γιὰ τὴν ἐπέκτασή της «ἀτομικῆς θεωρίας» στὴν κοινωνία θὰ ἀποτελοῦσε ἐπικίνδυνη ἐξέλιξη γιὰ τὸ μαζισμό τοῦ ἐξουσιαστικοῦ πνεύματος. (Βλ. «Τὰ “ἄτομα” στὴν “πόλιν” καὶ στὴν ὕλη», «Δ», τ. 283.) Στὴν φωτογραφία εἰκονίζεται ὁ Δημόκριτος σὲ μωσαϊκὸ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νότιας Καρολίνας τῶν Η.Π.Α.

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΜΦΟΡΑ ΤΟΥ ΜΑΖΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

μοναδικός δρόμος μετατροπής της ανθρώπινης κοινότητας σε εξουσιαστικό σχηματισμό είναι η μαζοποίησή της. Ἄν θέλω νὰ γίνω τύραννος, πρέπει νὰ ὑπάρχη μᾶζα. Ἄν δὲν ὑπάρχη, πρέπει νὰ τὴ δημιουργήσω. Δὲν νοεῖται τυραννία χωρὶς μᾶζα. Ἀλλὰ καὶ δὲν νοεῖται μᾶζα χωρὶς τυραννία. Οἱ δύο αὐτὲς ὀντότητες στὴν πραγματικότητα εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα, συμπίπτουν οὐσιαστικά, τὸ μόνο τυπικὸ στοιχεῖο ποὺ τὶς διαφοροποιεῖ φαινομενικὰ εἶναι ἡ διανομὴ ρόλων ἢ πρωτοβουλιῶν μέσα στὰ πλαίσια τῆς εξουσιαστικῆς κοινωνίας.

Ἡ ἐντύπωση ὅτι ἡ μᾶζα, οἱ εξουσιαζόμενοι εἶναι ἀκούσια ὄργανα ἢ θύματα τῶν εξουσιαστῶν ἔχει τὴν ἀρχὴ τῆς σὲ θεωρίες ἀφελῶν διανοουμένων τοῦ διεθνοῦς ἀκαδημαϊσμοῦ ἢ στὴν προπαγάνδα τῆς ἴδιας τῆς Ἐξουσίας, ποὺ προσπαθεῖ ἔτσι νὰ ἀπαλλάξη ἀπὸ τὴν κατηγορία τοῦ «συνειδητοῦ ἐγκλήματος» ἓνα ὀργανικὸ τῆς μέρος, ἓνα κομμάτι «σαρκὸς ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς», ὅπως εἶναι ἡ μᾶζα. Τὸ εξουσιαστικὸ ἐγκλημα, δηλαδὴ τὴν ἀποβολὴ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη κοινότητα τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν εἰσαγωγή, ἀντ' αὐτῶν, τῆς δυνάμεως, τοῦ δόγματος καὶ τῆς ἰσότητος, διαπράττουν ἀπὸ κοινοῦ καὶ συνειδητὰ ὁ τύραννος καὶ ὁ δοῦλος. Ὁ πρῶτος ἀπλῶς ἔχει συχνὰ τὴν πρωτοβουλία, χωρὶς τοῦτο νὰ ἀποκλείη τὸ ἀντίστροφο.

«Ἡ ἐλευθερία ποὺ ζητᾷ ἡ μᾶζα –γράφει ὁ Ἔρικ Χόφφερ στὸ κλασικὸ ἔργο του γιὰ τὸν φανατισμό¹ δὲν εἶναι ἡ ἐλευθερία τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ ἡ ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῆς αὐτόνομης ὑπάρξεως. Τὰ μέλη τῆς μάζας ἀπαιτοῦν τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸ τρομερὸ βάρος τῆς ἐλεύθερης κρίσης, ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὴν βαρεὶὰ εὐθύνη νὰ ὁλοκληρώσουν μόνοι τους τὸ ἐγὼ τους. Δὲν ἀπαιτοῦν καμμιά ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἀλλὰ τυφλὴ πίστι στὴν ἐξουσία.

1. Eric Hoffer «The true Believer», New York-London 1963. Ὑπάρχει καὶ ἐλληνικὴ μετάφραση μὲ τίτλο «Ὁ φανατικός», ἔκδ. Μπουκουμάνη, Ἀθήνα, κ.κ.

» Γκρεμίζουν την παλιά τάξη, όχι για να χτίσουν μία κοινωνία ελεύθερων, ανεξάρτητων ανθρώπων, αλλά για να δημιουργήσουν μία εξίσωση όλων, μιὰ προσωπική άνωνυμία. Δεν διαμαρτύρονται για τὰ κακά τοῦ παλιοῦ καθεστώτος, ἀλλὰ για τὴν ἔλλειψη ἰσχύος, ὅχι για τὴν καταπίεση, ἀλλὰ ἀκριβῶς για τὴν ἀδυναμία τοῦ καθεστώτος νὰ τὰ συνενώσει σ' ἓνα σκληρὸ σύνολο.»²

Ἔχοντας σὰν ἀφετηρία τὴν ἀπόλυτη ἀναγκαιότητα τῆς μάζας σὰν στοιχείου τῆς ἐξουσίας, οἱ ἄνθρωποι ποὺ διψοῦν για ἐξουσία, εἶναι φανερό, ὅτι θέτουν σὰν πρωταρχικὸ σκοπὸ τῆς δράσεώς τους τὴν μετατροπὴ τῶν ἀνθρώπων ὁμάδων, τῶν ἔθνων, τῶν ἑναρχων κοινωνιῶν σὲ μαζοποιημένους συρφετούς, ἔσμους ἄλογων, ἀνελεύθερων ἀτόμων, ποὺ ἀντιδρῶν τυφλὰ καὶ ἀγελαῖα στοὺς ἐρεθισμοὺς ποὺ τοὺς προκαλεῖ ἡ πρωτοβουλία τοῦ ἐξουσιαστῆ, χωρὶς νὰ διαθέτουν δυνατότητες δικιᾶς τους κρίσεως ἢ δικιᾶς τους ὑπεύθυνης ἀντιμετωπίσεως τῶν πραγμάτων τῆς κοινότητος.

Οἱ δημιουργοὶ ἐνὸς νοσηροῦ πολιτικοῦ φαινομένου, ὅπως εἶναι τὸ μαζικὸ κίνημα, εἶναι καὶ οἱ ἴδιοι ἀτελεῖ, νοσηρά, ἀνώμαλα ὄντα.

Μ' ἄλλα λόγια ἡ διαδικασία τῆς μαζοποιήσεως, τὸ μαζικὸ κίνημα, μεταφέρεται στὴν πράξη ὅχι μόνο σὲ πολιτικοκοινωνικὴ διαστρέβλωση, διατάραξη τῆς φυσικῆς, ἀληθινῆς λειτουργίας τῆς ὁμάδας καὶ τὴν ἀντικατάστασή της ἀπὸ ἓνα τεχνητό, συμβατικὸ κοινωνικὸ γίγνεσθαι, ἀλλὰ καὶ σὲ διαστροφή, κιβδηλοποίηση τῆς ὑγιοῦς ψυχροσυνθέσεως τοῦ ἀτόμου, σὲ μετάπτωσή του ἀπὸ φυσιολογικὸ μέλος τῆς κοινότητος σ' ἓνα νοσηρό, ἀνώμαλο κύτταρο τοῦ ἐπίσης νοσηροῦ καὶ παρακμιακοῦ ἐξουσιαστικοῦ ὁργανισμοῦ:

«Για τὴν κατηγορία τῶν ἀνθρώπων ποὺ ποθοῦν τὴ δύναμη –γράφει ὁ Φρειδεῖκος Νίτσε³ ἡ παρακμὴ εἶναι μέσον, καὶ τοῦτοι οἱ ἄνθρωποι ἐνδιαφέρονται ζωτικὰ νὰ ἀρρωστήσουν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ ἀνατρέψουν μὲ ἐπικίνδυνη καὶ συκοφαντικὴ σημασία τὴν ἔννοια τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τοῦ ψεύτικου.»

Εἶναι ἐπίσης εὐνόητο, ὅτι οἱ ἐκφραστές, οἱ δημιουργοὶ ἐνὸς νοσηροῦ πολιτικοῦ φαινομένου, ὅπως εἶναι τὸ μαζικὸ κίνημα, εἶναι καὶ οἱ ἴδιοι ἀτελεῖ, νοσηρά, ἀνώμαλα ὄντα.

«Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γράψῃ ἓνα βαρυσήμαντο βιβλίον, νὰ ζωγραφίσῃ ἓναν περίφημο πίνακα, νὰ δημιουργήσῃ ἓνα ἀρχιτεκτονικὸ ἀριστούργημα, ποὺ θέλει νὰ εἶναι ἓνας μεγάλος ἐπιστήμονας καὶ ξέρεῖ ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐκπληρωθῇ αὐτὴ ἡ μεγαλύτερη ἐπιθυμία του, δὲν βρίσκει καμμιά ἡσυχία σὲ μία σταθερὴ –παλιὰ ἢ νέα– κοινωνικὴ κατάσταση. Ἡ ζωὴ του τοῦ φαίνεται ἀγιάτρευτα κατεστραμμένη, ὁ κόσμος ξεκάρφωτος. Μόνο στὸ χάος αἰσθάνεται εὐχάριστα. Ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ ἴδιος ἀπαιτεῖ σιδερένια πειθαρχία καὶ ὑποτάσσεται σ' αὐτή, ὑποτάσσεται μόνο στὸ ἀπαράιτητο ὄργανον ἢ τὸ χρησιμοποιεῖ, για νὰ φθάσῃ σὲ μία κατάσταση αἰώνιας ροῆς,

2. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 157.

3. Φρ. Νίτσε, «Ὁ Ἀντίχριστος – Δοκίμιον ἀντιστροφῆς ὅλων τῶν ἀξιών», ἐλ. μετάφραση ἐκδόσεις Μαρή, σ. 26.

Όλα τὰ μαζικὰ κινήματα, προϊόντα ἀποκλειστικὰ τῆς Ἑβραϊκῆς Σκέψης (Χριστιανισμός, Μωαμεθανισμός, Κομμουνισμός, Καπιταλισμός κ.τ.λ.), ἐκμηδενίζουν τὸ ἄτομο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἡ ὑπακοή ἢ ἡ πίστη θεωροῦνται οἱ μεγαλύτερες ἀρετές. Στὶς φωτογραφίες ἀριστερὰ ἓνας Ἀθωνίτης μοναχὸς καὶ δεξιὰ ἄνδρες αὐτομαστιγούμενοι τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα. Όλοι τους εἶναι βέβαια ἐκμηδενισμένοι ἀπὸ πρὶν ὥς προσωπικότητες μέσα στοῦ μαζικοῦ θρησκευτικοῦ πλαίσιο, ποὺ ἀνήκουν.

αἰώνιας γεννήσεως. Συναισθήση τῆς ἐλευθερίας ἀποκτᾷ μόνον, ὅταν βλέπῃ ἀδιάκοπη ἀλλαγὴ καὶ συμβάλλῃ σ' αὐτὴ μὲ δικές του δυνάμεις, γιατί τότε ἔχει τὴν ἐντύπωση ὅτι κι αὐτὸς αὐξάνεται καὶ ἀναπτύσσεται μαζί. Ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ συμφιλωθῇ ποτὲ μὲ τὸ ἐγὼ του, φοβᾶται τὴν ὀριστικότητα καὶ τὴ σταθερὴ τάξη πραγμάτων. Ὁ Μαρά, ὁ Ροβεσπιέρος, ὁ Λένιν, ὁ Μουσσολίνι καὶ ὁ Χίτλερ εἶναι ἐξαίρετα παραδείγματα φανατικῶν, ποὺ προῆλθαν ἀπὸ τὶς γραμμὲς τῶν δημιουργικῶν ἀνίκανων ἀνθρώπων τοῦ λόγου. Ὁ Πέτερ Βίρεκ ἀναφέρει, ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἀνώτερους ναζὶ λειτουργοὺς εἶχαν καλλιτεχνικὲς φιλοδοξίες, ποὺ δὲν μπορούσαν νὰ τὶς πραγματοποιήσουν (...). Σ' ὅλα σχεδὸν εἶχαν ἀποτυχίες -ὄχι μόνο σύμφωνα μὲ τὰ κοινότατα κριτήρια τῆς αἰσθητικῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ δικά τους κριτήρια.»⁴

Ἀλλὰ εἶναι φανερό, τέλος, ὅτι καὶ τὰ μέλη τῆς μάζας, τὰ ἄτομα δηλαδὴ ποὺ ἔχουν μεταπέσει στὴν κατάσταση τοῦ ἐκούσια ἐξουσιαζόμενου, ἔχουν ἐπίσης καταντήσει ἀτελῇ, νοσηρὰ καὶ ἀνώμαλα στοιχεῖα:

«Ἡ ὑπερβολικὴ εὐλάβεια ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησία, στὸ κόμμα, στὸν ἀρχηγὸ καὶ στὸ θρησκευμα εὐνοοῦν ἐπίσης τὴν κατάσταση τῆς ἀτέλειας (τῶν μελῶν τοῦ κινήματος), γιατί κάθε ἀφοσίωση εἶναι ἀπλῶς μιὰ στάση ποὺ ἔχει ἀνάγκη συμπληρώσεως ἀπὸ περιεχόμενο ποὺ ἔρχεται ἀπ' ἔξω. Ἔτσι οἱ ἄνθρωποι ποὺ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ μεγαλώσουν στὴν ἀτμόσφαιρα ἐνὸς μαζικοῦ κινήματος

4. Ἦνθ. ἄνωτ., σ. 161.

διαμορφώνονται σὲ ἀτελὴ καὶ ἐξαρτημένα πλάσματα, ἀκόμη καὶ ὅταν ἔχουν μέσα τους τὴν τάση γιὰ αὐτόνομη ὑπαρξή. Παρουσιάζουν ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὸ ἐγὼ τους καὶ τὴν ὑπαρξή τους, ποὺ γι' αὐτοὺς εἶναι ἄγωνα καὶ χωρὶς ἐλπίδα.»⁵

Ἀκόμη καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ ὑποκόσμου ἀποτελοῦν ἰδανικὰ μέλη μέσα στὸ μαζικὸ κίνημα, θρησκευτικὸ ἢ σοσιαλιστικόν:

«Οἱ ἐγκληματίες ἀγαπιοῦνται καὶ γίνονται πρόθυμα δεκτοὶ ἀπ' ὅλα τὰ μαζικὰ κινήματα. Ὁ ἅγιος Βερνάρδος, ὁ δραστηριώτερος στρατολόγος γιὰ τὴ δεύτερη σταυροφορία, ἀπευθυνόταν στὸ λαὸ μὲ τὰ παρακάτω λόγια: «Μήπως ὁ θεὸς δὲν προσφέρει στοὺς δολοφόνους καὶ στοὺς ληστές, στοὺς μοιχοὺς καὶ στοὺς ἐπίορκους καὶ γενικὰ σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν στιγματισθῇ μὲ ἓνα ἐγκλημα μιὰ λαμπρὴ εὐκαιρία νὰ ἐξιλεωθοῦν, ἀφοῦ τοὺς θεωρεῖ σὰν δίκαιους, ἄξιους τῆς ὑπηρεσίας του; Ἡ ἐπαναστατικὴ Ρωσσία εἶχε μιὰ ζεστὴ θεσοῦλα γιὰ τὸν κοινὸ ἐγκληματία, ἐνῶ τοὺς αἰρετικούς τῆς ἰδεολογίας δὲν τοὺς μεταχειριζόταν μὲ ἄβροδ τρόπο (...). Τὸ ἐγκλημα εἶναι μέσα σὲ ὠρισμένα ὅρια ὑποκατάστατο γιὰ τὸ μαζικὸ κίνημα.»⁶

* * *

ἐτὰ τὴν κοινωνιολογικὴ-ψυχολογικὴ αὐτὴ ὀριοθέτηση τοῦ μαζικοῦ κινήματος, ἃς ἐμβαθύνουμε στὴν ἰδεολογικὴ του δομὴ. Σ' ὅλα τὰ μαζικὰ κινήματα, ἀπὸ τὸ Χριστιανισμὸ μέχρι τὸν Ἀστισμὸ, τὸν Κομμουνισμὸ, τὸν Σοσιαλισμὸ καὶ τὸν Ναζισμὸ, ὑπάρχουν κοινὰ ἰδεολογικὰ στοιχεῖα, ποὺ παρουσιάζονται μὲ τόση ὁμοιότητα, ταυτότητα στὶς διαφορὲς διαδικασίες, ὥστε καθιστοῦν τελικὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς «-ισμοὺς» ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Βασικὰ τὸ μαζικὸ κίνημα ἀπεχθάνεται τὶς ιδέες, τὶς ἀνώτερες ἀρχές. Ἡ ιδέα, ὅπως ἡ ἐλευθερία, ἡ ἀλήθεια, ἡ δικαιοσύνη, εἶναι γιὰ τὸν φανατισμὸ ὅ,τι τὸ λιβάνι γιὰ τὸ διάβολο, κατὰ τὸ κοινολεκτούμενο. Ἡ ιδέα εἶναι καταλύτης, καταστροφὴ τῆς ἐξουσίας, καὶ γι' αὐτὸ μέσα στὰ πλαίσια ἐνὸς κινήματος καταδιώκεται καὶ τελικὰ ἀποβάλλεται ὀλοκληρωτικὰ καὶ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τεχνητὲς ἀρχές καὶ συμβατικὲς ἀξίες. Εἶδαμε ἤδη τὴν τάση τοῦ φανατικοῦ ὅχι μόνο νὰ ἀδιαφορῇ γιὰ τὴν ἐλευθερία, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιδιώκη τὴν ἀποβολὴ τυχόν ὑπολειμμάτων τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ζωή.

«Ἀκόμη καὶ τὰ μαζικὰ κινήματα, τὰ ὁποῖα στὸ ὄνομα τῆς ἐλευθερίας ξεσηκώνονται ἐνάντια σὲ μιὰ δουλεία, δὲν ἐπιτρέπουν καμμία ἀτομικὴ ἐλευθερία (...). Κατὰ τὸν Ροβεσπιέρο ἡ ἐπαναστατικὴ (= ἀστική) κυβέρνηση ἦταν ὁ “δεσποτισμὸς τῆς ἐλευθερίας ἀπέναντι στὴν τυραννία”. Χαρακτηριστικὸ εἶναι, ὅτι ἓνα ἐνεργητικὸ μαζικὸ κίνημα, ποὺ παραμελεῖ ἢ παραμερίζει τὴν προσωπικὴ ἐλευθερία, δὲν βλάπτει τὰ συμφέροντα μιᾶς φανατικῆς ἀκολουθίας. Οἱ φανατικοί, λέει ὁ Ρενάν, φοβοῦνται τὴν ἐλευθερία περισσότερο ἀπὸ τὸ διωγμό.»⁷

5. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 144.

6. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 68. Εἶναι πασίγνωστο ἐπίσης, ὅτι ὁ Ἰησοῦς συνάρτησε τὸ κίνημά του μὲ τελῶνες, πόρνες, «πτωχοὺς τῷ πνεύματι», σωματικὰ ἀναπήρους καὶ ἄλλα στοιχεῖα παρόμοιας ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς στάθμης.

7. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 43.

Θύματα τῶν Ἀσιατικῶν θεοκρατικῶν μαζικῶν κινημάτων εἶναι καὶ οἱ γυναῖκες, οἱ ὁποῖες ὄχι μόνον δὲν ἔχουν προσωπικότητα μέσα στὸ κίνημα ποὺ ἀνήκουν, ἀλλὰ ἐπὶ πλείον πρέπει νὰ ντρέπονται καὶ γιὰ τὴν φύση τους. Ἀριστερὰ εἰκονίζεται μιὰ χριστιανὴ ἀσκήτρια ἀφιερωμένη στὸ Χριστὸ καὶ δεξιὰ μουσουλμάνες μὲ μπούργκες. Συμβολικὴ ἀλλοίωση ἢ ἀπώλεια τῆς προσωπικότητος διὰ τῆς ἀλλοίωσης ἢ ἀπόκρυψης τῆς μορφῆς τοῦ προσώπου.

Ἐδῶ ἀκριβῶς δημιουργεῖται ἡ ἀνάγκη μιᾶς τεχνητῆς ἀρχῆς, ἐνὸς κατὰ συνθήκην ψεύδους, ποὺ θὰ πάρῃ τὴ θέση τῆς ιδέας, θὰ ἀντικαταστήσῃ δηλαδή τὴν φυσικὴ ὁρμὴ γιὰ ἐλευθερίαν μὲ κάποια διαστρέβλωση, πλαστογράφησίν της. Ἔτσι κατασκευάσθηκε ἡ παρὰ φύσιν ἀρχὴ τῆς ἰσότητος:⁸

«Ὅποιος θεωρεῖ τὴ ζωὴ του κατεστραμμένη, περισσότερο ἀπαιτεῖ ἰσότητα καὶ ἀδελφικότητα παρὰ ἐλευθερίαν. Ὅταν ἀπαιτῇ ἐλευθερίαν, ἐννοεῖ μ' αὐτὸ μόνον τὴ δυνατότητα γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ ἰσότητος καὶ ὁμοιομορφίας. Ἡ ὑπερβολικὴ ἀπαίτηση τῆς ἐλευθερίας εἶναι κατὰ μέρος μόνον ἐπιθυμία γιὰ ἀνωνυμία : νὰ εἶναι μία ἀπὸ τὶς πολλὰς κλωστὲς ποὺ ἀποτελοῦν ἓνα ὕφασμα, μιὰ κλωστή ποὺ δὲ διαφέρει σὲ τίποτα ἀπὸ τὶς ἄλλες. Γιατὶ ἔτσι δὲν μπορεῖ πιά κανένας νὰ τὸν ξεχωρίσῃ, νὰ τὸν μετρήσῃ μὲ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν κατωτερότητά του (...). Ὅπου ἡ ἐλευθερία ἀποτελεῖ πραγματικότητα, ἐκεῖ ἡ ἰσότητα εἶναι ἡ θερμὴ ἐπιθυμία τῆς μάζας. Ὅπου ἐπικρατεῖ ἰσότητα, ἐκεῖ ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ θερμὴ ἐπιθυμία μιᾶς μειονότητας. Ἡ ἰσότητα χωρὶς ἐλευθερία δημιουργεῖ μιὰ διαρκέστερη κοινωνικὴ δομὴ ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν χωρὶς ἰσότητα.»⁹

8. Γιὰ τὸ ἀσυμβίβαστο τῆς ἐβραιογενοῦς ἐξουσιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος πρὸς τὴν ἀλήθεια καὶ τὶς ιδέες τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας κ.λπ. βλέπε ἀνάλυσή μου «Ἀναζήτηση», Ἀθήνα 1981, σ. 32-36.

9. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 44-45.

Νά, λοιπόν, πώς ἐξηγείται τὸ ἀπίστευτο γεγονός, ὅτι ἡ ἐβραϊκὴ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος, τὸ ἰδανικὸ αὐτὸ τοῦ Προκρούστη, ὅπως τὸ ἀντιλαμβάνονταν οἱ Ἕλληνες, κατίσχυσε ὁλοκληρωτικά, ἐκτοπίζοντας τὴν ἰδέα τῆς δικαιοσύνης ἀπὸ τὸν ἀστοκαπιταλισμο-
ξιστικὸ Κόσμο μας, μολονότι, ὡς γνωστόν, ἰσότητα δὲν ὑπάρχει ἐξ ἀντικειμένου
πουθενά, οὔτε στὴν φύση οὔτε ἀνάμεσα στὶς φυσικὲς καὶ πνευματικὲς ἰκανότητες
καὶ δυνατότητες τῶν ἀνθρώπων, παρὰ μόνο στοὺς ἐγκεφάλους τῆς ἐξουσιαστικῆς
κοινωνίας. Τὸ τέρας τῆς ἐξουσίας διαστρεβλώνει ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν ἀντικει-
μενικὴ ἀλήθεια, εἰσάγοντας ἓνα δόγμα, ποὺ ἔρχεται σὲ πλήρη σύγκρουση μὲ τὴν
πραγματικότητα:

«Τὰ γεγονότα, πάνω στὰ ὁποῖα ὁ “ὀρθόδοξος” στηρίζει τὰ συμπεράσματά του,
δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προέρχωνται ἀπὸ δικιά του παρατήρηση καὶ πείρα, ἀλλὰ ἀπὸ
τὴν “Ἀγία Γραφή” του. “Τόσο πολὺ πρέπει νὰ πιστεύουμε στὸ λόγο ποὺ μᾶς ἀποκα-
λύπτει ἡ Γραφή, ὥστε ἐγώ, ἂν ὅλοι οἱ ἄγγελοι τοῦ οὐρανοῦ κατέβαιναν σὲ μένα,
γιὰ νὰ μοῦ ποῦν ἄλλα, θὰ ἔκλεινα τὰ μάτια μου καὶ θὰ βούλωνα τ’ αὐτιά μου –δὲν
ἀξίζουν οὔτε νὰ τὰ δεῖ, οὔτε νὰ τ’ ἀκούσῃ κανεὶς” (κατὰ τὸν Λούθηρο). Ἡ στήριξη

Ὅτι λέει ὁ
Πασκάλ γιὰ μίαν
ἀποτελεσματικὴν
θρησκείαν ἰσχύει
καὶ γιὰ κάθε
ἀποτελεσματικὸ
δόγμα: πρέπει «νὰ
ἀντιφάσκη στὴν
φύση, στὴν κοινὴ
λογικὴ καὶ στὴν
εὐχαρίστηση».

τῆς γνώμης στὴ λογικὴ ἀποτελεῖ αἴρεση καὶ προδοσία. Φανατικοὶ Ἰάπωνες στὴν Βραζιλία ἀρνιόνταν γιὰ χρόνια πολλὰ νὰ δεχθοῦν τὴν ἀπόδειξη ὅτι ἡ Ἰαπωνία νικῆθηκε στὸν τελευταῖο πόλεμο. Ὁ φανατικὸς κομμουνιστὴς ἀρ-
νιέται νὰ πιστέψῃ δυσάρεστες εἰδήσεις γιὰ τὴ Ρωσσία καὶ οὔτε ἀποκαρδιώνεται, ὅταν βλέπῃ μὲ τὰ ἴδια του
τὰ μάτια τὴν ἀθλιότητα στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Ἀνα-
τολικοῦ Κόσμου¹⁰. Γι’ αὐτὸ ἓνα δόγμα δὲν θὰ ἔπρεπε
νὰ κρίνεται ἀπὸ τὸ περιεχόμενό του σὲ ἀλήθεια, βάθος
καὶ ἐγκυρότητα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀποτελεσματικότητά του
στὴν ἀπομόνωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό
του καὶ τὸ περιβάλλον του. Ὅτι λέει ὁ Πασκάλ γιὰ μίαν
ἀποτελεσματικὴν θρησκείαν ἰσχύει καὶ γιὰ κάθε ἀποτελε-
σματικὸ δόγμα: πρέπει “νὰ ἀντιφάσκη στὴν φύση, στὴν
κοινὴ λογικὴ καὶ στὴν εὐχαρίστηση”.

Ἀπ’ αὐτὲς τὶς ἰδεολογικὲς «ἀρχές» τοῦ μαζικοῦ κινήματος ἀπορρέουν καὶ οἱ «ἀρε-
τές» τῶν μελῶν του. Οἱ ἀρετὲς αὐτὲς εἶναι ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ πίστις, ἡ ὑποταγὴ
ὅλων τῶν μέσων δράσεως, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἀξιών στὴν ἐξουσιαστικὴ σκοπιμό-
τητα καὶ στὸν ἀρχηγό, ἡ λογοκρατικὴ ἀντιμετώπιση τῆς ζωῆς, ἡ συνωμοτικότης,
οἱ «ἀντιθετικὲς ταυτότητες» ἀγάπη-μῖσος, ἐξουσιαστικότητα-ὑπακοή κ.λπ. Εἶναι
ἀπίστευτο πρᾶγμα τὸ μέγεθος αὐτοεξευτελισμοῦ καὶ αὐτοεκμηδενίσεως, στὸ
ὁποῖο μπορεῖ νὰ ὀδηγηθῇ τὸ ἄτομο-φορέας τῆς «μαζικῆς ἰδεολογίας»:

«Ὅταν ὁ Στάλιν ἐξαναγκάσῃ ἐπιστήμονες, καλλιτέχνες καὶ συγγραφεῖς νὰ ἔρπουν
στὰ τέσσερα καὶ νὰ ἀποκηρύσσουν τὴν αἴσθησή τους γιὰ τὸ ὠραῖο, τὴν προσωπικὴ

10. Πρβλ. τὴν ἀναισθησία τῶν ὀρθοδόξων κομμουνιστῶν ἀπέναντι στὰ συμβαίνοντα στὴν
Πολωνία, Τσεχοσλοβακία κ.λπ.

Έπάνω εικονίζεται μιὰ φανατική μου-
σουλμάνα καμικάζι με τὸ Κοράνι στὸ
χέρι, ἡ ὁποία ἐτοιμάζεται νὰ θυσιασθῇ
γιὰ χάρη τοῦ Ἀλλάχ. Δεξιά, μιὰ φανατι-
κὴ χριστιανὴ δούλη τοῦ Θεοῦ, μιὰ ὁσία,
ἡ ὁποία θυσίασε τὴ ζωὴ της φυτοζωῶν-
τας στὴν ἔρημο γιὰ πολλὰ χρόνια γιὰ
χάρη τοῦ Γιαχβέ. Οἱ ἱερομάρτυρες ἐπιδι-
ώκουν τὸ θάνατο, διότι ἔχουν ἀπολέσει
τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν ἴδια τους
τὴν ὑπαρξὴ μέσα στὴν ὁμάδα καὶ στὸ
ιδεολόγημα τοῦ μαζικοῦ κινήματος,
ποὺ ἀνήκουν.

τους εὐφυΐα καὶ τὴν ἠθικὴ τους συνείδηση, δὲν τὸ κάνει γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ ἓνα
σαδιστικὸ του ἔνστικτο, ἀλλὰ γιὰ νὰ γιορτάσῃ με ἐντυπωσιακὸ τρόπο τὴν ἀνώτερη
ἀρετὴ -τὴν τυφλὴ ὑπακοή. Γιὰ ὅλα τὰ μαζικὰ κινήματα ἡ ὑπακοὴ εἶναι ἡ πρώτη
ἀρετὴ τοποθετεῖται στὴν ἴδια βαθμίδα με τὴν πίστη: «ἡ πνευματικὴ κοινότητα δὲν
ἀπαιτεῖ μόνο ἀπόλυτη συμφωνία με τὴ μία καὶ μοναδικὴ πίστη, ἀλλὰ καὶ τέλεια
ὑποταγὴ καὶ ὑπακοὴ στὴ θέληση τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Πάπα, ὅπως “στὸν ἴδιο
τὸ Θεὸ” (κατὰ τὸν Πάπα Λέοντα τὸν ΙΓ΄ - κατὰ τὸν Λούθηρο ἡ ἀνυπακοὴ εἶναι
μεγαλύτερη ἁμαρτία ἀπὸ τὸν φόνο τὴν κλοπὴ καὶ τὴν ἀνευλικρίνεια). Ἡ ἀταξία,
ἡ αἱματοχυσία καὶ ἡ καταστροφὴ, ποὺ χαρακτηρίζουν τὸ πέρασμα ἐνὸς μαζικοῦ
κινήματος, μᾶς ὀδηγοῦν στὴ σκέψη ὅτι οἱ ὁπαδοὶ του εἶναι ἀπὸ τὴν φύση τους ἄξε-
στοι καὶ ἄνομοι. Στὴν πραγματικότητά ὅμως ἡ μαζικὴ ἀγριότητα δὲν εἶναι σὲ κάθε
περίπτωση συνισταμένη ἀτομικῶν ἀνομιῶν (...). Οἱ χριστιανοὶ προσήλυτοι, ποὺ σκη-
νοθετοῦσαν ἐπιθέσεις ἐνάντια στὸ πανεπιστήμιο τῆς Ἀλεξάνδρειας καὶ κρεμοῦσαν
τοὺς ὑποπτοὺς καθηγητὲς γιὰ ἀποπλανητικὴ διδασκαλία, ἦταν ὑπάκουα μέλη μιᾶς
κλειστῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κομμουνιστὴς ὑποκινητὴς εἶναι ἓνα δουλοπρεπὲς μέλος τοῦ

κόμματος. Οἱ Ἰάπωνες καὶ οἱ ναζὶ ταραξίες ἦταν οἱ πειθαρχικώτεροι ἄνθρωποι ποὺ γνώρισέ ποτε ὁ κόσμος. Ὁ Ἀμερικανὸς μπίζνεσμαν βρῖσκει συχνὰ στὸν φανατικὸ ρατσιστὴ τῶν νότιων ΗΠΑ, ποὺ κατέχεται ἀπὸ μαζικὰ πάθη, ἕναν πρόθυμο ἐργάτη, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Στρατὸς ἔχει ἐπίσης ἀνακαλύψει, ὅτι αὐτὸς δέχεται πρόθυμα τὴν πειθαρχεία.»¹¹

* * *

ὁ μαζικὸ κίνημα καὶ τὰ συμφύη πρὸς αὐτὸ πολιτικοκοινωνικά φαινόμενα – φανατισμός, δόγμα, ἐπανάσταση, ἰσότητα – εἶναι «μὴ ἐβραϊκή-χριστιανική ἐφεύρεση».¹² Πρὸ τῆς κατισχύσεως τοῦ ἀρχικὰ θρησκευτικοῦ καὶ ἀργότερα πολιτικοκοινωνικοῦ (ἀστοκαπιταλομαρξιστικοῦ) ἀσιατικοῦ Πνεύματος στὸν Κόσμο, τέτοια φαινόμενα ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὴν πνευματικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τῶν Ἑθνῶν. Εἰδικώτερα τὸ μαζικὸ κίνημα, τὸ δόγμα, ἡ ἰσότητα, ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ ἐπανάσταση εἶναι φαινόμενα ἀπολύτως ἄγνωστα στὴν πολιτικὴ, πνευματικὴ καὶ θρησκευτικὴ Ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέχρι τῆς νοθεύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος.

**Τὸ μαζικὸ κίνημα,
τὸ δόγμα, ἡ ἰσότητα,
ὁ φανατισμὸς καὶ
ἡ ἐπανάσταση
εἶναι φαινόμενα
ἀπολύτως ἄγνωστα
στὴν πολιτικὴ,
πνευματικὴ καὶ
θρησκευτικὴ Ἱστορία
τοῦ Ἑλληνισμοῦ
μέχρι τῆς νοθεύσεως
τοῦ Ἑλληνικοῦ
Πνεύματος.**

Ἡ ἐξουσιαστικὴ-δογματικὴ κοινωνία τῆς θελήσεως, τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ δόγματος, ἀπὸ τὴν ἐμφάνισή της, πρὶν ἀπὸ δύο χιλιάδες χρόνια, ἕως σήμερα, πέρασε ἀπὸ πολλές φάσεις. Ἡ πρώτη περίοδος τῆς ἐξελιξέως της, ἡ ἐποχὴ τοῦ θρησκευτικοῦ δογματισμοῦ, φαίνεται ὅτι τείνει πρὸς τὸ τέλος της – ἂν δὲν ἔχη ἤδη τερματισθῇ ὀριστικά. Μέχρις οὗτου φθαρῇ ἀνεπανόρθωτα, μπόρεσε καὶ ἔδωσε ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες φαινόμενα ἀπίστευτης πνευματικῆς καταπτώσεως, ἀλλὰ καὶ ἡθικῆς διαστρεβλώσεως καὶ ἐξαχρειώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Μεσαῖωνας εἶναι ἄμεσο ἱστορικὸ ἀποτέλεσμα τοῦ μαζικοῦ κινήματος καὶ τοῦ δογματισμοῦ.

Σήμερα ἡ ἐξουσιαστικὴ δογματικὴ κοινωνία στηρίζεται ὄχι τόσο στὸ θρησκευτικὸ ὅσο στὸ πολιτικοκοινωνικὸ δόγμα. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο καλύπτει καὶ τὸν χώρο τοῦ πνεύματος, τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης. Ὁ ἀστοκαπιταλομαρξιστικὸς δογματισμὸς ἐπίμονα ἐπεδίωξε καὶ τελικὰ πέτυχε νὰ ἀλώσῃ, νὰ διαστρεβλώσῃ ἐκτὸς τῆς ἀνθρωπίνης κοινότητος καὶ τὴν πνευματικὴ ὁρμὴ γιὰ δημιουργίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ τὶς συνήθειες τῆς ἀτομικῆς του ζωῆς. Ἄν ἐμβαθύνουμε στὶς ιδέες, ἀρχὲς καὶ ἀξίες ποὺ διέπουν τὶς διάφορες πτυχὲς τῆς σύγχρονης ζωῆς, θὰ διαπιστώσουμε, ὅτι δὲν ὑπάρχει χώρος δράσεως καὶ σκέψεως, ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη μέχρι τὴν Πολιτικὴν, ἀπὸ τὴν Οἰκονομίαν μέχρι τὴν Τέχνην, ἀπὸ τὴν Παιδείαν μέχρι τὴν Τεχνολογίαν, ποὺ νὰ συναρτᾶται ἄμεσα πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν Ἀλήθειαν, χωρὶς τὴν μεσολάβησιν κάποιου συμβατικοῦ, τεχνητοῦ καὶ φυσικὰ ψεύτικου «κανόνα», ποὺ ὑπαγορεύει ἡ (πάντοτε ἐξουσιαστικὴ) σκοπιμότητα. Στὴν πραγματικότητα ἡ ἱστορικὴ εἰκόνα τῆς ἐποχῆς

11. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 131-132.

12. Ἐνθ. ἀνωτ., σ. 185.

μας δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ μία τεράστια συνισταμένη ἐπὶ μέρους «κινήματων», πνευματικῶν καὶ πολιτικοκοινωνικῶν, ποὺ συμβάλλουν ὅλα σὰν χεῖμαρροι στὸ ἓνα, τὸ ἀποπνικτικό, τὸ ἀνθρωποφάγο τέλμα τῆς ἐξουσιαστικῆς κοινωνίας.

Ἡ ἀντίθεση –ἡ ἐξοντωτική, συχνά, ἀντίθεση– μεταξὺ τῶν διαφορῶν μαζικῶν κινήματων, ἀπλῶς ἐπιβεβαιώνει τὴν ταυτότητά τους. «Ἐναντία ταῦτά» (= τὰ ἀντίθετα εἶναι ὅμοια), ἔλεγεν ὁ μέγιστος τῶν φιλοσόφων Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος.

Γιὰ μία ἀκόμη φορὰ θὰ παρατηρήσουμε, ὅτι ἀντιλήψεις ποὺ συγκρούσθηκαν σφοδρότατα μεταξὺ τους, ὅπως ὁ Μωσαϊσμός καὶ ὁ Χριστιανισμός, ὁ Καπιταλισμός καὶ ὁ Μαρξισμός, ὁ Χιτλερονιτσεϊσμός καὶ ὁ Ἀστοκαπιταλομαρξισμός κ.λπ., δὲν εἶναι στὴν πραγματικότητα παρὰ διαφορετικὰ πρόσωπα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κακοῦ δαίμονα, γνήσια ὁμογάλακτα τέκνα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πατέρα, τοῦ τρισυπόστατου τέρατος Δόγμα-Λογοκρατία-Ἐξουσία.

Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες, τοὺς φορεῖς τῶν ιδεῶν τῆς Ἀλήθειας, τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ἡ ἀντίθεση καὶ ἀντιπαράταξη πρὸς τὰ ἐξουσιαστικὰ φαινόμενα, ἡ ἀντιπαράθεση στὸ κίνημα ἐνὸς ἀντικινήματος, στὸ δόγμα ἐνὸς ἀντιδόγματος, στὸν φανατισμὸ ἐνὸς ἀντιφανατισμοῦ εἶναι πράγματα ξένα, ἀνεπίτρεπτα, διότι θὰ μᾶς μετέβαλαν κι ἐμᾶς σὲ ἐξουσιαστικούς καὶ δογματικούς. Ἡ ἐξουσιαστικὴ κοινωνία δὲν ἀνατρέπεται ἀπὸ ἐξουσιαστές. Γι' αὐτὸ καὶ κάθε κίνημα, κάθε ἐπανάσταση δὲν κάνει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ ἀντικαθιστᾷ μία κατεστημένη δομὴ ἀπὸ μία ἄλλη πανομοιότυπη. Πρόκειται γιὰ τρύπες στὸ νερό.

Ὁ Ἑρνεστ Ρενὰν πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ σχεδὸν χρόνια εἶχε προειδοποιήσει μὲ ὀξυδέρκεια καὶ ἐκπληκτικὴ προβλεπτικότητα γιὰ τὴ συμφορὰ ποὺ θὰ ἔπληττε τὴν ἀνθρωπότητα, καθὼς ἡ μαζοποίηση καὶ ἡ δογματοποίησή της θὰ ὠλοκλήρωναν τὴν ἀνάπτυξή τους στὸν αἰῶνα μας:

«Ἀπὸ σήμερα κιόλας –ἔγραφε– πρέπει νὰ τρέμουμε! Γιατὶ αὐτὴ τὴ στιγμή δημιουργεῖται ἡ θρησκεία τοῦ μέλλοντος καὶ δημιουργεῖται χωρὶς ἐμᾶς... Ἡ πίστις ἔχει βαθεῖς ρίζες. Ὁ Σοσιαλισμὸς ὅμοια μὲ τὸν Καθολικισμὸ θὰ μποροῦσε, ἴσως, νὰ κἀνὴ ἓνα νέο Μεσαίωνα. Αὐτὸς θὰ ἰδρῦση, ἴσως, βαρβαρικά καὶ ἐκκλησιαστικὰ κράτη καὶ θὰ ὀδηγήσῃ στὴν κατάργηση τοῦ ἀτομικισμοῦ, μὲ λίγα λόγια στὴν καταστροφὴ τοῦ πολιτισμοῦ.»¹³

[Τὸ κείμενο αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀνατύπωση ἄρθρου μου, ποὺ δημοσίευσα πρὶν ἀπὸ 26 χρόνια, στὴν ἀρχὴ τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Δαυλοῦ» (τ. 2, Φεβρουάριος 1982). Τὸ ἀναδημοσιεύω ἐδῶ γιὰ ἐνημέρωση τῶν νεωτέρων ἀναγνωστῶν μας.–Δ.Ι.Λ.]

Ἡ ἐξουσιαστικὴ
κοινωνία δὲν
ἀνατρέπεται ἀπὸ
ἐξουσιαστές. Γι' αὐτὸ
καὶ κάθε κίνημα, κάθε
ἐπανάσταση δὲν κάνει
τίποτε ἄλλο ἀπὸ
τὸ νὰ ἀντικαθιστᾷ
μία κατεστημένη
δομὴ ἀπὸ μία ἄλλη
πανομοιότυπη.
Πρόκειται γιὰ τρύπες
στὸ νερό.

13. E. Renan, «History of the people of Israël», ἐκδ. Little Brown and Company, τόμ. III, σ. 416.

Τὸ πόσο μεγάλη σημασία εἶχε ἡ ἀνάδειξη τῆς προσωποκότητος τοῦ ἀτόμου κι ὄχι ἡ (κ)όπαδοποίησή του γιὰ τὸν πανάρχαιο Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ πρὶν τὴν ἐκτροπή του, ἀπὸ τὴν Κλασικὴ ἐποχὴ καὶ μετὰ, φαίνεται ἀπὸ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, ὅπου εἶχαν καθιερωθῇ ἀποκλειστικὰ ἀτομικὰ καὶ κανένα ὁμαδικὸ ἀγώνισμα. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ὁμαδικῶν ἀθλημάτων (ποδοσφαῖρον, μπάσκετ κ.λπ.) ὅλοι σήμερὰ τὰ γνωρίζουμε: Ἐμπορευματοποίηση, τύφλωση, φανατισμός, θύρες 3, 4, 7, 13, κ.ἄ., μέχρι καὶ φόνοι.

Στὴν μεγάλη φωτογραφία εἰκονίζεται ἓνας νικητὴς ἀθλητὴς μετὰ τὴν ἐπιτυχία του στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Στὰ χέρια του κρατᾷ κλαδιὰ καὶ φύλλα, ἐνῶ στὸ βραχίονα καὶ στὸ μηρό του εἶναι δεμένες μάλλινες ταινίες (ἀγγεῖο Μουσείου Ἑρμιτάζ). Στὴν ἐνθετη φωτογραφία φαίνεται ἓνας ἐπίσης νικητὴς ἀθλητὴς (ποδοσφαιριστὴς) στὴ σύγχρονη ὅμως Ἑλλάδα, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν ἐπιτυχία του χειρονομεῖ πρὸς τοὺς ἀντιπάλους.

ΔΙΟΔΟΤΟΣ ΕΥΚΡΑΤΟΥΣ Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Ὁ Ἑλληνας-πρόσωπο-πολίτης: Τὸ κρίσιμο
στοιχεῖο τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς πόλεως

ῥώτη ὕλη τοῦ προσώπου ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητα τὸ ἄτομο. Ὡστόσο, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ ὑπάρχῃ τὸ ἄτομο, προ-ὑποτίθεται ὅτι καταρχὴν ἡ κοινωνία τοῦ ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι ἔστω τέτοιο (δικαίωμα, ποὺ δὲν πρέπει νὰ θεωρῇται καθόλου αὐτονόητο γιὰ πολλές κοινωνίες καὶ γιὰ πολλές ἱστορικές περιόδους). Ἐν συνεχείᾳ καὶ σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ἐλληνικὴ Κλασικὴ Ἀρχαιότητα, τὸ ἄτομο εἰσάγεται στὴν διαδικασία ἀναβάθμισής του καὶ ταυτοποίησής του σὲ πρόσωπο. Αὐτὸ ἐπετεύχθη μέσω τῆς ἐκπαίδευσής του.

Αὕτῃ ἡ ἐκπαίδευση ὁδηγεῖ σὲ μία ἄνευ προηγουμένου διεύρυνση τοῦ περιορισμέ-νου ἀτομικοῦ ὁρίζοντα. Ἡ ἐκπαίδευση δὲν ἀντιμετωπίζει τὸ ἄτομο μηχανιστικά καὶ ἀδιάφορα ὡς μελλοντικὸ ιδιώτη, ἀλλὰ ἐπενδύει σὲ αὐτὸ ὡς ἀναντικατάστατο συστατικὸ τῆς. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ ἡ ἴδια δὲν ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τὸ πρόσωπο (πρῶην ἄτομο) σὰν ἓνα πεδίο ὠφελιμιστικῆς δράσης, ἀλλὰ σὰν μία προσωπικῆς σημασίας ὑπόθεση. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τὸ πρόσωπο πραγματώνει τὴν αὐτοσυνείδηση ὡς τὴν πρὸ προηγμένη μορφὴ τῆς κοινωνικῆς συνείδησης.

Στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σκέψη καὶ ἰδιοσυγκρασίᾳ ἄτομο καὶ κοινωνία ἀνέπτυ-ξαν τὴ σχέση τοῦ εἰδικοῦ πρὸς τὸ γενικὸ μὲ ἓναν ἄνευ ἱστορικοῦ προηγουμένου τρόπο: «ἀνακαλύπτουμε ἐδῶ πράγματι ἓνα χαρακτηριστικὸ εἰδικὸ τῆς ἐλληνικῆς κουλτούρας: συνίσταται στὴ συνένωση μιᾶς συγκεκριμένης μορφῆς καὶ μιᾶς ἀφη-ρημένης σημασίας κατὰ τρόπο, ὥστε αὐτὰ τὰ δύο νὰ συμπίπτουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο».*

* Ζακλὴν ντὲ Ρομγύ, «Γιατί ἡ Ἑλλάδα;», ἔκδ. «Τὸ Ἄστυ», Ἀθήνα 1993.

Ένα παράδειγμα προσώπου ἀπὸ τὸν Θουκυδίδη

Διόδοτος, γιὺς τοῦ Εὐκράτους, καταγόταν ἀπὸ ἕναν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς δῆμους τῆς Ἀττικῆς. Σὰν παιδί πῆγε στὸ σχολεῖο, ὅπου διδάχθηκε Ἀνάγνωση, Γραφή, Ἀριθμητική, Γεωμετρία, Σωματική Ἀγωγή, Μουσική καὶ φυσικὰ τὰ Ὀμηρικὰ Ἔπη. Στὴν ἐφηβεία του ἔμαθε πιθανὸν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα του ἢ κάποιο ἄλλο, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐνδιαφερθῇ νὰ κἀνὴ περιουσία (οἱ συμπολίτες του δὲν θὰ τὸν ὑπολόγιζαν περισσότερο, ἂν γινόταν πλούσιος). Ὅταν ἐνηλικιώθηκε, ἐκπαιδεύθηκε γιὰ κάποια **τιμητική** περίοδο στὴν πολεμικὴ τέχνη (καὶ δὲν παρίστανε τὴν καμαριέρα κάποιου ἀξιωματικοῦ ἢ τὸν ὁδοκαθαριστὴ κάποιου στρατοπέδου ἢ τὸν ἔνοπλο βαστάζο κάποιου πραξικοπηματία ἢ τὸν ἀγγαρειοδόχο τῆς κοινωνίας του). Μυήθηκε στὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια, μὴ ἀπὸ τὶς συναρπαστικότερες –ἀνοιχτὴς σὲ ὅλους, ἀνεξαρτήτως φύλου ἢ καταγωγῆς– θρησκευτικὲς ἐμπειρίες ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Πολέμησε γιὰ πρώτη του φορὰ ἴσως ὡς ὀπλίτης στὸν πέμπτο ἢ ἕκτο στίχο –μαζὶ δηλαδὴ μὲ τοὺς λιγώτερο ἔμπειρους– τῆς ἀθηναϊκῆς φάλαγγας, σὲ κάποια ἀπὸ τὶς ἀναρίθμητες συμπλοκὲς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Πιὸ μπροστὰ ἀπὸ

Πιὸ μπροστὰ ἀπὸ
αὐτὸν στὴ μάχη
εἶχαν παραταχθῇ
οἱ ἐμπειρότεροι,
οἱ εὐκατάστατοι,
οἱ οἰκογενειάρχες καὶ
οἱ Ὀλυμπιονίκες.

αὐτὸν εἶχαν παραταχθῇ οἱ ἐμπειρότεροι, οἱ εὐκατάστατοι, οἱ οἰκογενειάρχες καὶ οἱ Ὀλυμπιονίκες, ὅλοι δηλαδὴ αὐτοὶ ποὺ εἶχαν περισσότερους λόγους, γιὰ νὰ προκινδυνεύσουν ἢ γιὰ νὰ ἐπικυρώσουν τὴν ἀξία τους.

Γιὰ τρεῖς ὥρες συμπαγῆς ἢ σιδηρόφρακτη φάλαγγα ἐκτελοῦσε μὲ ἀκρίβεια κοπιαστικούς ἐλιγμούς ἀναχαίτισης ἢ πλαγιοκόπησης ἢ μετωπικῆς σύγκρουσης ἐπὶ ἑνὸς ἀντιπάλου, ποὺ πολεμοῦσε ἐξίσου ἀριστοτεχνικὰ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Γιὰ τρεῖς ὥρες προστάτεψε ἀποτελεσματικὰ μὲ τὴν ἀσπίδα του τὸν φίλο του ἀπὸ τὴ γειτονιά του, ποὺ βρισκόταν στὴ θέση ἀριστερά του, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος προστατεύτηκε ἐξίσου ἀποτελεσματικὰ ἀπὸ τὴν ἀσπίδα τοῦ ἀγροτόπαιδου, ποὺ βρισκόταν στὴ θέση δεξιά του (στὸ κτῆμα τοῦ πατέρα τοῦ ὁποίου συνήθιζε μικρὸς νὰ ἱκανοποιῇ τὴν πανάρχεια παιδικὴ ἀνάγκη γιὰ κλοπὴ φρούτων).

Οὐτε στιγμή δὲν τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸν νοῦ, ὅτι μετὰ ἀπὸ τόσες ὥρες θὰ δικαιολογεῖτο νὰ λυγίσῃ τὸ χέρι του ἀπὸ τὰ 20+ κιλὰ βάρος τῆς ἀσπίδας, καὶ νὰ ἀφήσῃ ἐκτεθειμένο τὸν διπλάνο του. Ἄλλωστε καὶ στὴν ἐκπαίδευση τοῦ εἶχαν μάθει, ὅτι πολεμáει γιὰ τὸν ἄντρα, ποὺ βρίσκεται δίπλα του.

Σὲ καιρὸ εἰρήνης, ἀφοῦ τελείωνε τὴν ἐργασία τῆς ἡμέρας, πῆγαινε ἀρκετὲς φορὲς μέχρι τὴν Ἀγορά, γιὰ νὰ ἀκούσῃ διάφορους ταξιδεμένους καὶ διαβασμένους, ἀπὸ ὅ,τι τοῦ φαινόταν, ἀνθρώπους νὰ συζητοῦν καὶ νὰ δέχωνται δημοσίως ἐρωτήσεις γιὰ σπουδαῖα ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν φύση τοῦ Κόσμου, τῶν Νόμων του καὶ γιὰ τὸ πὼς αὐτοὶ πρέπει νὰ ἐρμηνεύωνται ἀπὸ τοὺς θνητούς, ὥστε νὰ τοὺς ὀδηγοῦν σὲ ἕναν εὐδαίμονα βίο. Ἐπίσης συμμετεῖχε σχεδὸν ἀνελλιπῶς στὶς συχνὲς λαϊκὲς συνελεύσεις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Δήμου καὶ ἄκουγε μὲ σπουδὴ ὅσους ἀγόρευαν. Στὶς συνελεύσεις

τὸ συνηθέστερο θέμα ἦταν ἡ ἐπεξεργασία ἑνὸς νέου νόμου ἢ ἡ τροποποίηση κάποιου παλαιότερου. Ἡ λέξι «νόμος» προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα «νέμω», ἦταν δηλαδή ὁ νόμος μία **νομή** δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων, ἡ ὁποία ἀποφασίζοταν κοινῇ συναινέσει ἀπὸ ὅλους τοὺς πολίτες, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε κυβέρνησις, καὶ ἡ ἐξουσία ἀσκεῖτο ἀπ’ εὐθείας ἀπὸ τὸν Δῆμο (σύνολο αὐτοτελῶν προσώπων). Κατὰ συνέπεια ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων θεωρεῖτο αὐτονόητη, ἀφοῦ αὐτοὶ δὲν εἶχαν δημιουργηθῇ καὶ ἐπιβληθῇ ἀπὸ μία ἐξουσία διαχωρισμένη ἀπὸ τὴν κοινότητα. Δύο φορές στὴ ζωὴ του εἶχε κληρωθῇ καὶ θητεύσει γιὰ κάποιους μῆνες σὲ δημόσια ἀξιώματα, τὴν πρώτη ὡς δικαστὴς στὸ δικαστήριον τῆς Ἡλιαίας καὶ τὴν δεύτερη σὲ κάποια ἀπὸ τὶς οἰκονομικὰς ὑπηρεσίας τῆς πόλης. Πήγαινε συχνὰ στὸ θέατρο (πιθανῶς εἶχε παρακολουθήσει τὶς «Τρωάδες» τοῦ Εὐριπίδη, ἔργο ποῦ εἶχε πετύχει νὰ κάνῃ ἀρκετοὺς συμπολίτες του νὰ ταυτιστοῦν μὲ τὶς ξεκληρισμένες ἡρώιδες καὶ νὰ σκεφτοῦν πολλὴ ἐπάνω στὰ τραγικὰ γυρίσματα τῆς ζωῆς).

Τὰ τελευταῖα τρία χρόνια ἡ πόλις του καὶ οἱ σύμμαχές της βρίσκονταν σὲ πόλεμον μὲ τὸν πελοποννησιακὸ συνασπισμό. Ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὁ Διόδωτος εἶχε ἀρχίσει νὰ προβληματίζεται σχετικὰ μὲ τὸ νόημα ὅλων αὐτῶν τῶν συγκρούσεων μεταξὺ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, οἱ ὁποῖες εἶχαν ἐπιπλέον ἀρχίσει νὰ διαρκοῦν καὶ νὰ κοστίζουν σὲ χρῆμα καὶ αἷμα ἀσυνήθιστα πολλὴ σὲ σχέση μὲ τὸν παλιὸ καλὸ καιρὸ. Ἐπίσης εἶχαν ἀρνητικὰς ἐπιπτώσεις στὴν καθημερινὴ συλλογικὴ ἠθικὴ καὶ νοοτροπία.

Ἐπιπλέον ἓνας λοιμὸς εἶχε περάσει ἀπὸ τὴν πόλιν, σπέρνοντας ἀδιακρίτως τὸν θάνατον. Ὁ ἴδιος ἴσως ἦταν πλέον ἀρκετὰ μεγάλος, γιὰ νὰ πάρῃ θέσιν στὴν φάλαγγα. Ἰσως ὅμως εἶχε γιουὺς, ποὺ πολεμοῦσαν ἤδη ὡς πεζοναῦτες καὶ μία κόρη, ποὺ ὁ μνηστῆρας της ἐπίσης πολεμοῦσε. Ἰσως ἔπρεπε νὰ δικαιολογηθῇ καὶ στὴ γυναικα του (τὴν εἶχε ἐρωτευτῇ κεραινοβόλα σὲ κάποια δημοτελῆ ἐορτῇ), ἡ ὁποία μονίμως τὸν καλόπιανε νὰ μαζέψῃ τοὺς φίλους του, νὰ βοῦνε στὴ Συνέλευσις καὶ νὰ μιλήσουν ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια, γιὰ νὰ σταματήσῃ ἐπιτέλους αὐτὴ ἡ τρέλλα γιὰ πανελλήνια κυριαρχία.

Αὐτὴ ἡ ἀλαξονεία τῆς Ἀθήνας ἀπασχολοῦσε ἐδῶ καὶ καιρὸ τὸν Διόδωτον. Οἱ ὑπαιθρίως φιλοσοφοῦντες τῆς Ἀγορᾶς εἶχαν ἀρχίσει νὰ συσχετίζουν ὅλο καὶ πιὸ ἀνοιχτὰ τὴν ἀθηναϊκὴν ὑπεροψία μὲ τὴν τρομερὴ ἔννοια τῆς Ὑβρεως. Ὡστόσο ἡ Ἀθήνα ἦταν ἀκόμη ἀρκετὰ δυνατὴ, γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ σημασία. Ἡ πόλις του προτιμοῦσε νὰ ἀκούῃ δεινοὺς δημαγωγούς, ὅπως ἐκεῖνος ὁ δαιμόνιος βυρσοδέψης, ὁ Κλέων, ποὺ περνιόταν γιὰ συνεχιστὴς τοῦ νεκροῦ ἀπὸ τὸν λοιμὸ Περικλῆ.

Ὁ Διόδωτος δὲν συμπαθοῦσε τὸν Κλέωνα. Μάλιστα ὁ Ἀριστοφάνης, αὐτὸς ὁ εὐφυέστατος κωμικὸς θεατρικὸς συγγραφέας μὲ τὴν εὐγενικὴ ψυχὴ, εἶχε χαρακτηρίσει τὸν τελευταῖον ὡς ἄξεστο, ἀγράμματο καὶ γελοῖο ὑποκείμενον, κατηγορίες βαρύτερες γιὰ μία κοινωνία, ὅπου ἡ παιδεία ἦταν ἴσως τὸ καταρχὴν ζητούμενον γιὰ ἓναν πολίτη.

Ὁ Διόδωτος πήγαινε συχνὰ στὰ κουρεῖα, ὄχι πάντα γιὰ νὰ κουρευτῇ, ἀλλὰ γιὰτι ἐκεῖ ἦταν ὁ τόπος συνάντησης τῶν ἀντρικῶν παρεῶν. Ἐκεῖ μοιραζόταν μὲ τοὺς φί-

λους του τὶς ἴδιες ἀόριστες ἀνησυχίες γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἀθήνας. Ἀλλὰ δὲν εἶχαν κάτι συγκεκριμένο νὰ ἀντιτάξουν στὴ Συνέλευση ἀπέναντι σὲ ρήτορες ὅπως ὁ Κλέων, ποὺ ὑποστήριζαν τὴν συνέχιση μὲ κάθε μέσο τοῦ πολέμου γιὰ τὴν διατήρηση τῆς ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας.

Ἦταν λοιπὸν ἡ κοινότητα μία κοινωνία διαρκῶς νηφάλιων ἀνθρώπων; Ὅχι βέβαια. Ὅλοι γνώριζαν, ὅτι, ὅπου συνυπάρχουν ἄνθρωποι, ὑπάρχουν καὶ οἱ συγκρούσεις τους. Σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς ἐλληνικὲς πόλεις ὑπῆρχε ἡ ἄτυπη πολιτικὴ ὁμαδοποίηση ἀνάμεσα σὲ ὀλιγαρχικοὺς καὶ δημοκρατικοὺς (οἱ ὀλιγαρχικοὶ μάλιστα ὠργανώνονταν σὲ μυστικὲς λέσχες καὶ συνομοτοῦσαν ἐνάντια στὸν Δῆμο). Ἄν καὶ ἦταν κοινὸς τόπος γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνες, ὅτι ἡ διοίκηση μιᾶς κοινωνίας πρέπει νὰ ἀσκῆται ἀπὸ τοὺς ἀριστοὺς (δηλαδὴ τοὺς κατέχοντες τὴν πολιτικὴ ἀρετὴ), ὑπῆρχε διαφωνία σχετικὰ μὲ τὸ πῶς ἔπρεπε νὰ ὀριστοῦν αὐτοί.

Ἄν καὶ ἦταν κοινὸς
τόπος γιὰ ὅλους
τοὺς Ἕλληνες,
ὅτι ἡ διοίκηση
μιᾶς κοινωνίας
πρέπει νὰ ἀσκῆται
ἀπὸ τοὺς ἀριστοὺς
(δηλ. τοὺς κατέχοντες
τὴν πολιτικὴ ἀρετὴ),
ὑπῆρχε διαφωνία
σχετικὰ μὲ τὸ πῶς
ἔπρεπε νὰ ὀριστοῦν
αὐτοί.

Γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς παλιᾶς ὀλιγαρχίας, ποὺ εἶχαν χάσει τὰ προνόμιά τους, ἡ κατοχὴ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς ἦταν ζήτημα ἔμφυτο καὶ «εὐγενοῦς» καταγωγῆς, καὶ τοὺς φαινόταν ἀδιανόητο ἓνας π.χ. βυρσοδέψης ἢ ἓνας ξυλουργὸς νὰ ἔχουν ἀποψη ἐπὶ ζητημάτων, ποὺ σχετίζονται μὲ τὴ διακυβέρνηση μιᾶς πόλης. Γιὰ τοὺς δημοκρατικοὺς ἡ πολιτικὴ ἀρετὴ ἦταν κάτι ἐπίκτητο, ποὺ μποροῦσε νὰ διδαχθῇ καὶ νὰ γίνῃ κτῆμα ὅλων τῶν ἐλεύθερων ἀνθρώπων: ὅλοι μποροῦσαν νὰ γίνουν ἀριστοί, ἂν ἐθίζονταν στὴν φιλοσοφικὴ σκέψη καὶ ἀσκηση π.χ. μέσῳ τοῦ Θεάτρου ἢ μέσῳ τῶν συζητήσεων στὴν Ἀγορὰ ἢ ἂν ἀναλάμβαναν ἐκ περιτροπῆς πολιτικὰς ἀρμοδιότητες καὶ κυρίως ἂν πείθονταν ἐμπρακτὰ καὶ καθημερινά, ὅτι ἡ εὐημερία τῆς κοινωνίας ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν προσωπικὴ τους.

* * *

ἀφορμὴ ὥστόσο νὰ ἀναμετρηθοῦν μὲ τὸν Κλέωνα καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του ἐπάνω σὲ κάτι συγκεκριμένο δὲν ἄργησε νὰ δοθῇ. Ἡ Λέσβος –ὕπολογίσιμη σύμμαχος– ἐπαναστάτησε, ἀλλὰ τὸ πανίσχυρο καὶ πανταχοῦ παρὸν ἀθηναϊκὸ πολεμικὸ ναυτικὸ κατέστειλε ἔγκαιρα τὴν ἀνταρσία. Ἔμενε νὰ ἀποφασιστῇ ἡ τύχη τῶν ἡττημένων. Συγκλήθηκε ἑκτακτὴ συνέλευση τῶν πολιτῶν, ὅπου ὁ Κλέων μὲ ἓναν ρητορικὸ περίπατο ἔπεισε νὰ θανατωθοῦν οἱ ἐπιζήσαντες ἄνδρες καὶ νὰ πουληθοῦν ὡς δοῦλοι τὰ γυναικόπαιδα τῆς πρώην συμμάχου. Ἀπέπλευσε μάλιστα ἓνα πολεμικὸ πλοῖο γιὰ τὴ Λέσβο, μὲ σκοπὸ νὰ μεταφέρῃ στὸν ἐκεῖ ἀθηναϊκὸ στόλο τὴν ἀπόφαση-ἐντολὴ τῆς Συνέλευσης.

Τὸ βράδυ, ποὺ ὁ Διόδοτος ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν Συνέλευση, εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ «μοῦτρα», ποὺ τοῦ ἔκαναν ἡ γυναῖκα του καὶ ἡ κόρη του. Τὰ νέα σχετικὰ μὲ τὴν ληφθεῖσα ἀπόφαση εἶχαν ἤδη προλάβει νὰ φτάσουν στὶς γειτονιές. Σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ σπίτια οἱ γυναῖκες ἐπετίθεντο στοὺς ἄντρες, ποὺ εἶχαν ἀνεχτῇ κάτι τέτοιο. Ἦταν

καὶ τὰ θεατρικὰ ἔργα ἐκείνου τοῦ ἰδιόρρυθμου, τοῦ Εὐριπίδη, οἱ «Τρωάδες» καὶ ἡ «Ἐκάβη», ποὺ εἶχαν πρόσφατα ὑπενθυμίσει στοὺς Ἀθηναίους, ὅτι ἴσως κάποτε δὲν θὰ ἐξαιροῦνταν οὔτε οἱ ἴδιοι ἀπὸ μία παρόμοια τραγικὴ μοῖρα. Ἡ πόλη σχεδὸν ἔβραζε. Πολλοὶ ἄνθρωποι εἶχαν κάνει «πηγαδάκια» στοὺς δρόμους καὶ λογομαχοῦσαν σχετικὰ μὲ τὴν σκοπιμότητα μιᾶς πιθανῆς ἐπανεξέτασης τῆς ἀπόφασης. Ἦταν φανερό, ὅτι ἐπικρατοῦσε κλίμα μιᾶς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀμφιβολίας, ἂν καὶ ὄχι ἀκόμα μεταστροφῆς. Μέχρι τὸ πρῶι εἶχε κριθῆ, ὅτι ἔπρεπε νὰ συγκληθῇ νέα ἔκτακτη Συνέλευση.

Ὁ Διόδοτος πῆγε καὶ βρῆκε τοὺς φίλους του. Ἀποφάσισαν νὰ κάνουν κάτι σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα. Γνώριζαν πολλὴ καλὰ τὸν κορμὸ τῆς ἐπιχειρηματολογίας τῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ «ὀλοκληρωτικοῦ πολέμου», ὅπως ἦταν ὁ Κλέων. Ἐξέτασαν ὅλες τὶς πιθανὲς τροπές, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ πάρῃ μία δημόσια ρητορικὴ ἀναμέτρηση. Ἐφτείαξαν ἓνα σχεδιάγραμμα ἀγόρευσης. Θὰ χτυποῦσαν τὸν Κλέωνα καὶ τοὺς ὑποστηρικτές του, ὅχι ἐπικαλούμενοι εὐθέως –καὶ ἀφελῶς– τὸ συναίσθημα μεγαλοψυχίας καὶ οἴκτου ἀπέναντι στοὺς σιδηροδέσμιους Λέσβιους, ἀλλὰ ἀναπτύσσοντας ὅλες τὶς λογικές, δηλαδὴ τὶς φιλοσοφικὲς καὶ πολιτικὲς προεκτάσεις τοῦ ζητήματος.

Τὸ ἐπόμενο πρῶι κάμποσες δεκάδες χιλιάδες Ἀθηναῖοι εἶχαν συγκεντρωθῇ στὴν Πνύκα. Ὅσοι ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἀγορεύσουν, γράφτηκαν στὸν κατάλογο τῶν ὀμιλητῶν. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν φορτισμένη. Ἡ ἀγόρευση τοῦ Κλέωνος ἦταν μία ἐπανάληψη αὐτῆς του τῆς προηγούμενης ἡμέρας. Ἕνα ὑπεροπτικὸ κήρυγμα ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς τῆς πυγμῆς καὶ τῆς προληπτικῆς καὶ παραδειγματικῆς τρομοκρατίας ἐπὶ τῶν ἡττημένων, διανθισμένο μὲ μπόλικη «προνοητική» κινδυνολογία ἀλλὰ καὶ κάποια ἔμμεση εἰρωνεία πρὸς ὅσους «ἀφελεῖς» ἐπέμεναν νὰ ξανασκεφτοῦν ἓνα τέτοιο ζήτημα.

Ὅταν ἦλθε ἡ σειρὰ τοῦ Διόδοτου νὰ ἀνεβῇ στὸ βῆμα, οἱ φίλοι του τὸν χτύπησαν ἐνθαρρυντικὰ στὴν πλάτη. Τὸ κλίμα πολὺ ἀπείχε ἀπὸ τὸ νὰ μεταστραφῇ ὑπὲρ τῶν νηφαλιωτέρων. Μίλησε λίγη ὥρα μὲ τρόπο ἥρεμο καὶ σταθερό. Ἐπικαλέστηκε τὴν λογικὴ. Οἱ ἀποφάσεις ποὺ αἰρῶνται ἐν θεσμῷ δὲν εἶναι προφυλαγμένες ἀπὸ τὴν ἀνοησίαν. Οἱ αἰτίες ποὺ σπρώχνουν κάποιους νὰ ἐξεγερθοῦν εἶναι περίπλοκες, καὶ γι' αὐτὸ ἡ αὐστηρότητα τῶν ποινῶν δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ἀποτρεψῇ. Ἡ δίκαιη μεταχείριση τοῦ ἡττημένου συνέφερε περισσότερο τὴν εἰκόνα τῆς Ἀθήνας. Ἄς δικάζονταν οἱ ὑποκινητὲς τῆς ἀνταρσίας καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἂς ἀφήνονταν νὰ ζήσουν.

Ἡ Συνέλευση γύρισε τὰ πάνω κάτω. Ἡ «γραμμὴ» τῶν ψυχραιμοτέρων ἐπικράτησε, ἔστω καὶ μὲ μικρὴ πλειοψηφία. Ἀπέπλευσε ἀμέσως ἓνα πλοῖο, γιὰ νὰ προλάβῃ ἐκεῖνο μὲ τὴν ἐντολὴ ἐξανδραποδισμοῦ, ποὺ εἶχε φύγει τὴν προηγούμενη. Οἱ ναῦτες τὸ εἶχαν πάρει προσωπικὰ καὶ κωπηλάτησαν ἀσταμάτητα. Ἐφτασαν

Θὰ χτυποῦσαν τὸν
Κλέωνα καὶ τοὺς
ὑποστηρικτές του,
ὄχι ἐπικαλούμενοι
εὐθέως –καὶ ἀφελῶς–
τὸ συναίσθημα
μεγαλοψυχίας καὶ
οἴκτου ἀπέναντι
στοὺς σιδηροδέσμιους
Λέσβιους, ἀλλὰ
ἀναπτύσσοντας ὅλες
τὶς λογικές, δηλαδὴ
τὶς φιλοσοφικὲς καὶ
πολιτικὲς προεκτάσεις
τοῦ ζητήματος.

τὴ στιγμὴ πὺν ὁ Ἀθηναῖος διοικητὴς εἶχε τελειῶσει τὴν ἀνάγνωση τῆς προηγουμένης καταδικαστικῆς ἀπόφασης καὶ ἐτοιμαζόταν νὰ τὴν ἐκτελέσει. Ἡ Λέσβος μάλιστα πὺν πρόλαβε νὰ γλυτώσει.

Ἡ «πόλις» τῆς Ἀθήνας καὶ οἱ ἄγνωστοι Διόδοτοι

Διόδοτος ὡς ἄτομο κέρδισε μίαν μάχην ἐνάντια στὴν ἄμετρη ἐπιθυμία τῶν πολλῶν γιὰ πανελλήνια ἡγεμονία, πὺν εἶχε καταλάβει τὴν πόλιν του. Εἵκοσι πέντε περίπου χρόνια ἀργότερα ἢ πόλιν θὰ ἔχανε τὸν πόλεμον μὲ τοὺς Πελοποννήσιους καὶ θὰ πλήρωνε τὸ τίμημα τῆς ὑπεροψίας της, ὑφιστάμενη μίαν ὀλιγόχρονη ἀλλὰ στυγνὴ τυραννία, τὴν τυραννίαν τῶν Τριάκοντα καὶ μίαν –ἀναμενόμενη– ἐμφύλια σύρραξιν. Εἶναι μᾶλλον ἀπίθανον ὁ Διόδοτος τοῦ Εὐκράτους νὰ ἐξῆσε, γιὰ νὰ τὰ δῇ ὅλα αὐτά. Ὡστόσο ἡ Ἀθήνα, ὅπως καὶ ὅλη ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα, εἶναι σήμερον περισσότερον γνωστὴ γιὰ τὰ ἐπιτεύγματά της παρὰ γιὰ τὰ ἀτοπήματά της. Τὰ ἐπιτεύγματα αὐτὰ δὲν θὰ εἶχαν κατορθωθῇ, ἂν δὲν ὑπῆρχε «παραγωγή» προσώπων, ὅπως ἦσαν οἱ ἑκατοντάδες ἄγνωστοι Διόδοτοι.

Ὁ Διόδοτος ὡς ἄτομο
κέρδισε μίαν μάχην
ἐνάντια στὴν ἄμετρη
ἐπιθυμία τῶν πολλῶν.
Τὰ ἐπιτεύγματα τῆς
Ἀρχαίας Ἑλλάδας
δὲν θὰ εἶχαν
κατορθωθῇ, ἂν δὲν
ὑπῆρχε «παραγωγή»
προσώπων, ὅπως
ἦσαν οἱ ἑκατοντάδες
ἄγνωστοι Διόδοτοι.

Οἱ διαδικασίες, πὺν ἀνέπτυξε αὐτὸς ὁ πολιτισμὸς σὲ κάθε τομέα τοῦ ἐπιστητοῦ (Ἐπιστήμη, Πολιτική, Πόλεμος, Τέχνη κ.λπ.), δὲν θὰ εἶχαν παραγάγει τέτοια ἄνευ ἱστορικοῦ προηγουμένου ἀποτελέσματα, ἂν δὲν εἶχαν στηριχθῇ στὸ ἄτομο. Τὸ ἄτομο εἶναι ἐν δυνάμει φορέας τοῦ Συμπαντικοῦ Λόγου, τὸν ὁποῖο μπορεῖ καὶ δικαιούται νὰ ἐξερευνήσῃ καὶ νὰ καλλιεργήσῃ. Ἡ κοινωνία ὑποχρεοῦται νὰ τοῦ παράσχῃ ὅλα τὰ πρὸς αὐτὸ διαθέσιμα μέσα. Ἡ ἀποτύπωση αὐτοῦ τοῦ Λόγου στίς διαφορὰς πλευρὰς τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς εἶναι μίαν διαδικασίαν ἐπισφαλοῦς –καὶ ἐνίοτε τραγικῆς– ἀναζήτησης, ἢ ὁποῖα πιθανώτατα θὰ διαρκέσῃ ὅσο καὶ ἡ ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους.

Στὴν περίπτωσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας ἡ ἀνάγκη γιὰ ἔμπρακτὴ ἀναζήτησιν τοῦ Λόγου ὠδήγησε στὴν συν-Λογικότητα. Ἡ συλλογικότητα μέχρις ἐνὸς σημείου μεταμόρφωσε τὴν κοινωνίαν ἀπὸ μίαν στοιχειώδη –καὶ περίπου ἀναγκαστικὴ– συνύπαρξιν σὲ κοινότητα.

Στὸν Διόδοτον τοῦ Εὐκράτους ὁ Θουκυδίδης δὲν ἀφιερώνει καμμία ἄλλη πληροφορία πέραν τοῦ ὀνόματος τοῦ πατέρα του καὶ τῆς περίφημης δημηγορίας του. Πρᾶγμα, πὺν δείχνει, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο γιὰ κάποιον διακεκριμένο «πολίτην», ἀλλὰ μᾶλλον γιὰ κάποιον προβληματισμένο καὶ ἐκτὸς δημόσιας προβολῆς πρόσωπον τῆς Ἀθήνας τοῦ 5ου αἰῶνα.

Ὁ γράφων εὐελπιστεῖ, ὅτι δὲν ἔκανε κάποια εἰκασία, πὺν θὰ τὸν προσέβαλλε.

Θεόδωρος Α. Λαμπρόπουλος

ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΜΑΖΑ

Οι οἱ ἐπαναστάτες ποτὲ δὲν ἔφτασαν στὸν πυρῆνα τοῦ Συστήματος, τὸ ὁποῖο φέρουν καὶ ἐντὸς των. Δύο χιλιάδες χρόνια τώρα ὁ Ἰουδαϊσμός τοῦ Γιαχβὲ δὲν ἐβλήθη ποτέ. Τὸ δίδυμο θεός-χρῆμα, ἀκρογωνιαίος λίθος. Οἱ ἐπαναστάτες ἀπλῶς διεκδικοῦν μία ἀπὸ τὶς θέσεις τοῦ Συστήματος, ἀλλαγὴ φρουρᾶς δηλαδὴ καὶ ὄχι γκρέμισμα τοῦ δομικοῦ ὕλικου. Μεσαίωνας, Καπιταλισμός, Μαρξισμός, Φασισμός, Σοσιαλισμός, Οἰκουμενισμός, οἱ σιδηροτροχιές, ποὺ ἀναπόφευκτα κινοῦνται οἱ ἐπαναστάτες. Οἱ Ἰησοῦς, Μάρξ, Φρόυντ, Ἀινστάιν φροντίζουν σὰν χωνευτήρι νὰ ἀφομοιώνουν τὴν βάση τῶν πάντων –τὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα– μὲ τὸ τέχνασμα τῶν τάχατες ἐπαναστάσεων, ποὺ σκηνοθετοῦνται, ἐνῶ ἀπλῶς ἀναπαράγουν καὶ δίνουν διέξοδο στὶς ἐρχόμενες κρίσεις.

Τὸ Σύστημα, διὰ τῶν μέσων ποὺ διαθέτει, ἐλέγχει, διαμορφώνει καὶ κατευθύνει τὴν μᾶζα, ἡ ὁποία εἶναι ἀνίκανη νὰ δείξῃ τὴν ἀπαιτούμενη εὐρύτητα πνεύματος, ὥστε νὰ ξεπεράσῃ τὸ Σύστημα, καὶ ἐπιδρᾷ σὰν πυροσβεστήρας, ὅταν οἱ φλόγες σβήνουν μέσα της. Ὅταν ἡ μᾶζα εἶναι ἀνίκανη νὰ ξεπεράσῃ τὴν ἔννοια τοῦ θεοῦ, βασικὴ προϋπόθεση καὶ κατασκευὴ τοῦ Συστήματος, τότε αὐτὸ ὁριοθετεῖ τὸ Σύμπαν αὐθαίρετα ὑποκαθιστώντας το μὲ ἀνθρώπινη πονηρὴ ἐκτίμηση. Δὲν εἶναι δυνατὸν οἱ ὅποιες ἐπιτεύξεις τοῦ Συστήματος ἀπὸ κλοπὴ ἢ παράπλευρη δημιουργία νὰ κατανοηθοῦν ἀπὸ τὴ μᾶζα. Γίνονται ἀγωνιστές, ἥρωες κ.λπ. καταβάλλοντες μία τεράστια προσπάθεια καὶ στὴν οὐσία σὲ ἓνα ἀνώτερο ἐπίπεδο δὲν ἀντιλαμβάνονται τὸ φιάσκο, τὴν ἀπάτη, τὸ στήσιμο, τὴ μεθόδευση, τὴν συνωμοσία, τὸν δόλο, τό... τό... καὶ πάει λέγοντας.

Αὐτὸς ὁ Κόσμος δὲν ἔχει ἀρχὴ καὶ τέλος, καὶ κανένας θεὸς δὲν τὸν ἔφτιαξε, ἀσύλληπτα θὰ πῇ ὁ Ἡράκλειτος. Οἰαδήποτε ἀπόπειρα τὸ πεπερασμένο μας νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ Σύμπαν εἶναι ἀστεία. Ἡ θεολογικὴ ἀσχετοσύνη καὶ δουλοπρέπεια, καθὼς αὐθαίρετοι νταβατζήδες πατρὸνάρουν τὸ Θεό, εἶναι γιὰ κλάματα.

Ἡ νόηση, ὅταν γίνεται ταχύτερη τοῦ φωτός, χάνοντας τὴν βάση μας τὴν φυσικὴ, μεταπίπτει στὸ ὑπερβατικὸ, τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει καμμιά ἐπιβεβαίωση ἀπὸ τὴν Φύση. Ἄλλωστε διὰ τοῦ φαινομένου τοῦ θανάτου ἡ Φύσις βάζει προστατευτικὸ φραγμὸ ὡς πρὸς τὴν «μετὰ τὰ Φυσικά» πορεία μας, ἔξω ἀπὸ τὴν νομοτέλειά μας. Ἐδῶ οἱ θρησκείες ἔχουν κάνει μεγάλῃ ζημιὰ, γιὰτὶ μὴ διαθέτοντας τὸ μυαλὸ ποὺ ἔχουν οἱ μπροστάρηδες τῆς ἀνθρωπότητος λένε ὅ,τι θέλουν, μᾶς ἔχουν βγάλει ἔξω ἀπὸ αὐτὸ ποὺ φυσικὰ εἴμαστε διὰ τοῦ Ὑπερπέραν. Τὰ πεπερασμένα ἀποτελοῦν τὸ ἄπειρο.

Γιατὶ δὲν σεβόμεθα τὴ δομὴ τῆς Φύσης, τοῦ Κόσμου κ.λπ.; Ἄλλο ὁ ἔρωτας, ἡ χαρὰ, τὸ δάκρυ στὴ Γῆ καὶ ἄλλο ἡ ἔκρηξη ἐνδὸς ἀστέρος νόβα στὸ διάστημα, τὸ καθένα στὴ θέση του. «*Εκόμισα εἰς τὴν Τέχνην*» θὰ εἰπῇ ὁ Ἀλεξανδρινός· ἔτσι κι ἐμεῖς μὲ ὅ,τι μᾶς δίνει ἡ μάνα Φύσις, αὐτό –δὲν ἔχει ἄλλο.

Παντελῆς Γλᾶρος

Αίφνιδιασμένος από την Επανάσταση ο Άδ. Κοραΐς άμφιταλαντεύθηκε μετά την πρόωγη έκρηξη της, θεωρώντας ότι ή πνευματική κατάσταση τών Έλλήνων χρειαζόταν συνεχή διαφωτισμό πολλών δεκαετιών, για να προοδεύση και αναπτυχθῇ, αποφάσισε όμως τελικά να την ύποστηρίξη. Όταν άντιλήφθηκε τὸ λάθος του ἦταν άργά: έπεχείρησε να τὸ έπανορθώσει με την πολιτική κριτική (κατὰ τοῦ Καποδίστρια), αλλά τὰ πάντα είχαν ἤδη άπολεσθῇ, σ' ό,τι άφορᾷ στην ποιότητα τῆς πολιτικῆς ζωῆς στο νέο κράτος.

ΑΔ. ΚΟΡΑΗΣ:

**Ἀπὸ διαφωτιστῆς ἀκούσιος συνήγορος
τῆς δημιουργίας τοῦ ρωμαϊκοῦ κρατιδίου**

Κοραῆς θεωροῦσε ἀναγκαία μία μακρὰ προπαρασκευαστικὴ διαφωτιστικὴ περίοδο πρὶν τὴν Ἐπανάσταση, ἡ ἔκρηξη τῆς ὁποίας τὸ 1821 τὸν αἰφνιδίασε· δὲν τὴν περιέμενε νὰ ἀνάψῃ τόσο γρήγορα καὶ ξαφνικά, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ τριάντα τοῦλάχιστον χρόνια· «περὶ τὰ μέσα τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος» (σ.σ. ιθ' αἰ.). Ὅταν ὅμως ἡ Ἐπανάσταση ἐξερράγη, βρέθηκε σὲ ἓνα τραγικὸ δίλημμα: Νὰ δεχθῇ τὸ γεγονὸς καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ μία ἀνώριμη Ἐπανάσταση ἢ νὰ ἐναντιωθῇ σὲ αὐτὴν καὶ νὰ συνεχίσῃ τὸ Διαφωτισμὸς; Ἀπέκλινε ὑπὲρ τῆς Ἐπανάστασης, ἀλλὰ ταυτόχρονα, προσπαθῶντας νὰ καλύψῃ τὸ κενὸ καὶ στὴν ἀγωνία του νὰ σπρώξῃ πρὸς τὴν πολιτικὴ παιδεία τοὺς Ἕλληνες, ἐξέδωσε -παρὰ τὰ 72 τοῦ χρόνια- πληθώρα ἀρχαίων Ἑλλήνων μὲ πρῶτα τὰ «Πολιτικά» τοῦ Ἀριστοτέλη, ἔφτασε μάλιστα στὸ σημεῖο νὰ γράψῃ Σύνταγμα («Προσωρινὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος»).

Ἐκ τῶν ὑστέρων ἀντιλήφθηκε τὸ λάθος του, ὅτι οὔτε οἱ κατάλληλες συνθήκες ὑπῆρχαν οὔτε καμμία προοπτικὴ διαφαινόταν, κι ἡ ὑπόθεση εἶχε ἤδη χαθῇ. Τότε στράφηκε ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ποὺ μόλις εἶχε δημιουργηθῇ, καὶ τοῦ πρώτου κυβερνήτη του Ἰωάννη Καποδίστρια.

Σήμερα μὲ δεδομένο ὅτι ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821 προέκυψε τὸ ρωμαϊκο κράτος, ποὺ ἀφ' ἑνὸς καταβρόχθισε τὸ ἐλληνικὸ ἔθνος τῶν δύο ἡπείρων καὶ τῶν πέντε θαλασσῶν κι ἀφ' ἑτέρου ὠδήγησε στὸ σημερινὸ χάλι (τῆς θεοκρατίας, τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ πολιτισμικῆς στείρωσης, τῆς οἰκονομικῆς διαφθορᾶς, τῆς πολιτικῆς σήψης, τῆς κοινωνικῆς παραλυσίας καὶ τῆς παρακμῆς) μποροῦμε μὲ βεβαιότητα νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ ἐπιλογὴ τοῦ πρώτου σκέλους τοῦ τραγικοῦ διλήμματος ἀπὸ τὸν Κοραῆ ἦταν σημαντικὸ λάθος, ἀνεξάρτητα ἀν οἱ πρωταῖτιοι ποὺ ἐπέσπευσαν τὴν Ἐπανάσταση καὶ τὸν ἔσυραν πρὸς τὸ λάθος αὐτὸ ἦταν ἄλλοι.

Ἄν συνεχίζοταν ὁ Διαφωτισμὸς, μὲ τὸ γρήγορο ρυθμὸ ποὺ εἶχε πάρει, γιὰ λίγες δεκαετίες ἀκόμη, θὰ ἦταν ἄλλης ποιότητος ἡ ἀναγέννηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἄλλῃ ἡ τύχη του ὡς αὐτοδύναμου πολιτικοῦ μορφώματος.

«Δράξασθε παιδείας»

Ἀδαμάντιος Κοραῆς συνέβαλε αποφασιστικά στὴ διαμόρφωση τοῦ κινήματος τοῦ Νεοελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ. Ἀπὸ τὸ Παρίσι ἐπέδωξε τὴν πνευματικὴ ἀφύπνιση τῶν συμπατριωτῶν του, τόσο μὲ τὴν ἐκδοτικὴ καὶ ἐν γένει συγγραφικὴ του παραγωγή ὅσο καὶ μὲ τὴν συντονισμένη του δράση στὴν παιδευτικὴ προσπάθεια τῶν συγχρόνων του Ἑλλήνων λογίων. Θεωροῦσε πὼς ἡ προαγωγή τοῦ Πολιτισμοῦ, ἡ κατάλυση τῆς «δεδαιμονισμένης», ἡ ἐξασφάλιση τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, ἡ προαγωγή τῆς κριτικῆς καὶ τοῦ διαλόγου θὰ ἐπιτυγχάνονταν μὲ τὴν ἐπιστροφή πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Κλασικῆς Ἑλλάδος. Στὰ ἰδανικὰ αὐτὰ τὶς πρὸ θετικῆς ὑπηρεσίας πίστευε πὼς τὶς παρέχει ὁ Ἀνθρωπισμός, ἡ ἀρχαία δηλαδὴ Ἑλληνικὴ Παιδεία, ὅπως καλλιεργήθηκε μέσα στὸ Δυτικὸ Χῶρο.

Τὸ μεγάλο
προσωπικὸ του
ἔργο, στὸ ὁποῖο
στήριξε μεγάλες
ἐλπίδες γιὰ τὴν
ἐθνικὴ παλιγγενεσία
ὁ Κοραῆς, ἦταν
ἡ ἔκδοση τῶν
ἀρχαίων Ἑλλήνων
συγγραφέων, στὴν
ὁποία ἀφιέρωσε
μέγιστο μέρος τῶν
προσπαθειῶν του.

«Δράξασθε παιδείας», ἦταν τὸ σύνθημά του. Τὸ μεγάλο προσωπικὸ ἔργο του, στὸ ὁποῖο στήριξε μεγάλες ἐλπίδες γιὰ τὴν ἐθνικὴ παλιγγενεσία, ἦταν ἡ ἔκδοση τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, στὴν ὁποία ἀφιέρωσε μέγιστο μέρος τῶν προσπαθειῶν του. Ἐξέδωσε ἔργα τῶν Ἱπποκράτη, Ἰσοκράτη, Πολύαινου, Πλούταρχου, Ὀμήρου, Στράβωνα, Ξενοκράτη, Γαληνοῦ κ.ἄ. Ἐπεσήμανε ἐπὶ πλέον τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκδοθῇ ἓνα περιοδικὸ γιὰ τὴ «μετακένωση» τῆς Δυτικῆς Παιδείας στὸν ἐλληνικὸ χῶρο καὶ ὑποστήριξε τὴν ἔκδοση τοῦ «Λόγιου Ἑρμῆ», ποῦ μὲ διευθυντὴ τὸν Ἀνθίμο Γαζῆ διέδωσε τὸ ἔργο καὶ τὶς ιδέες τοῦ Διαφωτισμοῦ.

Ὁ Κοραῆς βοήθησε καὶ στὴν ὁργάνωση καὶ τὸν ἐξοπλισμὸ σχολείων σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα (Χίου, Σμύρνης, Κυθωνιῶν κ.ἄ.) μὲ σύγχρονα ἐγχειρίδια, ὄργανα πειραματικῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας κ.ἄ. Μὲ τὴν ἀρωγὴ του ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Σχολῆς τῆς Χίου γιὰ παράδειγμα λίγα χρόνια πρὶν τὴν Ἐπανάσταση διέθετε 30.000 τίτλους.

Βασικὸς ἀντίπαλος στὴ διαφωτιστικὴ του προσπάθεια ὑπῆρξε ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἰδικὰ τὰ τελευταῖα πρὶν τὴν Ἐπανάσταση χρόνια μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Γρηγόριο Ε΄ σκλήρυνε κατὰ πολὺ τὴ στάση της καὶ μὲ καθαρὰ ἐπιθετικὴ πολιτικὴ ἐπιχείρησε τὴν πλήρη ἐξουδετέρωση τῶν κέντρων τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ τὸν ἔλεγχο τῶν πνευματικῶν δραστηριοτήτων, ποῦ ἀνέπτυσσαν οἱ φορεῖς τῶν νέων ιδεῶν. Τὸ Πατριαρχεῖο ἐξέδωσε ἐγκυκλίους, μὲ τὶς ὁποῖες παρότρυνε τοὺς χριστιανοὺς σὲ πλήρη ὑποταγὴ στὴν Τουρκικὴ ἐξουσία, ἐξαπέλυσε πολλαπλοὺς ἀφορισμοὺς ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων διανοουμένων, τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, ἀλλὰ καὶ ὅσων ἐπεχείρησαν κατὰ καιροὺς νὰ ξεσηκωθοῦν, προσπάθησε νὰ ἐπιβάλῃ λογοκρισία σὲ κάθε νέα ἔκδοση, ἔκαψε βιβλία, ἔκλεισε σχολεῖα κ.λπ.

Μὲ τὸν Ἑλληνικὸ λαὸ εὐρισκόμενο σὲ ἄθλια κατάσταση καὶ χειραγωγούμενο ἀπὸ τὸ καθαρὰ φιλότουρκο Πατριαρχεῖο ὁ Κοραῆς διέβλεπε πὼς οἱ συνθήκες γιὰ Ἐπανά-

σταση δὲν ἦταν ὥριμες. Πεποίθησή του ἦταν πὼς ἀπαιτοῦνταν συνέχιση κι ἔνταση τῶν διαφωτιστικῶν προσπαθειῶν γιὰ μίαν τοῦλάχιστον γενιὰ ἀκόμα.

Τὸ πόσο τρώμαξε ὁ Κοραῖς ἀπὸ τὴν ἐπίσπηση τῆς Ἐπανάστασης καὶ ἡ ἀγωνία του γιὰ τὶς ἐπιπτώσεις της φαίνεται ἀπὸ αὐτά, ποὺ ὁ ἴδιος ἀναφέρει στὴν αὐτοβιογραφία του: «Τὸ πλεόν παράκαιρον παρὰ ἀπροσδόκητον τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς τῶν Ἑλλήνων ἔχυσε τόσον φόβον εἰς τὴν ψυχὴν μου, ὥστ' ἂν ἦτο δυνατόν εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ πράγματος καὶ εἰς τὴν χρηματικὴν μου κατάστασιν, ἤθελα δημοσιεύειν ἐνταυτῷ ὅλους τοὺς ἠθικοὺς καὶ πολιτικοὺς συγγραφεῖς, διὰ νὰ μετριάσω, ἂν ἦτο δυνατόν, τὰ προσδοκώμενα ἀπὸ τὴν μεταβολὴν κακὰ. Ἦρχισα λοιπὸν (1821) ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν τῶν πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους.» («Κοραῖς, ἅπαντα τὰ πρωτότυπα ἔργα», Αὐτοβιογραφία.)

Ὁ βιογράφος τοῦ Κοραῖ Γ. Βαλέτας γράφει: «Στὰ 1821 ὁ Κοραῖς τρίβει τὰ μάτια του μπροστὰ στὴν φωτιὰ τοῦ Μεγάλου Ξεσηκωμοῦ, ποὺ δὲν τὴν περίμενε ν' ἀνάψη τόσο γρήγορα καὶ ξαφνικά, παρὰ ὕστερα ἀπὸ τριάντα χρόνια, “περὶ τὰ μέσα τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος”. Το ἀποτυχημένο κίνημα τοῦ Ὑψηλάντη τὸ θεωρεῖ δημιούργημα “θρασύτητος τῶν ἀρχηγῶν” του καὶ πιστεύει, μὲ ὅλο του τὸ δίκιο, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση σώθηκε ἀπὸ τὴν ἀνδρεία καὶ τὸν πατριωτισμὸ τῶν ἀγωνιστῶν “πεζῶν καὶ θαλασσίων”.» («Κοραῖς, ἅπαντα τὰ πρωτότυπα ἔργα», Εἰσαγωγή.)

Ὁ ἴδιος στὰ Προλεγόμενα τῆς ἔκδοσης τῶν «Πολιτικῶν» τοῦ Ἀριστοτέλους ἀναφέρει: «Ὁ Κοραῖς δὲν περίμενε “τοιαύτην ἀπροσδόκητον κίνησιν”. Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ ἔφερε σφοδρότατο κλονισμό. Τὸ χαρμόσυνο ἄγγελμά της τὸν ἔβαλε σὲ πολλὲς σκέψεις. Γράφοντας στὶς 23 Μαΐου 1821, δηλαδὴ λίγες μέρες μετὰ τὸν ξεσηκωμὸ, στὸν φίλο του Π. Βλαστό, ἐτόνιζε ἀνάμεσα στ' ἄλλα:

“Χαίρω χαράν, δὲν ἠμπορεῖς νὰ φαντασθῇς πόσῃν, διὰ τὰς χρηστὰς ἀγγελίας, ὅσας μὲ γράφεις καὶ ὅσας μανθάνομεν ἐδῶ καθ' ἡμέραν ἀπὸ Τεργέστην, Λιβόρνον καὶ Μασσαλίαν περὶ τῆς μελλούσης πώσεως τῆς τουρκικῆς τυραννίας, φοβοῦμαι ὅμως μὴ οἱ τελευταῖοι της σπαραγμοὶ μᾶς βλάβωσι ἀκόμη. Περὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἔχεις δίκαιον. Νὰ κρημνίσῃ τις οἰκοδομὴν μεγάλη σοφία δὲν χρειάζεται, ὅταν μάλιστα ἡ οἰκοδομὴ κλονίζεται πολὺν χρόνον ἀφ' ἑαυτῆς.

” Ἡ μεγάλη καὶ τρομερὰ δυσκολία εἶναι εἰς τὴν ἀνοικοδομήν, ἣτις χρειάζεται ἀρχιτέκτονας Ἀριστείδας καὶ τοιοῦτους ἄλλους, ὁποῖος ἦτον ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁποῖον δὲν βλέπω ἀκόμη κανένα εἰς τὸ Γένος. Ἀντὶ τῶν τοιούτων ἔχομεν πολλοὺς ἡμισόφους, πολλοὺς σχολαστικούς, οἱ ὁποῖοι, ἂν ἐπιθυμήσωσι νὰ γενῶσι δημιουργοὶ καὶ δημοκῶποι εἰς λαὸν ἀκόμη ἀπαίδευτον, φοβοῦμαι μὴ μᾶς κάμωσιν οἱ ἀλιτῆριοι νὰ ἐπιθυμήσωμεν τὰ ὕεια κρέα τῆς Αἰγύπτου.”»

Μὲ τὸν Ἑλληνικὸ
λαὸ εὐρισκόμενο σὲ
ἄθλια κατάσταση
καὶ χειραγωγούμενο
ἀπὸ τὸ καθαρὰ
φιλότουρκο
Πατριαρχεῖο
ὁ Κοραῖς διέβλεπε
πὼς οἱ συνθήκες γιὰ
Ἐπανάσταση δὲν
ἦταν ὥριμες.

Τὸ τραγικὸ δῖλημμα

Κοραῖς θεωροῦσε, ὅτι ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία μὲ τὴν ὀργάνωση (τὸ ἀντίθετο τοῦ Διαφωτισμοῦ) ἔσπενσε πρόωρα. Οἱ Ἕλληνες ἐπαναστάτες εἶχαν νὰ ἀντιμετωπίσουν ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ τὸν ἐξαγριωμένο Σουλτάνο, τὸν ἐπίσης ἐξαγριωμένο Πατριάρχη. Οἱ ἀφορισμοὶ ποὺ ἐξαπολύθηκαν ἦταν πολλαπλοὶ: κατὰ τοῦ Ρήγα, τοῦ Ὑψηλάντη, τοῦ Σούτσου, τῆς Μπουμπουλίνας, τῶν ἀρματολῶν κ.λπ. (βλ. «Τὰ ὑβριστικά κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας», ἔκδ. «Δαυλός» 2007). Ὁ ἀπαγχονισμὸς τοῦ Γρηγορίου Ε΄ ὀφείλεται σὲ ἄσχετο μὲ τὴν Ἐπανάσταση λόγο (ἀλληλοπατριαρχικὲς συνομωσιολογικὲς ἔριδες, βλ. «Δ», τ. 300).

“*Ἡ πολιτεία εἶναι
συνθήκη ἀνθρώπων
πρὸς ἀνθρώπους,
καὶ οἱ πολιτικοὶ
νόμοι ἀποβλέπουν
εἰς τὴν κυβέρνησιν
τῶν ἀνθρωπίνων
πράξεων. Ἡ θρησκεία
εἶναι ἀπλὴ δόξα καὶ
ὑπόληψις τοῦ νοῦ
περὶ Θεοῦ καὶ τῶν
θεῶν πραγμάτων.*”
(Ἀδ. Κοραῖς.)

Κάτω ἀπὸ τὶς συνθήκες αὐτὲς ὁ Κοραῖς βρέθηκε ἀντιμέτωπος μὲ τὸ τραγικὸ δῖλημμα: Νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἄκαιρην Ἐπανάσταση ἢ νὰ ἐναντιωθῇ σὲ αὐτήν, ὅπως ἐναντιώθηκε -γιὰ τοὺς δικούς του βέβαια λόγους- καὶ τὸ Πατριαρχεῖο, ἐναντίον τῆς σκοταδιστικῆς καὶ ἀντεθνικῆς στάσης τοῦ ὁποίου ἕως τότε ἀγωνιζόταν; Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ Κοραῖς ἔκανε τὸ λάθος· ἐδειξε ἀδυναμία καὶ ἐπέτρεψε στὸ συναίσθημα νὰ πρυτανεύσῃ τῆς λογικῆς. Ἀποφάσισε νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν Ἐπανάσταση.

Μετὰ τὴν ἀπόφασί του αὐτὴ ὁ Κοραῖς ἐνέτεινε τὴν ἐκδοτικὴ του δραστηριότητα, στρέφοντάς τιν ὅμως πρὸς κείμενα τὰ ὁποῖα θεωροῦσε κατὰλληλα, γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν ἄμεσους ἐθνικοὺς σκοποὺς, ἠθικὰ καὶ πολιτικά. Τὸ 1821 ἐξέδωσε τὰ «Πολιτικά» ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη, τὰ ὁποῖα συνώδευσε μὲ τὴν εἰσαγωγὴ «Πολιτικὲς Παραινέσεις». Ἀκολούθησαν τὸν ἐπόμενο χρόνο τὰ «Ἠθικὰ Νικομάχεια» τοῦ ἴδιου συγγραφέα, καθὼς καὶ τὰ κείμενα τῶν Τυρταίου, Ξενοφῶντα, Πλάτωνα, Λυκούργου, Ἀρριανοῦ κ.ἄ..

Τὸ 1822 ἐξέδωσε τὶς «Σημειώσεις εἰς τὸ Προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος», ὅπου μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνέφερε: «*Ἡ πολιτεία εἶναι συνθήκη ἀνθρώπων πρὸς ἀνθρώπους, καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἀποβλέπουν εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων. Ἡ θρησκεία εἶναι ἀπλὴ δόξα καὶ ὑπόληψις τοῦ νοῦ περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θεῶν πραγμάτων.*» Δύο χρόνια μετὰ ἐξέδωσε τὸ ἔργο «Πολιτικά» τοῦ Πλούταρχου, στὸ ὁποῖο ἔθεσε ὡς πρόλογο τὸ «Διάλογοι περὶ τῶν ἐλληνικῶν συμφερόντων», ὅπου ἔκανε λόγο γιὰ τὰ πολιτικὰ προβλήματα τῆς ἐπαναστατημένης χώρας.

Τὰ παραπάνω κείμενα ἐπιλέχθηκαν ἀπὸ τὸν Κοραῖ, γιὰ νὰ προβάλλουν στοὺς Ἕλληνες ἐπὶκαιρα ἠθικὰ καὶ πολιτικὰ ζητήματα. Στὰ προλεγόμενά τους ὁ συγγραφέας ἔκανε λόγο γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν πολιτικῶν θεσμῶν καὶ θεωριῶν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ἕως καὶ τοὺς νεώτερους δυτικούς διανοητές.

Ἡ Ἐπανάσταση ἀποτυγχάνει – τὸ Κράτος δημιουργεῖται

ν τῷ μεταξύ οἱ φόβοι τοῦ Κοραῖ γιὰ τὸ ἀνώριμο τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐγχειρήματος δυστυχῶς ἐπαληθεύτηκαν. Παρὰ τὶς ἀρχικὲς μεγάλες ἐπιτυχίες στὴν Πελοπόννησο, οἱ κομματικὲς ἀντιθέσεις κι οἱ ἀνταγωνισμοὶ τῶν προκρίτων καὶ τῶν στρατιωτικῶν δημιουργήσαν μεγάλα προβλήματα κι ἄρχισαν νὰ ἀπειλοῦν τὸν Ἀγῶνα. «Φθόνος καὶ ἐμφύλιον μῖσος κατατρῶγει τὰ σπλάγχνα μας», ἔγραφε ὁ Τρικούπης. Στὴν Α' Ἐθνικὴ Ἐθνοσυνέλευση τῆς Ἐπιδαύρου τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1821 ἐπικράτησαν οἱ πρόκριτοι κι οἱ κληρικοί, ἐνῶ οἱ Δημήτριος Ὑψηλάντης, Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσὸς καὶ ἄλλοι σημαντικοὶ ἀγωνιστὲς ἀπουσίαζαν. Μετὰ τὴν καταστροφή στὸ Πέτα καὶ στὴ Χίο τὸ 1822 οἱ ἀνῶριμες προσωπικὲς φιλοδοξίες, τὰ συμφέροντα καὶ τὸ τοπικιστικὸ καὶ φατριαστικὸ πνεῦμα σὲ κρίσιμες στιγμὲς προδιέγραφαν τὴν ἀτυχή ἔκβαση τοῦ Ἀγῶνα. Χαρακτηριστικὸ ἦταν τὸ παράπονο τοῦ Μακρυγιάννη: «Πῆρα ὄρκο νὰ πολεμήσω τοὺς Τούρκους, ὄχι τοὺς Ἕλληνες.»

Χρήματα δὲν ὑπῆρχαν, τὰ πολεμοφόδια σπάνιζαν· ἔτσι ὑπογράφηκαν δάνεια μὲ ξένες κυβερνήσεις μὲ βαρύντατους ὅρους. Πολλοὶ ἐξ ἄλλου ἀπὸ αὐτοὺς, ποὺ εἶχαν μεγάλες περιουσίες, ἀντὶ νὰ ξοδεύουν γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ πολέμου, ὑποθήκευσαν τὴν ἐθνικὴ περιουσία στοὺς Ἀγγλοὺς καὶ πῆραν μερικὰ ψίχουλα δανείου, τὰ ὁποῖα μοιράστηκαν, ἐννοεῖται, μεταξύ τους.

Στὴν Γ' Ἐθνοσυνέλευση τῆς Τροιζήνας, μετὰ τὴν πώση τοῦ Μεσολογγίου, ἡ ἡγεσία τοῦ Ἀγῶνα στὴ θάλασσα καὶ στὴ στεριά ἀνατέθηκε στοὺς Βρεταννοὺς. Ὁ λόρδος Κόχραν διωρίστηκε ἀρχηγὸς τοῦ Στόλου, ὁ Ριχάρδος Τσόρτς ἀρχιστράτηγος τῶν δυνάμεων τῆς ξηρᾶς κι ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας. Μιάς Ἑλλάδας συρρικνωμένης, μὲ ὑποταγμένη πλήρως, παρὰ τὶς ἡρωικὲς προσπάθειες τοῦ Καραϊσκάκη, τῆ Στερεᾶ, καὶ τὸν Ἱμπραήμ πανέτοιμο γιὰ τὸ τελειωτικὸ κτύπημα. Αὐτὴ ἦταν ἡ κατάληξη τῆς πρώιμης Ἐπανάστασης, ὅπως φοβόταν ὁ Κοραῖς.

Ἔτσι ὠδηγηθήκαμε στὴν πλήρη ἐπέμβαση τῶν ξένων δυνάμεων, οἱ ὁποῖες στὴ ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου δὲν κατέστρεψαν ὀλοσχερῶς μόνο τὸν τουρκοαιγυπτιακὸ στόλο, ἀλλὰ καὶ κάθε ἐλπίδα γιὰ αὐτοδύναμη ἐθνικὴ πορεία. Ἀπὸ τότε ὁ ξένος παράγων εἶναι αὐτός, ποὺ ἀποφασίζει ἀπὸ τὰ παρασκήνια ἢ μὴ γιὰ τὶς τύχες τῆς Ἑλλάδας, ἐξάρτηση, ποὺ συνεχίζεται διαχρονικὰ ἕως τὶς μέρες μας.

Ὁ Πατριάρχης τὸ 1828, ἐκτελῶντας διαταγὲς τοῦ Σουλτάνου, ἔστειλε στὴν Ἑλλάδα τέσσερις μητροπολίτες, γιὰ νὰ συμβουλευθοῦν τοὺς Ἕλληνες νὰ παρατήσουν τὰ ὅπλα καὶ νὰ ὑποταγοῦν καὶ πάλι στὸ Σουλτάνο. Τὴν ἄλλη χρονιά ἐπικοινωνήσε μὲ τὸν Καποδίστρια καὶ τοῦ ζήτησε νὰ ἀπαγορεύῃ νὰ κυκλοφοροῦν στὴν Ἑλλάδα καλβινιστικὰ βιβλία, «ἐξέφρασε δὲ τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν, ὅπως οἱ Ἕλληνες ἐπανεέλ-

Οἱ ἀνῶριμες
προσωπικὲς
φιλοδοξίες, τὰ
συμφέροντα καὶ
τὸ τοπικιστικὸ καὶ
φατριαστικὸ πνεῦμα
σὲ κρίσιμες στιγμὲς
προδιέγραφαν τὴν
ἀτυχή ἔκβαση τοῦ
Ἀγῶνα.

θωσιν πάλιν ὑπὸ τὰς ζωοπαρόχους ἀκτῖνας τοῦ ὀρθοδόξου πατριαρχικοῦ ἡλίου» (βλ. «Δ», τ. 300).

Ἡ Γαλλία γιὰ δικούς της λόγους -κι ὄχι λόγω φιλελληνισμοῦ- ἔστειλε ὑπὸ τὸ στρατηγὸν Μαιζῶνα στρατό, ὁ ὁποῖος ἐκστράτευσε στὴν Πελοπόννησο. Τότε ἡ δυτικὴ καὶ ἀνατολικὴ Ἑλλάδα περιήλθαν στὰ χέρια τῶν Ἑλλήνων. Μόνο οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας ἀπέτυχαν στὴν προσπάθειά τους νὰ ἐκπορθήσουν τὸ Τρίκκερι. Σὲ αὐτὸ συνετέλεσε κυρίως ὁ πατριάρχης Ἀγαθάγγελος, ὁ ὁποῖος προπαγάνδιζε δραστήρια τὴν ὑποταγὴ καὶ διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ ἀποθάρρυνε καὶ φόβιζε τοὺς Ἑλληνες τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας.

Παρ' ὅλο τὸν ἀντεθνικὸ καὶ φιλοτουρκικὸ ρόλο, ποὺ ἔπαιξε ἡ Ἐκκλησία, ἐπωφελομένη τῆς ἀναταραχῆς καὶ τοῦ χάους, προσποiehθήκε ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅτι εἶχε πρωτοστατήσει δῆθεν στὸν Ἀγῶνα καὶ κατάφερε νὰ ἐδραιώσῃ τὴ θέση της στὴ διοίκηση τοῦ νέου κράτους, θέση, ποὺ συνεχίζει νὰ κατέχει ἕως τὶς μέρες μας. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ δημιουργήθηκε τὸ ἰδεολόγημα τοῦ ἑλληνοχριστιανισμοῦ, ποὺ μᾶς ταλανίζει ἕως σήμερα.

Κοραῆς ἐναντίον Καποδίστρια

κατάσταση τῆς Ἑλλάδας φαινόταν στὰ μάτια τοῦ Κοραῆ ζοφερή. Ἀμέσως κατάλαβε, ὅτι τίποτε δὲν εἶχε ἐπιτευχθῇ. Ἀνήσυχος γιὰ τὶς παραπέρα ἐξελίξεις βάλθηκε νὰ χτυπήσῃ τὸ πρῶτο ὀργανωτικὸ μὀρφωμα, ποὺ δημιουργήθηκε, καὶ εἰδικώτερα τὸν κυβερνήτη Καποδίστρια. Τὸ 1830 τύπωσε στὸ Παρίσι τὸν περίφημο διάλογό του μὲ τίτλο: «Τί συμφέρει εἰς τὴν ἐλευθερωμένην ἀπὸ τοὺς Τούρκους Ἑλλάδα νὰ πράξῃ εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις, διὰ νὰ μὴν δουλωθῇ εἰς χριστιανοὺς τουρκίζοντας: Διάλογος δύο Γραικῶν.» Ὁ διάλογος αὐτός, ποὺ ἐνίσχυσε τὸν ἀντικαποδιστριακὸ ἀγῶνα, ὠνομάσθηκε ἀπὸ τὸ λαὸ «δράπανον τοῦ Ζαχαρίου», συστήθηκε μάλιστα καὶ μυστικὴ δημοκρατικὴ ὀργάνωση μὲ τὸ ὄνομα αὐτό.

Τὰ βασικὰ σημεῖα τοῦ «δράπανου» ἦταν:

- Ὁ λαὸς δὲν τυραννεῖται ποτέ, ἂν ἀποφασίσῃ νὰ μὴ γνωρίζῃ ἄλλο δεσπότη παρὰ τὸν νόμο.
- Μόνο ἡ ἐλευθερία εἶναι γεννήτρια τῆς ἀρετῆς, ἐπειδὴ μόνη αὐτὴ γεννᾷ τὴν μητέρα τῆς φιλότητας ἰσότητα.
- Ἡ Ἑλλὰς εἶναι πτωχή. Ὅθεν χρειάζεται οἰκονομία, πρᾶγμα ἄγνωστο στοὺς βασιλεῖς καὶ βδελυκτὸ στοὺς ὀλιγαρχικοὺς.
- Ἐχει λαὸ ἀπαιδευτο πολὺ, ὅθεν ἔχει χρεια πολλῆς παιδείας, πρᾶγμα καὶ τοῦτο μισητὸ στοὺς ὀλιγαρχικοὺς, ἐπειδὴ ἀπὸ τοὺς ἀπαιδευτοὺς λαοὺς κολακεύονται καὶ προσκυνοῦνται.

Ἀρχὲς τοῦ 1831 ὁ Κοραῆς ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς Ἰουλιανῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης (Ἰούλιος 1830) ἔγραψε τὴν προκήρυξη γιὰ τὴ Δημοκρατία, γνωστὴ ὡς «Σάλπισμα Ἐγερτήριον», γιὰ τὴν καθαίρεση τῶν τυράννων καὶ τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς Δημοκρατίας καὶ μάλιστα στὸν τόπο ὅπου γεννήθηκε.

Ξένες δυνάμεις μὲ ἀντικρουόμενα συμφέροντα, φιλότουρκη Ἐκκλησία, προσωπικὲς ἀντιθέσεις κι ἓνας ἐξαθλιωμένος ἀπαιδευτός λαὸς συνιστοῦσαν τὸ νεοίδρυθὲν Ἑλληνικὸ Κράτος. Ἡ πορεία τὴν ὁποία ἀκολουθοῦσε ἡ νεαρὴ Ἑλληνικὴ Πολιτεία δὲν ἱκανοποιοῦσε καθόλου τὸ φιλελεύθερο φρόνημα τοῦ Κοραῆ, ποὺ ἐστράφη ἐναντίον τοῦ πρώτου κυβερνήτη Ἰωάννη Καποδίστρια, ὁ ὁποῖος προσπαθοῦσε -ὅσο ἐπέτρεπαν οἱ συνθήκες τῆς ἐποχῆς- νὰ ὀδηγήσῃ τὴν Ἑλλάδα, «τὸ ἀπέραντον τοῦτο ἐρείπιον», στὸ δρόμο τῆς προόδου.

Ὁ Κοραῆς διέβλεπε τὴν τραγικὴ πτώση τοῦ Καποδίστρια. Παρ' ὅλη τὴν πολεμικὴ του δὲν ἔπαυσε νὰ τοῦ κάνῃ προτάσεις γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν πραγμάτων μὲ τὴν ἀναστύλωση τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν καὶ τὸ διώξιμο τῶν φαναριωτῶν, τῶν κόντηδων κ.λπ. Ὁ ἀντικαποδιστριακὸς ἀγῶνας τοῦ Κοραῆ συνεχίστηκε κι ὕστερα ἀπὸ τὴ δολοφονία τοῦ Καποδίστρια, γιατί ἦταν ἀγῶνας ἰδεῶν, ὄχι προσώπων. Καὶ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ κυβερνήτη, οἱ ἰδέες του καὶ τὸ σύστημά του ὄχι μόνον διατηρήθηκε, ἀλλὰ ἔγινε πιὸ ἀντιλαϊκὸ καὶ ὠδήγησε στὸν ἐμφύλιο πόλεμο καὶ στὴν εἰσβολὴ τῶν

ξένων, πού καροδοκοῦσαν, γιὰ νὰ κάνουν φέουδό τους τὴν κατασπαραγμένη χώρα, μὲ βασιλιὰ τοποτηρητὴ τῶν συμφερόντων τους.

Ὁ Κοραῖς ἀπτόητος, ἄκαμπτος, ἀνεπηρέαστος ἀπ' τὶς ἀνθρώπινες τύχες, ὅπως ἦταν ἡ στυγερὴ δολοφονία τοῦ Καποδίστρια, ἀποβλέποντας στὶς ιδέες καὶ στὸ καλὸ τοῦ λαοῦ, ἐξέδωσε στὸ Παρίσι τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1831 τὸ πρῶτο μέρος τοῦ κειμένου «Σύμμεικτα Ἑλληνικά, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Καποδίστρια καὶ ἐφ' ἐξῆς» καὶ τὸ δεύτερο τὸν Αὐγούστο τοῦ 1832. Στὴ συνέχεια ξεκίνησε νὰ γράφῃ ἓνα νέο ἀντικαποδιστριακό-ἀντιτυραννικὸ διάλογο, μὲ τὸν ὁποῖο στόχευε τοὺς δημαγωγούς, πού μὲ ψεύτικα συνθήματα ἐξαπατοῦσαν τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ τὸν ὠδηγοῦσαν στὸ βάραθρο. Τὸν διάλογο αὐτὸ τὸν ἄφησε ἀτελείωτο. Τὸν σταμάτησε στὸ προοίμιό ἡ ἀρρώστεια, πού τὸν κράτησε καθηλωμένο στὴν καρέκλα ἢ στὸ κρεβάτι μέσα σὲ πόνους καὶ βαρεῖα ἐξάντληση. Ὁ διάλογος αὐτός, ὁ ἀντιδημαγωγικὸς ἐνάντια στοὺς φαναριώτες, ἦταν τὸ κύκνειο ἄσμα τοῦ Κοραῖ.

7 Ἰουλίου 1833. Τὸ μνημόσυνο γιὰ τὸν Κοραῖ, πού ὠργάνωσαν οἱ πνευματικοὶ κύκλοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ματαιώθηκε μὲ τὴν ἐπέμβαση τοῦ Πατριαρχείου, πού ἀνακάλεσε τὴν δοσμένη ἄδεια. Οἱ σχετικὲς εἰδήσεις, πού ἔφτασαν καὶ δημοσιεύθηκαν στὴν Ἑλλάδα, κατηγοροῦσαν γιὰ τὴ ματαίωση λόγιους, καθὼς καὶ προύχοντες τοῦ Φαναρίου. Οἱ λεπτομέρειες δὲν εἶναι γνωστὲς ἐκεῖνο πού μπορεῖ νὰ σημειωθῇ, μέσα στὸ κλίμα τῶν σχέσεων, οἱ ὁποῖες εἶχαν δημιουργηθῇ ἀνάμεσα στὴν ἐλευθέρη Ἑλλάδα καὶ τὸ Πατριαρχεῖο ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ καὶ στὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία ἀπὸ τὴν ἄλλη, εἶναι ὅτι θὰ ἦταν πολὺ περιεργό, ἐὰν εἶχε γίνεи τότε μνημόσυνο τοῦ Κοραῖ στὴν Κωνσταντινούπολη.

Ἱστορικὴ ἐκτίμηση τῆς περίπτωσης Κοραῖ

Ὡς φρονοῦσε ὁ Κοραῖς, πὼς ὁ Διαφωτισμὸς ἔπρεπε νὰ συνεχισθῇ γιὰ μερικὲς δεκαετίες ἀκόμα, πλὴν ὅμως ὁ πατριωτισμὸς του τὸν παρέσυρε στὸ λάθος νὰ ἀποδεχθῇ καὶ νὰ νομιμοποιήσῃ μιὰ ἀνώριμη Ἐπανάσταση μὲ τὰ ἐξῆς θλιβερὰ ἀποτελέσματα, πού δικαιώνουν τὴν ἀποψή μου αὐτή:

- Μέσα σὲ δύο δεκαετίες τὸ ὄραμα τοῦ Κοραῖ γιὰ μιὰ Ἑλλάδα μὲ πρότυπό της τὴν Κλασικὴ Ἀρχαιότητα διαλύθηκε διὰ τῆς ἐπιβολῆς καὶ ἐγκαθίδρυσης τῆς ιδεολογικῆς «σαλάτας» τοῦ Ἑλληνοχριστιανισμοῦ, τῆς μολυσματικῆς αὐτῆς πνευματικῆς τροφῆς, πού παρασκευάζεται ἐδῶ καὶ 162 χρόνια (ἀπὸ τότε πού πρότεινε τὸν τραγελαφικὸ αὐτὸν ὄρο ὁ Σπυρίδων Ζαμπέλιος) ἀπὸ τὰ ἑτερόκλητα ὕλικά τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Δογματισμοῦ, τῆς Κλασικῆς Ἑλλάδας καὶ τοῦ Βυζαντίου, τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς Θεοκρατίας.
- Τὸ σημερινὸ κρατίδιο σχεδὸν τίποτε δὲν ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ἀλλὰ ἔχει προσχωρήσει στὸν βυζαντινισμό, στὴ ρωμιοσύνη καὶ στὸν διεθνῇ ἐξουσιασμό, πού ἐπικάθονται ὡς πνευματικὴ καὶ πολιτικὴ ταφόπλακα ἐπάνω σὲ μιὰ Ἑλλάδα πολιτισμικῆς ἀφασίας, ἐπάνω σὲ μιὰ Ἑλλάδα πολιτικοῦ θανάτου, μιὰ νεκρὴ Ἑλλάδα. Ὁ βυζαντινισμὸς, ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ὄχι ἀπλῶς ἀνελληνικοῦ ἀλλὰ ἀνθελληνικοῦ Βυζαντίου στὴν ἱστορικὴ συνείδηση τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ, ἀπέβη ἓνας ἀπὸ

1833

Διαλογὸς Ἰρίων

Ποιητὴς

Κορ. Β

Κορ. Χ

Ἡμετέριον ἔργον

Ἡμετέριον ἔργον

Ἡμετέριον ἔργον

Ἡμετέριον ἔργον

Ἡμετέριον ἔργον

Ἰαννουαρίου 1833

Ἰαννουαρίου 1833

Ταπεινὸν Ἰαννουαρίου ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον

ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον

ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον

ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον

ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον
ἡμετέριον ἔργον ἡμετέριον ἔργον

Παρὰ τὸ ὅτι ὁ Ι. Καποδίστριας ἦταν ὁ καλύτερος ἴσως κυβερνήτης τῆς Νεώτερης Ἑλλάδας, ὁ Ἀδ. Κοραῆς τόσο πολὺ ἐχθρευόταν αὐτὸν τὸν κρατισμὸ, ὥστε στράφηκε ἐναντίον τόσο τοῦ νέου κρατικοῦ μορφώματος, ποὺ ἐβλεπε νὰ δημιουργῆται, ὅσο καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Καποδίστρια. Στὴν φωτοτυπία εἰκονίζεται ἡ ἀρχὴ τοῦ τελευταίου ἀντικαποδιστριακοῦ διαλόγου τοῦ Κοραῆ, ποὺ ἔμεινε ἀτελείωτος. (Γ. Βαλέτα, «Κοραῆς. Ἄπαντα τὰ πρωτότυπα ἔργα».)

τοὺς κυριώτερους λόγους τῆς ἐθνοϊδεολογικῆς μας σύγχυσης, τῆς ἀποτροπῆς κάθε ἐλληνικῆς, πνευματικῆς, ζωῆς στὸν τόπο μας, τῆς ἄρσης κάθε προϋπόθεσης γιὰ τὴ δημιουργία ἐλεύθερων καὶ ἀληθινῶν ἀνθρώπων, Ἑλλήνων ἀνθρώπων στὴ Νέα Ἑλλάδα.

- Τὸ Κατεστημένο τοῦ ἀπρόβλεπτου ἀπὸ τὸν Κοραῖ νεοσχηματισθέντος κράτους εἰσήγαγε τὴν «Μεγάλη Ἰδέα» στὴν ιδεολογία τοῦ Νεώτερου Ἑλληνισμοῦ. Ἡ ἀντιεπισημονικὴ καὶ ἀνθελληνικὴ αὐτὴ διαστρέβλωση τῆς Ἱστορίας στὴν νεο-ελληνικὴ ιδεολογία καὶ στὴ νεοελληνικὴ συνείδηση προκάλεσε καὶ προκαλεῖ ἀκόμη στὴ σύγχρονη Ἑλλάδα ἀποπροσανατολισμὸ καὶ σύγχυση ὡς πρὸς τὴν ἐθνικὴ ταυτότητα τοῦ κράτους. Ἡ μοιραία συνέπεια τῆς πολιτικῆς τῆς «Μεγάλης Ἰδέας» ἦταν ἡ ὀριστικὴ συρρίκνωση τοῦ «Ἑλληνισμοῦ τῶν δύο ἡπείρων καὶ τῶν πέντε θαλασσῶν», ὁ ὁποῖος, ἐνῶ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ Ἑλληνικὸ Κράτος ἐπεβίωσε ἀκλόνητος ἐπὶ χιλιάδες χρόνια στὶς προαιώνιες ἐστίες του (Μ. Ἀσίας, Πόντου, Ἀν. Ρωμυλίας κ.τ.λ.) ὑπὸ καθεστῶτα κατακτητῶν (Ρωμαιοκρατία, Βυζαντινοκρατία, Φραγκοκρατία, Τουρκοκρατία), ἀπὸ τὴν ὥρα τῆς ἐμφάνισής τοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους ἄρχισε νὰ συρρικνώνεται, γιὰ νὰ ξεριζωθῇ ὀριστικὰ καὶ νὰ περιορισθῇ σὲ μία γεωγραφικὰ περιορισμένη ἔκταση τῶν ἀκτῶν τῆς Μεσογείου.
- Ἄν ὁ Κοραῖς ζοῦσε σήμερα κι ἄκουγε τὸ ὕβρεολόγιο κατὰ τῶν Ἑλλήνων μέσα στὶς ἐκκλησίες, ποὺ ξεχειλίζουν ἀπὸ μῖσος, ἄρνηση, ἀπέχθεια καὶ ὀλοκληρωτικὴ ἀπόρριψη τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς ἱστορικοῦ φαινομένου, ὡς ἔθνος καὶ ὡς πολιτικῆς ὑπαρξῆς, ἢ ἂποψη ὅτι διέπραξε σημαντικὸ λάθος θὰ τοῦ ἦταν ἀπόλυτα κατανοη-τή.

Γιάννης Λάζαρης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γ. Βαλέτα, «Κοραῖς. Ἄπαντα τὰ πρωτότυπα ἔργα», ἐκδόσεις «Δωρικὸς».
- Δ. Φωτιάδης, «Κανάρης», ἔκδ. «Β.Ε.Κ.», Ἀθήνα 1960.
- Δ. Φωτιάδης, «Ὁθωνας. Ἡ μοναρχία», ἔκδ. «Κυψέλη», Ἀθήνα 1963.
- Ν. Σπηλιάδου, «Ἀπομνημονεύματα», ἔκδ. «Π. Χριστόπουλου», Ἀθήνα 1975.
- Κ. Δημαρεᾶ, «Νεοελληνικὸς Διαφωτισμός», «Ερμῆς», Ἀθήνα 2002.
- Κ. Δημαρεᾶ, «Δύο φίλοι. Κοραῖς καὶ Βάμβας μὲ ἀνέκδοτα κείμενα», Γεννάδειος Βιβλιοθήκη 1953.
- Φ. Ἡλιοῦ, «Κοινωνικοὶ ἀγῶνες καὶ Διαφωτισμός», «Μνήμων», Ἀθήνα 1981.
- Φ. Ἡλιοῦ, «Τύφλωσον Κύριε τὸν λαόν σου», «Πορεία», Ἀθήνα 1988.
- «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους», Τόμοι ΙΑ' καὶ ΙΒ', «Εκδοτικὴ Ἀθηνῶν», Ἀθήνα 1875.
- Γ. Κορδάτου, «Ἡ κοινωνικὴ σημασία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821», «Ἐπικαιρότητα», Ἀθήνα 1983.
- Γ. Κορδάτου, «Μεγάλη Ἱστορία τῆς Ἑλλάδας», τόμοι ΙΧ καὶ Χ, «20ὸς Αἰῶνας», Ἀθήνα.
- Κ. Σάθα, «Τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα», Τόμος 4ος, «Νέα Σύνορα», Ἀθήνα 1995.
- «Τὰ ὕβριστικά κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας», «Δαυλός», Ἀθήνα 2007.

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΝΕΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΤΟΥ ΜΑΖΙΣΜΟΥ

ὁ αἶτημα τῆς ἐλευθερίας τοῦ προσώπου εἶναι αὐτοτελές, δὲν χρειάζεται τεκμηρίωση. Αὐτονοεῖται καὶ αὐθυπάρχει, ἐφ' ὅσον φορέας του συνειδησιακὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς φορέας συνειδήσεως ποὺ λειτουργεῖ στὸν κόσμο, δηλαδή τὸ ἴδιο τὸ πρόσωπο. Σὲ καμμιά περίπτωση δὲν μπορεῖ νὰ ὑποκατασταθῇ ἡ συνείδηση τῆς ἀτομικότητας μὲ τὴ συνείδηση τοῦ συνόλου, ἀφοῦ ἡ λεγόμενη «ὁμαδικὴ συνείδηση» –χαρακτηριστικὸ ἰδεολογικὸ ἐφεύρημα τῶν ἐξουσιαστῶν– δὲν εἶναι πρωτογενὴς ὀντότητα ἀλλὰ συνισταμένη ἀτομικῶν συνειδήσεων.

ΑΠΕΙΛΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΓΝΩΡΙΣΜΑ ΠΑΡΑΚΜΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΑΖΙΣΜΟΥ

Σήμερα εφαρμόζονται νέες μέθοδοι ἀπεμπόλησης τῆς ἀτομικότητας

Ἐν ἀρχῇ ἦν ἡ μᾶζα. Στὰ ζῶα, στοὺς πιθηκανθρώπους, στὶς ὀρδὲς τῶν πρωτογόνων ἀνθρώπων. Ὁ ἕνας, ὁ δυνατώτερος, ὁ μονιμώτερος ταγὸς ἄργησε ν' ἐμφανιστῇ. Πέρασαν αἰῶνες, γιὰ νὰ σχηματισθῇ τὸ ἄτομο, ὁ ἕνας, ὁ μόνιμος Ἕνας. Αὐτὸς ὁ ἕνας συνεξελισσόμενος μὲ τὸν ἀνατέλλοντα λόγο ἔγινε πρόσωπο. Πρόσωπο ποὺ ἐπιβάλλεται μὲ τὴν φυσικὴ ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν πνευματικὴ του ὑπεροχή.

Ἡ Ἱστορία γεννιέται, ὅταν γεννήθηκαν πρόσωπα καὶ ἐνότητες συνειδητὰ ὀργανωμένων προσώπων.

Ὁ πολιτισμὸς γεννιέται μὲ τὰ πρόσωπα. Ἀπὸ τότε δὲν καταργήθηκε τὸ πρόσωπο. Ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ ἀρχαιότερη μᾶζα.

Σήμερα τὰ πρόσωπα βοῦν νέες μεθόδους ἐξουδετέρωσης τῶν ἄλλων προσώπων. Μέσα τεχνικὰ καὶ ψυχολογικά, μὲ τὰ ὅποια ἡ ὀργανωμένη ἔλλογα ἀνθρώπινη κοινότητα ἐπιστρέφει ἐν μέρει στὴν ἄλογα καθοδηγούμενη ὀρδὴ, στὴ μᾶζα. Πάντοτε παρουσιάζονται τέτοιες ἐπιστροφές στὴν Ἱστορία. Λίγα εἶναι

Ἡ αὐτονόητη αὐτὴ πραγματικότητα δεινοπαθεῖ καὶ βιάζεται ἀδυσώπητα στὶς μέρες μας, τὶς μέρες τῆς ἐπιταχυνόμενης ἱστορικῆς παρακμῆς, ὅπου μπήκαμε καὶ πορευόμαστε ἀσυναίσθητα καὶ τυφλά. Δὲν καταστέλλεται καὶ συμπιέζεται ἀπλῶς ἡ ἀτομικότητα, ἀλλὰ ἡ ἐγκληματικὴ λαϊκίζουσα ἐξουσιαστικὴ παράνοια τοῦ καιροῦ μας ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ ἀντιστρέψῃ τὴν πραγματικότητα, δηλαδὴ νὰ θεωρήσῃ ὡς πρωτοπηγὴ τῆς συνειδήσεως τὴν ὅποια ὁμάδα καὶ καταργῶντας τὸ ἄτομο νὰ τὸ καταστήσῃ ἀπλὸ δέκτη μιᾶς (φύσει ἀνύπαρκτης) κοινωνικῆς «συνειδήσεως», κατ' ἀνάγκην αὐθαίρετης, συμβατικῆς, διάστροφης καὶ ἐξουσιαστικῆς, ποὺ σὰν λειχῆνα, ὑπὸ τὴν μορφὴν τῶν διαφόρων κοινωνικοπολιτικῶν δογμάτων, ἀπλώθηκε στὴν ἐπιφάνεια τοῦ πλανήτη μας καὶ μόλυνε, δηλητηρίασε καὶ ἀλλοίωσε ὅ,τι φυσικό, ὕγιες καὶ ἐλεύθερο ὑπάρχει στὴν πνευματικὴ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴν ἴδια τὴ ζωὴ του.

Δὲν πρόκειται ἐδῶ νὰ ἀναλυθῇ ἡ πρώτη ἱστορικὴ ἐμφάνιση τῆς ἐκτροπῆς οὔτε τὰ ἐπιμέρους συμπτώματά της, ποὺ εἶναι ὀλοφάνερα σὲ κάθε μορφὴ ζωῆς, ἀπὸ τὴν Οἰκονομία μέχρι τὸ Πνεῦμα καὶ ἀπὸ τὴν Πολιτικὴ μέχρι τὴ Θρησκεία. Οὔτε νὰ περιγραφῇ ἡ συνθλιπτικὴ κακοποιὸς ἐπὶ τῆς, ποὺ ἐκμηδενίζει καὶ διαλύει τὶς συνειδήσεις, ἀκόμη καὶ τὶς λιγώτερο φωτεινὲς καὶ γρηγοροῦσες, ποὺ τὴν ὑφίστανται: Τὸ ἄγχος, ἡ ἐσώτερη ἀγωνία, ἡ ἀσυναίσθητη αὐτὴ ἐκφραση τῆς βαρεῖας κακοδαιμονίας τῆς ἀνθρώπινης ὑπάρξεως, ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτερη ἀπόδειξη ὅτι ὄχι μόνον οἱ προικισμένες φύσεις ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἀνθρώπινα κτῆνη εἶναι θύματα τῆς μεγάλης ἀνατροπῆς, τῆς καταργήσεως τῆς ἀτομικότητος χάριν μιᾶς δογματικῆς καὶ ἀπάνθρωπης μαζικότητος. Αὐτὸ ποὺ θεωρήθηκε ὡς ἡ μεγαλύτερη κατάκτηση τῆς Ἱστορίας, ἡ ἀπελευθέρωση δηλαδὴ τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πολλοὺς — κατάκτηση ποὺ γέννησε τὸν πολιτισμὸν στὰ χρόνια τῆς ἐλληνικῆς Ὀδύσειας τοῦ νοῦ καὶ τῆς ἐλληνικῆς Ἐπιστήμης — σήμερα χάθηκε καὶ ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ ἕναν ἐρεβώδη νέο

τὰ ἄτομα ποὺ εἶναι μόνο ἄτομα ἐλεύθερα, λογικά. Συχνὰ τὸ κοινὸ ἄτομο εἶναι λίγο ἢ πολὺ καὶ μᾶζα. Οἱ τέχνες, οἱ τεχνικὲς καὶ τὰ τεχνάσματα διευκολύνουν τὴν δραματικὴ αὐτὴ παλινωδία τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἀτομικοῦ πρὸς τὸ μαζικό, τῆς ἀπεμπόλησης τῆς ἀτομικότητος καὶ τῆς οὐδέποτε τελικὰ σβησμένης τάσης νὰ εἶσαι μᾶζα.

Τὸ νὰ εἶσαι πρόσωπο εἶναι κοπιαστικό. Χρειάζεται διανοητικὸ καὶ βουλευτικὸ μόχθο. Τὸ νὰ εἶσαι μᾶζα εἶναι ἀναπαυτικό. Ἄλλοι σκέπτονται γιὰ σένα καὶ ἐσὺ σέργεσαι.

Ἀπειλὴ κατὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἀποτελοῦν αὐτὰ τὰ νέα μέσα, ποὺ σὲ γυρίζουν πίσω στὴν ἐποχὴ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ὀρδῆς ἢ τοῦ Νεάντερταλ. Αὐτὰ τὰ μέσα πού, ἀντὶ νὰ πλάθουν, διαλύουν τὸ ἄτομο.

Αὐτὸ τὸ φαινόμενο τῆς ἐποχῆς μας εἶναι γνώρισμα παρακμῆς, ἐνῶ τὰ ἴδια αὐτὰ νέα μέσα μπορούσαν νὰ γίνουν μέσα παιδείας, ἐπικράτησης ὁλοένα περὶ σόστερης τοῦ προσωπικοῦ, λογικοῦ, ἠθικοῦ καὶ αἰσθητικοῦ στοιχείου καὶ ἐξαφάνισης τῶν ἄλογων ὁρμῶν καὶ ἐνστικτωδῶν ἀντιδράσεων τῆς ἀγέλης.

Μεσαίωνα Μαζισμού και βαρβαρότητας, πού, χωρίς να ἔχη γίνει ἀκόμη πρόδηλος λόγω τῆς ἀστραφτερῆς προθήκης τοῦ σύγχρονου τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ, τείνει νὰ προσλάβῃ τὶς διαστάσεις θανάσιμης ἀπειλῆς ὄχι μόνο κατὰ τοῦ Πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς ἴδιας τῆς παρουσίας τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους στὸν πλανήτη μας.

Ὁ «Δαυλός», ἓνα περιοδικὸ γενικῆς κριτικῆς καὶ ἐλεύθερης ἀναζητήσεως, βιώνει, ὅπως καὶ πολλὲς ἄλλες συνειδήσεις ὅπου Γῆς, βαθιὰ τὸ δρᾶμα τοῦ καιροῦ μας καί, μέσα στὰ ὅρια τῶν μικρῶν δυνατοτήτων του, ἀπὸ τὸν πρῶτο μῆνα τῆς ἐκδόσεως του πράττει ὅ,τι νομίζει λυσιτελὲς γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς Μεγάλης Κρίσεως – καὶ οἱ σελίδες τῶν τεσσάρων ἕως τώρα τόμων του σχεδὸν δὲν περιέχουν τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὸ σὲ πολλοὺς τόνους καὶ ἀπὸ πολλὰ σκοπιεὶς διατυπούμενο μοτίβο τῆς ἀνάγκης ἐγρηγόρσεως ἀπέναντι στὴν πρόκληση τῆς Ἱστορίας. Ἡ στάση του αὐτὴ σὲ καμμιὰ περίπτωση δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς πρόθεση σωτηριακῆ-μεσσιανικῆ, γιατί γνωρίζει πολὺ καλὰ ὅτι ἀκριβῶς ὁ σημερινὸς ἀπρόσωπος μαζισμὸς εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς δράσεως τῶν διαφόρων «σωτήρων», πού ἀπὸ πολὺ παλιὰ ἕως σήμερα δὲν ἔπαψαν νὰ ἐπιταχύνουν τὴν ἱστορικὴ «ἐντροπία», γιὰ νὰ χρησιμοποιήσω τὸν καταπληκτικοῦ βάρους αὐτὸν ὅρο τῆς σύγχρονης θεωρητικῆς Φυσικῆς. Γνωρίζει, μ' ἄλλα λόγια, ὅτι, ἂν τὸ ζητούμενο εἶναι ἡ παλινόρθωση τῆς ἀτομικότητος, ὁ μόνος ἱκανὸς νὰ τὸ ἐπιτύχῃ εἶναι τὸ ἴδιο τὸ ἄτομο, ὅταν ἐνεργοποιήσῃ καὶ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν πίεση τῆς συμβατικότητος τὴν Ταυτότητά του καὶ αὐτοδύναμα ἀχθῇ, χωρίς τὴν καθοδήγηση κανενὸς ξένου πρὸς αὐτό, στὴν βίωση καὶ πράξῃ τῆς προσωπικῆς του εὐθύνης καὶ στὴν βίωση καὶ πράξῃ τῆς προσωπικῆς του ἐλευθερίας.

Δ.Ι.Α.

[Δημοσιεύθηκε στὸ τ. 250 (Φεβρ. 1986), μαζί μὲ τὸ κείμενο στὸ πλαίσιο τοῦ τ. προέδρου τῆς Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Τσάτσου.]

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ σὲ συνέχεια ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔγιναν πιὸ νωρὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς πρόσωπα. Τὸ δείχνει ἡ Τέχνη τους, ἡ Φιλοσοφία τους, ἡ πολιτικὴ τους ὀργάνωση. Δὲν ξέρω τί θὰ γίνῃ στὸ μέλλον, τώρα πού τὰ μέσα ἐκπολιτισμοῦ διαδίδονται παντοῦ πολὺν εὐκόλα, καὶ ποιὲς ἐξελίξεις καὶ μὲ τί ρυθμὸ αὐτὲς θὰ σημειωθοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ χῶρο τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἀλλὰ χωρίς νὰ θέλω νὰ μειώσω πολλὰς ἀρετὲς ἄλλων ἐθνῶν, διαπιστώνω ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ἔθνη προοδεύουν πολιτιστικὰ κατὰ τὸ μέτρο πού ἐγκολπώνονται τὸν Εὐρωπαϊκὸ Πολιτισμό. Κατ' οὐσίαν ἡ Εὐρώπη ὁδηγεῖ τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ ἂν ποτε καμμιὰ ξένη δύναμη τὴν κατακτήσῃ δυναμικά, θὰ πάθῃ ὅ,τι ἡ ἀρχαία Ρώμη μὲ τοὺς Ἕλληνες: θὰ ὑποταγῇ πολιτιστικὰ στὴν κατακτημένη Ἑλλάδα, στὴ μείωση τῆς μαζικότητος καὶ τὴν κατοχύρωση τῆς ἀτομικότητος.

Κωνσταντῖνος Τσάτσος

ΤΕΛΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ

ΣΤΟ ΣΠΑΣΤΗΡΑ!

Ἐπέτρεψαν σὲ ἰδιῶτες τὴν λατόμηση
τῶν ὑπέροχων βράχων τῆς Μήλου

πολιτική ποὺ ἀκολουθεῖ ὁ ὑπουργὸς ΠΕΧΩΔΕ κ. Γ. Σουφλιάς εἶ-
ναι ξεκάθαρη καὶ σταθερή: **Ποτὲ** δὲν παρενδρίσκεται σὲ διεθνή ἢ
εὐρωπαϊκὴ διοργάνωση γιὰ τὸ περιβάλλον. **Ποτὲ** δὲν συμμετέχει
στὰ συμβούλια ὑπουργῶν περιβάλλοντος τῆς Ε.Ε. οὔτε κἂν στὶς
συνεδριάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς Περιβάλλοντος τῆς Βουλῆς. Ἦταν
ἀπὼν καὶ ἀπὸ τὴν κρίσιμη γιὰ τὸ περιβάλλον 12ῃ Συνδιάσκεψη τῶν Ἡνωμένων
Ἐθνῶν γιὰ τὸ κλίμα.

Ὡστόσο τὸν περασμένο Δεκέμβριο ὁ ὑπουργὸς ἀποφάσισε ἐν μιᾷ νυκτί, παρὰ
τὶς ἀντιδράσεις τῶν ντόπιων, τὴν λειτουργία λατομείου στὸ Κλέφτικο τῆς Μή-
λου, θέλοντας προφανῶς νὰ ἐξυπηρετηθῇ «φίλους» ἐπιχειρηματίες. Τὴν ἀπόφα-
ση αὐτὴ μὲ ἀριθ. 49567¹ (ΦΕΚ 1071, 22/12/06), ἡ ὁποία φέρει τὸν παραπλανητικὸ
τίτλο «Καθορισμὸς ὅρων καὶ περιορισμῶν γιὰ τὴν προστασία, διατήρηση καὶ
διαχείριση τῆς φύσης καὶ τοῦ τοπίου σὲ χερσαῖα καὶ ὑδάτινα τμήματα τῆς δυ-
τικῆς Μήλου», συννυέγραψε ὁ ὑπουργὸς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Μ. Κεφαλο-
γιάννης καὶ τρεῖς ἀκόμη ὑπουργοί. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀπόφαση «ἐπιτρέπονται τὰ
ὑφιστάμενα καὶ νομίμως λειτουργοῦντα μεταλλεῖα καὶ λατομεῖα καθὼς καὶ τὰ
συνοδὰ τους ἔργα καὶ οἱ τυχόν ἐπεκτάσεις τους, ἀνανεώσεις ἢ τροποποιήσεις
τους σὲ περιοχὴ γιὰ τὴν ὁποία ἰσχύει ἡ προβλεπόμενη στὸ πλαίσιο τῆς δασικῆς
νομοθεσίας ἔγκριση ἐπέμβασης, καὶ ἐφόσον ἐγκριθοῦν οἱ σχετικοὶ περιβαλ-
λοντικοὶ ὅροι. Ἐπίσης ἐπιτρέπονται τὰ ἔργα ἀποκατάστασης τῶν παραπάνω
μεταλλείων καὶ λατομείων σύμφωνα μὲ τὶς κείμενες διατάξεις. Ἡ λειτουργία
νέων μεταλλείων καὶ λατομείων ἐπιτρέπεται ὕστερα ἀπὸ σχετικὴ ἀπόφαση τοῦ
ὑπουργοῦ Ἀνάπτυξης, μετὰ ἀπὸ σύμφωνη γνώμη τῶν συναρμοδίων ὑπουργῶν
γιὰ δραστηριότητες ἰδιαίτερης οἰκονομικῆς σημασίας, ποὺ μποροῦν νὰ πραγ-
ματοποιηθοῦν γιὰ λόγους οὐσιώδους δημοσίου συμφέροντος καὶ μετὰ ἀπὸ
ἐγκριση περιβαλλοντικῶν ὅρων.»

Τὸ νησί, ποὺ ἐπελέγη, γιὰ νὰ καταστραφῇ, προκαλεῖ δέος μὲ τὴν φυσικὴ ὁμορ-
φία του. Μόνο ποὺ τὴν ὁμορφιά αὐτὴ πρέπει νὰ διαθέτης τὰ μάτια τῆς ψυχῆς,
γιὰ νὰ τὴν δῇς...

Ἄρτεμις Γεωργιάδου

1. Ἀντίγραφο τῆς Κοινῆς Ὑπουργικῆς Ἀπόφασης καθὼς καὶ φύλλων τοῦ τοπικοῦ Τύ-
που σχετικῶν μὲ τὸ θέμα μᾶς ἀπέστειλε ἀπὸ τὴν Μήλο ὁ κ. Σωκράτης Καρβέλης.

Μήλος, Κλέφτικο. Αὐτὸς ὁ ἐκπληκτικῆς ὀμορφιᾶς (καὶ προστατευόμενος ἀπὸ τὴν Ε.Ε.) χώρος ἐπελέγη ἀπὸ τοὺς «ἀρμόδιους» γιὰ λειτουργία λατομείου.

Στὸ ἐξῆς λουόμενοι καὶ σκάφη δὲν θὰ ἔχουν πρόσβαση στὸ Κλέφτικο λόγῳ τῆς λειτουργίας τοῦ λατομείου. Τὸ πρόσχημα; Οἱ ὑπογράψαντες τὴν καταστροφὴ τοῦ Κλέφτικου ἰσχυρίζονται, ὅτι πῆραν αὐτὸ τὸ μέτρο, γιὰ νὰ προστατεύσουν τὴν φύκια μονάχους-μονάχους ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη παρουσία! Τὸ λατομεῖο προφανῶς δὲν θὰ τὴν ἐνοχλῇ καθόλου.

- «Ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καυθήσεται ἕως Ἰδοῦ κάτω, καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς, φλέξει θεμέλια ὀρέων. Συνάξω εἰς αὐτοὺς κακὰ καὶ τὰ βέλη μου συντελέσω εἰς αὐτούς. Τηκόμενοι λιμῶ καὶ βρώσει ὀρνέων καὶ ὀπισθότονος ἀνιάτος· ὁδόντας θηρίων ἐπαποστελῶ εἰς αὐτούς μετὰ θυμοῦ συρόντων ἐπὶ γῆν.» (Ἐκτερονόμιον, λβ' 22-25.)
- «Καὶ πατάξεις τὸν Ἀμαλήκ καὶ Ἱερὶμ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ καὶ οὐ περιποιήσῃ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐξολοθρεύσεις αὐτὸν καὶ ἀναθεματιεῖς αὐτὸν καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ καὶ οὐ φείσῃ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀποκτενεῖς ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικὸς καὶ ἀπὸ νηπίου ἕως θηλάζοντος καὶ ἀπὸ μόσχου ἕως προβάτου καὶ ἀπὸ καμήλου ἕως ὄνου.» (Βασιλειῶν Α', ιε' 3.)
- «Καὶ ἐγεννήθησαν οἱ πεσόντες ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικὸς δώδεκα χιλιάδες, πάντας τοὺς κατοικοῦντας Γαί, πλὴν τῶν κτηνῶν καὶ τῶν σκύλων τῶν ἐν τῇ πόλει, πάντα ἃ ἐπρονόμεισαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ κατὰ πρόσταγμα Κυρίου.» (Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, ν' 25-27.)

ΣΕ ΠΟΙΟ ΘΕΟ ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ;

**Ἡ αὐθεντικὴ προσωπογραφία τοῦ Γιαχβέ,
ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν Π. Διαθήκη**

*«Ὁ Ἥλιος θέλει μεταστραφῇ εἰς σκότος καὶ ἡ Σελήνη εἰς αἶμα, πρὶν
ἔλθῃ ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, ἡ μεγάλη καὶ ἐπιφανής.» (Ἰωὴλ Β΄ 31.)*

τὸ παρὸν ἄρθρο θὰ προσπαθήσουμε νὰ σκιαγραφήσουμε τὴν προσωπικότητα τοῦ θεοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ μέσα ἀπ' τὸ ἱερό του βιβλίου, τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ἀρχικὰ θὰ πρέπει νὰ δοῦμε τὸ πῶς ὀνομάζεται αὐτὸς ὁ θεός, ποὺ πιστεύει ἡ σύγχρονη Ἑλλὰς ἀλλὰ καὶ δισεκατομμύρια ἀνθρώπων σὲ ὅλον τὸν πλανήτη σήμερα: «Ὁ Θεὸς ἐλάλησεν ἔτι πρὸς τὸν Μωυσῆν καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν: Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος καὶ ἐφάνην εἰς τὸν Ἀβραάμ, εἰς τὸν Ἰσαὰκ καὶ εἰς τὸν Ἰακώβ μετὰ τὸ ὄνομα Θεὸς Παντοκράτωρ, δὲν ἐγνωρίσθην ὅμως εἰς αὐτοὺς μετὰ τὸ ὄνομά μου Ἰεοβᾶ.» (Ἐξοδος ΣΤ΄ 2-3.) Ἄν καὶ ὁ θεὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν ἤθελε νὰ πῇ στοὺς ἐκλεκτοὺς του Ἑβραίους τὸ ὄνομά του, τελικὰ τὸ ἀποκαλύπτει. Αὐτὸ εἶναι τὸ Ἰεοβᾶ, Ἰεχωβᾶ ἢ Γιαχβέ, ὅπως τὸν λέμε ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες. Τόπος κατοικίας του ἡ Σιών: «Ἡ πόλις τοῦ Κυρίου, ἡ Σιών τοῦ Ἁγίου Ἰσραήλ.» (Ἠσαΐας Ε΄ 14.) Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ θεὸς τῶν συγχρόνων Νεοελλήνων.

Ἐπίσης θ' ἀποδείξουμε ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸς ξεπέρασε σὲ παράνοια τοὺς πιὸ στυγεροὺς καὶ παράφρονες ἐγκληματίες ποὺ ἐμφανίσθηκαν στὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἀποτέλεσε τὴν μέγιστη πηγὴ ἐμπνεύσεως στοὺς πιστοὺς του γιὰ τὰ χειρότερα κακουργήματα καὶ δολοφονίες ποὺ ἔγινάν ποτε.

◀ **Ἡ ἀπεικόνιση τοῦ Θεοῦ εἶναι λεπτομέρεια ἀπὸ τὸν πίνακα τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγελοῦ «Ἡ δημιουργία τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Σελήνης» (ιστ' αἰ., Sixtine Chapel.) Κατὰ τὴν ἑβραϊκὴ παράδοση ὁποιαδήποτε ἀπεικόνιση τοῦ Θεοῦ Γιαχβέ ἐπισύρει τὴν θανατικὴ ποινὴ.**

Κατ' ἀρχὰς ἃς ξεκαθαρίσουμε τὶς προτιμήσεις του. Ὁ Γιαχβὲ εἶναι ὁ προσωπικὸς θεὸς τῶν κύριων τεσσάρων Ἑβραίων πατριαρχῶν καὶ τοῦ λαοῦ τους, δηλαδὴ τῶν Ἑβραίων, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸν περιούσιο καὶ ἐκλεκτὸ λαὸ του: «Εγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός σου, ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰακώβ.» (Ἑξόδος Γ' 6.) «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Νῶε, καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ λέγων. Καὶ ἐγὼ ἰδοὺ, στήνω τὴν διαθήκην μου πρὸς ἐσᾶς, καὶ πρὸς τὸ σπέρμα σας, ὕστερον ἀπὸ σᾶς.» (Γένεσις Θ' 9.) «Ἐπειδὴ ἐσὺ εἶσαι ὁ λαὸς ὁ ἅγιος εἰς Κύριον τὸν Θεόν σου, σὲ ἐξέλεξε Κύριος ὁ Θεός σου, διὰ νὰ εἶσαι εἰς αὐτὸν λαὸς ἐκλεκτὸς παρὰ πάντας τοὺς λαοὺς ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς.» (Δευτερονόμιον Ζ' 6.) Ὁ θεὸς αὐτὸς δὲν θέλει ἐπ' οὐδενὶ νὰ γίνῃ θεὸς τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω.

Ὅσα ἔθνη δὲν
δεχθοῦν τὴν δουλεία
ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους
θὰ ἐξοντωθοῦν
ἀπὸ προσώπου γῆς:
«Διότι τὸ ἔθνος
καὶ ἡ βασιλεία, τὰ
ὅποια δὲν ἤθελον σὲ
δουλεύσει, θέλουσιν
ἀφανισθῇ.»
(Ἡσαΐας Ξ' 12.)

Ἡ γῆ γίνεται κληρονομία τῶν Ἑβραίων, ἀφοῦ ἰσοπεδω-
θῇ καὶ ἐκδιωχθοῦν ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς καὶ καταστραφοῦν
ὅλοι οἱ πολιτισμοὶ τους. «Θέλετε ἐκδιώξαι πάντας τοὺς
κατοίκους τῆς γῆς ἀπ' ἔμπροσθέν σας, καὶ καταστρέ-
ψει πάντας τὰς εἰκόνας αὐτῶν, καὶ καταστρέψει πάντα
τὰ χυτὰ εἰδῶλα αὐτῶν, καὶ κατεδαφίσει πάντας τοὺς
βαμοὺς αὐτῶν, καὶ θέλετε κυριεύσει τὴν γῆν, καὶ κατοι-
κήσει ἐν αὐτῇ, διότι εἰς ἐσᾶς ἔδωκα τὴν γῆν ταύτην εἰς
κληρονομίαν.» (Ἀριθμοὶ ΛΓ' 52-53.)

Προτρέπει δὲ τὸν περιούσιο λαὸ του νὰ κἀνῃ δούλους
ὅλους τοὺς τότε γνωστοὺς λαοὺς τῆς οἰκουμένης: «Ὁ δὲ
δούλος σου καὶ ἡ δούλῃ σου, ὅσους ἂν ἔχῃς ἀπὸ τῶν
ἐθνῶν πέριξ ὑμῶν, ἐκ τούτων θέλετε ἀγοράζει δούλον
καὶ δούλῃν.» (Λευιτικὸν ΚΣΤ' 44.) Ὅσα δὲ ἔθνη δὲν δε-
χθοῦν τὴν δουλεία ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους θὰ ἐξοντωθοῦν
ἀπὸ προσώπου γῆς: «Διότι τὸ ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία, τὰ
ὅποια δὲν ἤθελον σὲ δουλεύσει, θέλουσιν ἀφανισθῇ.»
(Ἡσαΐας Ξ' 12.)

Ὁ Γιαχβὲ συμβουλεύει τοὺς Ἑβραίους νὰ δανεῖζουν τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ νὰ μὴν δα-
νεῖζονται ποτὲ ἀπὸ αὐτά, γιὰ νὰ καταφέρουν τελικὰ νὰ τὰ κυβερνήσουν: «Διότι
Κύριος ὁ Θεός σου θέλει σὲ εὐλογῇ καθὼς ὑπέσχεθῃ εἰς σὲ καὶ θέλεις δανεῖζει
εἰς πολλὰ ἔθνη, σὺ ὅμως δὲν θέλεις δανεῖζεσθαι, καὶ θέλεις βασιλεύσει ἐπὶ πολλὰ
ἔθνη.» (Δευτερονόμιον ΙΕ' 6.) Κάτι ποὺ συμβαίνει σήμερα, ὅποτε ὅλες σχεδὸν οἱ χῶ-
ρες ἐπὶ γῆς χρωστοῦν στοὺς Ἑβραίους.

Πλὴν τῶν Ἑβραίων ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς εἶναι ἐχθροὶ τοῦ περιούσιου λαοῦ καὶ
πρέπει κατ' αὐτὸν νὰ ἐξολοθρευθοῦν χωρὶς κανένα ἔλεος: «Καὶ θέλω ἐξολοθρεύσει
τὰς πόλεις τῆς γῆς σου, καὶ κατεδαφίσει πάντα τὰ ὀχυρώματά σου.» (Μιχαΐας Ε'
11.) «Καὶ θέλεις ἐξολοθρεύσει πάντα τὰ ἔθνη τὰ ὅποια ὁ Κύριος ὁ Θεός σου θέλει
παραδῶσθαι εἰς σέ. Ὁ ὀφθαλμός σου δὲν θέλει σπλαγχνισθῇ δι' αὐτούς.» (Δευτερο-
νόμιον Ζ' 16.)

Ὁ Μαρδοχαῖος (Μαρδόνιος), «ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἄνθρωπος Ἰουδαῖος οἰκῶν ἐν Σού-
σοις» («Ἑσθήρ», α΄ 1), ἀφοῦ -χρησιμοποιώντας τὴν γνωστὴ βιβλικὴ συνταγὴ- κατάφερε
νὰ «πασσάρῃ» τὴν ὁμορφώτερη γυναῖκα τῆς φυλῆς του Ἑσθήρ ὡς σύζυγο στὸν βασιλιᾶ
Ξέρξη, ὑπεκίνησε ἀπὸ τὸ παρασκήνιο τὴν περσικὴ ἐπίθεση στὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἴδιος ὡς ἀρ-
χηγὸς τοῦ Περσικοῦ Στρατοῦ πολέμησε στὶς Πλαταιές.

Στὸν ἀνωτέρω πίνακα τοῦ Τζιοβάνι Ἀντρέα Σιράνι εἰκονίζεται ἡ Ἑσθήρ νὰ παρουσιάζε-
ται γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ξέρξη (15΄ αἰ., Μουσεῖο Καλῶν Τεχνῶν Βουδαπέστης).

Ὁ Γιαχβὲ ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων

13-14.)

αἱ πρώτοι ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ σφαχτοῦμε ἀπ' τοὺς Ἑβραίους:
«Καὶ θὰ ἐξεγείρω τὰ τέκνα σου, Σιών, κατὰ τῶν τέκνων σου, Ἑλλάς,
καὶ θὰ σὲ κάμω ὡς ρομφαίαν μαχητοῦ. Καὶ ὁ Κύριος θέλει φανῇ ἐπ'
αὐτοῦς, καὶ τὸ βέλος αὐτοῦ θέλει ἐξέλθει ὡς ἀστραπὴ (...) καὶ θέλου-
σι καταναλώσει τοὺς ἐναντίους, καὶ τοὺς καταβάλλει.» (Ζαχαρίας Θ΄

«Οὐαὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῶν παραλίων τῆς θαλάσσης, πάροιχοι Κρητῶν (...). Χαναάν, γῆ τῶν Φιλισταίων, καὶ θέλω σὲ ἀφανίσει, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχῃ ὁ κατοικῶν. Καὶ τὸ παράλιον τῆς θαλάσσης θέλει εἶσθαι κατοικία καὶ σπήλαια ποιμένων, καὶ μάνδραι ποιμνίων.» (Σοφονίας 5-6.)

Ὁ Γιαχβὲ ἐμφανίζεται μέσα στὸ ὄραμα τοῦ προφήτη Δανιὴλ καὶ τοῦ ἐξηγεῖ ὅτι θὰ σταθῇ δίπλα στὸ πλευρὸ τῶν Περσῶν, ὅταν ἐκεῖνοι ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἑβραῖοι, μὲ τὶς ἐπιρροὲς ποὺ εἶχαν μέσα στὴν Περσικὴ Αὐτοκρατορία, προέτρεπαν τοὺς Πέρσες νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλωστε καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Περσικοῦ Στρατοῦ τοῦ Ξέρξη, ποὺ πολέμησε στὶς Πλαταιές, ἦταν ὁ Ἑβραῖος Μαρδοχαῖος ἢ Μαρδόنيος: «Ἴδον ἔτι τρεῖς βασιλεῖς θέλουνσιν ἐγερθῇ ἐν τῇ Περσίᾳ. Καὶ ὁ τέταρτος θέλει εἶσθαι πολὺ πλουσιώτερος παρὰ πάντας, καὶ ἀφοῦ κραταιωθῇ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, θέλει διεγείρειτο πᾶν ἐναντίον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.» (Δανιὴλ ΙΑ΄ 2.) [Ἀναλυτικὰ γιὰ τὴν ἐπιρροὴ τῶν Ἑβραίων μέσα στὴν Περσικὴ Αὐτοκρατορία δὲς «Δαυλός» τ. 244 καὶ 276.]

Ὁ Γιαχβὲ ἐναντίον ὁδῶν τῶν ῥαῶν

Ἰ ἄλλοι λαοὶ ἀπειλοῦνται μὲ ἐξολόθρευση ἀπ' τὸν Γιαχβὲ: «Πέρσαι, καὶ Κρήτες καὶ Λυδοὶ καὶ Λίβυες καὶ πάντες οἱ ἐπίμεικτοι καὶ τῶν υἰῶν τῆς διαθήκης μου, θέλουνσι πέσει μετ' αὐτῶν ἐν μαχαίρᾳ.» (Ἰεζεκιὴλ Δ΄ 5.) Στους Αἰγυπτίους ἔναν ἀπ' τοὺς κύριους ἐχθροὺς τῶν Ἑβραίων, ὁ Γιαχβὲ στέλνει τὶς γνωστὲς πληγές. Τὸ μενοῦ ἀρχίζει μὲ μόλυνση ποταμῶν, αἷμα καὶ ἰχθυοκτονία: «καὶ τὰ ὕδαρια τὰ ἐν τῷ ποταμῷ ἐτελεύτησαν, καὶ ὁ ποταμὸς ἐβρώμισε (...). καὶ ἦτο αἷμα καθ' ὅλην τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου» (Ἔξοδος Ζ΄ 21). Ἀκολουθοῦν βατράχια σκνίπες καὶ σκυλόμυιες: «καὶ ἀνάγαγε τοὺς βατράχους ἐπὶ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου» (Η΄ 5), «καὶ ἔγινε σκνίπες εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὰ κτήνη» (Η΄ 17), «καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τὰς οἰκίας σου κυνόμενιαν» (Η΄ 21). Ἐπειδὴ εἶδε ὅτι αὐτὰ δὲν πιάνουν τόπο, ἔρριξε στοὺς Αἰγυπτίους θανατικὸ βαρὺ καὶ ἐλκώδη ἔξανθήματα: «ἡ χεὶρ τοῦ Κυρίου (...) θανατικὸν βαρὺν σφόδρα» (Θ΄ 3), «καυσις ἀναδιδούσα ἐπὶ, ἐλκώδη ἔξανθήματα» (Θ΄ 9). Οἱ Αἰγύπτιοι ὑπομένουν, ἀκολουθεῖ χαλάζι καὶ ἀκρίδες: «καὶ θέλει γίνεαι χάλαζα ἐφ' ὅλην τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου» (Θ΄ 22), «ἀκρίδα, διὰ νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς Αἰγύπτου, καὶ νὰ καταφάγῃ πάντα τὸν χόρτον τῆς γῆς» (Ι΄ 12). Γιὰ τὸ τέλος φύλαγε τὴν παιδοκτονία: «πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ τῆς Αἰγύπτου θέλει ἀποθάνει» (ΙΑ΄ 4-6).

Στέλνει καὶ τὴν «ἀεροπορία» τῆς ἐποχῆς, τὶς σφῆκες, ἅμα δὴ ὅτι δὲν τὰ βγάζουν πέρα οἱ περιοῦσιοι μὲ τοὺς ἐχθροὺς τους: «Καὶ προσέτι τὰς σφηκίας Κύριος ὁ Θεός σου θέλει ἀποστείλει εἰς αὐτοὺς ἕωσού ἐξωλοθρευθῶσιν.» (Δευτερονόμιον Ζ΄ 20.)

Ὁ Γιαχβὲ ἐξολοθρεύει καὶ γενοκτονεῖ μὲ πῦρ τοὺς χιλιάδες Φιλισταίους (= Κρητικοὶ ἄποικοι) κατοίκους τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρων: «Καὶ ἔβρεξεν ὁ Κύριος ἐπὶ τὰ Σόδομα καὶ Γόμορα θεῖον καὶ πῦρ παρὰ Κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πάντα τὰ περὶχωρα, καὶ πάντας τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, καὶ τὰ φυτὰ τῆς γῆς.» (Γένεσις ΙΘ΄ 24-25.)

Βασικὸ χριστιανικὸ δόγμα εἶναι τὸ τρισυνόστατο τοῦ Γιαχβέ, «ὁμάδα ὁμοούσιος καὶ ἀχώριστος». Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸ (Ἰησοῦ) καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα (ένα περιστέρι) μαζί. Ἐπομένως γιὰ τὰ ἐγκλήματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὁ «κῆρυκας τῆς ἀγάπης» καὶ «γλυκύτατος» Ἰησοῦς δὲν εἶναι καθόλου ἄμοιρος εὐθυνῶν. Τὸ ἐπιβεβαιώνει ἐξ ἄλλου ὁ ἴδιος: «Μὴ νομίσῃτε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται» («Κατὰ Ματθαῖον», ε' 17-18), «εὐκολώτερον δέ ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν» («κατὰ Λουκᾶν», ιστ' 17). Βλ. «Ἰησοῦς, κῆρυκας μίσους, διχασμοῦ καὶ μισελληνισμοῦ», τ. 272-273, ἢ <http://www.davlos.gr/pdf/17909.pdf>).

[Ἀπὸ τὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια μέχρι καὶ σήμερα ἡ λέξι «σοδομισμός» ἐννοεῖ τὴν παρὰ φύσιν (ἐκ τοῦ πρωκτοῦ) σεξουαλικὴ πράξι, ὑπονοῶντας δηθὲν τὰ σεξουαλικά ὄργια τῶν Σοδομιτῶν. Πρόκειται γιὰ μία ἐκ τῶν πολλῶν ἐννοιολογικῇ παραποίηση λέξεως καθὼς καὶ αὐθαίρετη ἐξύβριση τῶν Ἑλλήνων τῆς Παλαιστίνης καὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης ἀπ' τὸν Χριστιανισμό.]

Ἐναντίον τῶν Ἀσσυρίων ὁ Γιαχβέ μουγκρίζει σὰν θηρίο: «οὕτως ἐλάλησεν Κύριος πρὸς ἐμέ. Καθὼς ὁ λέων καὶ ὁ σκύμνος βρυχώμενος ἐπὶ τὸ θήραμα αὐτοῦ» (Ἡσαΐας ΛΑ' 4). Στὴν συνέχεια ἐξοντώνει 185.000 Ἀσσυρίους: «Καὶ τὴν νύχτα ἐκείνην ἐξηλθεν ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπάταξεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας.» (Βασιλέων Β' ΙΘ' 35.)

Ὁ Γιαχβὲ ἐναντίον καὶ τῶν Ἑβραίων!

Γιαχβὲ ὀργίζεται, παροξύνεται, ζηλοτυπεῖ καὶ γίνεται πῦρ καὶ μανία μὲ τοὺς Ἑβραίους ποὺ πιστεύουν σὲ ἄλλους θεοὺς: «Διότι αὐτοὶ εἶναι γενεὰ διεστραμμένη, υἱοὶ εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ὑπάρχει πίστις. Αὐτοὶ μὲ παρώξυναν εἰς ζηλοτυπίαν μὲ τὰ μὴ ὄντα Θεόν, μὲ τὰ εἰδῶλα αὐτῶν μὲ παρώργισαν. Καὶ ἐγὼ θέλω παροξύνει αὐτοὺς εἰς ζηλοτυπίαν μὲ

τοὺς μὴ ὄντας λαόν, μὲ ἔθνος ἀσύνετον θέλω παροργίσει αὐτούς. Διότι πῦρ ἐξήφθη ἐν τῷ θυμῷ μου, καὶ θέλει ἐκκαυθῆ ἕως εἰς τὰ κατώτατα τοῦ Ἰδοῦ.» (Δευτερονόμιον ΛΒ΄ 19-22.)

Ἀπ' τὸν θυμό του θέλει νὰ φάῃ τὴν γῆ καὶ νὰ κατακάψῃ τὰ ὄρη ἀπ' τὰ θεμέλια. Πεῖνα καὶ φλογώδεις νόσοι. Θηρία καὶ ἔρποντα δηλητήρια. Μάχαιρα καὶ τρόμος γιὰ τοὺς ἀπίστους, ἀκόμα καὶ γιὰ τὰ θηλάζοντα βρέφη: «Καὶ θέλει καταφάγει τὴν γῆν μετὰ τῶν γεννημάτων αὐτῆς, καὶ θέλει καταφλογίσει τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων. Θέλω ἐπισωρεύσει ἐπ' αὐτοὺς κακά, πάντα τὰ βέλη μου θέλω ἐκκενώσει ἐπ' αὐτούς. Θέλω ἀναλωθῆ ἐκ τῆς πείνης καὶ καταφαγωθῇ μὲ φλογώδεις νόσους καὶ μὲ πικρὸν ὄλεθρον. Καὶ ὀδόντας θηρίων θέλω ἐξαποστείλει ἐπ' αὐτούς, καὶ φαρμάκιον ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐξωθεν μάχαιρα, καὶ ἔσωθεν τρόμος θέλει καταναλώσει τὸν τε νέον καὶ τὴν παρθένον, τὸ θηλάζον νήπιον καὶ τὸν πολὺν γέροντα. Εἶπα, ἤθελον διασκορπίσει αὐτούς, ἤθελον ἐξαλείψει τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐκ μέσου τῶν ἀνθρώπων.» (Δευτερονόμιον ΛΒ΄ 23-26.) Ἄλαλα τὰ χεῖλη τῶν εὐσεβῶν!

*«Ἀλλὰ οὕτω θέλετε
κάμει πρὸς αὐτούς.
Τοὺς βωμοὺς αὐτῶν
θέλετε καταστρέφει,
καὶ τὰ ἀγάλματα
αὐτῶν θέλετε
συντριῖναι, καὶ τὰ
ἄλλα αὐτῶν θέλετε
κατακόψει, καὶ τὰ
ἀγάλματα αὐτῶν
θέλετε καύσει ἐν
πυρί.»*

(Δευτερονόμιον Ζ΄ 5.)

Ἐπιστρατεύονται ἀρρώστιες καὶ χαλάζι γιὰ τοὺς ἀπίστους: «Σᾶς ἐπάταξα μὲ ἀνεμοφθορίαν καὶ μὲ ἐρυσίβην καὶ μὲ χάλαζαν.» (Ἀγγαῖος Β΄ 17.)

Οἱ κατάρρες του φθάνουν μέχρι καὶ τετάρτης γενεᾶς: «Εγώ, ὁ Κύριος ὁ Θεός σου, εἶμαι Θεὸς ζηλότυπος ἀνταποδίδων τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων ἐπὶ τὰ τέκνα, ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς.» (Ἐξοδος Κ΄ 5.)

Ἀπίστευτες κατάρρες καὶ ἀτελείωτες ἀπειλὲς σὲ ἕναν ὀρυμαγδὸ 3 σελίδων (Δευτερονόμιο ΚΗ΄ 15-68), ποὺ πραγματικὰ ἀξίζει νὰ τὸ διαβάσετε ὁλόκληρο. Ἕνας ὅχι-τὸς πραγματικὰ ἀτελείωτος.

Καὶ ὅταν βλέπῃ πὺς δὲν πείθονται οἱ ἄπιστοι μὲ τὶς ἀπειλὲς του, προχωρᾷ σὲ μαζικὲς ἐκκαθαρίσεις: «Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Μωυσήν: Λάβε πάντας τοὺς ἀρχηγούς τοῦ λαοῦ, καὶ κρέμασον αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου κατέναντι τοῦ ἡλίου (...). Ἦσαν δὲ οἱ ἀποθανόντες ἐν τῇ πληγῇ εἰκοσιτέσσαρες χιλιάδες.» (Ἀριθμοὶ ΚΕ΄ 4-9.) 24.000 νεκροὶ Ἑβραῖοι, ποὺ δὲν τὸν πίστευαν, μέσα σὲ μία ἡμέρα, πάντοτε κατ' ἐντολὴ τοῦ πανάγαθου.

Ὁ Γιαχβὲ μισεῖ καὶ ζηλεύει τ' ἀγάλματα. Ἴσως διότι αὐτὸς δὲν εἶχε ποτὲ ἄγαλμα δικό του. Οἱ οἰκολογικοὶ σύλλογοι καὶ οἱ σχολὲς Καλῶν Τεχνῶν θὰ πρέπει νὰ τὸν ἐπικηρύξουν: «Αὐτοὶ μὲ παρώξυναν εἰς ζηλοτυπίαν μὲ τὰ μὴ ὄντα θεοί, μὲ τὰ εἰδωλα αὐτῶν μὲ παρώργισαν.» (Δευτερονόμιον ΛΒ΄ 21.)

«Καὶ θέλω ἐξολοθρεύσει τὰ γλυπτὰ σου καὶ τὰ εἰδωλά σου ἐκ μέσου σου. Καὶ δὲν θέλεις πλέον λατρεύσει τὸ ἔργον τῶν χειρῶν σου. Καὶ θέλω ἀνασπάσει τὰ ἄλλα σου ἐκ μέσου σου.» (Μιχαίας Ε΄ 14.)

Ὁ Γιαχβὲ συνομιλεῖ μὲ τὸ Σατανᾶ γιὰ τὶς πληγές, ποὺ θὰ βροῦν τὸν Ἰώβ. (Μεσαιωνικὸ χειρόγραφο ἀνωνύμου, Ὁξφόρδη.)

«Ἀλλὰ οὕτω θέλετε κάμει πρὸς αὐτούς. Τοὺς βομοὺς αὐτῶν θέλετε καταστρέψαι, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν θέλετε συντρίψαι, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν θέλετε κατακόψαι, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν θέλετε καύσει ἐν πυρί.» (Δευτερονόμιον Ζ' 5.)

Ἡ ζηλοτυπία του ξεπερνᾷ κάθε ὄριο: «Οὕτω λέγει ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων. Εἶμαι ζηλότυπος διὰ τὴν Σιών ἐν ζηλοτυπία μεγάλη, καὶ εἶμαι ζηλότυπος δι' αὐτὴν ἐν ὀργῇ μεγάλη» (Ζαχαρίας Η' 2.) «Διότι Κύριος ὁ Θεός σου εἶναι πῦρ καταναλίσκον, Θεὸς ζηλότυπος.» (Δευτερονόμιον Δ' 24.)

Ἡ πυρομανία εἶναι μία ἀπ' τὶς ἀγάπες τοῦ Γιαχβέ: Στὴν Γάζα καὶ στὴν Τύρο ἀπειλεῖ νὰ ἐξαπολύσῃ πῦρ καὶ νὰ τὶς πυρπολήσῃ: «Ἀλλὰ θέλω ἐξαποστείλει πῦρ εἰς τὸ τεῖχος τῆς Γάζης, καὶ θέλει καταφάγει τὰ παλάτια αὐτῆς (...). Θέλω ἐξαποστείλει πῦρ εἰς τὸ τεῖχος τῆς Τύρου, καὶ θέλει καταφάγει τὰ παλάτια αὐτῆς.» (Ἀμὼς Α' 7-10.)

Μίσος καὶ πυρπόληση κατὰ τῶν δασῶν: «Καὶ τὸ φῶς τοῦ Ἰσραὴλ θέλει γίνεαι πῦρ καὶ ὁ Ἅγιος αὐτοῦ φλόξ καὶ θέλει καύσει καὶ καταφάγει τὰς ἀκάνθας αὐτοῦ καὶ τοὺς τριβόλους αὐτοῦ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Καὶ θέλει ἀφανίσει τὴν δόξα τοῦ δάσους αὐτοῦ καὶ τοῦ καρποφόρου ἀγροῦ αὐτοῦ ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκός.» («Ἡσαΐας» Θ' 16-18.)

«Ἄνοιξον Λίβανε τὰς θύρας σου, καὶ ἂς καταφάγη πῦρ τὰς κέδρους σου (...) δρυὸς τῆς Βασάν, διότι τὸ δάσος τὸ ἀπρόσιτον κατεκόπη.» (Ζαχαρίας ΙΑ' 1-2.)

Εἶναι καὶ μαχαιοβογάλης ὁ Γιαχβέ: «Διότι ἡ μάχαιρά μου ἐμεθύσθη ἐν τῷ οὐρανῷ (...). Ἡ μάχαιρα τοῦ Κυρίου εἶναι πλήρης αἵματος.» («Ἡσαΐας» ΛΔ' 5-6.)

Προτρέπει τοὺς Ἑβραίους νὰ κάνουν ἀνθρωποθυσίες καὶ νὰ πίνουν αἶμα καὶ νὰ τρῶνε σάρκες ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους λέει νὰ τοὺς θυσιάζουν ὅπως τὰ ζῶα: «Θέλετε φάγει τὴν σάρκα τῶν ἰσχυρῶν, καὶ πίνει τὸ αἶμα τῶν ἀρχόντων τῆς γῆς (...). Καὶ πίνει αἶμα εἰς μέθην, ἐκ τῆς θυσίας μου τὴν ὁποίαν ἐθυσίασα διὰ σᾶς. Καὶ θέλετε χορτασθῇ ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἀπὸ ἵππων καὶ ἀναβατῶν, ἀπὸ ἰσχυρῶν καὶ ἀπὸ

παντὸς ἀνδρὸς πολεμιστοῦ, λέγει ὁ Κύριος ὁ Θεός.» (Ἰεζεκιήλ ΛΘ' 18-20.)

«Διότι ἡ μάχαιρά
μου ἐμεθύσθη ἐν τῷ
οὐρανῷ. Ἡ μάχαιρα
τοῦ Κυρίου εἶναι
πλήρης αἵματος»
(«Ἡσαΐας» ΛΔ' 5-6).

Ἀπειλὴς καννιβαλισμοῦ κατ' ἐντολὴ τοῦ Γιαχβέ ποὺ ὀργίζεται μὲ τοὺς Ἑβραίους: «Καὶ θέλετε φάγει τὰς σάρκας τῶν υἱῶν σας, καὶ τὰς σάρκας τῶν θυγατέρων σας θέλετε φάγει.» (Λευιτικὸν ΚΣΤ' 29.) «Καὶ θέλεις φάγει τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας σου, τὰς σάρκας τῶν υἱῶν σου, καὶ τῶν θυγατέρων σου.» (Δευτερονόμιον ΚΗ' 53.)

Εἶναι καὶ φονιᾶς παιδιῶν ὁ Γιαχβέ, ἀφοῦ στέλνει δύο ἀρκοῦδες νὰ κατασπαράξουν σαράντα δύο παιδιά, γιὰτὶ κοροΐδευαν τὸν ἱερέα τοῦ Ἑλισσαιέ: «Ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως παιδιά μικρὰ καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτόν. Ἀνέβαινε, φαλακρὲ, ἀνέβαινε, φαλακρὲ! Ὁ δὲ ἐστράφη ὀπίσω, καὶ ἰδὼν αὐτά, κατηράσθη αὐτὰ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ δάσους δύο ἄρκτοι, καὶ διεσπάραξαν ἐξ αὐτῶν τεσσαράκοντα δύο παιδιά.» (Βασιλέων Β' 23-24.) Τὰ ἐγκλήματα καὶ οἱ πρακτικὲς τοῦ Στάλιν, τοῦ Χίτλερ, τοῦ Φράνκο, τοῦ Πῶλ Νδὲτ ἢ τοῦ Ρίος Μόντε ὠχριοῦν μπροστὰ στὰ σαδιστικὰ ἐγκλήματα καὶ τὶς παιδοδολοφονίες τοῦ Γιαχβέ.

Δημιουργία καὶ προσωπικὸ ἀπόρρητο

Ὦν ἄνθρωπο τὸν ἔφτιαξαν τελικὰ πολλοὶ θεοὶ μαζί μὲ τὸν Γιαχβέ. Καὶ εἶναι ὅμοιοι αὐτοὶ οἱ θεοὶ καὶ ὁ Γιαχβέ μ' ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους: «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός: Ἄς κάμωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμῶν καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμῶν.» (Γένεσις Α' 26.) Ἐπίσης ὁ Γιαχβέ λέει ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἔγινε ἕνας ἀπ' αὐτούς: «Κι εἶπεν ὁ Κύριος ὁ Θεός. Ἴδου ἔγινεν ὁ Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν.» (Γένεσις Γ' 22.) Ἄν καὶ ἄλλοι λέει ὅτι εἶναι μόνος του: «Ὅτι ἐκτὸς ἐμοῦ δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς. Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Κύριος καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλος.» («Ἡσαΐας» ΜΕ' 6.) Κι ἄντε βγάλτε ἄκρη.

Εἶχε ἐρωμένη καὶ παιδιά ὁ Γιαχβέ. Εἶχε ἐρωτικὲς σχέσεις μὲ κάποια Ἄννα, ἀπ' τὴν ὁποία ἀπέκτησε πέντε παιδιά: «Ἐπεσκέφθη δὲ ὁ Κύριος τὴν Ἄνναν καὶ συνέλαβε,

Γιαχβέ: «Λίγο ἀριστερά, λίγο πιὸ ψηλά...».

Γελοιογραφία ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸ ἐδάφιο Α΄ 16 τῆς πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου. («Ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρα-
τὰ καὶ τὰ ἀόρατα», <http://www.reverendfun.com>.)

καὶ ἐγέννησε τρεῖς υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας.» (Σαμουὴλ Α Β΄ 21.)

Εἶχε ὅμως καὶ πολλὰ ἐγγόνια: «Ἰδόντες οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀν-
θρώπων ὅτι ἦσαν ὡραῖαι, ἔλαβον εἰς ἑαυτοὺς γυναῖκας ἐκ πασῶν ὅσας ἔκλεξαν.»
(Γένεσις ΣΤ΄ 2.) Τελικὰ δὲν ἦταν μόνο ὁ Χριστὸς υἱὸς τοῦ Γιαχβέ, ὑπῆρχαν κι ἄλ-
λοι.

Κάνει λάθη ὁ Γιαχβέ. Κάνει λόγο γιὰ δύο φωστῆρες, ποὺ μᾶς φωτίζουν μέρα καὶ
νύχτα, τὸν ἥλιο καὶ τὴν Σελήνη. Ὅμως ὅτι ἡ Σελήνη (ὁ δεῦτερος φωστῆρας) εἶναι
ἐτερόφωτη καὶ παίρνει τὸ φῶς ποὺ ἐκπέμπει ἀπ’ τὸν ἥλιο, αὐτὸ δὲν τὸ γνωρίζει:
«Ἄς γίνωσι φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, διὰ νὰ διαχωρίζωσι τὴν
ἡμέραν ἀπὸ τῆς νυκτὸς (...). Καὶ ἔκαμεν ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγά-
λους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν, διὰ νὰ ἐξουσιάζῃ ἐπὶ τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα
τὸν μικρότερον, διὰ νὰ ἐξουσιάζῃ ἐπὶ τῆς νυκτὸς (...). Καὶ ἔθεσεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς
ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, διὰ νὰ φέγγουν ἐπὶ τῆς γῆς.» (Γένεσις Α΄ 14-17.)

Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν ἥλιο δὲν γνωρίζει τί τοῦ γίνεται, ἀφοῦ λέει ὅτι ὁ ἴδιος σταμά-

τησε τὸν ἥλιο νὰ κινῆται, γιὰ νὰ σφάξουν οἱ περιούσιοι Ἑβραῖοι τοὺς Χαναναίους! Λὲς καὶ ὁ ἥλιος κινεῖται: «Καὶ εἶπεν ἐνώπιον τοῦ Ἰσραήλ. Στήθι, Ἥλιε, ἐπὶ τὴν Γαβαὼν καὶ σύ, Σελήνη, ἐπὶ τὴν φάραγγα Αἰαλῶν.» Κι ὁμῶς κινεῖται.

Εἶναι καὶ ἐπιδειξίας, ἀφοῦ ἔδειξε καὶ τὰ ὀπίσθιά του στὸν Μωυσή: «Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος, ἰδοὺ τόπος πλησίον μου καὶ θέλεις σταθῇ ἐπὶ τῆς πέτρας, καὶ ὅταν ἡ δόξα μου διαβαίῃ, θέλω σὲ βάλλει εἰς τὸ σχίσμα τῆς πέτρας, καὶ θέλω σὲ σκεπάσει μὲ τὴν χεῖρα μου ἕως οὗ παρέλθω, καὶ θέλω σηκώσῃ τὴν χεῖρα μου καὶ θέλεις ἰδεῖ τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου δὲν θέλεις ἰδεῖ.» (Ἑξοδος ΛΓ΄ 21-23.) Ἐδῶ πολλὰ θὰ μπορούσαμε νὰ σκεφτοῦμε.

Ὁ Γιαχβὲ εἶναι καὶ παλαιστής, ἦρθε στὰ χέρια μὲ τὸν Ἰακώβ, παλεύοντας μέχρι πρωῒας, κι ἀφοῦ δυσκολεύτηκε νὰ τὸν νικήσῃ, τὸν βάφτισε Ἰσραήλ, δηλαδὴ «δυνατό»: «Ὁ δὲ Ἰακώβ ἔμεινε μόνος καὶ ἐπάλαιε μετ' αὐτοῦ ἄνθρωπος ὥς τὰ χαράγματα τῆς αὐγῆς (...). Δὲν θέλει καλεσθῇ πλέον τὸ ὄνομά σου Ἰακώβ ἀλλὰ Ἰσραήλ.» (Γένεσις ΛΓ΄ 24-27.)

Γιὰ τίς μὴ παρθένες
Ἑβραῖες ἢ ποινὴ ποὺ λέει
ὁ Γιαχβὲ εἶναι θάνατος
διὰ λιθοβολισμοῦ:
«καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς
πόλεως αὐτῆς θέλουσι
λιθοβολῆσαι αὐτὴν
μὲ λίθους καὶ θέλει
ἀποθάνει»
(Δευτερονόμιον ΚΒ΄ 21).

Ὁ Γιαχβὲ πάσχει ἀπὸ ἀμνησία. Στὸ ἐδάφιο ΙΗ΄ τῆς Γένεσις λέει ὅτι ἔκανε μαζὶ τοὺς πρωτόπλαστους «ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς» (Γένεσις Α΄ 27). Λίγο παρακάτω τ' ἀλλάζει καὶ λέει: «Καὶ κατασκεύασε Κύριος ὁ Θεὸς τὴν πλευρὰν τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ εἰς γυναῖκα καὶ ἔφερεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδὰμ» (Γένεσις Β΄ 22).

Εἶναι καὶ τιμωρὸς ὁ Θεὸς μας, ἀφοῦ τιμώρησε σκληρὰ τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐὰ μὲ δεινὰ ποὺ τὰ κουβαλᾶμε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μέχρι σήμερα μὲ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα: «Πρὸς δὲ τὴν γυναῖκα εἶπε: Θέλω ὑπερπληθύνει τὰς λύπας σου καὶ τοὺς πόνους τῆς κυφορίας σου, μὲ λύπας θέλεις γεννᾶ τέκνα.» «Πρὸς δὲ τὸν Ἀδὰμ εἶπεν (...): Κατηραμένη νᾶναι ἡ γῆ ἐξ αἰτίας σου, μὲ λύπας θέλεις τρώγει τοὺς καρποὺς αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου (...). Ἐν τῷ ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου θέλεις τρώγει τὸν ἄρτον σου.» (Γένεσις 16-18.)

Ρατσοστής καὶ ἄπονος ὁ Θεός. Ὅταν ἡ Σάρα, ἡ σύζυγος τοῦ Ἀβραάμ, ἀποφάσισε νὰ πετάξῃ στὴν ἔρημο τὸ υἱοθετημένο της παιδί, ποὺ εἶχε κάνει ὁ Ἀβραάμ μὲ τὴν δούλη του τὴν Ἄγαρ, ὁ Γιαχβὲ ἔπεισε τὸν Ἀβραάμ νὰ τὸ κἀνῃ: «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ἀβραάμ. Ἄς μὴν φανῇ σκληρὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς σου περὶ τοῦ παιδίου καὶ περὶ τῆς δούλης σου, κατὰ πάντα ὅσα εἶπη πρὸς ἐσὲ ἡ Σάρα, ἄκουσε τοὺς λόγους αὐτῆς (...). Σηκωθείς δὲ ὁ Ἀβραάμ ἐνωρὶς τὸ πρωὶ ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἄσκον ὕδατος καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἄγαρ, ἐπιθέσας αὐτὰ εἰς τὸν ὄμιον αὐτῆς καὶ τὸ παιδίον καὶ ἀπέπεμψεν αὐτήν. Ἡ δὲ ἀναχωρήσασα περιπλανᾶτο ἐν τῇ ἐρήμῳ Βῆρ-σαβεέ.» (Γένεσις ΚΑ΄ 9-14.)

«Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία», ἀναφέρεται στὰ σχετικὰ μὲ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου ἐδάφια τῆς «Γένεσης». Ἡ ἀναφορὰ ἀφορᾷ σαφῶς ἡμέρες καὶ ὄχι ἀκαθόριστα χρονικὰ διαστήματα, ὅπως προσπαθοῦν νὰ δικαιολογήσουν οἱ χριστιανοὶ θεωρητικοί. Τελευταίους τὴν ἐβδομάδα τῆς δημιουργίας, καὶ πρωτοῦ νὰ ξεκουρασθῇ, ὁ Γιαχβὲ ἐφτείαξε τοὺς ἀνθρώπους: Μαζὶ ἄνδρα, γυναῖκα (Α΄ 27) ἢ πρωτὰ τὸν ἄνδρα καὶ ἀπὸ τὸ πλευρὸ τοῦ τῆ γυναῖκα (Β΄ 18-22), πρὶν ἀπὸ τὰ ζῷα (Β΄ 4-25) ἢ μετὰ τὰ ζῷα (Α΄ 25-27).
Ἡ τοιοχογραφία τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὕας εἶναι ἀπὸ τὴ Μονὴ Πεντέλης.

Γιὰ τὶς μὴ παρθένες Ἑβραῖες ἡ ποινή, ποὺ ὀρίζει ὁ Γιαχβὲ, εἶναι θάνατος διὰ λιθοβολισμοῦ: «καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς πόλεως αὐτῆς θέλουσι λιθοβολήσῃ αὐτὴν μὲ λίθους καὶ θέλει ἀποθάνει» (Δευτερονόμιον ΚΒ΄ 21).

Εἶναι καὶ συμφεροντολόγος ὁ Θεός, ἀφοῦ ζητᾷ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τοῦ Ἑβραίου διάφορα ἀγαθὰ, ζῶα, ἄργυρο, χρυσό, χαλκὸ καὶ σίδηρο: «Καὶ δὲν θέλουσι ἐμφανίζεσθαι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου κενοί.» (Δευτερονόμιον ΙΣΤ΄ 16.) Ὅπως στὶς ἐκκλησίες σήμερα. «Πάντα τὰ πρωτότοκα, ὅσα γεννῶνται μεταξὺ τῶν βοῶν σου καὶ τῶν προβάτων σου τὰ ἀρσενικά, θέλεις ἀφιερῶναι εἰς τὸν Κύριον τὸν Θεόν σου.» (Δευτερονόμιον ΙΕ΄ 19.) «Ἐμοῦ εἶναι τὸ ἀργύριον καὶ ἐμοῦ τὸ χρυσίον λέγει ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων.» (Ἀγγαῖος Β΄ 8.)

Ἔχει δὲ καὶ δικό του θησαυροφυλάκιο (κορβανᾶ), ποὺ πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε γεμάτο: «Ἄπαν δὲ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον, καὶ τὰ σκευὴ τὰ χάλκινα καὶ τὰ σιδηρᾶ, εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὸν Κύριον, εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Κυρίου θέλουσι εἰσαχθῇ.» (Ἱησοῦς τοῦ Ναυῆ ΣΤ΄ 19.)

Γιὰ ὅσους ἀπὸ ἐμᾶς,
ποὺ θέλουμε σήμερα νὰ
λεγώμαστε Ἕλληνες,
σεβόμενοι τὴν Ἱστορία
μας καὶ τὴν ὑπαρξή μας
ὡς νοήμονα ὄντα, ὁ
Γιαχβὲ μπορεῖ νὰ εἶναι
μόνον ἓνα μυθολογικὸ
τέρας, πολὺ χειρότερο
τῆς Λερναίας Ὑδρας
ἢ τῆς Σκύλλας ἢ τῆς
Ἑμπούσης.

Στὸν Ἰεζεκιήλ ὁ Γιαχβὲ δείχνει ἔντονες τάσεις κοπρο-
λαγνίας, ἀφοῦ προτρέπει τὸν προφήτη του νὰ φάῃ
κόπρανα μαζί μὲ τὸ φαγητό του: «Καὶ θέλεις τρώγει
αὐτοὺς ὡς κριθίνους ἐγκρυφίας, καὶ θέλεις ψήνει
αὐτοὺς μὲ κόπρον ἐξερχομένην ἀπὸ ἀνθρώπου, ἐμπρο-
σθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.» (Ἰεζεκιήλ Δ΄ 12.) Ὅταν ὁ
προφήτης διαμαρτύρεται, τοῦ κάνει τελικὰ τὴν παρα-
χώρηση νὰ φάῃ κόπρανα βοῶν: «Καὶ εἶπε πρὸς ἐμέ: Ἰδὲ
ἔδωκα εἰς σὲ κόπρον βοῶς ἀντὶ κόπρου ἀνθρωπίνης,
καὶ μὲ ταύτην θέλεις ψήσει τὸν ἄρτον σου.» (Ἰεζεκιήλ
Δ΄ 15.)

Τοὺς Ἑβραίους στρατιῶτες τοὺς συμβουλεῖ νὰ
κουβαλοῦν μαζί τους ἓνα φτυάρι καὶ νὰ θάβουν τὰ
κόπρανά τους, διότι ὁ ἴδιος ὁ Γιαχβὲ περπατᾷ μέ-
σα στὸ στρατόπεδο καὶ φοβᾶται νὰ μὴν τὰ πατήσῃ!
«Καὶ θέλεις ἔχει τόπον ἔξω τοῦ στρατοπέδου, καὶ
θέλεις ἔχεις πτυάριον μικρὸν μεταξὺ τῶν ὀπλων σου.
Καὶ ὅταν κάθῃσαι ἔξω, θέλεις σκάπτει δι' αὐτοῦ, καὶ
θέλεις στρέψει, καὶ σκεπάσει τὸ ἐξερχόμενον ἀπὸ
σου. Διότι ὁ Κύριος ὁ Θεός σου περιπατεῖ ἐν μέσῳ
τοῦ στρατοπέδου σου.» (Δευτερονόμιον ΚΤ΄ 13-14.)
Ὅποιοι τὴν νύχτα περπατεῖ...

* * *

ολλὲς σελίδες θὰ χρειαζόμασταν, γιὰ νὰ καταγράψουμε ἀναλυτικὰ τὴν
ἄρρωστη ψυχὸσύνθεση καὶ τὰ κακουργήματα τοῦ δυνάστη θεοῦ Για-
χβὲ μέσα ἀπ' τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀλλὰ καὶ τὰ στυγερὰ ἐγκλήματα
ποὺ ἔγιναν ἀπ' τοὺς ταγούς του χριστιανοὺς κατὰ τὴν διάρκεια 1.700
ἐτῶν. Γιὰ ὅσους ἀπὸ ἐμᾶς, ποὺ θέλουμε σήμερα νὰ λεγώμαστε Ἕλ-
ληνες, σεβόμενοι τὴν Ἱστορία μας καὶ τὴν ὑπαρξή μας ὡς νοήμονα ὄντα, ὁ Γιαχβὲ
μπορεῖ νὰ εἶναι μόνον ἓνα μυθολογικὸ τέρας, πολὺ χειρότερο τῆς Λερναίας Ὑδρας ἢ
τῆς Σκύλλας ἢ τῆς Ἑμπούσης. Οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν συμπολιτῶν μας θὰ ζοῦνε ἐγκλω-
βισμένοι μέσα στὸν θεολογικὸ ἐφιάλτη τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἕως ὅτου καταφέρουμε
νὰ ἀνοίξουμε τὰ μάτια μας καὶ νὰ ξυπνήσουμε. Μήπως ἦρθε ἐπιτέλους ὁ καιρὸς ν'
ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' τὸ κωμικοτραγικὸ αὐτὸ προῖον τῆς ἀσιατικῆς δεισιδαιμονίας καὶ
παραφροσύνης;

Βασίλειος Μανρομμάτης

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Πούσαι, ναύαρχε Άντωνιάδη!

Με τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὅπως εἶπε ὁ ἴδιος στὸ βίντεο ποὺ ἄφησε, ταῦτισε τὸν ἑαυτὸ του ὁ εὐσεβὴς μακελλάρης τοῦ Πολυτεχνείου τῆς Βιργινίας, ἐνῶ σκότωσε τὰ 32 θύματά του. Μεταξὺ δύο ἐξομολογήσεων καὶ δύο ἀγιασμῶν στὸ μαντρί του σκότωσε πρὸ μηνῶν τοὺς πέντε κυνηγοὺς στὸ Ἀργίνιο ὁ εὐσεβὴς κτηνοτρόφος. Ἀλλὰ ὅσο πλούσια κι ἂν θρέφουν μὲ αἷμα τὴν εὐσέβειά τους οἱ καλοὶ αὐτοὶ χριστιανοί, ἡ προσφορά τους στὸν «κόκκινο» ἀπολογισμὸ τῆς «αἰμοδιψοῦς καὶ αἱματοβαμμένης θρησκείας» τοῦ Ναζωραίου, πού, ὅπως χωρὶς προσχήματα εἶπε ὁ ἴδιος, «μάχαιραν ἤλθε βαλεῖν», εἶναι ψιλοπράματα μπροστὰ στὶς ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων ἐκατόμβες ποὺ διέπραξαν οἱ ὁμόθρησκοί τους διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καὶ διαπράττουν καὶ σήμερα οἱ εὐσεβεῖς σταυροφόροι στὸ Ἰράκ, ἀνταγωνιζόμενοι τοὺς εὐσεβεῖς μάρτυρες τοῦ Ἰσλάμ, ποὺ εἶναι ὁμογάλακτη θρησκεία μὲ τὸν Χριστιανισμὸ. Πούσαι, ναύαρχε Άντωνιάδη!

Γ.Σ.Π.

Χρωστᾶμε τῆς Μιχαλοῦς

Δὲν θὲς νὰ πᾶς στρατιώτης; Ὑπάρχουν εἰδικὰ γραφεῖα «ἐξαγορᾶς». Εἶσαι δολοφόνος; Καταργεῖται ἡ θανατικὴ ποινὴ. Σκοτώνεις σὲ τροχαῖο; Καθαρίζει ἡ ἀσφάλεια καὶ μάλιστα μεικτῇ. Βλέπεις συνεχῶς κάθε μέρα τόσες φορὲς τὴν ἀμερικάνικη σημαία; Κάψε τὴ δική σου καὶ βολεύτεκες. Ἔχεις παράξενες σεξουαλικὲς ὁρέξεις; Προστατεύονται τὰ «προσωπικά σου δεδομένα». Εἶσαι ἔμπορος ναρκωτικῶν καὶ σὲ βάλανε μέσα; Ἔχουμε ἄδειες γιὰ τοὺς φυλακισμένους καὶ μάλιστα κατὰ συρροή, ὥστε, ἂν δὲν ἀποδράσῃς τὴ μία, νὰ μὴν γυρίσῃς τὴν ἄλλη. Πᾶς νὰ ἀμυνθῇς ἀπὸ ἀδέσποτες ἀγέλες σκύλων; Σὲ πᾶνε μέσα οἱ τῆς Προστασίας τῶν Ζώων. Εἶπες κάτι ἐναντίον τοῦ θεοῦ; Ποινικοποιεῖται τὸ θεῖον. Μιλᾶς γιὰ Ἴωνες φιλοσόφους καὶ καλλιτέχνες; Σπάστε τους καὶ ταπώστε τους ἀπὸ ἐπάνω δι' ὕβρεων. Θέλουν νὰ φᾶνε οἱ φτωχοί; Πάρτε ἓνα σωτήρα, ποὺ θὰ σᾶς σώσῃ. Θέλουν οἱ ἐργάτες νὰ μὴν τοὺς δυναστεύουν; Πάρτε ἓναν Μάρξ καὶ ἐντάξει. Θέλετε παιδεία; Καλὰ δὲν βάλατε μυαλό, τόση Βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξάνδρειας κάψαμε. Μεταλλαγμένα τρόφιμα; Θὰ σᾶς βροῦμε τὸ φάρμακο τοῦ καρκίνου. Τὸ δξινόνο τῆς ἀτμόσφαιρας λιγοστεύει; Ἡ Ἀμερικὴ... ἀγοράζει τὰ... δικαιώματα τῶν ὑπανάπτυκτων, καὶ πατοίσαμε. Τὰ αὐτοκίνητα ρυπαίνουν; 4 x 4 μὲ 200 ἵππους. Εἶσαι σύμμαχος, ἀλλὰ μετὰ τὸ γυρίζεις στὸ ἀντίθετο; Κρεμάλα, δημοσίᾳ δαπάνη. Δημογραφικό; 2,5 ἑκατομμύρια μετανάστες. Δὲν ἔχεις λεφτά; Ἐξωτερικὸ δάνειο, ἐορτοδάνειο, λουτροδάνειο. Χρωστᾶμε δηλαδὴ τῆς Μιχαλοῦς.

Π.Γ.

Παιδεία καὶ Ἐξουσία

Ἐκπαιδευτικοὶ ἐπιτυχόντες στὸ διαγωνισμὸ τοῦ ΑΣΕΠ τὸ 1998 εἶναι ἀκόμη ἀδιόριστοι ὥρομισθοι δὲ ὁλοήμερων εἶναι ἀπλήρωτοι («Ἐλευθεροτυπία», 20/2 καὶ 27/3/2007). «Οἱ τέχνες καὶ οἱ ἐπιστῆμες τρέφονται διὰ τῶν ἀνταμοιβῶν. Μισητὸ εἶναι νὰ στερεῇ κάποιος τὸν μισθὸ τῶν ἐπιμελουμένων τὴν ἀνατροφή τῶν νέων» (Ἀμαλασσόνη). «Δυστυχῶς δὲν ἔχει καταστῇ ἀκόμη συνείδησις, ὅτι αἱ δαπάναι γιὰ τὴν Παιδείαν εἶναι αἱ περισσότερον παραγωγικαὶ μακροπρόθεσμοι ἐπενδύσεις» (Γεώργιος Παπανδρέου, πρῶην πρωθυπουργός, 1957).

Σ.Φ.

Homo religiosus

«Ο homo religiosus έπινοεί θρησκευτικά σύμβολα, τὰ όποία εύλαβείται και προσκυνά, προκειμένου νά άντιμετωπίσει τὸ βέβαιον τοῦ θανάτου και τῆς άποσύνθεσής του. Προχωρεί σέ φανταστικά κατασκευάσματα περι Παραδείσου, γιά νά νοιώσει και νά προσφέρει άνακούφιση και ύποστήριξη. Σέ στιγμές άπόλυτης άυτοκατάργησης, σέ διάφορους χρόνους και τόπους, είναι πρόθυμος νά δηλώσει πίστη στα πιὸ άπίστευτα παραμύθια, έξ αιτίας όσων τοῦ έχουν ύποσχεθῇ.»

Paul Kurtz

Αρχαία Έλληνικά άνεν διδασκάλου

Η διδασκαλία τών Αρχαίων Έλληνικών μέσω Η/Υ είναι πλέον γεγονός. Έδω και πολλά χρόνια ό πρώην πρύτανης τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου κ. Ν. Μαρχάτος είχε προωθήσει ένα σύστημα εκμάθησης τῆς Αρχαίας Έλληνικῆς Γλώσσας με δυνατότητα άυτοδιδασκαλίας τών μαθητῶν Δημοτικού-Γυμνασίου, με συμβατότητα στην σχολική διδασκτέα ὕλη με σύγχρονη τεχνολογία, συνδυασμένη με ἦχο, εικόνα, κείμενα με άυτόματη προσαρμογή άσκήσεων στις άνάγκες τών μαθητῶν, με έλευθερία έπιλογῆς θέματος και άπειρες δυνατότητες χρήσης.

Πρόκειται για μία πολὺ σημαντική μέθοδο διδασκαλίας Αρχαίων Έλληνικών άνεν διδασκάλου, εύχάριστη και άποτελεσματική και τὸ κυριώτερο: Μαθαίνουμε Αρχαία Έλληνικά μακρυνά από έλλαδεμπόρους, χωρὶς περιττά έξοδα, χωρὶς ώράρια διδασκαλίας (που είναι άνεπαρκῆ), χωρὶς άπώλεια χρόνου και χρήματος, με άποτέλεσμα νά μὴν μπορούμε νά διαβάσουμε οὔτε τὰ πιὸ βατὰ κείμενα τών Κλασικῶν μας.

A.P.

Καληνύχτα, Γερμανία

Θύελλα άντιδράσεων προκάλεσε στη Γερμανία ή είδηση, ότι δικαστῆς άπέρριψε τὴν αίτηση διαζυγίου, που είχε καταθέσει νεαρή γυναίκα μαροκινῆς καταγωγῆς, θύμα ένδοικογενειακῆς βίας, με τὸ έπιχείρημα, ότι τὸ ζευγάρι προέρχεται από τὸ πολιτιστικὸ ὑπόβαθρο τοῦ Μαρόκου, όπου τὸ Κοράνι δέν καταδικάζει τὴ σωματική τιμωρία τῆς συζύγου. Ο γενικὸς γραμματέας τῆς Χριστιανοδημοκρατικῆς Ένωσης (CDU) κ. Ρόναλντ Πόφαλα δήλωσε: «Όταν τὸ Κοράνι ὑψώνεται επάνω από τὸν γερμανικὸ θεμελιώδη νόμο, τότε δέν μου μένει τίποτε άλλο νά πῶ παρά: Καληνύχτα, Γερμανία.» Τὸ «Καλημέρα» από τὴν έρεβώδη νύκτα τοῦ χριστιανικοῦ Μεσαίωνα δέν διήρκεσε πολὺ.

I.A.

Περιοῦσια εύφυΐα

Άπ' όλες τὶς έθνικῆς ομάδες ὑπάρχει μία, ή όποία παρουσιάζει μέσο όρο δείκτη εύφυΐας μέχρι και 17 μονάδες ὑψηλότερο από κάθε άλλο άνθρωπο στη Γῆ. Ποιά είναι αὐτή ή έθνική ομάδα; Οί Άσkenάzi, οί θεωρούμενοι ως οί γνησιώτεροι Έβραίοι. Αὐτὸ όφείλεται σέ γενετικούς λόγους, αλλά και στοὺς διωγμούς, που έχουν ὑποστή κατά τὸ παρελθόν. Η έπιστημονική αλήθοφάνεια αὐτῆς τῆς θεωρίας παρουσιάζεται συχνά τὰ

τελευταία χρόνια σὲ στρατευμένα ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ, σὲ ἰστοσελίδες καὶ σὲ διαδικτυακὲς ἐγκυκλοπαίδειες. Ἄν κάποιος μὴ Ἑβραῖος τολμοῦσε νὰ ἰσχυρισθῇ κατὰ παρόμοιο γιὰ κάποια ἄλλη ἐθνικὴ ομάδα, θὰ δεχόταν πάραυτα σφοδρὲς ἐπιθέσεις ἀπὸ τὰ ἐλεγχόμενα Μ.Μ.Ε., θὰ διώκετο καὶ θὰ λοιδορεῖτο ὡς ρατσιστής, ναζιστής, φασίστας ἢ ἄλλα παρόμοια. Οἱ περιούσιοι ὅμως βρίσκονται στὸ ἀπυρόβλητο, ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ Γαχβέ.

Γ.Α.

Ἰδιωτεία ἀντὶ Παιδείας

Ἀπὸ τὸ κελὶ τοῦ στὸ Ἅγιο Ὅρος κάποιος μοναχὸς ὀνόματι Παῖσιος συμβούλευε καὶ θεράπευε αὐτοὺς, ποὺ συνέρρεαν νὰ τὸν συναντήσουν. Ὅταν ὁ ἴδιος ὅμως ἀρρώστησε ἀπὸ καρκίνο, κατέφυγε στὸ Στρατιωτικὸ Νοσοκομεῖο Θεσσαλονίκης (βλ. «Δωρεὰν νοσηλεία ἀστράτευτων σὲ στρατιωτικὸ νοσοκομεῖο», «Δ», τ. 277), ὅπου καὶ πέθανε, γι' αὐτὸ δὲν θάφτηκε στὸ Ἅγιο Ὅρος ἀλλὰ στὴ Σουρωτὴ Χαλκιδικῆς.

Ἀπὸ τίς ἀρχὲς τῆς σχολικῆς χρονιᾶς οἱ μαθητὲς τοῦ 3ου Γυμνασίου Θέρμης ἀφιέρωναν τέσσερις ὥρες τὴν ἐβδομάδα, προκειμένου νὰ ἐτοιμάσουν ἐκθεση μὲ περισσότερες ἀπὸ 200 φωτογραφίες καὶ διαφάνειες τοῦ συγκεκριμένου καλόγερου, ποὺ τοὺς προμήθευσε τοπικὸς ἱερέας. Ἡ ἐκθεση παρουσιάστηκε στὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο Θέρμης καὶ προβλήθηκε ἐκτενῶς ἀπὸ τὴν εὐσεβῆ ET3 τῆς βυζαντινοκρατούμενης Θεσσαλονίκης (βλ. «Δ», τ. 272-273 ἢ <http://www.davlos.gr/pdf/17947.pdf>). Μαθητὴς διαβεβαίωσε ἐρωτώντα δημοσιογράφο, πὼς «πολλοὶ πῆγαιναν νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν, κι ὁ Παῖσιος ἔλεγε τὰ ὀνόματά τους χωρὶς νὰ τοὺς γνωρίζῃ».

Αὐτὴ εἶναι ἡ παρεχόμενη «παιδεία» στὴ νέα γενιὰ τοῦ θεοκρατούμενου κρατιδίου, ποὺ ζοῦμε, καὶ ψευδυνύμως φέρει τὸ ὄνομα τῆς χώρας τῶν φιλοσόφων, τῶν ἐπιστημόνων, τῶν τραγικῶν, τῶν ποιητῶν, τῆς χώρας ποὺ γέννησε τὸν Ὁρθὸ Λόγο καὶ τὸν Πολιτισμό.

Γ.Γ.

Φοινικικὰ μαγειρέματα

Στὴν ἐκπομπὴ «Μπουκιά καὶ συγχώριο» ὁ Ἡλίας Μαμαλάκης μᾶς «σερβίρισε» πρόσφατα μίᾱ μπαγιατικὴ συνταγή.

Γιὰ μίᾱ ἀκόμη φορὰ ἀκούσαμε γιὰ τὴν «Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας» καὶ τὸ ὅτι, ὅπως αὐτολεξεῖ εἶπε, «σ' αὐτὴν ὀφείλει ἡ ἀνθρωπότητα τὸν γραπτὸ λόγο, καθὼς ἐκεῖ ἐπινοήθηκε τὸ πρῶτο ἀλφάβητο, τὸ φοινικικό. Οἱ Ἕλληνες τὸ νιοθέτησαν πολλὴ ἀργότερα καὶ ἀπλᾶ ἔκαναν κάποιες μετατροπές, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ προέρχεται καὶ τὸ Λατινικὸ Ἀλφάβητο». Εἶπε κι ἄλλα πολλὰ, ἀνούσια καὶ χιλιοειπωμένα (προφανῶς καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ «ἐργοδότη», ὅπως ἄλλωστε γίνεται συστηματικὰ καὶ σὲ ἄλλες δημοφιλεῖς ἐκπομπές). Περιττὸ νὰ τὰ ἀναφέρω. Πάντως ἡ συγκεκριμένη συνταγὴ μοῦ κᾶθισε στὸ στομάχι. Κρίμα.

Α.Γ.

ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

χω στην κατοχή μου –έδω στη Μελβούρνη– τὸ περίφημο καὶ ἀμφιλεγόμενο βιβλίο Ἱστορίας ΣΤ' Δημοτικοῦ, τὸ ὁποῖο ἔγινε «ἡ μοναδική συζήτηση» σ' ὅλα τὰ Μέσα Ἐνημέρωσης τῆς Ἑλλάδας τὶς τελευταῖες ἑβδομάδες. Τὸ ξεφύλλισα μὲ πολὺ καὶ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον καὶ ὁμολογῶ ὅτι εἶναι ἓνα σύγχρονο καὶ μεθοδικὸ βιβλίο Ἱστορίας, ὅπως ὅλα τὰ βιβλία Ἱστορίας ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ μαθητές μας ἐδῶ, στὸ κρατικὸ σύστημα ἐκπαίδευσης τῆς Βικτώριας. Προτρέπει τὸ μαθητὴ νὰ ἀναζητήσῃ καὶ νὰ ἐρευνήσῃ τὶς πηγές του, γιὰ νὰ φτάσῃ σὲ λογικὰ συμπεράσματα.

Ἐχῶ διδάξῃ Ἱστορία στὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα τῆς Βικτώριας γιὰ σχεδὸν τρεῖς δεκαετίες καὶ δὲν βλέπω τὸ λόγο, γιατί τὸ βιβλίο τοῦτο προκάλεσε τόσες ἀντιδράσεις. Ἐδῶ ὅμως τὰ βιβλία δὲν τὰ ἐκδίδει ἡ κυβέρνησις ἀλλὰ ἰδιῶτες, καὶ ὁ καθηγητὴς διαλέγει, ποῖα ἐγχειρίδια θὰ διδάξῃ κάθε σχολεῖο. Ὁ ἱστορικὸς ἔχει τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία νὰ γράψῃ τὴν Ἱστορία του, ὅπως αὐτὸς νομίζει καὶ θὰ περιγράψῃ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἀφοῦ σκύψῃ στὶς πηγές του καὶ μέσα σ' αὐτὲς θὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀναζητήσῃ μὲ ἐπιμονὴ τὴν ἀλήθεια. Ἐὰν ἓνα βιβλίο τεκμηριωθῇ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, τότε θὰ τὸ ἐκτιμῇσουν οἱ δάσκαλοι καὶ οἱ διδασκόμενοι, ἐὰν ὅχι, τότε θὰ μείνῃ στὸ ράφι. Γιὰ καλὸ ἢ γιὰ κακὸ στὴν Ἑλλάδα ἡ κυβέρνησις –ὅποια καὶ νὰ εἶναι αὕτη– τυπώνει τὰ βιβλία Ἱστορίας γιὰ τοὺς μαθητές, καὶ ἐπειδὴ σήμερα ἐλέγχει τὸ παρόν, μὲ τέτοια βιβλία θέλει νὰ ἐλέγῃ καὶ τὸ παρελθόν, καὶ ἡ τάσις αὕτη ἔχει τὶς προεκτάσεις της καὶ πρὸς τὸ μέλλον. Στὴν Αὐστραλία ὅμως καμμία κυβέρνησις δὲν μπλέκεται στὰ πόδια τῶν ἱστορικῶν. Ἡ Ἱστορία δὲν «ἀνήκει» στὴν κυβέρνησις ἀλλὰ στὸ ἔθνος.

Ἡ Ἱστορία ὅμως δὲν διδάσκεται μ' ἓνα μόνο βιβλίο. Τὸ ἐν λόγω βιβλίο, ἐπειδὴ εἶναι πολὺ συνοπτικὸ (μόνο 136 σελίδες), δίνει τὴν εὐκαιρία σ' ἓνα δάσκαλο καὶ συνάμα τὴν ἐλευθερία νὰ ἐρευνήσῃ κάθε ἱστορικὴ ἐνότητα –κάθε ἱστορικὸ θέμα– πολὺπλευρα μὲ τοὺς μαθητές του. Θὰ τὸ κάνῃ αὐτὸ μὲ τὰ φωτοαντίγραφα του, τὴ σχολικὴ βιβλιοθήκη, τὰ φιλμ καὶ ντοκυμανταίρ,

ΔΕΝ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

τις ανθρώπινες μαρτυρίες και σήμερα θα βαδίσω με πολλή προσοχή μέσα από το ακανθώδες πλέον Διαδίκτυο. Τώρα, εάν υπήρχαν κρυφά σχολεία επί Τουρκοκρατίας ή όχι, εάν ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ήταν στην Άγία Λαύρα στις 25 Μαρτίου 1821 ή όχι, εάν ο πατριάρχης επανειλημμένα αφώρισε την Έπανάσταση ή όχι, εάν υπήρχαν εύλογοι λόγοι να αρχίσει ο εμφύλιος πόλεμος το 1946 ή όχι, εάν ή χούντα εκμεταλλεύτηκε την πολιτική αστάθεια και επέβαλε τη διδασκορία στις 21.4.67 ή όχι, εάν ήταν σωστό ή όχι να μπή ή Ελλάδα στην ΕΟΚ και εκατοντάδες άλλα θέματα θα πρέπει να αφηθούν ελεύθεροι οι μαθητές να κατασταλάξουν στα συμπεράσματά τους, αφού το βιβλίο Ιστορίας τους δώσει τις προκαταρκτικές πληροφορίες, οι οποίες θα είναι ή βάση της έρευνας. Και το εν λόγω βιβλίο κάνει ακριβώς αυτό.

Το μάθημα της Ιστορίας έτσι διδάσκεται στην Αυστραλία με όλα τα εξεταστικά τους θέματα. Αυτά έδω τα λέμε *History Assignments*. Ο μαθητής ελεύθερα φτάνει σε προσωπικά συμπεράσματα και, αν μπορεί να τα υποστηρίξει με επιχειρήματα από τις πηγές του, τότε πετυχαίνει στο μάθημα. Το παρελθόν ο καθένας το βλέπει από διαφορετική οπτική γωνία. Το ζητούμενο είναι να είναι ελεύθερος ο καθένας να βρή –όπως ειπώθηκε παραπάνω– με επιμονή την αλήθεια. Έξάλλου έτσι το είπε επιγραμματικά και ο έθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός: «Το έθνος θα πρέπει να μάθει να θεωρή έθνικ ό,τι είναι αληθινό.» Στο βιβλίο του το όμως φαίνεται ή τελική οδηγία που δόθηκε στους συγγραφείς του μέσα στις σημερινές πολιτικές Συμπληγάδες, και έτσι οι σφαγές στη Σμύρνη έγιναν μόνο «συνωσισμός» των κατοίκων να φύγουν για την Ελλάδα (σ.100). Έξάλλου στην τελευταία σελίδα πληροφορούμαστε, ότι το βιβλίο του είναι «έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από έθνικούς πόρους»! Κι αυτό λέει κάτι.

Το βιβλίο του –όπως είναι–, όταν θα έρθει στη Μεμβούρνη, θα πρέπει να γίνει υποχρεωτικό ανάγνωσμα –τουλάχιστον– για τους μαθητές της τελευταίας τάξης Γυμνασίου (VCE Υτ. 12), για να μην μείνουν τελείως «άνιστόρητοι, θαρρώ»!

Θωμάς Ήλιόπουλος
Φιλόλογος, Μεμβούρνη

«ΛΥΡΑΥΛΟΣ»

Ταξίδι στην αρχαιότητα μέ ὄχημα τὴ μουσική της

«Λύραυλος, Κέντρο Ἑλληνικῆς Μουσικῆς Κληρονομιάς», τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου προέρχεται ἀπὸ τὸν συνδυασμὸ τῶν δύο δημοφιλέστερων μουσικῶν ὁργάνων τῆς ἀρχαιότητος, λύρας καὶ αὐλοῦ, συγκροτήθηκε τὸ 2001 ἀπὸ τὸν μουσικὸ τῆς Λυρικῆς Σκηνῆς, τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ὁρχήστρας τῶν Χρωμάτων Παναγιώτη Στέφο, προκειμένου νὰ φωτιστῇ συστηματικὰ, ἐπιστημονικὰ καὶ μὲ τρόπο ποὺ θὰ ἀναδείξῃ τὴν μοναδικὴ καλλιτεχνικὴ του διάσταση, τὸ μεγάλο κεφάλαιο ποὺ ὀνομάζεται ἀρχαία Ἑλληνικὴ Μουσική.

Ὁ Παναγιώτης Στέφος δὲν ἐπικεντρώθηκε μόνον στὴν θεωρητικὴ μελέτη τῆς ἀρχαιοελληνικῆς Μουσικῆς ἀλλὰ καὶ στὴν ἀνακατασκευὴ τῶν περισσότερων ἀρχαίων μουσικῶν ὁργάνων. Ἡ πολύχρονη ἔρευνά του καὶ ἡ ἐξαντλητικὴ διερεύνηση τοῦ σύνθετου αὐτοῦ ἀντικειμένου ἔχει ἀναγνωριστῇ εὐρὺς τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικόν, γι' αὐτὸ καὶ καλεῖται συστηματικὰ ἀπὸ καλλιτεχνικοὺς καὶ ἐκπαιδευτικοὺς ὁργανισμοὺς νὰ παρουσιάσῃ τὴν δουλειά του εἴτε μὲ μορφὴ συναυλίας εἴτε μὲ τὴν μορφὴ σεμιναρίου. Ὁ Λύραυλος ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἓνα πολὺπλευρο ἔργο μέσα ἀπὸ σημαντικὰς συνεργασίες καὶ μίᾳ ἀξιόλογῃ διεθνῇ παρουσίᾳ, ἀπὸ τὸ Μέγαρο Μουσικῆς Ἀθηνῶν, τὴν Ὁπερὰ τῆς Βαρσοβίας, ἀπὸ τὸ Φεστιβάλ Παλαιᾶς Μουσικῆς στὴν Στοκχόλμη καὶ τὴν Corcoran Gallery στὴν Οὐάσιγκτον, τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σορβόνης καὶ τῆς Βοστώνης, τὸ Ἰόνιον Πανεπιστήμιον καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἰωαννίνων ἕως τὴν συνεργασία μὲ τὴν Κρατικὴ Ὁρχήστρα Ἀθηνῶν στὸ πλαίσιον τῶν πρώτων «Ἑλληνικῶν Μουσικῶν Γιορτῶν».

Ὁ Παναγιώτης Στέφος καὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὸν στηρίζουν σὲ αὐτὴ τὴ μεγάλη προσπάθεια καὶ ποὺ συνθέτουν τὴν ὁμάδα τοῦ Λύραυλου συμμετεῖχαν στίς ἐκδηλώσεις τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων τῆς Ἀθήνας, συμβάλλοντες ἀποφασιστικὰ στὸ νὰ ἀναδειχθῇ διεθνῶς τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, ἐνῶ ἡ συνεργασία μὲ τὸ Εὐρωπαϊκὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο Δελφῶν στὸ πλαίσιον τῶν παρουσιάσεων τῆς Ὑδροαυλῆς (βλ. Ν. Ἀσπιώτη, «Ἀρχαῖοι Ἕλληνες μουσικοὶ καὶ σφζόμενα μουσικὰ ἀποσπάσματα», ἔκδ. «Δαυλός», 1997), ἔδωσε ἄλλῃ μίᾳ ξεχωριστὴ διάσταση στὸ μουσικὸ σύνολο.

Ὁ Παναγιώτης Στέφος στὸ ἐργαστήριό του.

«Δ»: *Κύριε Στέφο, ποιό ἦταν τὸ ἔναυσμα, ἡ ἀφορμὴ γιὰ τὴν δημιουργία τοῦ Λύραυλου;*

Π.Σ.: Ὅταν ἀσχολῆται κάποιος μὲ τὸ παρελθόν, εἶναι σὰν νὰ κάνῃ μία βουτιά στὸ ὑποσυνειδητό του, γιὰ νὰ ἀνακαλύψῃ ἀξίες, ποὺ ἤδη ὑπάρχουν μέσα του. Ἀπὸ τὰ 13 μου ἄρχισα νὰ σπουδάζω Μουσικὴ καὶ ἀπὸ τὰ 20 ἐργάστηκα γιὰ πολλὰ χρόνια στὴν Κρατικὴ Ὁρχήστρα Ἀθηνῶν, στὴν Λυρικὴ Σκηνὴ καὶ στὴν Ὁρχήστρα τῶν Χρωμάτων, τότε, ἐπὶ Μάνου Χατζιδάκι. Ὅμως τὰ 10 τελευταῖα χρόνια κάτι ἄλλαξε στὴ ζωὴ μου ἐξαιτίας μιᾶς ἀσθένειας. Ἀποτέλεσε τὸ ἔναυσμα, γιὰ νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν ἀγάπη ποὺ ὑπῆρχε πάντα μέσα μου γιὰ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Διωχέτευσα ὅλη τὴν ἐνέργειά μου στὴν ἐρευνα γιὰ τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ Μουσικὴ καὶ τὴν κατασκευὴ ἀρχαίων μουσικῶν ὀργάνων. Πῶς τὰ ἐφτιαχναν, μὲ τί ὕλικά, πῶς τὰ κρατά-

γαν, τί μελωδίες ἔπαιζαν καὶ πῶς τὶς ἔπαιζαν. Ὑπῆρχε μουσικὴ γραφή; Ἐχουν σωθῇ ἀρχαῖες «παρτιτοῦρες»; Ἦταν πολλὰ τὰ ἐρωτήματα ποὺ εἶχα μέσα μου, καὶ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία, μέσα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ριζικὴ ἀλλαγὴ ποὺ συνέβη στὴ ζωὴ μου, νὰ τὰ ἐρευνήσω καὶ συνεχίζω νὰ τὰ ἐρευνῶ, προσπαθώντας νὰ καταλήξω σὲ μία ὅσο τὸ δυνατόν καλύτερη προσέγγιση πάνω σὲ αὐτὰ τὰ ζητήματα.

Χαίρομαι, ποὺ βρῆκα ἄξιους συνεργάτες, ποὺ πίστεψαν στὸ ὄραμά μου. Μὲ ἀκολουθοῦν καὶ τοὺς ἀκολουθῶ καὶ δείχνουμε δείγματα τῆς δουλειᾶς μας τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικό. Τὸ σύνολο τοῦ Λύραυλου ἀποτελοῦν, ἐκτὸς ἀπὸμένα, ἡ Χριστίνα Σιάκη, ὁ Μιχάλης Στέφος, ἡ Ἀναστασία Ἑδεν, ὁ Βαγγέλης Μανιάτης, ἡ Ἄννα Χρονοπούλου καὶ ὁ Σόλης Μπαρκῆς.

Ἀρχαῖα ὄργανα μὲ ὑλικά τῶν Ἀρχαίων

ἀνακατασκευὴ τῶν ἀρχαίων μουσικῶν ὁργάνων εἶναι βασικώτατο σκέλος τοῦ ἔργου τοῦ Παναγιώτη Στέφου, τὸ ὁποῖο στηρίζεται στὴν ὠλοκληρωμένη μελέτῃ ἐπάνω στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ Μουσικὴ. Ἡ ἐξαντλητικὴ ἔρευνα σὲ μουσεῖα, ἡ σχολαστικὴ συγκέντρωση πάσης φύσεως πηγῶν καὶ ὁ σχεδιασμός, ἡ ἀποτύπωση καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ὁργάνων εἶναι θεμελιῶδες στοιχεῖο τῆς ἐργασίας του. Στόχος ἡ δημιουργία ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ πιστῶν ἀντιγράφων, ποὺ δὲν θὰ λειτουργοῦν ἀπλᾶ ὡς γοητευτικὲς «μακέττες» ἀλλὰ ὡς πλήρη μουσικὰ ὄργανα. Κάνοντας χρῆση τῶν πρωτότυπων ὑλικῶν, ὅπως ἔλατο, δρυς, πιξάρι καὶ καλάμι, ἔντερα γιὰ τὶς χορδές, καύκαλα χελώνας, δέρμα, ἰχθυόκολλα καὶ ξυλόκαρφα, ὁ Παναγιώτης καὶ ὁ Μιχάλης Στέφος προχώρησαν στὴν ἀναδημιουργία τῶν περισσότερων ἀρχαίων μουσικῶν ὁργάνων. Τὰ ὄργανα ποὺ κατασκευάζουν εἶναι: 1) ἔγχορδα: λύρες διαφόρων ἐποχῶν, κιθάρα (κίθαρις), βάρβιτος, πανδούρα, φόρμιγγα, ἄρπα, πυθαγόρειο μονόχορδο, 2) πνευστά: αὐλοὶ διαφόρων τύπων, δίαυλοι, σύριγγα τοῦ Πανός, κοχύλια, σάλπιγγες, ἄσκαυλος καὶ 3) ἀπὸ κρουστά: κρόταλα, σείστρα, κύμβαλα καὶ τύμπανα.

Ὁ ἦχος καὶ ἡ θέα τοὺς εἶναι ἐντυπωσιακὴ. Εἶναι μαγευτικὸ νὰ περιμένω τὸ τελείωμα ἐνὸς ὁργάνου, γιὰ νὰ δῶ, τί ἦχο θὰ βγάλῃ. Ἀκόμα καὶ τὰ ἴδια ὑλικά νὰ χρησιμοποιήσῃς στὸν ἴδιο τύπο ὁργάνου, τὸ ἓνα διαφέρει σὲ σχέση μὲ τὸ ἄλλο, εἶναι μοναδικό, ἔχει διαφορετικὴ προσωπικότητα. Εἶναι ὄργανα πλήρως λειτουργικά, μὲ τὴ μέγιστη προσέγγιση στὶς διαστάσεις, τὸ σχῆμα καὶ τὰ ὑλικά, ὄργανα ποὺ μποροῦμε νὰ τὰ κρατήσουμε στὰ χέρια μας καὶ νὰ παίζουμε.

«Δ»: Ποῦ βασίζεται ἡ ἀνακατασκευὴ τῶν ἀρχαίων μουσικῶν ὁργάνων;

Π.Σ.: Ὑπάρχουν πολλὲς πληροφορίες. Τὶς ἀντλοῦμε ἀπὸ κυκλαδικὰ εἰδώλια τῆς Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ, ἀπὸ τοιχογραφίες στὴ Θήρα καὶ τὴν Κρήτη, ἀπὸ ἀγγειογραφίες, ἀγάλματα, νομίσματα, ἀνάγλυφα, ψηφιδωτά, παπύρους κ.λπ. Σῶζονται ἐλάχιστα ὑπολείμματα ἀρχαιοελληνικῶν μουσικῶν ὁργάνων (π.χ. θραύσματα αὐλῶν ἀπὸ τὴ Δῆλο καὶ τὴν Κόρινθο, καθὼς καὶ μερικὰ κομμάτια ἀπὸ καύκαλα χελώνας, ποὺ χρησίμευαν σὰν ἀντιχητὰ ἐγχόρδων ὁργάνων). Ἀναρίθμητα εἶναι ἐπίσης καὶ τὰ ἀρχαιοελληνικὰ φιλολογικὰ ἔργα, καθὼς καὶ τὰ μουσικὰ θεωρητικὰ κείμενα, ποὺ περιλαμβάνουν πολὺτιμες πληροφορίες ὄχι μόνο γιὰ τὰ ὄργανα ἀλλὰ καὶ γιὰ

Μία από τις εμφανίσεις τοῦ Λυραύλου.

τὸ μουσικὸ ἦθος, τὴ σημειογραφία καὶ τὶς θεωρητικὲς βάσεις τῆς ἀρχαιοελληνικῆς Μουσικῆς (τὰ διαστήματα, τὰ γένη, τὶς κλίμακες). Μποροῦμε λοιπόν, ἐξετάζοντας λεπτομερῶς καὶ συσχετίζοντας γραπτὲς καὶ εἰκονογραφικὲς πηγές, νὰ καταλήξουμε σὲ σημαντικὰ συμπεράσματα γιὰ τὴν τεχνικὴ τῆς κατασκευῆς καὶ τὸν τρόπο παιξίματος τῶν ἀρχαιοελληνικῶν ὀργάνων.

Μιὰ μουσικὴ τεχνογνωσία αἰώνων

«Δ»: *Πόσο δύσκολη εἶναι ἡ διαδικασία τῆς κατασκευῆς;*

Π.Σ.: Ἀπαιτεῖται μία τεχνογνωσία, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκτηθῇ μόνο ἀπὸ ἓνα ἐκπαιδευτικὸ ἴδρυμα γιὰ παράδειγμα. Χρειάζεται μεγάλη ἐρευνα σὲ μουσεῖα καὶ βιβλιοθήκες. Πληροφορίες πῆρα ἀπὸ κατασκευαστὲς λαϊκῶν ὀργάνων ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς ὑπαίθρου, ποὺ κατεργάζονται αὐτὰ τὰ ὕλικά. Δηλαδή ἀπὸ ἓναν γέρο βοσκὸ ἔμαθα, πῶς νὰ λυγίζω ἓνα κλαρὶ μουριᾶς ἢ κρانيᾶς, ὅταν εἶναι χλωρό. Ἀπὸ ἄλλον ἔμαθα, πῶς νὰ ἐπεξεργάζωμαι τὸ κέρατο ἑνὸς ζώου καὶ τὶς ἐντέρινες χορδές, κάτι πολὺ δύσκολο. Ὑπάρχει μία τεχνογνωσία αἰώνων σὲ σχέση μὲ τὶς ἐντέρινες χορδές. Καὶ ἐπειδὴ πιστεύω, πῶς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ παίξεις τὰ ὄργανα ποὺ κατασκευάζεις, παρακολούθησα μαθήματα ἄσκαυλου, τσαμπούνας καὶ ζουρνᾶ ἀπὸ παραδοσιακοὺς μουσικοὺς. Οἱ ἐπιστῆμες τῆς Ἀρχαιολογίας καὶ τῆς Ἐθνομουσικολογίας ἐπίσης δίνουν πολλὰς ἀπαντήσεις.

Πρόσφατα μὲ κάλεσαν στὴν πόλη Ἀκαμπα τῆς Ἰορδανίας, ὅπου μὲ πρωτοβουλία τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ τῆς Ἰορδανίας καὶ τῆς UNESCO πραγματοποιήθηκε

διεθνές φόρουμ για τις αρχαίες ἄρπες καὶ λύρες. Ἀνταλλάξαμε ἀπόψεις, παίξαμε μουσική, ἦταν μία συγκλονιστική ἐμπειρία. Πρέπει ἐπομένως νὰ ἐρευνήσης πολὺ, νὰ ἀνέβης βουνά, νὰ περπατήσης λαγκάδια, νὰ πειραματιστῇς στὸ ἐργαστήριο, γιὰ νὰ βρῇς τὶς ἀπαντήσεις. Εἶναι ὅμως πολὺ συναρπαστικὸ αὐτὸ τὸ ταξίδι καὶ τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα μὲ ἀνταμείβει.

Κατασκεύασα τὴν πρώτη μου λύρα μὲ μεγάλη εὐλάβεια, γι' αὐτὸ καὶ ἔχει ἓναν ἰδιαίτερα ἄμεσο ἦχο. Τὰ ζωικὰ ὑλικά κάνουν τὸ συγκεκριμένο ὄργανο νὰ πάλ-
λεται, καὶ ἐπειδὴ τὴν λύρα, ὅταν τὴν παίξεις, τὴν ἀγκαλιάζεις συγχρόνως, μετα-
δίδεται ὁ παλμὸς στὸ σῶμα σου. Ἄν παίξεις πέντε λεπτά, δὲν μπορεῖς νὰ τὴν
ἀποχωριστῇς μετὰ.

Ἡ ἀναπαραγωγὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς

ἐ τὶς σφζόμενες παρτιτούρες, 61 μόλις τὸν ἀριθμὸ, ποὺ εἶναι κυρίως ἀποσπασματικὸ χαρακτηριστῆρα, ὁ Λύραυλος ἐπιτελεῖ ἓνα δύσκολο ἔρ-
γο, ἀναπαράγοντας τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ Μουσική, στὸ μέτρο ποὺ
αὐτὸ εἶναι ἐφικτό. Κυρίως ὅμως συνθέτει μελωδίες, βασιζόμενες στὰ
σφζόμενα μουσικὰ κείμενα, παρουσιάζοντας ἓνα ἐξαιρετικὸ ἡχητι-
κὸ ἀποτέλεσμα, ποὺ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν χρῆση τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἔχει τὸ
χαρακτῆρα μιᾶς θεατρικῆς παράστασης, ὅπου οἱ πρωτα-
γωνιστὲς βρίσκονται διαρκῶς σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς θεατῆς,
συμπαρασύροντάς τους, σὰν νὰ ἀποτελοῦν καὶ οἱ ἴδιοι
μέλη τοῦ θιάσου.

Ἐκτὸς ἀπὸ
τὰ σφζόμενα
ἀρχαιολογικὰ
κομμάτια ἓνα μεγάλον
μέρος καὶ ἴσως τὸ πιὸ
δημιουργικὸ εἶναι νὰ
συνθέτουμε μελωδίες
ἐμπνευσμένες
ἀπὸ τὴν ἀρχαία
Ἑλληνικὴ Μουσική,
ἀκολουθώντας
τὴν προσοδία τῶν
ἀρχαίων κειμένων.

Ἡ Μουσικὴ ἦταν ἀναπόσπαστο μέρος ὅλων τῶν ἐκ-
φάνσεων τῆς καθημερινῆς καὶ τῆς ἐπίσημης ζωῆς ἀπὸ
τὶς μεγάλες γιορτὲς τῆς πόλης π.χ. τῆς Ἀθήνας ἕως τὶς ἐρ-
γασίαι τοῦ καθημερινοῦ μόχθου καὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους
ἀθλητικὸς ἀγῶνες ἕως καὶ τὴν Παιδεία στὴν Ἀρχαία
Ἑλλάδα, ἡ Μουσικὴ ὡς σύνθετη πνευματικὴ καὶ καλλι-
τεχνικὴ ἔκφραση ἦταν ἀπόλυτα συνυφασμένη μὲ τὴν
καθημερινότητα τῶν ἀνθρώπων. Μπορεῖ νὰ μὴν ἔχουν
διασωθῇ ἡχογραφήσεις –καὶ ἔτσι μένει ἓνα εὐρὸν πεδίο
στὴν ὑποκειμενικὴ προσέγγιση τῆς Ἀρχαιοελληνικῆς
Μουσικῆς– ἔχουμε ὥστόσο ὑπεραρκετὲς πληροφορίες τε-
χνικοῦ χαρακτῆρα, ποὺ συμπληρωνόμενες μὲ ἄλλες πη-
γὲς μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἔχουμε μίαν πολὺ καλὴ συνολικὴ
θεώρηση.

«Δ»: Χρησιμοποιεῖτε κυρίως τὰ σφζόμενα μουσικὰ κείμενα ἢ συνθέτετε παράλ-
ληλα;

Π.Σ.: Κάνουμε καὶ τὰ δύο. Κυρίως ἡ δουλειά μας εἶναι νὰ ἀναπαράγουμε τὶς
«παρτιτούρες» ποὺ ἔχουν διασωθῇ, 61 συνολικά, γραμμένες σὲ πάπυρο ἢ χαραγμέ-
νες σὲ μάρμαρο.

**Έμφανέστατος ό ένθουσιασμός τών παιδιών
στis παραστάσεις του Αυραύλου στα σχολεία.**

Είναι χαρακτηριστικό, ότι διασώθηκαν άποσπάσματα άπό την τραγωδία «Όρέστης» του Εύριπίδη (κείμενο και μουσική) σε παπύρους, που χρησιμοποιούσαν στην Αίγυπτο για τó τύλιγμα τών ταριχευμένων νεκρών. Ό Εύριπίδης ήταν και μουσικός, έγραφε ό ίδιος τή μουσική στα έργα του. Έκτενέστερα όμως και πιό θαυμαστά μουσικά έργα είναι οί δύο Ύμνοι στόν Άπόλλωνα, που χαράχτηκαν τó 128 π.Χ. στη νότια όψη του Θησαυρού τών Αθηναίων στους Δελφούς.

Όσον άφορά στην χρήση τής φωνής και τόν τρόπο που τραγούδαγαν, ή έρευνα δέν έχει καταλήξει σε σημαντικά συμπεράσματα. Θα ήταν πολύ τολμηρό, αν έλεγε κάποιος, ότι είχαν έντονο μελισματικό ύφος ή ότι τραγουδοΰσαν όπως οί τραγουδιστές τής όπερας ή κάτι άλλο. Μπορεί να ήταν κάτι άπό όλα αυτά. Άλλα για ποιά άρχαία Μουσική μιλάμε; Για τó 700 π.Χ. στη Σπάρτη; Για τó 400 π.Χ. στην Αθήνα; Για τó 100 π.Χ. στην Θήβα; Άπό περιγραφές καταλαβαίνουμε, ότι ήξεραν, τί σημαίνει καλοδουλεμένη φωνή. Τό επίθετο «λιγύς» ή «λιγυρός», όταν άναφερόταν στο τραγούδι ή στην φωνή ειδικώτερα, σήμαινε φωνή δυνατή, καθαρή, διαπεραστική, μελίρρυτη, χωρίς «γρέξι». Μία φράση του Όμήρου θα πώ μόνο: «θεός άοιδός» (όταν άναφέρεται στόν Φήμιο και στόν Δημόδοκο). Έκτός άπό τά σωζόμενα άρχαιολογικά κομμάτια ένα μεγάλο μέρος και ίσως τó πιό δημιουργικό είναι να συνθέτουμε μελωδίες έμπνευσμένες άπό την άρχαία Έλληνική Μουσική, ακολουθώντας τήν προσοδία τών άρχαίων κειμένων. Έδω τó πεδίο τής έρευνας είναι άνεξάντλητο.

Παραστάσεις μουσικοῦ – ὄχι μουσειακοῦ– χαρακτῆρα

να ἀπὸ τὰ πιὸ βασικὰ σκέλη τῆς δραστηριότητος τοῦ Συνόλου Ἀρχαιοελληνικῆς Μουσικῆς «Λύραυλος» εἶναι ἡ ἀνάπτυξη καὶ ἡ ἐξέλιξη δράσεων ἐκπαιδευτικοῦ χαρακτῆρα. Εἰδικώτερα τὸ ἐκπαιδευτικὸ ἔργο τοῦ σχήματος περιλαμβάνει πολλές παρουσιάσεις σὲ σχολεῖα ὅλων τῶν βαθμίδων, πανεπιστημιακοὺς ὁργανισμοὺς στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικόν, συμμετοχὴ σὲ μεγάλα καὶ σύνθετα καλλιτεχνικά γεγονότα, ὅπως ἡ ἔκθεση «Μουσῶν Δῶρα» στὶς Βρυξέλλες σὲ συνεργασία μὲ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καθὼς καὶ οἱ ἐκεῖ συναυλίες σὲ συνεργασία μὲ τὸ Σύλλογο Ἑκπαιδευτικῶν τοῦ Βελγίου. Μέχρι σήμερα χιλιάδες παιδιὰ ἔχουν ζήσει τὴν σπάνια ἐμπειρία τῆς ἐπαφῆς μὲ τὴν Μουσικὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας μέσα ἀπὸ τὰ προγράμματα καὶ τὶς παραστάσεις τοῦ Λύραυλου.

«Δ»: Ποιά εἶναι ἡ ἀνταπόκριση τῶν παιδιῶν στὸ ἄκουσμα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, μὲ δεδομένο ὅτι καθημερινὰ κατακλύζονται ἀπὸ τοὺς ἤχους τῆς σύγχρονης μουσικῆς βιομηχανίας;

Π.Σ.: Πιστεύω, ὅτι οἱ καρποὶ μιᾶς ἔρευνας δὲν πρέπει νὰ κλείνονται στὴ «γυάλα» ἐνὸς πανεπιστημίου ἢ ἐνὸς μουσείου, εἰδικὰ ὅταν πρόκειται γιὰ Μουσικὴ.

Ἡ Μουσικὴ εἶναι μία τέχνη «χειροποίητη», γι' αὐτὸ ὁ κόσμος πρέπει νὰ τὴν ἀγγίξει. Εἶναι σημαντικὸ γιὰ ἐμᾶς οἱ παραστάσεις νὰ δίνονται μὲ τρόπο μουσικὸ καὶ ὄχι μουσειακό. Τὰ τελευταῖα χρόνια δίνουμε πολλές παραστάσεις ἐκπαιδευτικῆς κατεύθυνσης. Τὸ ὄνομα τῆς παράστασης εἶναι «Μὲ ὄχημα τῆ Μουσικῆ ταξιδεύουμε στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα» καὶ βοηθᾷ ἅμεσα καὶ μὲ τρόπο δημιουργικὸ τὰ παιδιὰ στὴν ἐμβάθυνση στὸν πολυεπίπεδο Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ καὶ Τέχνη ἀλλὰ καὶ στὴν πιὸ οὐσιαστικὴ γνωριμία καὶ κατανόησή του.

Τὰ παιδιὰ ἀγγίζουν τὰ μουσικὰ ὄργανα καὶ μαθαίνουν τὴν ἱστορίαν τῆς δημιουργίας τους ἀπὸ σπάνια καὶ αὐθεντικὰ φυσικὰ ὑλικά. Πάλλονται ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ καὶ χαρὰ γι' αὐτὸ ποὺ βλέπουν καὶ ἀκοῦν. Ἡ Μουσικὴ, ἄρρηκτα δεμένη μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴν Τέχνην στοὺς ἀρχαίους χρόνους, μᾶς βοηθᾷ νὰ πλησιάσουμε ὄχι μόνο τὴν αἰσθητικὴ ἀλλὰ καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ τρόπου ζωῆς καὶ τὶς σκέψεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πέρυσι γιὰ παράδειγμα δώσαμε 95 παραστάσεις στὴν «Ἀθηναΐδα». Φέτος ἐπιλέξαμε νὰ πηγαίνομε ἐμεῖς στὰ σχολεῖα, γιὰ νὰ μὴν ἐπιβαρύνονται τὰ παιδιὰ μὲ τὸ κόστος τῆς μεταφορᾶς ἢ τῆς αἴθουσας.

*Ἡ Μουσικὴ,
ἄρρηκτα δεμένη μὲ
τὴ ζωὴ καὶ τὴν Τέχνην
στοὺς ἀρχαίους
χρόνους, μᾶς βοηθᾷ
νὰ πλησιάσουμε ὄχι
μόνο τὴν αἰσθητικὴ
ἀλλὰ καὶ τὴν οὐσίαν
τοῦ τρόπου ζωῆς
καὶ τὶς σκέψεις τῶν
ἀρχαίων Ἑλλήνων.*

(<http://www.lyravlos.gr>: Ἡ ἱστοσελίδα τοῦ Λύραυλου γιὰ ὅσους ἐπιθυμοῦν νὰ μάθουν περισσότερες πληροφορίες.)

Ταξιαρχοῦλα Λαδᾶ

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ

Ρολόι Τζαμί

Από αγγλική διαφήμιση: «Σε περίπτωση που δεν ακούσετε το μονεζίνι, που σας καλεί για προσευχή, το ρολόι τζαμί, το εργαλείο αυτό του Άλλάχ, ήχει τόσο δυνατά, ώστε σας ξυπνά, ακόμη κι αν κοιμάσθε κουρασμένοι κάτω από το στρώμα. Κοστίζει μόνο £10.»

Κ.Ε.

Στήν ταράτσα!

Ο εικονιζόμενος εὐμεγέθης Ἰησοῦς βρίσκεται σὲ ταράτσα δίπλα στὴν ἐθνικὴ ὁδὸ Ἀθηνῶν-Κορίνθου.

Ι.Α.

Jesus Cola

Διατίθεται καὶ σὲ συσκευασία light;

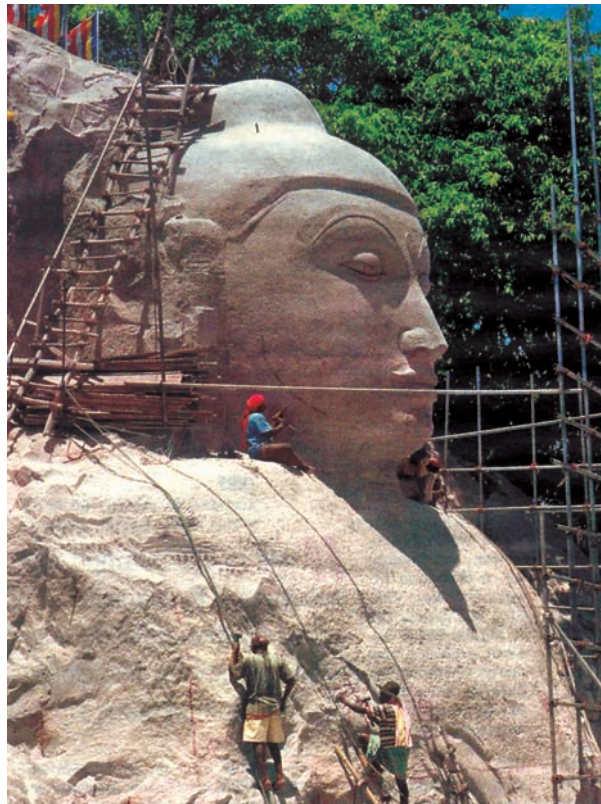

Ἔλα νὰ τὸν γνωρίσουμε

Ἄν καὶ ὁ προσηλυτισμὸς ἀπαγορεύεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα, στὰ σχολεῖα ἐκτελεῖται κανονικὸς προσηλυτισμὸς ἀπὸ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐλεύθερη πρόσβαση στὶς σχολικὲς αἴθουσες καὶ συχνὰ διακόπτουν τὸ μάθημα, προκειμένον νὰ μιλήσουν στοὺς μαθητὲς, σύμφωνα μὲ τὶς κατευθύνσεις τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Μὲ τὴν εἰκονιζόμενη ἀφίσσα, πὺν τοιχοκόλλησε ἱερέας τοπικοῦ ναοῦ στὰ σχολεῖα ὅλων τῶν βαθμίδων τῆς Πεντέλης προτρέπονται οἱ μαθητὲς νὰ πάνε στὸν τοπικὸ νὰ, ὥστε νὰ γνωρίσουν τὸν Ἰησοῦ.

Γ.Α.

Εὐσέβεια στὰ ὕψη

Ἐργάτες ὁλοκληρώνουν τὶς ἐργασίες στὸ ὕψους 21 μέτρων ἄγαλμα τοῦ Βούδδα στὴ Σοὶ Λάνκα (Metropolis, 20/3/07).

Γ.Γ.

ΤΟ ΨΕΜΑ ΓΙΝΕΤΑΙ... ΚΟΜΜΑΤΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ἀπὸ τὴν οἰκογένεια μέχρι τὴν Ἐπιστήμη

κειμένου νὰ βρῆς σωστὴ ἀπάντηση, πρέπει νὰ ρωτήσης σωστά. Καὶ γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουμε τὴ θολούρα τοῦ τοπίου, ἀνάγκη νὰ θέσουμε σωστὰ τὸ πρόβλημα: Ὅλοι μᾶς εἶπαν ψέματα γιὰ ὅλα; Ποιοὶ καὶ πότε, πόσα καὶ ποῦ; Πῶς καὶ γιατί; [Σημ.: Ὑπενθυμίζω τὴν Οὐσία, ἔναντι τῆς τετρακτύος τῶν ἀντιθέτων της: Ἐξ-ουσία, Περι-ουσία, Παρ-ουσία, Ἀν-ουσία. Ἡ οὐσία, τὸ ὄντως ὄν, τὸ ἀληθὲς εἶναι ἓνα γιὰ κάθε θέμα (λ.χ. ἡ ἢ Γῆ κινεῖται ἢ ὁ οὐρανός). Βέβαια ὑπάρχουν ἅπειρα θέματα-ἀλήθειες, ἀλλὰ καὶ ἡ δυνατότητα/ταχύτητα τοῦ νοῦ μας εἶναι ἅπειρη ($\omega/\omega = C$ = πραγματικὸς ἀριθμός).]

Καὶ ἐὰν ξεκινήση τις τὴν εὕρεση μερικῶν βασικῶν ἀληθειῶν, οἱ λοιπὲς πάμπολλες εἶναι εὐκόλως εὐρετές, λ.χ.:

Ἡ ἐξ-ουσία (ἔξω-ουσία) καὶ περι-ουσία (πέριξ) τώρα πλέον ταυτίζονται, ὅρα ἀμύλητους προέδρους κρατῶν (Bush), ἐταιρειῶν (Ford), παντοδύναμους. Ἡ παρ-ουσία (παρὰ οὐσία) ὑπῆρχε ἀνέκαθεν στοὺς αὐτοκράτορες, πολέμαρχους, δεσπότες, πάπες ἀλλὰ καὶ στὰ ζῶα (παγῶνι). Τώρα μὲ τὰ ΜΜΕ (Τηλεόραση) ἐπιβάλλονται -κυρίως- οἱ προσβασιοῦχοι «φελλοὶ» («Πῶς ἐπιπλέουν οἱ φελλοὶ;», Σουρῆς). Τέλος ἡ ἀν-ουσία (ἄνευ οὐσίας), τὸ «βαρὺ» ψέμα, ἐπικουρούμενη ἀπὸ τὴν παρ-ουσία, καταφέρνουν τὴν πλήρη διάλυση τῆς κριτικῆς λειτουργίας τοῦ νοῦ. Παράδειγμα: Ὁ πόλεμος τῆς «πολυθρόνας» τοῦ CNN στὸ Ἰράκ: Ἡ ὑφήλιος θαυμάζει τὶς ἐκρήξεις. Στρατιώτης κανεῖς. Ἕνας «ἁπλός» πόλεμος-παρέλαση. Κάποιοι σκέπτονται, «μήπως εἶναι στημένο;» Αὐτὸ ἤθελαν οἱ ἀν-ουσιοὶ, τὴν virtual reality, τὴν σχεδὸν πραγματικότητα, λίγο ἀμφίβολη!

Τὸ μόνον ὄπλο κατὰ τῶν τεσσάρων αὐτῶν *Μὴ Οὐσιῶν* εἶναι ἡ Γνώση-ἐπίγνωση μέσω τοῦ Λόγου. Ἔτσι φτάνουμε στὴν Οὐσία μὲ εὐ-ζωία, εὐ-θυμία¹, σφρίγος, μεγαζωία. Ἄς ἀρχίσουμε λοιπὸν τὴν κατανόηση τῆς ἀρνητικῆς «γνώσης» (ἀντιγνώση) καὶ τὴ μετατροπὴ της σὲ θετικὴ, σὲ ὄντως Γνώση. Ξεκινᾶμε γιὰ τὰ ψέματα καὶ τὴν κοροϊδίαν μὲ τὶς ἐξῆς ἐρωτήσεις:

ΠΟΙΟΙ; Μᾶς εἶπαν ψέματα ὅλοι, ἐκτὸς ἀπὸ φωτεινὲς ἐξαιρέσεις:

❶ Οἱ γονεῖς μας, ἀπὸ ἄγνοια καὶ ἀγάπη γονική, ποὺ φέρει τὴν ὑπερπροστασία. Ἀπὸ φόβο, ποὺ φέρει ἀδιαφορία. **❷ Οἱ δάσκαλοί μας,** ἀπὸ τὰ προηγούμενα σὺν τῇ νωθρότητά λόγω ὑπαλληλοποίησης. **❸ Οἱ διανοούμενοι** «ταγοί» ἀπὸ αὐταρέσκεια, ἂν δὲν εἶναι πληρωμένοι κονδυλοφόροι. **❹ Οἱ πολιτικοί** μᾶς εἶπαν ψέματα ἀπὸ ἀνανδρία, ἂν δὲν εἶναι πιόνια τοῦ ἐξουσιασμοῦ. **❺ Οἱ ἰδεολόγοι,** ποὺ αὐτοαποκαλοῦνται «φιλόσοφοι» ἀπὸ ὑπεροψία, μὲ τὸν ψεύτικο δυϊσμό τους: Ὑλισμός/Ἰδεαλισμός, Καπιταλισμός/Κομμουνισμός, Θεός/Διάβολος. Καὶ **❻ Οἱ θεολόγοι** τῶν τριῶν θρησκειῶν τοῦ *τρόμου* καὶ τῆς κούφιας ἐλπίδας, ποὺ προσφέρουν στὰ «ποίμνια». Ὁ ἐξουσιασμός καὶ ἡ ἀν-ουσία στὸ ἔπακρον.

Ἡ ἐπίδραση τοῦ
Χριστιανισμοῦ εἶναι
καταλυτικὴ σὲ ὅλα
τὰ ἐπίπεδα: Σὲ γονεῖς
ἀπὸ συνήθεια, σὲ
δάσκαλους ἀπὸ
ὑποχρέωση, σὲ
λόγιους ἀπὸ ἀνάγκη,
σὲ πολιτικούς
λόγω πελατείας, σὲ
ἰδεολόγους ὡς τρόπος
σκέψης.

ΠΟΥ; ΠΟΣΟ; Ὅπως ἔχω προτείνει³ τὰ στοιχεῖα ἐνὸς πολιτισμοῦ –ἂν εἶναι ὠλοκληρωμένος, ὅπως ὁ ἐλληνικός– εἶναι: Ἥθος, Τέχνη, Ἐπιστήμη, Φιλοσοφία μὲ κύρια ὑποσύνολα τῇ Θρησκεία, Γλῶσσα, Ἱστορία, Πολιτικὴ, Δίκαιον, Οἰκονομία, Παιδεία, Ἀθλητισμός, Τεχνολογία. Μᾶς εἶπαν σὲ ὅλα πάμπολλα ψέματα.

❶ Ἥθος: Ὑποπτα μᾶς μπερδεψαν τὸ Ἥθος τῆς Πόλεως (ποὺ ἀφορᾷ σχέσεις ἀνθρώπων) μὲ τὴν ἡθικὴ τῆς θρησκείας (σχέσεις ἀνθρώπων μὲ τὸν Θεό).

Ἔτσι λ.χ. τὸ Ἥθος Ἑλλήνων μὲ ἀρετές, ἀξίες, ἀρχὲς μετατρέπεται σὲ θεϊκὲς ἐντολὲς γιὰ μεταθανάτιο ἀπόλαυση ἢ φορικτὴ τιμωρία.

❷ Τέχνη: Ἀντὶ καὶ στὶς ὁκτὼ τέχνες νὰ εἴμαστε μέτοχοι-δημιουργοί, καταντήσαμε μὲ τὰ ψέματα θεατές-ἀκροατές. Ἡ ἀρχαία *ψυχ-αγωγή* (=μεταφορὰ ἀπὸ τὸ καθημερινὸ στὸ Ὑπέρ-οχον, μέσῳ συναισθήματος, θ-έλξης < *Φέλξης*), ἔγινε δια-σκέδασις (=δια-χωρισμός)!

❸ Ἐπιστήμη: Εἶναι τὰ «ὄσια καὶ ἱερά» τοῦ Νοῦ. Καὶ ἡ νοηματικὴ –ἢ μόνη– Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἐξηγεῖ < ἐπι-ῖσταμαι = στήνω, καθορίζω = γνωρίζω καλῶς. Οἱ Λατῖνοι (μόνο) πρακτικοί: *scientia* < ἀσκέω ἢ σχίζω (:) ἀπὸ ὅπου ὅλες οἱ εὐρωπαϊκὲς λέξεις, πλὴν γερμ. *wissen* < *Fi*δεῖν καὶ σλαβ. *znanie* < γινῶσις. Ἄν κτυπηθῇ ἡ Ἐπιστήμη (ῥα

καὶ «μαῦρα χρόνια» + 400 ἕως 1000 μ.Χ.), εἶναι εὐκόλη ἡ χειραγώγηση τῆς Ἀνθρωπότητος.

Τώρα ποὺ ὁ Ἐξουσιασμός τὴν χρειάζεται, λειτουργεῖ ὡς ὑπηρετρία τῆς «Τεχνολογίας», δηλαδὴ δημιουργία προϊόντων πρὸς κατανάλωση, τὴν δὲ καθαρὴ Ἐπιστήμη (pure) τὴν βούτηξε στὸ ψέμα, τὴ γέμισε σφάλμα:

α. Κοσμολογία. Ἐφηῦρε τὸ Big-Bang (κάποιος «Κύριος» ἐκτὸς χώρου/χρόνου πάτησε τὸ κουμπί!) καὶ τὴν Θεωρία τῆς Σχετικότητας (ὄριο ταχύτητος ἢ τοῦ φωτός!). Καὶ τὰ δύο χωρὶς ἔρεισμα πλέον⁴. **β. Μαθηματικά.** Ψέματα ὅτι εἶναι δύσκολα/ἀκατανόητα, ἀπλῶς ἐπίτηδες διδασκαλία καὶ θεωρία εἶναι λάθος! **γ. Ἱατρική:** Ἡ ἀντιστροφή τοῦ ἐπιστημονικοῦ στόχου. Ἀντὶ γιὰ πρόληψη (προσπάθεια ἀποτροπῆς τῆς νόσου μέσῳ ὑγιεινῆς ζωῆς καὶ σφρίγγους) ἀρκεῖται στὴ διάγνωση/διαπίστωση καὶ φαρμακογραφία ὡς παράρτημα τῶν ἐταιρειῶν. Ἡ διαιτητικὴ/ἐνδυμασία/κατοικία/εὐθυμία, γιὰ νὰ ὑπάρξῃ εὐεξία, ἐνδιαφέρει μόνο τοὺς Ἱποκρατικούς.

δ. Ψυχολογία. Μᾶς κορόιδεψαν μὲ ψεύτικους ὅρους, ὅπως πνεῦμα, ψυχή,⁵ libido κ.ἄ. μὲ δῆθεν «παιδικὰ τραύματα», τύψεις. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ποὺ ὁ «πατήρ» τῆς Ψυχολογίας, ὁ Φρόυντ, εἶναι Ἑβραῖος (προπατορικὸ ἁμάρτημα). Ἀντὶ ἡ Ψυχολογία νὰ μᾶς δώσῃ εὐθυμία/εὐζωΐα μέσῳ τῆς γνώσεως τοῦ Ἀληθοῦς, ἀπλῶς ἐντάσσει δυστυχή πλάσματα στὸ Κατεστημένο.

4 Φιλοσοφία: Ἀντὶ τοῦ «εὖ ζῆν» τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τὸν 16ο αἰ. (πρὶν δὲν ὑπάρχει κανεὶς) «φιλόσοφοι» μᾶς παραμυθιάζουν μὲ ἰδεολογίες μεταφυσικὲς ἢ ὑλιστικὲς μὲ -ισμούς, ἀντίγραφα θρησκειῶν. Ἐξαίρεση φωτεινὴ μορφής σὰν τοὺς Ρουσσώ, Ντιντερό, τοὺς Γκαίτε, Νίτσε.

5 Θρησκείες: Ἡ μεγάλῃ ἀν-ουσία. Ἡ πηγὴ τοῦ ψεύδους ὅλων τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων. Ἰδίως μὲ τὴν ἔννοια-ἰδεολόγημα «Θεός» (ὑπάρχουν καὶ θρησκείες ἄθεες, ἀνιμισμός, προγονολατρία) ἐπέρχεται ὁ ψευδὴς φόβος τοῦ ὑπερπέραν, ἡ ἀπειλὴ τῆς τιμωρίας, ἡ δωροδοκία τῆς μεταθανάτιας ἀμοιβῆς. Εἰδικώτερα μὲ τὴν ἐμφάνιση τῶν θρησκειῶν τῆς Ἑρήμου⁶ (Ἑβραϊσμός, Χριστιανισμός, Ἰσλάμ) ἀρχίζουν οἱ θρησκευτικοὶ πόλεμοι καὶ ὁ προσηλυτισμός, ποὺ ταλαιπωροῦν τὴν ἀνθρωπότητα (ὄρα σήμερα τὸν πόλεμο Δύσεως κατὰ Ἀνατολῆς, «ἐλευθερίας» κατὰ «τρομοκρατίας»).

6 Γλῶσσα: Οἱ γλωσσολόγοι διαλαλοῦν τὸ μέγα ψεῦδος τῆς «συμβατικότητας» τῶν γλωσσῶν καὶ τῆς «ἰσοτιμίας» των. Φυτρώνουν μεμονωμένες -δῆθεν- ὅπως καὶ οἱ φυλές! Κατ' αὐτοὺς (καὶ ἀνθρωπολόγους) δὲν ὑπάρχει τόπος ἀνθρωπογένεσης οὔτε ἀρχικὴ γλῶσσα. Ὁ Ἀρχάνθρωπος (Πουλιανός) τῶν Πετραλώνων, 800.000 ἐτῶν, καὶ ἡ προκατακλυσμαία Ἑλληνικὴ νοηματικὴ⁷ Μητέρα-Γλῶσσα εἶναι ἀπλῶς ἀνύπαρκτα!

7 Πολιτική: Γι' αὐτὴν ἡ ὁργὴ ξεχειλίζει. Οἱ ὑπηρετές της -ὄχι πιά λειτουργοί- λένε τὰ «ψεύτικα τὰ λόγια τὰ μεγάλα», μιλώντας τὴν ξύλινή τους γλῶσσα, κόπτονται δῆθεν γιὰ τὴ «δημοκρατία».

Τὸ ὄνομα, κλεψίτυπο τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, δηλώνει τὸν Κοινοβουλευτισμό⁸, τὸ Parlamentum τῶν Ἀγγλων/Γάλλων, τὸ Συμβούλιο Στέμματος. Οἱ δύο ἔννοιες ἀκριβῶς ἀντίθετες: Ἀντὶ τῆς (συμ)μετοχῆς τοῦ πολίτη στὰ «κοινά», ἡ ἀντιπροσώπευση τοῦ

Μὲ τὴν ἔννοια-
ἰδεολόγημα «Θεός»
ἐπέρχεται ὁ ψευδὴς
φόβος τοῦ ὑπερπέραν,
ἡ ἀπειλὴ τῆς τιμωρίας,
ἡ δωροδοκία τῆς
μεταθανάτιας
ἀμοιβῆς.

ψηφοφόρου ἐν λευκῷ ἀπὸ βουλευτῆ. Ἀντὶ τῆς διὰ κλήρου ἀνάληψης ἀξιώματος, οἱ ἐκλογὲς γιὰ ἀνάδειξη κυβερνῶντος κόμματος τετραετοῦς θητείας. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ μονάρχης ἐνὸς πολιτεύματος, ποὺ εἶναι «ἐνὸς ἀνδρὸς ἀρχή», Θουκυδίδης.

8 Δίκαιον: Πρὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασης ἰσχύει τὸ δίκαιο τῶν εὐγενῶν, τὸ δίκαιο τοῦ ἰσχυρότερου. Μετὰ καὶ μέχρι τώρα στὴ Δύση ἡ ψευδαίσθησις τῆς δικαιοσύνης. Δικαστὲς «καλῇ τῇ πίστει» δικάζουν μὲ νόμους κομματικὸς τοῦ Κοινοβουλίου, νόμους ὑπὲρ τοῦ Ἐξουσιασμοῦ. Μὲ δεμένα τὰ χέρια, ὅπως τῶν δασκάλων. Καὶ ἡ Ἀντιγόνη νικιέται ἀπὸ τὸν Κρέοντα. Τὸ δίκαιον νικιέται ἀπὸ τὸ νόμιμον.

9 Οἰκονομία: Ἀπὸ τακτοποίηση τοῦ οἴκου, ὥστε νὰ μὴ λείπη/περισευῇ τίποτα (Ξενοφῶν), κατήντησε «ἐπιστήμη» δημιουργίας κέρδους καὶ συσσώρευσις ἀγαθῶν, ὑπερπλούτου. Ἐγινε «πολιτικὴ οἰκονομία», ὅπλο τοῦ Ἐξουσιασμοῦ, ἔγινε ἀποταμίευσις, τώρα κατανάλωσις-δάνεια.

10 Παιδεία: Στὴν Ἑλλάδα ἦταν τὸ μέλλον τῆς Πόλεως «ἄμες δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῶ κάρρονες» (=καλύτεροι) ἔλεγον νέοι καὶ νέες. Τώρα παγκοσμίως καὶ ἰδιαίτερα στὴν Ἑλλάδα (μόνη χώρα στὸν κόσμον μὲ Ὑπουργεῖο «Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων» = Χ.Ο.) ἡ Παιδεία ἐποπτεύεται ἀπὸ *Παιδαγωγικὰ Ἰνστιτοῦτα*, κατευθυνόμενα ἀπὸ ντιρεκτίβες διεθνῶν ὁργανισμῶν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ μυστικὰ κέντρα Ἐξουσίας καὶ *Ἐκκλησίες/Ιερατεῖα*, τὰ γνωστά. Ἀποτελεσμα; Δάσκαλοι δέσμοι ἀπαράδεκτων προγραμμάτων καὶ βιβλίων (ὄρα Ἱστορίας, μαθητὲς ἀδιάφοροι, ἀντιλαμβανόμενοι τὴν κοροϊδίαν). Ἐχάθη τὸ Μέλλον!

11 Ἱστορία: Εἶναι ἡ μνήμη τοῦ ἀνθρώπου, ἡ κληρονομία τοῦ –κάθε– λαοῦ, ὁ φρονηματισμὸς τῆς κοινωνίας, ἡ αἰσιοδοξία καὶ γνώσις γιὰ τὸ Μέλλον. Στὴν Ἑλλάδα ἦσαν οἱ μῦθοι, οἱ ἐπέτειοι (Ἐλευθερία, κατὰ Περσῶν), οἱ ἀναλύσεις αἰτίων (Ἡρόδοτος, Θουκυδίδης, Πολύβιος), τέλος ἡ ἄμεση/τέλεια γνώσις τοῦ Πολιτισμοῦ.

Τώρα (ἡ Ἱστορία γράφεται ἀπὸ τοὺς νικητὲς) εἶναι μονομερής, βλακωδῶς ἐθνικιστικὴ ἢ ἀντιθέτως ἄνευρη, μὲ παράθεσις γεγονότων χωρὶς ἐμβάθυνση (νέα ὁδηγία Ε.Ε.). Ὅσο γιὰ μάθημα Ἱστορίας τοῦ Πολιτισμοῦ οὔτε λόγος. Μόνο δύο σελίδες στὴν Ἱστορία γιὰ ποδόσφαιρο, δίσκους, σινεμὰ (ΣΤ' Δημοτικῷ).

12 Ἀθλητισμός: Μᾶς εἶπαν ψέματα! Ἀπὸ ἀθλούμενους μᾶς ἔκαναν «φιλάθλους». Ἀπὸ τὸ συμμετόχον ὅλων –μὰ ὅλων– τῶν πολιτῶν, ἀνεξαρτήτου ἡλικίας, στὸ ἀμέτοχον τῆς πολυθρόνας καὶ τῆς ἐξέδρας. Ἀντὶ γυμναστηρίων, παλαιστρῶν, σταδίων, τὰ γήπεδα. Ἀντὶ τῆς ἄμιλλας καὶ ἐπευφημίας ἢ ἐπιθετικότητας καὶ οἱ ὕβρεις. Ἀντὶ κότινου οἱ μεταγραφές.

13 Τεχνολογία: Μᾶς εἶπαν ψέματα. Ἀντικατέστησαν ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ Πολιτισμοῦ, ἰδίως τὴν Ἐπιστήμη, μὲ τῆς Τεχνολογίας τὰ ἐπιτεύγματα, μὲ προϊόντα πρὸς κατανάλωσις. Καὶ ἀντὶ νὰ ἔχουμε πράγματα-κατασκευὲς ἀπλᾶ, μὲ «ἐλάχιστη ὕλη τὸ μέγιστο ἀποτέλεσμα» (κύριος νόμος τῆς Φύσεως καὶ τῆς Τεχνικῆς) κάνουμε πολὺπλοκα

Στὴν Ἑλλάδα (μόνη
χώρα στὸν κόσμον μὲ
Ὑπουργεῖο «Παιδείας
καὶ Θρησκευμάτων»
= Χ.Ο.) ἡ Παιδεία
ἐποπτεύεται ἀπὸ
*Παιδαγωγικὰ
Ἰνστιτοῦτα*,
κατευθυνόμενα ἀπὸ
ντιρεκτίβες διεθνῶν
ὁργανισμῶν καὶ
αὐτοὶ ἀπὸ μυστικὰ
κέντρα Ἐξουσίας καὶ
Ἐκκλησίες/Ιερατεῖα.

ἀλλὰ εὐτελῆ, ἐνεργοβόρα, ὑλικοβόρα. Ἀποτέλεσμα ἡ ἀνέντιμη, ἡ «χωρὶς αἰδῶ» (Καβάφης) καταστροφή τοῦ μόνου καὶ μικροῦ πλανήτη, ποὺ μᾶς δέχεται. Ἡ παμ-μήτηρ Γαῖα θὰ μᾶς ἀποβάλῃ. Καὶ οἱ ἄλλοι πλανῆτες καὶ οἱ ἥλιοι πολὺ μακρινά. Δὲν προλαβαίνουμε –ἔτσι ποὺ πᾶμε– νὰ πᾶμε. Καὶ ἡ ὑλενέργεια δὲν εἶναι ἀτελεύτητη στὴ Γῆ, οὔτε ἡ ἀντοχὴ τῆς Γῆς. Μᾶς εἶπαν ψέματα.

ΠΩΣ; Ὅλοι αὐτοί, καλλιτέχνες, ἐπιστήμονες, ἰδεολόγοι καθοδηγούμενοι –συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ– ἀπὸ «ξένα κέντρα ἀποφάσεων» καὶ ἀπὸ τοὺς «γνωστοὺς ἄγνωστους» ἐξουσιαστές, χρησιμοποιοῦν θεμιτὰ καὶ ἀθέμιτα μέσα, γιὰ νὰ περάσουν τὴν ἰδεολογία τους.

Τὰ θεσμικὰ γνωστά: Στρατός, Ἀστυνομία, Δικαιοσύνη, Ἐκκλησία, σχολεῖα. Τὰ ἀθέμιτα μέσα, πολλὰ καὶ ἀναπάντεχα: Ἡ εὐκολιότητα, ἡ συνήθεια, ἡ παθητικότητα τοῦ ὑπηκόου. Ἡ ἐξαγορά, ἡ δωροδοκία, ὁ ἐκφοβισμὸς τοῦ ὁπαδοῦ. Ὁ μαζοχισμὸς τοῦ πιστοῦ, ἡ μεταθανάτια ὀνειρώξι.

ΓΙΑΤΙ; Τὸ μεγάλο ἐρώτημα: Γιατί τόση ψευτιά, διαστροφή τοῦ Ἀληθοῦς, τόση ἐπιθετικότητα, κακία, συντήρηση; Διαπίστωση: Ὁ σημερινὸς παγκόσμιος πολιτισμὸς εἶναι ὁ Δυτικὸς καὶ τώρα μόνο Ἀμερικανικὸς. Ἀρχὴ του τὸ «ἅγιο» τριδύμο: Ἱμπεριαλισμὸς, Κερδοσκοπία, Προτεσταντισμὸς. Τὸ σύστημα ξεκίνησε πιὸ πρὶν καὶ πιὸ πρὶν...

Χρησιμοποιοῦν οἱ «γνωστοὶ ἄγνωστοι» τὴν Ἀμερικὴ ὡς «δούρειο ἵππο», ὅπως πρὶν τὴν Ἀγγλία, πρὶν τὴ Γαλλία, πιὸ πρὶν τὴν Ἀνατολικὴ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία. Ὅπλα τους οἱ ντόπιοι ἀχυράνθρωποι, οἱ ἐκάστοτε βολεμένοι λαοὶ («μαχιμουρλίκι καὶ συνήθεια», Βάρναλης).

Καὶ «οὗτοι», οἱ ἐξουσιαστές, τὰ ἔχουν πάρει ὅλα, περιουσία, ἐξουσία. Τί ἄλλο θέλουν πλέον; Νὰ τὸ μεγάλο μυστικό: Τὸ Σχέδιο **Καταστροφῆς**. Ἀνθρώπων, λαῶν, ἐν ἀνάγκῃ τῆς ἴδιας τῆς Γῆς («ἀποθανέτω ἡ ψυχὴ μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλλων»). Νὰ μεί-

Ἐτήσια Ἑλλάδος **Κανονική:** 53 € ☐

Ἐτήσια Ἑλλάδος **Φοιτητική:** 43 € ☐

Ἐτήσια **Ἐξωτερικῆς:** 80 € ☐

(ΟΝΟΜΑ)		(ΕΠΩΝΥΜΟ)	
(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)		(Τ.Κ.)	(ΠΟΛΗ)
(ΧΩΡΑ)	(Τηλ.)	(E-mail)	
Πληρωμὴ μὲ Πιστωτικὴ Κάρτα		VISA ☐	MasterCard ☐
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _ _ _ _ _			
ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ἀναγράφεται στὸ πίσω μέρος τῆς κάρτας): _ _ _			
ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: _ _ / _ _		Ὑπογραφή: _____	

Πληρωμὴ μὲ
Τραπεζ. Κατάθεση
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΛΛΑΔΟΣ
146/40417714

Ταχυδρομικὴ
Ἐπιταγὴ ΕΛΤΑ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΛΑΜΠΡΟΥ
POST RESTANTE
175 01
Π. ΦΑΛΗΡΟ

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ: Περιοδικὸ «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Ἀθήνα	FAX: (+30) 210 3314997
--	-------------------------------

νουν οί λίγοι, οί έκλεκτοί/περιούσιοι, οί με την βούλα «έσφραγισμένοι». Ό αριθμός αὐτῶν σκληρός! Δώδεκα δωδεκάδες = 144.000. Μόνον καί ἀρκοῦν. Καί τὸ σύνθημα αὐτῶν: «ἀνθρωποκτόνος». Χωρὶς κωδικό.

Καὶ ἐμεῖς, οί ἄλλοι, «οί ὀλίγοι», οί ἐπαίοντες, ὅπου γῆς, με κωδικὸ «Ἕλληνας», οί «τῆς παιδείσεως... μετέχοντες»¹⁰ με «προγόνους» Ἡράκλειτον τὸν Ἴωνα, Ζάμολ-ξιν τὸν Θοῤᾳκα, Ἄβαριν τὸν Σκύθη, Λάο-Τσὲ τὸν Σίνα κ.ἄ., ἐμεῖς ἀντιστεκόμαστε! Ἐμεῖς ποὺ ζητᾶμε τὸ ὀλίγον, τὴν οὐσία, εὐζωΐα, κάλλος. Τὸ Τώρα, τὸ Ἀπλοῦν, τὸ Ποικίλον. Ἀληθεῖς, ἐλευθεροί, ἄφοβοι. Καὶ στὴ μέση οί «πολλοί», ὁ ὄχλος, ποὺ μό-νη δύναμη ἔχει τὸν «μεγάλον ἀριθμόν», παραμένει -τώρα- χαννωμένος, «μοιραῖοι κι ἄβουλοι» (Βάρναλης).

Ἡ ἀνθρωπότητα με ἀρχηγοὺς τοὺς θανατολάγνους, βουτηγμένη στὸ Μεγάλο Ψέ-μα βαδίζει -τώρα- τὸ μονοπάτι τῆς ἀβύσσου. Ἡ γνώση τῶν Ὀλίγων θὰ ἐνωθῇ με τὸ Μέγα Πλῆθος;

Βιβλιογραφία

1. Κ. Καρμιράντζος, «Περὶ εὐθυμίας», «Δ», τ. 280 + «Λέμφορ», «Δ», τ. 262.
2. «Ἡ ἀντιπαγανιστικὴ νομοθεσία», ἔκδ. «Κατάρτι».
3. Κ. Καρμιράντζος, «Ἡθὸς Ἑλλήνων», «Δ», τ. 242.
4. Κ. Καρμιράντζος, «Ἰδεολόγημα Big Bang», «Δ», τ. 230 + «Κοσμικὸ Σάγμα», «Δ», τ. 231.
5. Κ. Καρμιράντζος, «Πνεῦμα καὶ ψυχὴ», «Δ», τ. 284.
6. Κ. Καρμιράντζος, «Κύριος, Γιαχβέ, Ἀλλάχ», «Δ», τ. 298.
7. Κ. Καρμιράντζος, «Τί εἶναι Γλῶσσα», «Δ», τ. 297.
8. Κ. Καρμιράντζος, «Πολιτεύματα καὶ Πόλεις», «Δ», τ. 238.
9. Κ. Καρμιράντζος, «Λόγος περὶ Παιδείας», «Δ», τ. 301.
10. Κ. Καρμιράντζος, «Γιατί οἱ Ἕλληνες», «Δ», τ. 274.

Κωστῆς Καρμιράντζος

ΠΑΡΑΓΕΛΙΑ ΕΤΗΣΙΩΝ ΤΟΜΩΝ & ΤΕΥΧΩΝ

ΔΑΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΙ ΔΑΥΛΟΥ 58 €

_____ (ΟΝΟΜΑ) _____ (ΕΠΩΝΥΜΟ)

_____ (ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΕΤΟΣ)

_____ (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)

ΤΕΥΧΗ ΔΑΥΛΟΥ 6 €

_____ (Τ.Κ.) _____ (ΠΟΛΗ)

_____ (ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ)

_____ (ΧΩΡΑ)

_____ (Τηλ.)

Οἱ τιμὲς ἐπιβαρύνονται με κόστος ταχυδρόμησης μέσω ΕΛΤΑ, ποὺ γιὰ ἀποστολὲς ἐντὸς Ἑλλάδος εἶναι 2,80 €.

Πιστωτικὴ Κάρτα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _____

VISA ☐

ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ἀναγράφεται στὸ πίσω μέρος τῆς κάρτας): _____

MasterCard ☐

ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: ____/____/____ ΥΠΟΓΡΑΦΗ: _____

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ:

Περιοδικό «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Αθήνα

FAX: (+30) 210 3314997

«ΠΟΙΑ ΝΥΚΤΩΔΙΑ ΤΟ ΦΩΣ ΣΟΥ ΕΧΕΙ ΠΑΡΕΙ...»

Ἡ σύγχρονη Ἑλληνικὴ Ποίηση-Μουσικὴ
ἑρμηνεῖ τὸ δράμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας

ρμώμενος ἀπὸ τὸ ἐκπληκτικὸ ποίημα τοῦ Ἄλκη Ἀλκαίου μὲ τίτλο «Ἐρωτικόν», τὸ ὁποῖο ἔχει μελοποιηθῇ ἀπὸ τὸ Θάνο Μικρούτσικο καὶ ἀποδοθῇ ἀπὸ τοὺς Μανώλη Μητσιᾶ καὶ Νότη Σφακιανάκη γράφω αὐτὸ τὸ κείμενο. Τυχαῖα ἓνα βράδυ ἄκουσα τὸ συγκεκριμένο τραγούδι. Ὑπάρχουν πολλοί, ποὺ ὑποστηρίζουν, ὅτι τὸ συγκεκριμένο ποίημα δὲν εἶναι τίποτα παραπάνω ἀπὸ μία συλλογὴ ἀόριστων καὶ ἀσύνδετων στίχων, ποὺ στόχο ἔχουν νὰ ἐντυπωσιάσουν τὸν ἀκροατή. Δὲ σᾶς κρύβω, ὅτι μέχρι τώρα κάτι παρόμοιο πίστευα καὶ ἐγώ, δεδομένου ὅτι δὲν μπόρεσα ποτὲ νὰ ἀποδώσω ἓνα νόημα στοὺς στίχους του. Ἡ ἐρμηνεία ποὺ ἔδωσα ἐπιτέλους, εἶμαι ἀπόλυτα πεπεισμένος, ὅτι δὲ μοῦ ἀφήνει πλέον περιθώρια ἀμφισβήτησης. Παραθέτω παρακάτω τὴν ἐρμηνεία μου:

Ξεκινῶ ἀπὸ τὴ στροφὴ ποὺ ἐμπεριέχει τὴ λέξη κλειδί:

*Τὸ καραβάνι τρέχει μὲς στὴ σκόνῃ
καὶ τὴν τρελλή σου κυνηγάει σκιά.
Πῶς νὰ ἡμερέψῃ ὁ νοῦς μ' ἓνα σεντόνι,
πῶς νὰ δεθῇ ἡ Μεσόγειος μὲ σχοινιά;
Ἀγάπη, ποὺ σὲ λέγαν Ἀντιγόνη...*

Στὸ ξεκίνημα τῆς ὁμώνυμης τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδη ἢ Ἀντιγόνη προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὴν ἀδελφὴ τῆς Ἰσμήνης νὰ θάψουν τὸν ἀδελφὸ τους Πολυνεΐκη, τὴν ταφή τοῦ ὁποίου εἶχε ἀπαγορεύσει μὲ νόμο ὁ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν Κρέων.

Όμως ἡ Ἰσμήνη, φοβούμενη τὶς ἀπειλὲς τοῦ Κρέοντα, ἀρνεῖται. Στὴ σκηνὴ ἐμφανίζεται ὁ Κρέων, ὁ ὁποῖος δηλώνει τὴν ἀπαγόρευση ποὺ ἐξέδωσε στὴν ταφὴ τοῦ Πολυνείκη. Τὴν ἴδια στιγμὴ ὁ φύλακας ἀνακοινώνει στὸν Κρέοντα, ὅτι κάποιος τόλμησε νὰ παραβῇ τὶς ἐντολὲς του. Αὐτός, ἐξαγριωμένος, διατάζει τὴν εὕρεση τοῦ παραβάτη.

Στὴ σκηνὴ εἰσέρχεται ἡ Ἀντιγόνη, ἡ ὁποία καὶ συνομιλεῖ μὲ τὸν Κρέοντα. Ἐκείνη ἀπαντᾷ χωρὶς φόβο στὶς ἐρωτήσεις του. Λέει, πὼς προτίμησε νὰ παραμείνῃ πιστὴ στοὺς ἄγραφους νόμους, χωρὶς νὰ δείχνῃ τὸν παραμικρὸ φόβο στοὺς παράλογους νόμους τοῦ Κρέοντα.

Τελικὰ ἀποφασίστηκε ἡ Ἀντιγόνη νὰ θανατωθῇ, ὅμως ἐκείνη αὐτοκτόνησε κρεμασμένη ἀπὸ τὸ σεντόνι τοῦ κρεβατιοῦ της. Μέχρι τὸ τελευταῖο λεπτὸ τῆς ζωῆς της παρέμεινε ἄπιστη στοὺς παράλογους νόμους (τὰ «σχοινιά» τοῦ ποιήματος) τῶν ἰσχυρῶν καὶ πιστὴ στοὺς ἄγραφους ἠθικοὺς κανόνες, ποὺ προστάζει ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη.

Τὸ κεντρικὸ πρόσωπο τοῦ τραγουδιοῦ εἶναι ἡ «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλῆ.

«Τὸ καραβάνι τρέχει μὲς στὴ σκόνῃ.»

Τὸ καραβάνι συμβολίζει τὴν αἰώνια ἀνθρωπότητα, ἡ ὁποία αἰωνίως προχωρᾷ ἀκούραστα μέσα ἀπὸ ἀντίξοες συνθήκες καὶ ἴσως ἔχοντας ἀρρεῖ τὸ λάθος δρόμο. Ἐνα δρόμο γεμᾶτο σκόνῃ. Τὸ καραβάνι λοιπὸν (=ἡ ἀνθρωπότητα) κυνηγᾷ τὴ σκιά σου, Ἀντιγόνη, τὴ σκιά τῆς γενναίας σου στάσης μπροστὰ στὴν ψυχρὴ ἀπειλὴ τοῦ θανάτου. Προσπαθεῖ ἀσυνεῖδητα νὰ καταφέρῃ νὰ ἀποκτήσῃ τὴ δική σου γενναιότητα καὶ ἠθική. Σὲ κυνηγᾷ. Όμως παραμένεις σκιά!

«Πὼς νὰ ἡμερέψῃ ὁ νοῦς μ' ἓνα σεντόνι;»

Τὸ σεντόνι προφανῶς εἶναι ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὁποῖο αὐτοκτόνησε ἡ Ἀντιγόνη. Συμβολίζει τὸ θάνατο, τὸ θάνατο τῆς γενναιότητος, τὸ θάνατο τῆς ἠθικῆς, τὸ θάνατο τῆς τόλμης. Όμως ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου πάντα –ἔστω καὶ ὑποσυνεῖδητα– θὰ κυνηγᾷ τὸ ἀνώτερο ἐπίπεδο, ποὺ ἐσὺ μᾶς δίδαξες Ἀντιγόνη!

[Σημ. «Δ»: Ὁ θάνατος (σεντόνι) δὲν ρίχνει στὴν λήθη τὴν Ἀντιγόνη (δὲν ἡμερεύει ὁ νοῦς). Τὸ ὄνομά της καὶ μόνο ἐξακολουθεῖ νὰ προκαλῇ κραδασμούς. Δυστυχῶς γιὰ τοὺς ἐξουσιαστὲς ἡ ὑποταγὴ δὲν ἐπέρχεται μὲ τὸν θάνατο ἐνὸς ἢ καὶ πολλῶν ἀνθρώπων. Μόνο μὲ τὴν λήθη.]

«Πὼς νὰ δεθῇ ἡ Μεσόγειος μὲ σχοινιά;»

Ἡ Μεσόγειος συμβολίζει τὸ ἀπέραντο τῆς γενναιότητος, τὸ ἀπέραντο καὶ ἀμόλυντο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Πὼς εἶναι δυνατὸν αὐτὸ τὸ ἀπέραντο νὰ «δεθῇ» μὲ τὰ «σχοινιά» τῶν ἰσχυρῶν; Πὼς εἶναι δυνατὸν οἱ ἀπειλὲς τοῦ Κρέοντα νὰ δέσουν τὸ ἀπέραντο τῆς ψυχικῆς σου δύναμης, Ἀντιγόνη;

«Ἀγάπη, ποὺ σὲ λέγαν Ἀντιγόνη.»

Ἡ ἀγάπη σὲ ὅλες τὶς ἐκφάνσεις. Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν ἀρετή. Ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν τόλμη καὶ τὰ ἰδανικὰ τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸ συμβολίζει ἡ ANTIFONH.

*Ποιὰ νυκτωδία τὸ φῶς σου ἔχει πάρει
καὶ σὲ ποιόν γαλαξία νὰ σὲ βρῶ...
Ἐδῶ εἶναι Ἀττική, φαιδὸ νταμάρι
κι ἐγὼ ἓνα πεδίο βολῆς φθηνό,
ποὺ ἀσκοῦνται βρίζοντας ξένοι φαντάροι.*

«Ποιὰ νυκτωδία τὸ φῶς σου ἔχει πάρει, καὶ σὲ ποιόν γαλαξία νὰ σὲ βρῶ;»

Ποιὰ μεγάλη καὶ ἄσχημη σκιά ἔχει κρύψει τὸ φῶς τῆς γενναιότητος καὶ τῆς ἠθικῆς σου, Ἀντιγόνη; Ποῦ εἶσαι, Ἀντιγόνη; Γιατί δὲν μπορῶ νὰ σὲ δῶ; Γιατί χάθηκες; Γιατί ἐξαφανίστηκες; Γιατί πέθανες; Σὲ ποιόν γαλαξία νὰ σὲ βρῶ; Γιατί χάθηκες ἀπὸ τὸν κόσμο μας, Ἀντιγόνη;

«Ἐδῶ εἶναι Ἀττική, φαιδὸ νταμάρι»

Ἐδῶ εἶναι ἡ Ἀττικὴ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐνὸς πολιτισμοῦ ποὺ χτίστηκε μὲ τὸ ὑπέρλαμπρό σου μάρμαρο. Ἐκεῖνο τὸ νταμάρι, ἐκεῖνη ἡ πηγὴ πολιτισμοῦ καὶ δόξας τῶρα ἔχει χάσει τὴ λάμψη του, τὸ φῶς του, τὸ κατάλευκο χρῶμα του. Πλέον εἶναι γκρίζο, φαιό.

«Κι ἐγὼ ἓνα πεδίο βολῆς φθηνό, ποὺ ἀσκοῦνται βρίζοντας ξένοι φαντάροι.»

Ἐγώ, ποὺ εἶμαι ἴσως ὁ μοναδικὸς ποὺ σὲ ἀναπολεῖ, Ἀντιγόνη, βρίσκομαι τῶρα ἐδῶ νὰ βάλλωμαι ἀπὸ τὶς ἀνδρες σφαῖρες τῶν ξένων φαντάρων (οἱ φαντάροι συμβολίζουν τοὺς δουλοπρεπεῖς, αὐτοὺς ποὺ ἐκτελοῦν ἐντολές), οἱ ὅποιοι μπῆκαν στὸν κόσμο ποὺ ἔφτειαξες, Ἀντιγόνη, τὸν κατέστρεψαν καὶ προσπαθοῦν νὰ σβήσουν κάθε προσπάθεια νὰ ξαναγεννηθῆς, Ἀντιγόνη. Εἶναι ξένοι φαντάροι, μᾶς τοὺς ἔχουν ἐπιβάλει οἱ ἔξωθεν ἰσχυροί.

*Μὲ μία πιρὸγα φεύγεις καὶ γυρίζεις.
Τὶς ὥρες ποὺ ἀγριεύει ἡ βροχή.
Στὴ γῆ τῶν Βισιγότθων ἀρμενίζεις
καὶ σὲ κερδίζουν κῆποι κρεμαστοί
μὰ τὰ φτερά σου σιγοπριονίζεις.*

Καὶ πάλι διακρίνω μία λέξη κλειδί. Βησιγότθοι. Βασιλιάς σταθμὸς γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἦταν ὁ Ἀλάριχος. Συνεχίζω μὲ Ἱστορία.

Τὸ 396 ὁ «μέγας» Θεοδόσιος στέλνει τὸν Γότθο στρατηγὸ Ἀλάριχο (χριστιανὸ ἀρειανικοῦ δόγματος) νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, μὲ σκοπὸ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν νέα θρησκεία.

Ἐδῶ ὁ πρωταγωνιστὴς τῆς ἱστορίας μας ἀναλαμβάνει δράση· κυριολεκτικὰ ἰσοπεδώνει στὸ πέρασμά του ὅλες τὶς ἑλληνικὲς πόλεις. Μόνο ἡ Ἀθήνα ξέφυγε ἀπὸ τὴ μανία του, γιατί διέθετε ὀχύρωση. Ἰδιαίτερη σκληρότητα δείχνει σὲ ὠρισμένες πόλεις ὥπως ἡ Σπάρτη, ὅπου οἱ ἐλάχιστοι ἄντρες ποὺ γλύτωσαν ἦταν ὅσοι κατέφυγαν στὸν Ταύγετο. Ὅλοι οἱ ναοὶ ἰσοπεδώνονται καὶ τὸ μεγαλύτερο ἀνδρικό μέρος τοῦ πληθυσμοῦ σφαγιάζεται (ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ὀλιγάριθμους χριστιανούς). Κανένα ἄγαλμα δὲν μένει ὄρθιο ἢ μὴ ἀκρωτηριασμένο, ἀφοῦ μέσα στὰ ἀγάλματα κατοικοῦν δαιμόνια κατὰ τὴν ἄποψη τοῦ ἀφελοῦς ὄχλου, ποὺ ἀκολουθοῦσε τὸν Ἀλάριχο.

Ἡ διετὴς περίπου παρουσία του μόνο ἐρείπια ἀφήνει καὶ μία Ἑλλάδα ἄδεια στὴν πραγματικότητα ἀπὸ κατοίκους. Ὅσοι ἀπέμειναν ἀναγκάστηκαν νὰ δηλώσουν χριστιανοὶ καὶ φυσικὰ οὔτε γιὰ ἀστεῖο δὲν αὐτοαποκαλοῦντο «Ἑλληνες», πράξις ἡ ὁποία ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατο.

Ξαναγράφω τοὺς στίχους:

*Μὲ μία πιρὸγα φεύγεις καὶ γυρίζεις
τὶς ὥρες ποὺ ἀγριεύει ἡ βροχή.
Στὴ γῆ τῶν Βισιγότθων ἀρμενίζεις
καὶ σὲ κερδίζουν κῆποι κρεμαστοί
μὰ τὰ φτερά σου σιγοπριονίζεις.*

Ἑλληνα, μὲ μιὰ πιρὸγα φεύγεις καὶ γυρίζεις, πᾶς μπροστὰ καὶ πάλι πίσω... Τὶς ὥρες ποὺ ἀγριεύει ἡ βροχή, προτιμᾷς τὰ εὐκόλα καὶ ἀπολαμβάνεις τὰ πλούτη τῶν «Βησιγότθων», ὅπου οἱ κρεμαστοὶ κῆποι, τὰ πλούτη, ἡ ἄνεση, ἡ καλοπέραση σὲ κερδίζουν. Ὅμως ἔτσι σιγοπριονίζεις τὰ φτερά σου!

*Σκέπασε ἀλμύρα τὸ γυμνὸ κορμί σου.
Σοῦ ἔφερα ἀπ' τοὺς Δελφοὺς γλυκὸ νερό.
Στὰ δύο, εἶπες, θὰ κοπῇ ἡ ζωὴ σου.
Καὶ πρὶν προλάβω τρὶς νὰ σ' ἀρνηθῶ,
σκούριασε τὸ κλειδί τοῦ παραδείσου.*

Τὸ κορμί σου εἶναι πλέον γυμνόν. Ἡ θάλασσα, ποὺ νόμισες ὅτι θὰ σοῦ προσφέρει τὰ πάντα, τελικὰ σὲ κατέστρεψε, σχεδὸν σὲ ἐπνίξε. Ἀκόμη φέρεις ἐπάνω σου τὰ σημάδια τῆς, τὴν ἀλμύρα τῆς. Ἐχεις παραδοθῇ στοὺς εἰσβολεῖς, ἔχεις προδώσει τὰ ἱερὰ καὶ ἔχεις ἀπογυμνωθῇ. Σοῦ ἔφερα ἀπὸ τοὺς Δελφοὺς γλυκὸ νερό, τὸ φῶς τοῦ Ἀπόλλωνα. Μόλις τὸ ἀντίκρυσες, δάκρυσες, μετάνιωσες καὶ εἶπες πὼς δὲν τὴ θέλεις τὴ ζωή. Εἶμαι ἓνας προδότης, εἶπες... Καὶ πρὶν προλάβω νὰ σὲ μεταπείσω, εἶχες πεθάνει ἀπὸ τὸ βάρος τῶν πράξεών σου.

Θεόδωρος Δραγώνας

ΕΛΛΑΔΑ 2007 μ.Χ.: Τὰ τρία «μαντριά» τῶν Ἑλλήνων

δῶ καὶ τρία χρόνια περίπου ζῶ καὶ ἐργάζομαι στὴ Γερμανία, γιὰ τὴν ἀκριβεία κάνω τὴ διδασκατορική μου ἐργασία στὴν Πανεπιστημιακὴ Κλινικὴ τοῦ Aachen (Ἄαχεν). Εἶμαι βιολόγος καὶ σπούδασα στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Ἄν καὶ ζῶ στὸ ἐξωτερικό, παρακολουθῶ σχεδὸν τὰ πάντα ἀπὸ τὰ τεκταινόμενα στὴν Ἑλλάδα. Ἔχω νὰ κάνω μερικὲς διαπιστώσεις ἢ, ἂν θέλετε, νὰ ἐκφέρω μερικὲς ἀπόψεις μέσῳ τοῦ «Δαυλοῦ» ἐν γνώσει μου, ὅτι κάποιες ἀπὸ αὐτὲς θὰ θεωρηθοῦν πρόκληση.

Τὰ ὅσα συμβαίνουν στὴν Ἑλλάδα ὄχι μόνο τὶς τελευταῖες ἐβδομάδες ἀλλὰ ἀπὸ τὰ χρόνια συστάσεως τοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους δίνουν τὴν ἐντύπωση, ὅτι ἡ «σύγχρονη» Ἑλλάδα δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ τὸ δυτικώτερο τμῆμα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Τὰ προβλήματα ποὺ ἀνακύπτουν, καὶ οἱ συμπεριφορὲς ποὺ ὑπάρχουν, καὶ ἐννοῶ τὶς συμπεριφορὲς τῶν ἀνθρώπων ἀνεξαρτήτως ἡλικίας καὶ κοινωνικῆς ἢ οἰκονομικῆς θέσης, φανερῶνουν μίᾳ παθογένεια, ποὺ τὴν ὑποπεύεται, τὴν βλέπει, τὴ διαβάξει καὶ τὴ νιώθει κανεὶς στὶς χώρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἡ «σύγχρονη» ἐλληνικὴ κοινωνία δίνει τὴν ἐντύπωση μιᾶς κοινωνίας ἀπομονωμένης, ἀποκλεισμένης καὶ θρησκόληπτης, ἀλλὰ σὲ καμμία περίπτωση ἠθικῆς. Μιᾶς κοινωνίας ποὺ αὐτόβουλα, ἂν μπορῇ αὐτὸ νὰ θεωρηθῇ βούληση, ἔχει ἐπιλέξει τὸν δρόμο τῆς ἀπομόνωσης.

Κατὰ τὴν ἄποψή μου τὸ πολίτευμα ποὺ ἔχουμε δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ λέγεται Κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία ἀλλὰ Κληρονομικὴ Δημοκρατία. Ἀλλὰ ἂν εἶναι κληρονομικὴ, πῶς εἶναι δημοκρατία; Ἐδῶ καὶ 60 χρόνια οἱ Ἕλληνες ἀκοῦμε, βλέπουμε καὶ ψηφίζουμε οὐσιαστικὰ τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους. Οἱ «Οἴκοι» τῶν Παπανδρέου, Καραμανλῆ, καὶ Μητσοτάκη καὶ ἄλλων «βασιλικῶν» οἰκογενειῶν τῆς χώρας κατέχουν θέσεις ἐξουσίας μὲ τὶς εὐλογίες καὶ τὶς πολιτικὲς ἐπιλογὲς τοῦ «δημοκρατικοῦ» ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Τὸ 1974 οἱ Ἕλληνες ἀποφάσισαν, ὅτι δὲν θέλουν μοναρχία καὶ βασιλιά. Καὶ πολὺ καλῶς ἔπραξαν. Ἀλλὰ ὅ,τι ἀκολούθησε ἔδειξε, ὅτι τὸ πρόβλημα γιὰ τὸ λαὸ δὲν ἦταν ὁ θεσμὸς ἀλλὰ τὸ συγκεκριμένο πρόσωπο. Εἴμαστε μοναδικὸ παράδειγμα χώρας (μὲ τὴν ἐξαίρεση ἴσως τῆς Ἰταλίας) στὴν Εὐρώπη, ποὺ τὸ Κοινοβούλιό της καὶ ἡ πολιτικὴ της ζωὴ κυριαρχοῦνται ἀπὸ φατρίες, οἰκογένειες καὶ διάφορους ἄσχετους μὲ τὴν Πολιτικὴ τύπους, ὅπως «ὑψηλῆς μόρφωσης», ἀθλητές, ἐκπροσώπους λαϊκῶν θεαμάτων καὶ ἄλλους, ποὺ τὸ μόνο τους προσόν

είναι ή παρουσία τους στο τηλεοπτικό τοπίο. Ποιός πιστεύει άραγε, ότι οί κ.κ. Καραμανλής, Παπανδρέου θα κατείχαν αυτές τις θέσεις με διαφορετικά έπιθετα; Υπάρχουν και άλλα παραδείγματα βουλευτών και ύπουργών, δημάρχων και νομαρχών: Μητσοτάκης, Μπακογιάννη, Γεννηματά... Δεν έχει γίνει κάποια έρευνα -καταλαβαίνει κανείς τὸ λόγο...- αλλά είμαι βέβαιος, ότι τουλάχιστον τὰ 2/3 τών έθνοπατέρων μας κατέχουν την έδρα τους κληρονομικῶ δικαιώματι. Καί φυσικά ή κοινωνία ακολουθεί κατά πόδας. Σέ πανεπιστήμια, τράπεζες και γενικά όπουδήποτε στο Δημόσιο χώρο κληροδοτούνται θέσεις σε παιδιά ή συγγενείς, αφού αντιμετωπίζονται από την μέση ελληνική «λογική» ως άτομική ιδιοκτησία!

Η Ελλάδα είναι εδώ και 26 χρόνια μέλος τής πολιτικής και οικονομικής Εϋρώπης. Όλα αυτά τα χρόνια δεχτήκαμε ισχυρή χρηματοδότηση, όπως όλες οί χώρες του φτωχού ευρωπαϊκού Νότου. Αλλά τί πετύχαμε; Ουσιαστικά μία γενιά Ελλήνων δούλεψε τόσο, ώστε να μπορή να ύπερφανεύεται για μία μη ώλοκληρωμένη Έγνατία Όδὸ και για τη σύνδεση στο Ρίο-Αντίρριο. Δηλαδή για μισὸ δρόμο και μία γέφυρα. Σιδηροδρομικὸ δίκτυο; Ανύπαρκτο. Έπενδύσεις στην βιομηχανία ή πολὺ περισσότερο στην έρευνα και τεχνολογία; Σαν ανέκδοτο ακούγεται.

*26 χρόνια
χρηματοδοτήσεων
δὲν έπενδύθηκαν,
είτε με τὸν έναν είτε
με τὸν άλλον τρόπο,
πέρασαν απλῶς
στην κατανάλωση.
Οί Έλληνες μάθανε
να καταλανώνουν
τὰ πάντα, χωρὶς
να παράγουν
σχεδὸν τίποτα.*

Η Εϋρώπη έζησε μέσα σε 30 χρόνια δύο Παγκοσμίους Πολέμους. Ειδικὰ ὁ τελευταῖος άφησε πίσω του τὴν ήπειρο έντελῶς κατεστραμμένη. Οί Εϋρωπαῖοι δέχτηκαν χρῆμα από τοὺς Αμερικανούς, όπως ανάλογα έμεις από την Ε.Ε. Τί πέτυχαν όμως οί Εϋρωπαῖοι σε μία και μόνο γενιά; Οί συγκρίσεις θλίβουν. Μία γενιά Γερμανών, ἴσως και λιγώτερο, αποκατέστησε ὅλη τὴν βασική ύποδομή τής χώρας. Μία γενιά Γάλλων και Άγγλων ανοικοδόμησαν τὶς χώρες τους ταχύτατα. Βέλγοι και Όλλανδοί τὸ ἴδιο. Καί οί δύο τελευταῖες χώρες είναι ανάλογου μεγέθους και πληθυσμοῦ με τὴν Ελλάδα. Καί τί κάνει ή Ελλάδα με τὴν οικονομική βοήθεια, ποὺ δίνουν οί πλούσιες βόρειες χώρες στὸν φτωχὸ καθυστερημένο Νότο; Πιστεύω, ότι είμαστε ὁ μοναδικὸς «Νότος», ποὺ εξακολουθεί και κατέχει αὐτὸν τὸν τίτλο. Καί ὄχι μόνο τὸν κατέχει, αλλά τὸν επιδιώκει.

Τὸ μεγαλύτερο μέρος τών χρηματοδοτήσεων ξωδεύτηκε και εξακολουθεί να ξωδεύεται σε έπιδοτήσεις, αποζημιώσεις, ανούσια «δημόσια» έργα, μισθοδοσίες υπεράριθμων δημοσίων υπαλλήλων (αναλογικὰ με τὸν πληθυσμὸ έπαπλασίων του μέσου ὅρου τών ευρωπαϊκῶν χωρῶν!) ή χαρίστηκε και χαρίζεται σε μικρές ομάδες και κύκλους συμφερόντων με σχέσεις με τὸ πολιτικὸ Κατεστημένο.

26 χρόνια χρηματοδοτήσεων δεν επενδύθηκαν είτε με τον έναν είτε με τον άλλον τρόπο, πέρασαν απλώς στην κατανάλωση. Οί Έλληνες μάθανε να καταλάνωνουν τα πάντα, χωρίς να παράγουν σχεδόν τίποτα. Επιθυμούν να αποκτήσουν τα πάντα, χωρίς να κουνήσουν ούτε το μικρό τους δαχτυλάκι. Κυκλοφορούν με χρήμα, το οποίο ουσιαστικά τους έχει χαριστεί. Το αποτέλεσμα;

Θεωρώ, και ξέρω ότι ακούγεται υπερβολικό, ότι είμαστε ένας διεφθαρμένος λαός. Τα αγαθά, που έχει ο μέσος Έλληνας στην κατοχή του, δεν αντιπροσωπεύουν στις περισσότερες των περιπτώσεων την εργασία που κάνει και το έργο που παράγει. Γενικά τα αγαθά που υπάρχουν στην Ελλάδα δεν είναι αντιπροσωπευτικά της παραγωγής της χώρας. Από το 1980 και με εύκολο ευρωπαϊκό χρήμα οί Έλληνες αύξησαν κατακόρυφα το βιοτικό τους επίπεδο και έχουν επιδοθή σε έναν χωρίς ήθικοκοινωνικούς κανόνες και χωρίς θεμιτά μέσα αγώνα απόκτησης και επίδειξης πλουτισμού. Η «σύγχρονη» ελληνική κοινωνία απορροφά, αποδέχεται και αναπαράγει με ευχαρίστηση κάθε είδους νεοπλουτίστικη συμπεριφορά.

Δεν είναι όμως καθόλου πρακτικό και αποτελεσματικό για μία κοινωνία να έχει καταναλωτικές συνήθειες και απαιτήσεις του Πρώτου Κόσμου και ταυτόχρονα τριτοκοσμικές πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές δομές.

Το Κράτος, ένας τερατώδης θησής

νειρο του μέσου Έλληνα αποτελεί ακόμη η θέση στο Δημόσιο. Έχουμε ένα πολύ μεγάλο Κράτος και ένα τεράστιο αριθμό κρατικών υπαλλήλων. Αναρωτιέμαι, αν π.χ στη Γερμανία ίσχυε αναλογικά το ίδιο, τότε αυτή θα διέθετε τουλάχιστον 30 εκατομμύρια δημοσίους υπαλλήλους. Αλλά φυσικά δεν έχει. Ξέρω, τί θα απαντούσε κάποιος: «Μά η Γερμανία έχει αναρίθμητες εταιρείες, βιομηχανία και έναν ανεπτυγμένο ιδιωτικό τομέα, και κατά συνέπεια υπάρχουν διέξοδοι.» Ό,τι υπάρχει, το δημιούργησαν οί ίδιοι. Οί δυτικές κοινωνίες είναι συστήματα με στόχους και παρ' όλα τα μειονεκτήματά τους είναι κοινωνίες δυναμικά εξελισσόμενες, όχι στατικές. Επιπλέον έμπεριέχουν πολλά στοιχεία αυθεντικής Έλληνικής Σκέψης. Και δεν έννοω σύγχρονης ελληνικής σκέψης, που κατά τη γνώμη μου είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

Αλλά γιατί συμβαίνουν αυτά στην Ελλάδα; Γιατί υπάρχουν τέτοιες σχέσεις μεταξύ Κράτους και πολιτών και πολιτών μεταξύ τους; Μεταξύ σοβαρού και άστειου λέμε ότι φταίει η Τουρκοκρατία. Αλλά είναι αυτό; Το πρόβλημα θα πρέπει να ιδωθεί, πιστεύω, σε βάθος χρόνου.

Ίσχυριζόμαστε ότι είμαστε ένας λαός με χιλιάδες χρόνια Ιστορίας. Ιστορίας ίσως. Αλλά και πολιτισμού ταυτόχρονα; Τί σημαίνει άραγε πολιτισμός, και ποιές είναι οί ικανές και αναγκαίες συνθήκες, για να δημιουργηθή; Ο πολιτισμός δεν είναι κάτι που το βρίσκεις τυχαία στο δρόμο. Οί άνθρωποι είναι, που καθο-

ρίζουν τὸ εἶδος του καὶ τὴν ποιότητά του, τὸ βάθος του καὶ τὴν χρησιμότητά του. Τὸ αὐτοδιοίκητο γιὰ τοὺς Ἑλληνες σταμάτησε ἱστορικὰ τὸ 146 π.Χ. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν χρονολογία καὶ γιὰ 2.000 χρόνια ὁ Ἑλλαδικὸς χώρος δὲν ἦταν τίποτα ἄλλο ἀπὸ μία ἐπαρχία ἢ διοικητικὸ τμήμα τριῶν αὐτοκρατοριῶν, τῆς Ρωμαϊκῆς, τῆς Βυζαντινῆς καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς, καὶ οἱ Ἑλληνες συστατικὸ στοιχεῖο τῆς πολυφυλετικότητος τοῦ χώρου, ποὺ κατεῖχαν αὐτὲς οἱ αὐτοκρατορίες. Στὴν Ἑλλάδα βέβαια ἀντιμετωπίζουμε τὸ Βυζάντιο σὰν Ἑλληνικὴ Αὐτοκρατορία, σὰν κάτι δικό μας. Τώρα ἂν τὸ Βυζάντιο ἦταν ἀπλῶς ἡ μετονομασία τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, αὐτὸ μᾶλλον ἀδιάφορος μᾶς ἀφήνει. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ θρησκοληψία μᾶς ἔχουν πείσει γιὰ τὸ μὴ αὐτονόητο.

Τὸ ἐρώτημα εἶναι, πῶς μποροῦν νὰ ἐπιβιώσουν οἱ ἄνθρωποι σὲ συνθήκες τυραννίας, γιὰτὶ οἱ δομὲς ἐξουσίας αὐτῶν τῶν τριῶν αὐτοκρατοριῶν ἐλάχιστα διέφεραν. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παραχθῇ πολιτισμὸς κάτω ἀπὸ ἀπολυταρχικὲς συνθήκες διακυβέρνησης; Ὁ πολιτισμὸς χρειάζεται πάνω ἀπὸ ὅλα ἀνθρώπους ἐλεύθερους, ποὺ δὲ θὰ φοβοῦνται, ὅτι ἡ ἐκφραση ἄποψης, ἡ ἀντίρρηση καὶ ὁ ἀντίλογος σὲ ἐπιλογὲς τῆς Ἐξουσίας, ἡ κριτικὴ καὶ ἡ σάτιρα σὲ αὐτὲς θὰ ἰσοδυνα-

Ὁ πολιτισμὸς χρειάζεται ἀνθρώπους μὲ γνώση δικαιωμάτων ἀλλὰ καὶ εὐθυνῶν, μὲ γνώση διεκδίκησης ἀλλὰ καὶ ὀρίων.

μοῦσε μὲ ὑφαρπαγὴ τῆς περιουσίας ἢ/καὶ θανατικὴ καταδίκη. Ὁ πολιτισμὸς χρειάζεται ἀνθρώπους, ποὺ δὲ φοβοῦνται τοὺς συμπολίτες τους γιὰ κατάδοση στὶς ἀρχὲς τοῦ κράτους, ποὺ δὲν ἀνησυχοῦν, ὅτι ἀνὰ πᾶσα στιγμὴ ἡ κρατικὴ Ἐξουσία, κεντρικὴ ἢ τοπικὴ, θὰ μποροῦσε νὰ λεηλατήσῃ τὴν ἰδιοκτησίαν τους χωρὶς αἰτία. Ὁ πολιτισμὸς χρειάζεται ἀνθρώπους μὲ γνώση δικαιωμάτων ἀλλὰ καὶ εὐθυνῶν, μὲ γνώση διεκδίκησης ἀλλὰ καὶ ὀρίων.

Τί ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἴσχυε τὰ 2.000 χρόνια τῶν αὐτοκρατόρων, τῶν σουλτάνων, τῶν αὐλῶν καὶ τοῦ κάθε λογῆς τοπικοῦ διοικητῆ; 2.000 χρόνια σημαίνει 70 γενεὲς Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι μάθαιναν, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ὑποταγμένοι λαοί, ὅτι γιὰ τὴν ἐπιβίωση πρέπει νὰ εἶσαι καὶ νὰ δείχνῃς φοβισμένος, πρέπει νὰ εἶσαι ὑποτακτικὸς στοὺς ἔχοντες ἐξουσία, νὰ τοὺς κολακεύῃς καὶ νὰ τοὺς ἐκθειάζῃς καὶ φυσικὰ νὰ μὴν τοὺς κριτικάρῃς. Δὲν πρέπει νὰ δείχνουν, ὅτι ἔχουν ἰδίαν ἄποψη, ὅτι διεκδικοῦν τὰ αὐτονόητα, ποὺ δικαιούται ἓνας ἄνθρωπος, ἓνα ζωτικὸν χωρὸν, ὅπου νὰ μπορῇ νὰ κινητοποιήσῃ πρῶτα ἀπὸ ὅλα τὴ σκέψη του.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνο αὐτό. Ἀπὸ συστάσεως τοῦ Νεοελληνικοῦ Κράτους μέχρι καὶ τὸ 1974 σὲ τί καθεστῶς ζοῦσαν οἱ Ἑλληνες; Πόσο ἀσφαλεῖς καὶ ἐλεύθεροι ἔνιωθαν; Ἡ σύγχρονη Ἑλληνικὴ Πολιτικὴ Ἱστορία εἶναι μία ἀνοιχτὴ πληγὴ. Σκεφτῆτε τὸ μεταπολεμικὸ ἀστυνομικὸ παρακράτος. Τὰ ἴδια γεγονότα ὅπως καὶ τοὺς προηγούμενους αἰῶνες. Φόβος ἀπέναντι στὴν Ἐξουσία καὶ στὰ ὄργανά της, φόβος ἀπέναντι στοὺς «συμπολίτες». Δηλαδή συνολικὰ 75 γενεὲς Ἑλλήνων

δὲν ἔμαθαν νὰ ζοῦν ἀλλιῶς παρὰ ἐπιδεικνύοντας ὑποτακτικότητα. Ἡ δική μου γενιά εἶναι ἡ πρώτη ποὺ γεννήθηκε ὑπὸ καθεστὼς δημοκρατίας. Καθεστὼς, ἀλλὰ ὄχι πολίτευμα δημοκρατίας. Ἐξ οὗ καὶ τὸ κληρονομικὸ χαρακτηριστικὸ του. Νοοτροπίες καὶ συνήθειες 2.000 χρόνων δὲν ἀλλάζουν εὐκόλα.

Οἱ Ἕλληνες φοβώμαστε ἀκόμη τὸ Κράτος μας. Ἴσως ὄχι ἄδικα. Ἡ κομματικὴ ἀλλαγὴ στὴν κυβέρνηση σημαίνει ἐκδίωξη τῶν «ἄλλων» καὶ διορισμὸ τῶν «ἡμετέρων». Λογικὴ ποὺ τὴ συναντᾷ κανεὶς σὲ χώρες κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ ὑπανάπτυκτες. Ὑπανάπτυκτες ὅμως γιὰ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο. Ἡ αἰτία εἶναι καὶ αἰτιατό. Καὶ τὸ ἀντίστροφο. Φοβώμαστε τὸ Κράτος καὶ γι' αὐτὸ πιστεύουμε, ὅτι ἡ ἐπιβίωση ἐκπληρώνεται καλύτερα, ὅταν εἴμαστε προσκολλημένοι σὲ αὐτό. Κάθε οἰκογένεια ἐπιδιώκει νὰ ἔχῃ τοῦλάχιστον ἓνα μέλος της μέσα στὸ Κράτος σὰν εἶδος διαπίστευσης καὶ ὁμολογίας πίστεως σὲ αὐτό. Σὰν αὐτὴ ἡ οἰκογένεια νὰ ὑπογράφῃ ἰσόβιο συμβόλαιο, ὅτι δὲ θὰ τὸ κριτικάρῃ ποτέ. Δηλαδὴ Κράτος-μαντρί.

Ἐκκλησία: ὁ κρυφὸς «καρκίνος» τοῦ πολιτισμοῦ μας

Ἐ ὅλα αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ εἶχε προταχθῇ ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία, ἀπὸ τὰ χρόνια ποὺ ἐγίνε νόμιμη, δὲν κάνει τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ προσκολλᾶται σὲ κάθε ἐξουσιαστὴ καὶ τύραννο (σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση), καὶ ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἐκμεταλλεύονται τοὺς ἀνθρώπους. Μεταμορφώθηκε ἡ ἴδια σὲ πόλο καὶ ὄργανο πολιτικῆς ἐξουσίας ἔμμεσα ἢ ἄμεσα.

Ἀνέφερα σὲ ἀρχικὸ σημεῖο, ὅτι ἐπιδεικνύουμε ὡς κοινωνία τὴν ἴδια παθογένεια, ποὺ συναντᾷ κανεὶς στὶς χώρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὅπου ἡ θρησκεία εἶναι συστατικὸ στοιχεῖο τῆς ζωῆς. Θεωρῶ ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα προβλήματα στὴν Ἑλλάδα τὴν διαπλοκὴ Κράτους-Ἐκκλησίας καὶ μέσφ αὐτῆς τὴν ἐπίδραση τῆς τελευταίας στὴν κοινωνικὴ ζωὴ τῆς χώρας. Ἰσχυρίζεται ἡ Ἐκκλησία, ὅτι Ὁρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμὸς ταυτίζονται. Ἀλλὰ εἶναι ἔτσι; Ἄς δοῦμε τὴν ἀρχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Σκέψης καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς χριστιανικῆς.

Ἡ Ἑλληνικὴ Σκέψη ξεκινáει ἴσως μὲ τὸν μῦθο τοῦ Προμηθέα καὶ δείχνει ἓνα τιτάν (οὐσιαστικὰ ἄνθρωπο) ἀντιμέτωπο μὲ τοὺς θεοὺς, ποὺ τολμᾷ καὶ μπορεῖ νὰ τοὺς ἀψηφᾷ (ἀψήφηση τῆς δυνάμεις τοῦ ἰσχυροῦ), ποὺ ἐνεργεῖ κατόπιν ἰδίας σκέψης καὶ ὄχι κατόπιν ἐπιφοίτησης (βλ. Ἅγιο Πνεῦμα). Ἡ πράξη/ἱστορία του εἶναι ἓνα δείγμα τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀναζητήσῃ τὴ γνώση μὲ κάθε τίμημα, μιὰ γνώση ποὺ τὴν κρύβουν οἱ θεοί, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ ἐλέγχουν τὸν ἄνθρωπο.

Ἡ χριστιανικὴ σκέψη ξεκινáει μὲ τὸν μῦθο τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας, οἱ ὁποῖοι τιμωροῦνται (!) μὲ ἀποπομπὴ ἀπὸ τὸν Παράδεισο, ἐπειδὴ ἔφαγαν ἀπὸ τοὺς καρποὺς τοῦ Δένδρου τῆς Γνώσεως, δηλαδὴ ἐπειδὴ τόλμησαν νὰ ἀναζητήσουν τὴ γνώση, τὴν μὴ (!) ἀναζήτησι τῆς ὁποίας ὁ χριστιανικὸς Θεὸς θεωρεῖ ἱκανή

Χωρίς λόγια.

(Τοῦ Ἀνδρέα Πετρονιάκη. Δημοσιεύτηκε στὴν Athens Voice, τ. 140 πρὶν ἀπὸ τὶς τελευταῖες δημοτικές καὶ νομαρχιακές ἐκλογές.)

καὶ ἀναγκαία συνθήκη, γιὰ νὰ παραμείνη (!) ὁ ἄνθρωπος στὸν Παράδεισο. Καὶ μάλιστα ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀναζήτησης τῆς γνώσης, ποὺ εἶναι κάτι ἔμφυτο στὸν ἄνθρωπο (περιέργεια ἔχουν καὶ τὰ ζῶα), εἶναι ἁμαρτία (προπατορικό ἁμάρτημα τοῦ ἀνθρώπου), ἡ ὁποία «ξεπλένεται» καὶ «καθαγιάζεται» μὲ τὸ Μυστήριο τῆς βάπτισης.

Τὸ περιεχόμενο τῆς χριστιανικῆς σκέψης καὶ θρησκείας ἐμπεριέχεται στὴν προσμονὴ καὶ ἔλευση κάποιου Μεσσία. Κάτι τέτοιες δοξασίες εἶναι συνηθισμένες στὶς ἀνατολικές θρησκείες. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἀνατολικὴ θρησκεία καὶ δὲν πρωτοτυπεῖ στὸ συγκεκριμένο. Ἀλλὰ περίμεναν Μεσσία ὁ Εὐκλείδης, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Θαλῆς, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἱπποκράτης, ἡ Σαπφώ, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ἀρχιμήδης καὶ τόσοι ἄλλοι; Ἡ θεωρία τοῦ Μεσσία δὲν ὑπῆρξε συστατικὸ στοιχεῖο τῆς Ἑλληνικῆς Σκέψης οὔτε κἂν στὰ προοιμιακὰ χρόνια. Τὸ θέμα δὲν εἶναι, ἂν ὑπάρχουν θεοὶ ἢ ὄχι, ἀλλὰ ἡ κοσμοθεωρία ποὺ κρύβεται πίσω ἀπὸ κάθε θρησκεία. Γιατὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ νοοτροπία μιᾶς κοινωνίας καθορίζουν τὸ περιεχόμενο αὐτῆς. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχαν θεοὺς, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τοὺς ἐμπόδισε νὰ σκέφτονται καὶ νὰ δημιουργοῦν. Δὲν ἀπέτρεψε τὴν δημιουργία λέξεων μὲ περιεχόμενο ὅπως Ἀπόδειξη, Διάλογος, Ἐλεγχος, Ἐπιστήμη, Δημοκρατία ἢ Φιλοσοφία.

Ἀλλὰ πέρα ἀπὸ ἱστορικὰ ἢ μυθολογικὰ στοιχεῖα τὸ θέμα εἶναι καὶ πολὺ πρα-

κτικό, γιὰ τὸν λόγο ὅτι ἡ Ἐκκλησία διεκδικεῖ ρόλο πολιτικό, κοινωνικό καὶ πνευματικό(!). Καὶ τὸ πρόβλημα εἶναι ὑπαρκτό, καθὼς πρὶν ἀπὸ μερικά χρόνια ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἑλληνες ὑπάκουσαν καὶ συγκεντρώθηκαν νὰ διαμαρτυρηθοῦν γιὰ τὸ «θέμα» τῶν ταυτοτήτων. Θὰ δικαιολογοῦσα τέτοια ἀντίδραση μετὰ ἀπὸ κέλευσμα θρησκευτικοῦ ἡγέτη σὲ κάποια ἀπὸ τὶς χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Οἱ λαοὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς δὲν ἀνέπτυξαν ποτὲ δημοκρατικὴ σκέψη, ἀκόμα καὶ τὰ χρόνια ποὺ δὲν ἦταν μουσουλμάνοι. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες; Εἴμαστε κληρονόμοι, ὑποτίθεται, ἑνὸς σπουδαίου πολιτισμοῦ. Ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ εἴμαστε οἱ κληρονόμοι μόνο σφ-ζόμενων μνημείων. Θὰ ἔπρεπε νὰ εἴμαστε καὶ οἱ κληρονόμοι βασικῶν ἰδεῶν (Δημοκρατία) καὶ νὰ εἴμαστε σὲ θέση νὰ τὶς ἐξελιξομε καὶ νὰ τὶς βελτιώσουμε.

Ἡ ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία ἀναφέρεται συνεχῶς στὸν πνευματικὸ ρόλο ποὺ ἔχει καὶ στὴν καθοδήγηση τοῦ ποιμίνου της, ὅπως ἀποκαλεῖ τοὺς πιστοὺς. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἀποψη τῆς Ὁρθοδοξίας οὐσιαστικὰ συμπίπτει μὲ τῶν ἄλλων δύο μεγάλων θρησκειῶν, τὸν Ἰουδαϊσμό καὶ τὸν Μουσουλμανισμό. Δηλαδή τὸ πρότυπο τοῦ ἀνθρώπου ποὺ προβάλλει εἶναι ἓνα ὄν ἄβουλο, φοβισμένο, χωρὶς δικές του σκέψεις καὶ ἐπιθυμίες, δικά του ὄνειρα. Καὶ ποὺ θὰ πρέπει μόνιμα νὰ περι- μένη μηνύματα ἀπὸ τὸν Οὐρανό.

*Περίμεναν Μεσσία ὁ
Εὐκλείδης, ὁ Θαλῆς,
ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστο-
τέλης, ὁ Σωκράτης, ὁ
Ἱπποκράτης, ἡ Σαπ-
φώ, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ
Πυθαγόρας, ὁ Ἀρχιμή-
δης καὶ τόσοι ἄλλοι;
Ἡ θεωρία τοῦ Μεσ-
σία δὲν ὑπῆρξε συστα-
τικὸ τῆς Ἑλληνικῆς
Σκέψης οὔτε καὶν στα
προομηρικὰ χρόνια.*

Ἐδῶ καὶ αἰῶνες ἡ Ἐκκλησία (Δυτικὴ καὶ Ἀνατολική) δὲν κάνει τίποτα ἄλ- λο παρὰ νὰ συγκεντρῶνῃ τὸ ποιμνίό της στὸ μαντρί της (ἐκκλησίες), νὰ τοὺς διηγῆται ἱστορίες γιὰ ἀνύπαρκτους (μεταφυσικοὺς) κινδύνους (βλ. διάφορες σκοτεινὲς δυνάμεις), ποὺ παραμονεύουν ἔξω ἀπὸ αὐτό, γιὰ νὰ κατασπαρά- ξουν τὰ ἄθῳα πρόβατα. Ὁ σκοπὸς προφανῆς: ὅσο οἱ ἄμνοι μένουν ἐγκλωβι- σμένοι στὸ μαντρί τόσο εὐκολώτερα γίνονται ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης, οἰκονομικῆς φυσικά, πέραν τοῦ ὅτι δὲν ἀντιδροῦν στὴν ἐπιδιωκόμενη συγ- κέντρωση δυνάμεις καὶ ἐξουσίας ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Κοιτάει κανεὶς συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τί βλέπει; Σκοτεινοὺς ἄν- θρώπους σὲ ἐμφάνιση καὶ συμπεριφορὰ. Στὴν Ἑλλάδα Κράτος καὶ Ἐκκλησία βρῖσκονται ἀκόμη σὲ στενὴ σύνδεση, καὶ ἡ Ἐκκλησία μάχεται σθεναρὰ γιὰ τὸν μὴ διαχωρισμό. Ἀδιανόητο γιὰ μία δημοκρατικὴ, ὑποτίθεται, χώρα. Ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς δὲν εἶχε πεῖ «τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι»; Καὶ ἂν ἡ Ἐκκλησία διαφωνῇ μὲ τὸν ἰδρυτὴ της, τότε ποιὸν καὶ τί ἐκπροσωπεῖ;

Καὶ τίθεται πάλι τὸ ἐρώτημα. Εἶναι αὐτὸ Ἑλληνικὴ Σκέψη; Ὁχι φυσικά. Οἱ Ἕλληνες ὑπάκουαν στὸν δικῆς τους ἐμπνεύσεως Νόμο καὶ ὄχι σὲ κελεύσματα

Χωρίς Λόγια.

[Φωτογραφία Βούλας Παπαϊωάννου. (Από έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη.)]

καὶ ἐντολὲς γραμμένες σὲ πλάκες ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς. Ἀκόμα καὶ στὸ πρότυπο τοῦ συντηρητισμοῦ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, τὴ Σπάρτη, οἱ δύο βασιλιᾶδες δὲν ὑπῆρχαν, γιὰ νὰ ἐπιδεικνύουν καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν πλοῦτο. Οὔτε μποροῦσαν νὰ δρᾶσουν ἔξω ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς πόλης. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἦταν ἀνατολικὸς λαός, γι' αὐτὸ καὶ δημιούργησαν αὐτὸν τὸν ἐπιστημονικὸ πολιτισμὸ, ποὺ ἐμεῖς σήμερα τὸν βλέπουμε μόνο μέσα ἀπὸ οἰκονομικὸ πρῖσμα. Ὁ Χριστιανισμὸς ὅμως εἶναι ἀνατολικὴ θρησκεία. Οὐσιαστικὰ δὲν εἶναι παρὰ μία διαφωνία στοὺς κόλπους τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας, γιὰ τὸ ἂν ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας ἢ ὄχι, ὁ Μεσσίας ὅμως ποὺ προσμονοῦσαν οἱ Ἑβραῖοι, ὄχι οἱ Ἕλληνες. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἑλληνικὴ γραφή, ποὺ νὰ ἀναφέρεται σὲ Μεσσία ἀπὸ τὸν Οὐρανό. Καὶ δὲν πρόκειται γιὰ σωβινισμό. Πιστεῦω, ὅτι στὰ πλαίσια πολιτισμικῶν ἀνταλλαγῶν πρέπει νὰ ὑπάρχει καὶ κριτικὴ ἄποψη, γιὰ τὸ τί μπορεῖ νὰ προσφέρει ὁ ἄλλος. Δὲν μποροῦμε νὰ ἀντιγράψουμε τὸ σύστημα διακυβέρνησης τοῦ Πακιστάν, τοῦ Ἰράν ἢ τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας, γιὰ νὰ φανοῦμε ἀνεκτικοί. Οὔτε τὸ «μαχαίρι» σὰν μέσο διάδοσης μιᾶς ἄποψης ἢ πίστεως.

Δὲν εἶναι τυχαῖος λοιπὸν ὁ σκοταδισμὸς τῆς Ἐκκλησίας οὔτε ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση τῶν ἐκπροσώπων της. Μήπως καὶ οἱ ἐκκλησιᾶδες σκοτεινοὶ ναοὶ δὲν εἶναι; Χωρὶς καμμία χαραμάδα, γιὰ νὰ μπῇ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ὅπως καὶ ἡ Ἐκκλησία

δὲν ἐπιθυμεῖ καμμία χαραμάδα ἐλεύθερης σκέψης καὶ πνεύματος γιὰ τοὺς πιστοὺς. Μπορεῖ κανεὶς νὰ φέρῃ στὸ μυαλό του τὴν φωτεινότητα τῶν ἀρχαιοελληνικῶν ναῶν. Ὅπου καὶ νὰ σταθῇ κανεὶς, μπορεῖ πολὺ ἀπλῶ νὰ δῇ φῶς. Δὲν θὰ ἔβλαπτε αὐτὸ τὸ φῶς, ποὺ δώσαμε σὲ ἄλλους λαοὺς, νὰ τὸ χρησιμοποιούσαμε καὶ ἡμεῖς πότε-πότε. Οἱ ἀρχαιοελληνικὲς κοινωνίες ἦταν ἓνας κόσμος σὲ συνεχῆ ἐξέλιξη, ζύμωση καὶ ἀλλαγὴ.

Ἀριστερά, συνδικαλισμός, συντεχνίες

τὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ ἤθελα νὰ ἀναφέρω καὶ κάποιες σκέψεις, κάνοντας ταυτόχρονα μερικοὺς παραλληλισμοὺς μεταξὺ ιδεολογίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ιδεολογίας τῆς Ἀριστερᾶς, τοῦλάχιστον ὅπως αὐτὴ ἐμφανίζεται στὴν Ἑλλάδα.

Ἐδῶ καὶ δεκαετίες ἡ Ἀριστερὰ σὲ ὅλες τὶς ἐκδοχὲς της ἔχει υἱοθετήσει μίαν ιδεοληψία, ποὺ σὲ πολλὰ θυμίζει τὴν μονολιθικότητα τῆς θρησκείας. Συγκεντρώνει τὸ λαὸ στὸ μαντρί της καὶ τοῦ διηγεῖται ἱστορίες γιὰ «καπιταλιστικούς λύκους», ποὺν παραμονεύουν ὀλόγυρα, καὶ ἀφοῦ ἐπιτύχῃ τὸν ἐκφοβισμό, στὴ συνέχεια τοῦ πουλάει προστασία. Οἱ ἀριστερὲς δυνάμεις τοῦ τόπου ὄχι μόνο δὲν ἔφεραν τὴν ἀλλαγὴ, ὅπως εὐαγγελίζονταν, ἀλλὰ σὲ κάθε περίπτωση ὑπῆρχαν καὶ ὑπάρχουν, εἰδικὰ ὅταν εἶναι στὴν ἀντιπολίτευση, γιὰ νὰ κολακεύουν τοὺς πολίτες, νὰ τοὺς δικαιολογοῦν σὲ ὅ,τι καὶ ἂν κάνουν καὶ νὰ ὑποστηρίζουν ἄκριτα κάθε εἶδους πιθανὴ διεκδίκηση. Ἡ ἔννοια τῆς προσωπικῆς εὐθύνης σὲ κάθε ἐπίπεδο θεωρεῖται ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ ιδεολογία «συντηρητισμός» ἢ «ὀπισθοδρόμηση», ἐνῶ ταυτόχρονα προωθεῖται μίαν «βιομηχανία» δικαιωμάτων. Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία βρίθεται ἀπὸ συντεχνίες καὶ ὁμάδες συμφερόντων, οἱ ὁποῖες διεκδικοῦν γιὰ τὸν ἑαυτό τους κάθε εἶδους προνόμιο, ἀδιαφορῶντας γιὰ τὸ ἂν αὐτὸ εἶναι δημοκρατικὸ ἢ θεμιτό. Καὶ εἶναι σίγουρο, ὅτι θὰ βροῦν ὑποστήριξη ἀπὸ ἀριστερὰ δημοκρατικά, ὑποτίθεται, κόμματα.

*Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία
βρίθεται ἀπὸ συντεχνίες
καὶ ὁμάδες συμφερόντων,
οἱ ὁποῖες διεκδικοῦν
γιὰ τὸν ἑαυτό τους
κάθε εἶδους προνόμιο,
ἀδιαφορῶντας γιὰ τὸ ἂν
αὐτὸ εἶναι δημοκρατικὸ
κὸ ἢ θεμιτό.*

Εἶναι γεγονός, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἴμαστε οἱ λιγώτερο δεκτικοὶ ἄνθρωποι σὲ ἀλλαγὲς ποὺν ἀφοροῦν στὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ μας ὀργάνωση. Δεδομένα, ποὺ σὲ ἄλλες χώρες τῆς Εὐρώπης θεωροῦνται ἀπολύτως φυσιολογικά, στὴν Ἑλλάδα ρίχνονται στὴν πυρὰ χωρὶς καμμία συζήτηση καὶ μελέτῃ ἢ βαφτίζονται ἐπιθέσεις τοῦ Καπιταλισμοῦ στὰ λαϊκὰ εἰσοδήματα. Ἡ Ἀριστερὰ εἶναι κατὰ τῶν μονοπωλίων καὶ ἀντιδρᾷ σὲ κάθε εἶδους ἀλλαγὴ. Ἀλλὰ ἔχουν συνυπολογίσει, ὅτι ἡ κρατικὸδιαίτη μας Οἰκονομία διαθέτει τὰ περισσότερα μονοπώλια σὲ σχέση μὲ τὶς περισσότερες καπιταλιστικὲς Οἰκονομίες τῶν ἄλλων χωρῶν (τοῦλάχιστον

των δυτικῶν) τῆς Ε.Ε.; Ἐχουν ἀναρωτηθῆ, γιατί τὸ κόστος ζωῆς στὴ Γερμανία ἢ στὴν Ὁλλανδία εἶναι 2 ἕως 3 φορές χαμηλότερο τῆς Ἑλλάδας; Οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἀριστερεῶς ἐπικαλοῦνται πολλές φορές τὸ Εὐρωπαϊκὸ Κράτος πρόνοιας, ἀλλὰ παραδέχονται, ὅτι τὸ σύστημα αὐτὸ στηρίζεται στὴν φορολόγηση ἰσχυρῶν Οἰκονομιῶν; Γιατί δὲν ἔχει σύστημα πρόνοιας ἡ Νιγηρία ἢ ἡ Αἰθιοπία;

Ἀλλὰ καὶ τὸ συνδικαλιστικὸ σύστημα τῆς χώρας εἶναι ἐξίσου ἔνοχο. Πρόκειται γιὰ ἓνα κρατικοδίαιτο σύστημα, ποὺ ὑπάρχει μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴν ἀνάδειξη ἐργατοπατέρων, ποὺ ἐκμεταλλεύονται τοὺς πάντες ἀποκλειστικά γιὰ προσωπικὸ ὄφελος, γιὰ θέσεις βουλευτῶν ἢ ὑπουργῶν (βλ. Ραφτόπουλο, Πρωτόπαππα, Πολυζωγόπουλο, Μανῶλη κ.ἄ.). Ἀποτέλεσμα; Κρίνουμε τὴν Ε.Ε. γιὰ ροπὴ πρὸς τὸν Καπιταλισμὸ καὶ ταυτόχρονα δεχόμαστε μὲ εὐχαρίστηση χρηματοδοτήσεις, καπιταλιστικὸ χρήμα δηλαδή, ἀρκεῖ νὰ μπορούμε σὰν λαὸς νὰ ἐπιβιώνουμε χωρὶς νὰ ἐργαζώμαστε.

Ἡ ἀρπακτικότητα τῆς ἐλεύθερης Οἰκονομίας

νέφερα ἐπίσης καὶ τὴν ἀκριβεία στὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποία διαπιστώνω, ὅποτε ἔρχομαι. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι τὸ τρίτο μεγάλο μαντρὶ τῆς χώρας, ποὺ συνδυάζεται καὶ μὲ τὰ παραπάνω, ἡ «ἐλεύθερη» Οἰκονομία. Ἡ Ἑλλάδα, μέλος τῆς Εὐρωζώνης, εἶναι ἀκόμη μιὰ κλειστὴ ἀπομονωμένη Οἰκονομία. Σχεδὸν κανεὶς δὲν ἐπενδύει στὴν Ἑλλάδα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἴδρυση ἐμπορικῶν ἀντιπροσωπειῶν ἐλάχιστες ξένες ἐταιρεῖες ἐγκαθιστοῦν μονάδες παραγωγῆς. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπιχειρηματίες εἶναι μὲ τὴ σειρά τους οἱ πιδ κρατικοδίαιτοι ιδιώτες τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἐπιτυχία καὶ ἡ ἐξέλιξη τῶν ἐταιρειῶν τους ἐξαρτᾶται περισσότερο ἀπὸ τὸ ἂν ἔχουν διασυνδέσεις μὲ τὸν κρατικὸ μηχανισμὸ παρὰ ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ πολιτικῆς ἐπενδύσεων καὶ καινοτομιῶν. Ἡ Οἰκονομία πάσχει ἀπὸ στρεβλώσεις, νοοτροπία συντεχνίας καὶ ἐλάχιστη ὕπαρξη ἀνταγωνισμοῦ. Οἱ Ἕλληνες ἐπιχειρηματίες ἔχουν λογικὴ συνδικαλιστῶν. Εἴμαστε μιὰ χώρα ἐμπόρων καὶ μάλιστα κακῶν ἐμπόρων.

Οἱ Ἕλληνες ἐπιχειρηματίες ὀνειρεῦνται ἀποκλειστικά καὶ μόνο φτηνὸ ἐργατικὸ δυναμικὸ, αὐτὴ τὴν νοοτροπία νίωθétησαν ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς βιομηχανικῆς ἐπανάστασης. Ἐν μέρει εἶναι λογικὸ νὰ ἔχουν αὐτὴ τὴν νοοτροπία, ἀφοῦ τὰ προϊόντα ποὺ παράγουν χρειάζονται τὶς περισσότερες φορές ἀπλοῦς ἀνείδικευτους ἐργάτες καὶ ὄχι ἐπιστήμονες. Ἡ ἐλληνικὴ ἀγορὰ ἐργασίας δὲν χρειάζεται ἐξειδικευμένο προσωπικὸ. Ἡ ἐλληνικὴ ιδιωτικὴ ἀγορὰ ἐργασίας προσφέρει ἀμοιβῆς χειρότερες αὐτῶν τῆς δημόσιας. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐλληνικὸ

*Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν
ἴδρυση ἐμπορικῶν
ἀντιπροσωπειῶν
ἐλάχιστες
ξένες ἐταιρεῖες
ἐγκαθιστοῦν μονάδες
παραγωγῆς.*

φαινόμενο. Θὰ μπορούσε νὰ φανταστῇ κάποιος τὴ NOKIA ἑλληνικὴ ἐταιρεία; Οἱ ἐπιχειρηματίες στὴν Ἑλλάδα παραπονοῦνται γιὰ τὸ μικρὸ μέγεθος τῆς ἑλληνικῆς ἀγορᾶς. Ἡ Φινλανδία εἶναι πληθυσμιακὰ μικρότερη τῆς Ἑλλάδας, ἀλλὰ τὰ στελέχη τῆς NOKIA δὲν περιώρισαν τὴν ἀντίληψή τους. Ἀγορὰ τους εἶναι δεκάδες χώρες. Θὰ μπορούσε νὰ σκεφτῇ κάποιος τὴ Microsoft μὲ ἑλληνικὴ ἡγεσία; Ἄν ναί, τότε ἡ ἀγορὰ τῶν ὑπολογιστῶν θὰ ἦταν εἶδος πολυτελείας, καὶ πολὺ πιθανὸ ἓνα λειτουργικὸ πρόγραμμα νὰ κόστιζε δεκάδες χιλιάδες εὐρώ. Ἄς σκεφτῇ κανεὶς, ὅτι οἱ ἑλληνικὲς ἐταιρεῖες ἔχουν πρόβλημα νὰ διαθέσουν στὴν ἀγορὰ φθινὸ γάλα!

Μέχρι στιγμῆς παράγουμε μικρὸ εὖρος προϊόντων συνήθως ἀγροτικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς προέλευσης καὶ καθόλου προϊόντα ὑψηλῆς τεχνολογίας. Καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ μικρὸ προϊόν ἀναμένει νὰ ζήσει ἓνας λαός. Ἄν εἶχαμε τίς καταναλωτικὲς δαπάνες τῶν Ἑλλήνων ποὺ ἔζησαν στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα, τότε δὲ θὰ ὑπῆρχε πρόβλημα, ἀλλὰ ἐπιθυμοῦμε νὰ καταναλώνουμε σὰν Δυτικοί.

τὴν Ἑλλάδα δυστυχῶς ὅλα εἶναι κρατικοεξαρτώμενα: λαός, ἐργαζόμενοι, συνδικάτα, ἐπιχειρηματίες. Καὶ ἐπιμένω, ὅτι τὸ εἶδος τῶν προβλημάτων ποὺ ἔχουμε καὶ συζητοῦμε, δηλαδὴ σχέσεις κράτους-πολίτη, πολίτη-πολίτη, λειτουργία τῆς Οἰκονομίας καὶ ἰδιαίτερα ἡ διαφθορὰ σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα ὁμοιάζουν μὲ ἐκεῖνα ποὺ παρουσιάζονται στὶς κοινωνίες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὅπου Πολιτική, Οἰκονομία, Γνώση καὶ Θρησκεία εἶναι συγκοινωνοῦντα δοχεῖα. Διαφθορὰ ὑπάρχει φυσικὰ καὶ στὴ Δύση, καμμία κοινωνία δὲν εἶναι ἀμόλυντη. Ἀλλὰ τὸ θέμα εἶναι, πόσο ποσοστὸ διαφθορᾶς ἀντέχει μία κοινωνία. Καὶ πῶς μία κοινωνία ἀντιδρᾷ σὲ αὐτὴ ἢ στὴν ἀποκάλυψή της. Ἀδικία πάντα θὰ ὑπάρχει, γιὰτὶ ἀπλᾶ ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τέτοια ἢ πολλὲς φορὲς δὲν μπορεῖ νὰ προβλεφθῇ, ἀλλὰ τὸ Κράτος εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ προσφέρει δικαιοσύνη (εὐρεση καὶ τιμωρία τοῦ ἐνόχου), ὥστε νὰ προλάβῃ μιμητὲς τῆς ἀδικίας καὶ ἐξάπλωσή της. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ διαφορὰ ποὺ προσφέρει μία δημοκρατία. Καὶ αὐτὸ προσφέρει τὴν αἴσθηση, ὅτι ὑπάρχει ἡγεσία καὶ διοίκηση ἀλλὰ καὶ ἀσφάλεια. Δηλαδὴ ὅτι δὲν συμβαίνει στὴν Ἑλλάδα. Καὶ πιστεύω, ὅτι ἡ ἀναθεώρηση τοῦ σημερινοῦ «πολιτισμοῦ» μας καὶ ἡ ἀπόκτηση δημοκρατικῆς συνείδησης εἶναι ὁ μόνος τρόπος, γιὰ νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὴ μοῖρα τῶν «βαρβάρων», τῶν Ἀσιατῶν καὶ τῶν Ἀφρικανῶν.

*Ἡ διαφθορὰ σὲ
ὅλα τὰ ἐπίπεδα
ὁμοιάζει μὲ ἐκείνη
ποὺ παρουσιάζεται
στὶς κοινωνίες τῆς
Μέσης Ἀνατολῆς,
ὅπου Πολιτική,
Οἰκονομία, Γνώση
καὶ Θρησκεία εἶναι
συγκοινωνοῦντα
δοχεῖα.*

Πάρης Μπουζός

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΙΣΙΡΛΗΣ, *Θρησκεία και Έξουσία*

Τί είναι θρησκεία; Ποιά ή συνάφεια και αλληλεπίδραση ανάμεσα στο θρησκευτικό και το κοινωνικοπολιτικό σύστημα μιās οργανωμένης ομάδας ατόμων; Πώς λειτουργήσει ή θρησκεία στην αρχαία ελληνική πόλη – κράτος, και πώς οί ενεργοί πολίτες της μετετράπησαν σέ άβουλη μάζα μετά τò πέρας τής Κλασικής Άρχαιοτήτας; Αυτά εἶναι τὰ καίρια ἐρωτήματα, τὰ ὅποια θέτει ὁ κ. Μισιρλῆς στὸ βιβλίο του «Θρησκεία καὶ Ἐξουσία». Πρόκειται γιὰ βιβλίο εὐληπτο, ἄριστα δομημένο καὶ τὸ κυριώτερο εὐκόλα κατανοητὸ ἀπὸ μὴ εἰδικούς, οἱ ὅποιοι σ' αὐτὸ θὰ βροῦν σαφέστατες ἀπαντήσεις σὲ καθοριστικῆς σημασίας ἱστορικὰ ζητήματα.

Τὸ πρῶτο κεφάλαιο φέρει τὸν τίτλο «Ἡ καταστροφὴ τοῦ Ἀρχαίου Κόσμου» καὶ ἀρχίζει μὲ τὴν ἀνάλυση τοῦ τρόπου λειτουργίας τῆς πόλης-κράτους ἕως τὴν Κλασικὴ Ἐποχὴ, μιᾶς αὐτεξούσιας καὶ ὀλιγάνθρωπης πολιτειακῆς ὀντότητας, τῆς ὁποίας οἱ πολίτες συνδέονταν μὲ δεσμοὺς αἵματος, εἶχαν κοινὰ ἥθη καὶ συμμετείχαν ὅλοι στὰ κοινά. Καταλυτικὸς παράγων γιὰ τὴν εὐρυθμὴ λειτουργία τῆς πόλης-κράτους ὑπῆρξε ἡ ἐπωνυμία τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν (ἀδιανόητη σὲ μεγαλουπόλεις ὅπως π.χ. οἱ σύγχρονες), ἡ ὁποία εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ὑπευθυνότητα ὅλων ἔναντι τῶν συμπολιτῶν τους. Σ' αὐτὸ τὸ σύνολο οἴκων, ὅπως ὀνομάζει ὁ κ. Μισιρλῆς τὴν πόλη-κράτος, διεξαγόταν ἐμπόριο, ἀλλὰ καὶ ἀνταλλαγὴ γνώσεων καὶ ιδεῶν/φιλοσοφία, συζητήσεις στὴν Ἀγορὰ καὶ στὰ συμπόσια τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων πολιτῶν. Ἡ ἄμυνα τῆς πόλης ἦταν ὑπόθεση τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὅποιοι πρόθυμα ὑπερασπίζονταν τὸν οἶκο ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπο ζωῆς τους. Οἱ σχέ-

Ἡ ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ

ὰ ὀμηρικὰ ἔπη, ἡ Ἰλιάδα καὶ ἡ Ὀδύσεια, εἶναι πράγματι μιὰ ἀνεξάντλητη πηγὴ συμβουλῶν καὶ γνωμικῶν, καὶ ἡ ἀνάγνωσή τους σήμερα προσφέρει τὴν ἴδια φρεσκάδα, ὅπως ὅταν τὰ ποιήματα αὐτὰ πρωτογράφτηκαν καὶ ἀπαθανατίστηκαν σὲ γραπτὸ ἑλληνικὸ λόγὸ κάπου ἐκεῖ στὸν ἕκτο αἰῶνα π.Χ.

Στὸ Γυμνάσιο ἀπὸ τὸ πρωτότυπο ἀλλὰ καὶ σὲ νεώτερη ἀπόδοση ὅλοι οἱ μαθητὲς διδαχτήκαμε καὶ Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσεια. Ἡ διδασκαλία καὶ τῶν δύο αὐτῶν ἐπῶν ἦταν τότε ὑποχρεωτική, καὶ οἱ καθηγητὲς μας πάσχιζαν νὰ μᾶς δώσουν ὅλα τὰ μηνύματα ποὺ ὁ Ὅμηρος συμπεριέλαβε στὰ κλασικά του αὐτὰ ἔπη. Ὁ ποιητὴς τοῦτος –ποὺ εἶναι καὶ ὁ πατέρας τῆς εὐρωπαϊκῆς Ποίησης– ἔχει βάλει στὰ ποιήματα τοῦτα σκέψεις καὶ ιδέες, τίς ὁποῖες μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀντιληφθῇ καλύτερα σὲ μιὰ πιὸ ὥριμη ἡλικία καὶ ὄχι τόσο καλὰ στὰ χρόνια τῆς ἐφηβείας.

Ὁ ἰδεολογικὸς κόσμος τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἐποχῆς καθρεφτίζεται ἀνάγλυφα

σεις τῶν πόλεων-κρατῶν μεταξύ τους διέπονταν ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας κάθε πόλης-κράτους, ἀλλὰ καὶ τῆς συνείδησης τῆς κοινῆς καταγωγῆς, χάριν τῆς ὁποίας ὀργάνωναν πανελλήνιους ἀγῶνες, ὅπως οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, συγκεντρώνονταν στὰ μαντεῖα καὶ τὰ ἀσκληπιεῖα, ἀντάλλασσαν γνώσεις καὶ χάρασσαν κοινὴ πολιτικὴ. Κάθε προσπάθεια κυριαρχίας μιᾶς πόλης πάνω στὴν ἄλλη ἐπέφερε σύγκρουση (παράδειγμα ἡ στάση τῆς Ἀθῆνας ἐναντὶ τῶν συμμάχων της καὶ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος). Οἱ Ἕλληνες τῆς πόλης-κράτους δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ ὑποτεταγμένοι, ἀδιάφοροι ὑπῆκοοι, ἀλλὰ ἐλεύθεροι πολίτες μὲ τοὺς δικούς τους νόμους καὶ κώδικες συμπεριφορᾶς. Ἀνάλογοι μὲ αὐτοὺς ἦταν καὶ οἱ θεοὶ τους, ἀνθρώπινοι, δημιουργήματα τοῦ πνεύματος, τῆς φιλοσοφίας, τῆς τέχνης ἀλλὰ καὶ τοῦ ἥθους τους.

Ἡ ἐξαλλαγὴ τοῦ ἐλεύθερου Ἑλλήνα πολίτη σὲ ἄβουλο ὄν, ὅπως ἦταν μέχρι τότε οἱ Ἀσιᾶτες, ἢ σὲ μὴ ἐνεργὸ πολίτη, ὅπως οἱ κάτοικοι περιοχῶν, ὅπου δὲν ὑπῆρχε αὐτοτέλεια/αὐτοδιοίκηση ἀλλὰ κεντρικὴ ἐξουσία-βασιλιάς (π.χ. περιοχὲς τῆς Μακεδονίας/Θράκης, ὅπου δὲν ὑπῆρχαν πόλεις-ἄστυς, μὲ συνέπεια νὰ μὴν ἀναπτυχθῇ πολιτισμὸς ἀνάλογος μὲ τὸν πολιτισμὸ τῶν νοτιοελληνικῶν πόλεων-κρατῶν), ὠλοκληρώθηκε μὲν κατὰ τὸν Μεσαίωνα, εἶχε ὅμως ἀρχίσει κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς χρόνους. Ἐπιπλέον οἱ ἐλληνιστικὲς πόλεις διαβρώθηκαν ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴ Σκέψη, σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς ἐλληνικὲς ἀποικίες τῆς Ἰωνίας ἢ τῆς Κάτω Ἰταλίας, ποὺ ἀπέφυγαν τὴν ἀλλοτρίωση, καθ' ὅτι ἦταν πόλεις μὲ ἀμυγῶς ἐλληνικὸ πληθυσμὸ. Ὁ κοσμοπολιτισμὸς ἦταν ὁ προθάλαμος τοῦ Μεσαίωνα. Τὰ ἀχανῆ βασίλεια τοῦ Ἑλληνιστικοῦ Κόσμου ἀποτελοῦνταν ἀπὸ πολίτες διαφόρων ἐθνικοτήτων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ὡς μοναδικὸ συνδετικὸ κρίκο τὸν βασιλῆα. Ἡ συμμετοχὴ τους στὰ κοινὰ ἦταν ἐλάχιστη, καὶ ἡ ἄμυνα τῶν πόλεων τους, λόγω τῆς ἀδιαφορίας τους καὶ τῆς ἔλλειψης δεσμῶν, εἶχε ἀνατεθῇ σὲ μισθοφορικὸ στράτο. Ἐνδεχόμενη καταστροφὴ μακρινῆς πόλης τῆς αὐτοκρατορίας, στὴν ὁποία ἀνήκαν, δὲν τοὺς ἀγγίξε, δὲν τοὺς ἀφωροῦσε. Οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες τους δὲν ἦταν οἰκεῖοι καὶ ἀνθρώπινοι, ὅπως ἐκεῖνοι τῶν ἐλληνικῶν πόλεων-κρατῶν, ἀλλὰ ἀπρόσοιτοι, στὴν σφαῖρα τοῦ μεταφυσικοῦ, ἐκεῖ ὅπου μοιραῖα παγιδεύτηκαν κι ἐκεῖνοι, οἱ μεταλλαγμένοι σὲ ἀπάτριδες καὶ εὐδαιμονιστές. Ἄλλος ἓνας παράγων ἔκπτωσης ἦταν ἡ διαρκῶς αὐξανόμενη ἐξαθλίωση τοῦ ὄχλου. Ἡ πρόσβαση στὴν γνώση δὲν ἦταν δυνατὴ παρὰ μόνον στοὺς προνομιούχους. Ἡ ἀπαιδευσίς σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸν φθόνον τῆς μάζας ἀπέναντι στοὺς πεπαιδευμένους δημιουργοὺς ἓνα ἐκρηκτικὸ μείγμα, ἀνθρώπους δηλαδὴ ἔτοι-

στὰ ὀμηρικὰ ἔπη, καὶ μέσα ἀπὸ αὐτὰ μαθαίνουμε, πῶς σκέφτονταν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γιὰ μερικὰ βασικὰ ζητήματα τῆς ζωῆς.

Στὴν Ὀδύσσεια καὶ στὴ Ραψωδία Λ ὁ Ὅμηρος βάζει τὸν Ὀδυσσεᾶ νὰ κατεβαίνει στὸν Κάτω Κόσμον –στὸν Ἅδη– καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς βασικούς του σκοποὺς εἶναι νὰ συμβουλευτῇ τὸν Τειρεσίαν, τὸν πιὸ διάσημον Θηβαῖον μάντη. Φυσικὰ συναντᾷ καὶ βλέπει πολλοὺς ἄλλους, ὅπως τὸν Τάνταλον, τὸ Σίσυφον καὶ ἔχει μίαν περιεκτικὴ συνομιλίαν μὲ τὸν Ἀχιλλεῖαν. Ὁ Ὀδυσσεᾶς καλοτυγχίνει καὶ μακαρίζεται τὸν Ἀχιλλεῖαν, ποὺ καὶ ζωντανὸς ἔχει τιμηθῇ σὰν θεὸς ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ κάτω στοὺς νεκροὺς ἦταν τόσο μέγας καὶ τρανός. Ὁ Ἀχιλλεῖας ὅμως δὲν τὸ θεωροῦσε καὶ τόσο παρήγορον αὐτό. Σ' αὐτὰ τὰ καλὰ λόγια τοῦ Ὀδυσσεᾶ ὁ Ἀχιλλεῖας ἀπαντᾷ ὡς ἑξῆς:

Βουλοίμην κ' ἐπάρουρος ἐὼν θητενέμεν ἄλλω
ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βιοτὸς πολὺς εἴη,
ἢ πᾶσιν νεκύεσσι καταφθινομένοισιν ἀνάσσειν.

(Ραψωδία Λ, στίχοι 488-492)

μους νὰ καταστρέψουν τὸ ὥραϊο καὶ τὸ ὑψηλὸ καὶ εὐάλωτους σὲ κάθε εἶδους ἀνατολικὴ δοξασία, ποὺ τοὺς ἔδινε ἐλπίδα. Ἡ ἀπώλεια τῆς αὐταξίας τοῦ ἀτόμου-πολίτη τὸν μετέτρεψε σὲ ἀποκτηνωμένο καὶ ἀποβλακωμένο δοῦλο τῆς θρησκείας, τῆς θεραπαινίδας δηλαδὴ τῆς ἐξουσίας. Ἡ ἑλληνικὴ κοσμοαντίληψη, συμπτυκνωμένη στὴν ῥήση τοῦ Ἡρακλείτου «Κόσμον τόνδε, τὸν αὐτὸν ἀπάντων, οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ’ ἦν αἰὲ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ αἰεῖζων, ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα», ὁ σεβασμὸς τῶν Ἑλλήνων στὴν Φύση, στοὺς συμπαντικοὺς νόμους, στὸν Ἑρῶτα, ποὺ συνέχει τὰ στοιχεῖα τῆς Φύσης, ἡ ταύτιση τοῦ θείου μὲ τὴν Φύση, οἱ ιδέες τῆς Ὑβρεως, τῆς Δίκης, τῆς Νεμέσεως, τὰ ὑψηλὰ ιδεώδη, ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν Γνώση, ἡ ἀπόλυτη ἐνεργοποίηση σώματος καὶ πνεύματος ἀπὸ πολλὴ νεαρὴ ἡλικία, ἡ αὐτοθυσία χάριν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου ἢ τῆς πατρίδος ἀντικαθίστανται ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ θανάτου, τὸν δυῖσμὸ Καλοῦ-Κακοῦ, τὴν μωρία, τὴν νωθρότητα, τὴν θρησκοληψία, τὴν δεισιδαιμονία καὶ τὴν ὑποχρεωτικὴ ὑποταγὴ στὸ «Καλό», δηλαδὴ τὴν Ἑξουσία.

Ἡ κατάσταση ἐπιδεινώθηκε καὶ παγιώθηκε μὲ τὴν θεμελίωση τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, καθ’ ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ἐνδιαφέρονταν πρωτίστως γιὰ τὴν διατήρηση τῆς ἐξουσίας τους καὶ ἐπεδίωξαν τὴν ἀπόλυτη ἰσοπέδωση τῶν λαῶν (ἐθνικὴ, πνευματικὴ, ἠθικὴ), υἱοθετώντας ὅποιες δοξασίες ἔκριναν ὅτι ἦταν βολικὲς γιὰ τὴν κεντρικὴ ἐξουσία (ὁ αὐτοκράτορας φυσικὰ λατρευόταν σὰν θεός) καὶ διατηρώντας τοὺς ὑπηκόους τοὺς σὲ ἓνα καθεστῶς ὁμηρείας, ἐφ’ ὅσον οἱ τελευταῖοι ἤξεραν, ὅτι ἀνὰ πᾶσα στιγμὴ μπορούσαν νὰ μετατραποῦν σὲ δούλους, ποὺ κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη σήμαινε, ὅτι θὰ ἀντιμετωπίζονταν ὡς «πράγματα» (res), πάνω στὰ ὁποῖα μάλιστα ὁ κύριός τοὺς εἶχε δικαίωμα ζωῆς καὶ θανάτου. Συμμετοχὴ τῶν πολιτῶν στὰ κοινὰ αὐτῆς τῆς πολυεθνικῆς καὶ πολυπολιτισμικῆς αὐτοκρατορίας ἦταν ἀδιανόητη, πολλῶ μᾶλλον ὅταν καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτη ἦταν δυνατὸν νὰ ἀπολεσθῇ λόγῳ φτώχειας. Πρόσβαση στὴν Γνώση καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Σκέψη εἶχαν μόνο οἱ ἐπιφανεῖς Ρωμαῖοι καὶ Ἑλληνες. Κατὰ συνέπεια μοναδικὴ ὁδὸς διαφυγῆς γιὰ τὴν πλειοψηφία τῶν ἀνθρώπων ἦταν ὁ παραλογισμὸς, ἡ ἀπελπισμένη πίστη στὸ ὑπερφυσικὸ καὶ τὴν μετὰ θάνατον ζωὴ.

Τότε κάνει τὴν ἐμφάνισή του ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ ὁποῖος, ὅπως πολλὰ σωστὰ ἐπισημαίνει ὁ συγγραφέας, ἐνῶ ἀρχικὰ δὲν ἦταν παρὰ ἓνα κίνημα ἐνάντια στὴν ρωμαϊκὴ ἐξουσία, ἀπὸ τὸν 4ο αἰῶνα καὶ μετὰ μετελλάχθηκε σὲ ὑπηρετὴ καὶ στήριγμα κάθε Ἑξουσίας. Ἡ θρησκεία αὐτῇ, ἡ ὁποία, εἶναι σαφές, ὅτι ἀπευθυνόταν στὶς ἀμόρφωτες καὶ ἀπελπισμένες μᾶζες, στὶς ὁποῖες δολίως καλλιέργησε κοψίφες ἐλπίδες, ποὺ ὅμως εἶχαν ἀπόλυτη ἀνάγκη, παγίωσε τὸ

Ὁ Samuel Butler μεταφράζει τοὺς στίχους αὐτοὺς ὡς ἑξῆς: «Say not a word in death's favour, I would rather be a paid servant in a poor man's house and be above ground than king of kings among the dead.»

Οἱ σύγχρονοί μας πνευματικοὶ ἄνθρωποι, ὁ Ν. Καζαντζάκης καὶ ὁ Ι. Κακριδῆς μεταφέρουν ποιητικὰ στὴν τωρινὴ μας γλῶσσα αὐτὰ τὰ λόγια ὡς ἑξῆς: «Ἄς τα, Ὀδυσσεά τρανέ, κι ὁ θάνατος δὲν παίρνει παρηγόρια! Κάλιο στὴ γῆς νὰ ξενοδούλενα ξωμάχος, ρογιασμένος σὲ ἀφέντη πού 'χασε τὸν κλῆρο του, κι εἶναι τὸ βιὸς του λίγο, παρὰ ὁλωνῶν ἐδῶ τῶν ἀψύχων νεκρῶν ὁ ρήγας νᾶμαι.»

Φιλολογικὰ καὶ γιὰ μία περαιτέρω κατανόηση νομίζω πὼς χρειάζεται μία πιὸ ἀπλὴ ἐξήγηση καὶ ἐρμηνεῖα ὅχι τόσο ποιητικὴ. Τοῦ λέει λοιπὸν ὁ Ἀχιλλεύς: «Μεγάλε Ὀδυσσεά, ἄς τα αὐτὰ τὰ λόγια, γιατί δὲν βρίσκω καμμία παρηγοριὰ στὸ θάνατο. Ἦθελα νὰ εἶμαι ἓνας ἀπλὸς χωρικός καὶ νὰ δούλενα σ' ἓνα ξένο ἀφέντη, σ' ἓναν ἄντρα ποὺ δὲν ἔχει κλῆρο καὶ μεγάλα κτήματα καὶ χωράφια, παρὰ νὰ εἶμαι ἐγὼ ὁ βασιλιάς ὅλων αὐτῶν τῶν νεκρῶν.»

χάσμα ανάμεσα στο έξαθλιωμένο πλήθος και τους μετέχοντες της Ἑλληνικῆς Παιδείας, ἐνεργοποιώντας μέσα τους ταυτόχρονα ὅτι πιδ ταπεινὸ καὶ ἐνστικτώδες, τὸ μῖσος καὶ τὸν φανατισμό. Καὶ ὅταν λέμε μῖσος, ἐννοοῦμε γιὰ κάθε τι τὸ ἐλληνικὸ, ὅτι δηλαδὴ φθονοῦσαν, ἐπειδὴ δὲν μποροῦσαν νὰ φθάσουν, καὶ φυσικὰ ἦταν πρόθυμοι νὰ τὸ καταστρέψουν, ὅπως ἄλλωστε ἔκαναν. Ὁ συγγραφέας ἀναλύει τὴν ἱστορικὴ πορεία ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἕως τὴν ὁλοκληρωτικὴ ἐπικράτησή του, καθὼς ἐπίσης καὶ τὶς κατευθυντήριες πρὸς τοὺς ὁπαδούς του ὁδηγίες τῶν ἡγετῶν του. Περιγράφονται ἀναλυτικὰ οἱ συγκρούσεις, ποὺ ἔλαβαν χώρα στὸ ἐσωτερικὸ τῆς αὐτοκρατορίας, ἡ περίπτωση τοῦ φιλέλληνα Ρωμαίου αὐτοκράτορα Νέρωνα, ὁ ρόλος τῶν χριστιανῶν στὶς ἀποσταθεροποιητικὲς διεργασίες ἀλλὰ καὶ τὴν καταστροφικὴν τὴν τόσο τοῦ Νέρωνα ὅσο καὶ κάθε ἄλλου ἐμπαινε ἐμπόδιο στὰ σχέδιά τους, ἡ πραγματικὴ αἰτία τῶν διωγμῶν τους, ἡ παρακμὴ τῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἀδυναμία ἐπαναφορᾶς τῶν παλαιῶν ἀξιών.

Ἡ ἐποχὴ τοῦ Κωνσταντίνου σηματοδοτεῖ τὴν μετάλλαξη τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ ἀντιεξουσιαστικὸ κίνημα σὲ στυλοβάτη κάθε ἐξουσίας στὸ ἐξῆς. Τότε γράφτηκαν (ἢ ξαναγράφτηκαν) τὰ «ἱερά» βιβλία, τότε θεοποιήθηκε ὁ Ἰησοῦς καί, τὸ πιδ «συγκινητικὸ», τότε πρωτοπαρουσιάστηκαν ἀναλλοίωτα πτώματα ἁγίων. Ὁ συγγραφέας περιγράφει ὅλο τὸ πλέγμα «κανόνων», ποὺ ἐπέβαλε ἡ νέα θρησκεία τῆς ἐξουσίας, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἦταν ἀδύνατον νὰ ξεφύγουν οἱ πολῖτες. Τότε ἄρχισαν καὶ οἱ (ἄγνωστοι μέχρι τότε) θρησκευτικοὶ πόλεμοι χάριν τῶν «ἀληθειῶν» τῆς πίστεως. Κάτι ποὺ διεφύλαξε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ὁ Χριστιανισμὸς ἀπὸ τὴν ἐμφάνισή του ἕως καὶ σήμερα ἦταν ἡ συνομοιωτικότητά, ἡ ὑπόγεια διάβρωση τῶν κοινωνιῶν καὶ σ' αὐτὴν ὀφείλει τὴν ἐπιβολήν του. Βέβαια, ὅπου αὐτὴ δὲν λειτούργησε, ἡ «θρησκεία τῆς ἀγάπης» μετῆλθε καὶ ἄλλων πιδ ἀποτελεσματικῶν μέσων, ὅπως τῆς βίας, τῆς καταστροφῆς (ναῶν, φιλοσοφικῶν σχολῶν, βιβλιοθηκῶν, ἔργων τέχνης), τῆς διαβολῆς, τῶν ἐνόπλων ἐπεμβάσεων ἀκόμα καὶ ἀπὸ ὀρδὲς ἀλλοφυλῶν (Αἰάριχος) καὶ τῆς βιολογικῆς ἐξόντωσης.

Τότε ἐμφανίζονται οἱ Ρωμαῖοι, ἐκεῖνοι δηλαδὴ ποὺ αὐτοπροσδιορίζονται ὡς ὁμιλοῦντες Ἑλληνικὰ χριστιανοί, ἀλλὰ ἀρνοῦνται τὴν ἐλληνικὴ καταγωγή τους, αὐτὸ τὸ πρῶτης τάξεως ὑλικὸ δούλων. Οἱ βιολογικὰ ἀλλὰ κυρίως κατὰ συνείδηση Ἕλληνες παρὰ τοὺς διωγμοὺς συνέχισαν τὸν δικὸν τους τρόπο ζωῆς, ἀκόμη καὶ ἂν φαινομενικὰ «δέχτηκαν» τὸν Χριστιανισμό. Ἡ ἀναίσχυνη αὐτὴ βεβήλωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ ἐξανδραποδισμὸς του δὲν θὰ μπορούσε νὰ πραγματοποιηθῇ χωρὶς τὴν «ἐνθάρρυνση» τῶν κυβερνώντων διενεργήθηκε, διότι οἱ τελευταῖοι θεώρησαν τοὺς φανατικούς καὶ συμπλεγματικούς χριστιανούς ὡς ἓνα χρησι-

Στὴν ἀπάντηση αὐτὴ τοῦ Ἀχιλλέα βλέπουμε πολὺ καθαρὰ τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ. Τούτῃ ἡ δική μας τωρινὴ ζωὴ εἶναι ἓνα ὑπέρτατο ἀγαθὸ, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τὴ ζωὴ –ὅποια καὶ νὰ εἶναι αὐτὴ– ὅστερα ἀπὸ τὸ θάνατο. Τρεῖς καὶ πλέον χιλιάδες χρόνια ἀργότερα ὁ σχεδὸν σύγχρονός μας ποιητὴς Διονύσιος Σολωμὸς εἶπε τὸ ἴδιο λακωνικά, ἐπιγραμματικὰ καὶ πολὺ ποιητικὰ μέσα σὲ ἓνα μόνο στίχο: «Γλυκιά ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος μαυρίλα.»

Ὁ Ὅμηρος βάζοντας τὰ λόγια αὐτὰ στὸ στόμα τοῦ Ἀχιλλέα –ἐνὸς θνητοῦ ὅπως ὅλοι μας– παρουνιάζεται ὀλοφάνερα ὁ πρόδρομος τῆς ἀγάπης τῆς ἀνθρώπινης σοφίας. Ἔτσι δημιουργήθηκε ἡ Φιλοσοφία καὶ πονθενὰ ἄλλοι δὲν μπορούσε νὰ φυτρώσῃ παρὰ μόνο στὸν ἐλληνικὸν χώρον καὶ νοῦ. Σήμερα ὅμως ὡς «ΝεοἝλληνες» δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ ἡ σοφία, ἀλλὰ δουρικὰ ψάχνουμε γιὰ «θαύματα» καὶ προσκυνοῦμε «ἀγίους», ποὺ δέν... λειώνουν! Καὶ ἀναρωτιόμαστε, γιατί οἱ ξένοι δὲν μαθαίνουν «Νεοελληνικά»!

Θωμᾶς Ἡλιόπουλος

μο ἐργαλεῖο γιὰ τὴν διατήρηση τῆς δικῆς τους ἐξουσίας. (Καὶ γιὰ ἓναν ἄλλον λόγο, ποὺ δὲν ἀναφέρει ὁ κ. Μισιρλῆς, ἀλλὰ ἔχει τεκμηριωθῇ ἱστορικὰ ἀπὸ τὸν «Δαυλὸ», διότι οὐδεὶς ἐκ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἦταν Ἑλληνας.) Ἄλλωστε συνέδραμαν σ' αὐτὸν τὸν «ἱερὸ ἀγῶνα» κατὰ τῶν «μαρῶν» Ἑλλήνων μὲ πλῆθος ἀνθελληνικῶν διαταγμάτων καὶ διώξεων. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ κ. Μισιρλῆς γίνεται διεξοδικώτερος καὶ καταγράφει πλεῖστες ἐπιτυχημένες μεθοδεύσεις τῆς βυζαντινῆς ἐξουσίας μὲ σκοπὸ τὸν ἀφελληνισμό τῶν ὑπηκόων τῆς αὐτοκρατορίας (δημιουργία ἀρμενικοῦ καὶ σλαβικοῦ ἀλφαβήτου, ὁλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τῶν ἐλληνικῶν οἰκοδομημάτων ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχείων τῶν πόλεων, προκειμένου νὰ χαθῇ ἡ ἱστορικὴ συνειδησιὴ καὶ ἡ γενεαλογία τους, συστηματικὴ σπύλωση ἰδεῶν καὶ συμβολισμῶν, π.χ. ὁ θεὸς τοῦ φωτὸς Ἀπόλλων παρουσιαζόταν ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ προπαγάνδα ὡς δαίμονας, ἡ θεὰ τοῦ Ἑρώτα Ἀφροδίτη ὡς πόρνη, τὸ ἀστέρι τῆς αὐγῆς, ὁ Ἑωσφόρος, εἶναι πλέον συνώνυμο τοῦ (ἀνύπαρκτου καὶ φαντασιακοῦ) διαβόλου τους.

Στὴν Δύση ἡ πρακτικὴ ποὺ ἀκολουθήθηκε, γιὰ νὰ ἐξουδετερωθῇ κάθε ἀντίδραση στὴν νέα θρησκεία, ἦταν νὰ προωθοῦνται στὰ στρατιωτικὰ καὶ διοικητικὰ ἀξιώματα ἐκχριστιανισμένοι βάρβαροι, νὰ παραγκωνίζονται οἱ Ῥωμαῖοι ἀριστοκράτες, ποὺ σημειωτέον διέθεταν Ἑλληνικὴ Παιδεία, καὶ ἐπίσης βάρβαροι μισθοφόροι νὰ ἐπιβάλλουν μὲ τὸν στρατὸ τους τὸν Χριστιανισμό, λεηλατώντας καὶ καταπνίγοντας κάθε ἀντίδραση (π.χ. ἐξέγερση «ἐθνικῶν» ὑπὸ τὸν Βίριο Νικόμαχο Φλαβιανὸ τὸν 4ο αἰ., ἐναντίον τοῦ ὁποῖου ἐξεστράτευσε ὁ ἴδιος ὁ Θεοδοσίος, καταστροφὴ τῆς Καρχηδόνας ἀπὸ τοὺς Βανδάλους), προσεταιριζόμενοι ἐπιπλέον τοὺς ἐξαθλιωμένους δουλοπάροικους καὶ φέροντας πρὸς ἐγκατάσταση στὶς ἐλληνικὲς καὶ ρωμαϊκὲς ἀποικίες φράγκικα καὶ γερμανικὰ φῦλα. Στὴν Ἰταλία ἡ ἐκ νέου δημιουργία πόλεων – κρατῶν (κατὰ τὸ ἀρχαιοελληνικὸ πρότυπο) εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν Ἀναγέννηση, ἐνῶ στὸν ἐλληνικὸ χῶρο ἐξακολούθησε νὰ ἐπικρατῇ ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, τὴν ὁποία μάλιστα ἀναγκάστηκαν νὰ υἱοθετήσουν καὶ οἱ χριστιανοί, προκειμένου νὰ διαδώσουν τὸ δόγμα τους.

Ὅσον ἀφορᾷ στὸ «ἰδεολογικὸ» πλαίσιο τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ στὸ πῶς τὸ χριστιανικὸ ἱερατεῖο ἀντιμετωπίζει τοὺς πιστοὺς του, ὀφείλουμε νὰ ὁμολογήσουμε, ὅτι τὸ δηλώνουν εὐθαρσῶς, μὲ ἀπόλυτη εἰλικρίνεια. Τοὺς ἀποκαλοῦν «ποῖμιοι», μὲ ὅ,τι αὐτὸ σημαίνει. Πόση διαφορὰ ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο Ἕλληνα, ἐλεύθερο ἄνθρωπο καὶ συνειδητοποιημένο πολίτη. Πόση διαφορὰ ἀκόμα καὶ ἀνάμεσα στὸν ἀρχαιοελληνικὸ ναό, σύμβολο τοῦ κάλλους, τῆς γνώσης καὶ τοῦ μέτρου καὶ στὸν ἀκαλαίσθητο χριστιανικὸ, ὅπου τὸ μόνον ποὺ διδάσκεται εἶναι ἡ συντριβὴ καὶ ἡ ταπείνωση («ζητούμενο» στὸ ὁποῖο ἐντέχνως ἡ Ἐκκλησία ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους μὲ ποικίλες μεθοδεύσεις). Ἄν τώρα ἐξετάσουμε τὸν τομέα τῆς Γνώσης, οὐδεὶς μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσῃ, ὅτι ἡ ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶχε ὡς ἄμεσο ἀποτέλεσμα τὴν ἔλευση τοῦ Μεσαίωνα (ἄλλη μία μεθόδευση γιὰ τὴν παντοδυναμία τῆς Ἐκκλησίας). Χριστιανικὴ παιδεία σημαίνει ἐκπαίδευση ἄλλων ἐκτελεστικῶν ὀργάνων (ράσο, μοναστήρια, φανατισμός, πίστη στὴν μεταθανάτια ζωὴ καὶ παράλογη ἐμμονὴ ὅτι οἱ χριστιανοὶ εἶναι οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ!).

Τὸ πικρὸ συμπέρασμα, στὸ ὁποῖο καταλήγει ὁ κ. Μισιρλῆς, εἶναι, ὅτι σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ἴδιο «ἰδεολογικὸ πλαίσιο» κινοῦνται καὶ οἱ ἐξουσιαστές τοῦ σήμερα, προκειμένου νὰ ἐξαπατήσουν καὶ νὰ ποδηγετήσουν τοὺς λαοὺς. Καλὸ-Κακό, πόλεμος κατὰ τῶν ἀπίστων, ἔλεγχος τῆς σκέψης, ἰδεολογικὲς προκαταλήψεις, «ἄφθονη» ἀλλὰ ψευδὴς/στοχευμένη πληροφόρηση, στρατευμένοι «ἐπιστήμονες», θρησκοληψία, φήμιση καὶ διωγμοὶ τῶν σκεπτομένων ἀνθρώπων, παγκοσμιοποίηση καὶ ἰσοπέδωση τῶν πάντων, ἀπουσία ἡθους, φτήνια καὶ χυδαιότητα, ὅλα σὲ «βαρύτιμο» περιτύλιγμα «δημοκρατικότητας» καὶ «ἐλευθερίας», σερβιριμένα «κατὰ τὸ δοκοῦν», συνιστοῦν τὸ παρόν.

Ἄρτεμις Γεωργιάδου